FREDRIK BACKMAN
Čovjek zvan Ove
FOKUS

Fredrik Backman

Čovjek zvan Ove

S engleskog prevela Maja Vrbanc

FOKUS

1

Čovjek zvan Ove kupuje računalo koje nije računalo

Ove ima pedeset i devet godina. Vozi *saab*. Od one je vrste ljudi koja upire prstom u sve druge koji mu se ne sviđaju, kao da su oni provalnici, a njegov kažiprst policijska džepna svjetiljka. Sad stoji pred pultom trgovine u koju ljudi koji inače kupuju japanske automobile dolaze kupiti bijele kablove. Dugo mjerka prodavača pa onda pred njim prodrma srednje veliku bijelu kutiju. „Dakle, ovo je jedan od onih o-padova, zar ne?“ pita.

Prodavač je momak koji Oveu izgleda kao da mu indeks tjelesne mase ne doseže dvoznamenkasti broj, svojevoljno izgleda tako bolesno. A sad se još očito bori držati pod kontrolom nagon da tu kutiju Oveu zgrabi iz ruku.

„Točno. To je iPad. Ako vam ne bi bilo teško ne tresti je toliko…“

Ove sumnjičavo pogleda kutiju kao da je posebno sumnjiva stvar, kao da vozi skuter i nosi donji dio trenirke i kao da mu se upravo obratila riječima „hej, kompa“, a onda mu ponudila da kupi sat. „Aha. Dobro. Dakle, to je računalo?“

Prodavač kimne. Potom malo zastane, a onda hitro odmahne glavom. „Da… Zapravo, hoću reći, to je iPad. Neki ljudi ga zovu ‘tablet’, a koristi se za pretraživanje interneta, za elektroničku poštu i slično. I na njemu se lako mogu gledati različiti…“

Ove pilji u prodavača kao da mu je upravo sve to izgovorio unatraške, a onda ponovo prodrma kutiju. „Uglavnom, dobra je? Ta stvar?“

Prodavač zbunjeno kimne. „Da. Odnosno… Kako to mislite?“

Ove uzdahne i počne govoriti sporo, naglašavajući svaku riječ, kao da je tu jedini problem što je njegov sugovornik nagluh. „Je… li… doooobro… Je li to računalo dobro?“

„Mislim… Da, jako je dobro. Ali… Ovisi o tome kakvo računalo želite.“

Ove ne skida pogled s njega. „Hoću računalo! Normalno prokleto računalo!“

Na dvojicu muškaraca nakratko se spusti tišina. Prodavač pročisti grlo. „A

čujte… To zapravo nije baš standardno računalo. Možda biste se radije odlučili za…“ Zastane i izgleda kao da traži primjerenu riječ koja bi bila unutar granica shvaćanja čovjeka koji stoji pred njim. Tada ponovo pročisti grlo i nastavi: „…prijenosno računalo?“

Ove mahnito odmahne glavom i prijeteći se nagne nad pult. „Ne. Ne želim prijenosno računalo. Želim računalo.“

Prodavač pedagoški kimne. „Prijenosno računalo i jest računalo.“

Ove uvrijeđeno pilji u njega pa udari kažiprstom po pultu. „Mislite da ja to ne znam?“

Nastupi još jedna tišina, kao da su dvojica revolveraša naglo shvatila da su zaboravili ponijeti pištolje. Ove dugo gleda u kutiju, kao da time kani iskamčiti priznanje. „Otkud se tu izvlači tipkovnica?“ napokon promrmlja.

Prodavač protrlja dlanom o rub pulta i nervozno prebaci težinu s jedne noge na drugu, onako kako to znaju raditi momci zaposleni u dućanima kad počnu shvaćati da će nešto potrajati bitno dulje nego što su se isprva nadali. „Pa… Ovaj model zapravo i nema tipkovnicu.“

Ove učini nešto s obrvama. „Ah, pa da“, nepovezano odgovori. „Jer se ona mora dodatno kupiti, zar ne?“

„Ne. Htio sam vam reći da ovo računalo nema zasebnu, vanjsku tipkovnicu. Sve radite s ekrana.“

Ove odmahne glavom u takvoj nevjerici kao da je prodavač upravo prišao staklenom izlogu i počeo ga lizati. „Ali, ja moram imati tipkovnicu. Razumijete?“

Mladić duboko uzdahne, kao da u sebi, vrlo strpljivo, broji do deset. „U redu. Razumijem. U tom slučaju mislim da ne biste trebali kupiti ovo računalo. Mislim da biste umjesto njega trebali kupiti nešto kao što je MacBook.“

„McBook?“ ponovi Ove prilično sumnjičavo. „Je li to jedan od onih blaženih ‘elektroničkih čitača knjiga’ o kojima u posljednje vrijeme svi sve znaju?“

„Ne. MacBook je… To je… Znači, prijenosno računalo, s tipkovnicom.“

„Dobro!“ prosikće Ove i na trenutak se ogleda po dućanu. „Jesu li ti onda nešto bolji?“

Prodavač spusti pogled na pult. Izgleda kao da na jedvite jade kontrolira žestoki nagon da samome sebi počne grepsti lice. A onda se odjednom razvedri i na licu mu bljesne smiješak. „Znate što? Dajte mi samo da vidim je li kolega završio s kupcem pa vam on može sve pokazati.“

Ove pogleda na sat i škrto pristane pa usput podsjeti prodavača da neki ljudi imaju pametnijeg posla nego cijeli dan stajati i čekati. Prodavač mu samo hitro kimne pa nestane i za nekoliko se trenutaka vrati s kolegom. Kolega izgleda vrlo sretno, kako već obično i znaju izgledati ljudi koji neko vrijeme nisu radili kao prodavači.

„Dobar dan. Kako vam mogu pomoći?“

Ove lupi kažiprstom po pultu. „Želim računalo!“

Kolega više ne izgleda tako sretno. Znakovito pogleda onog prvog prodavača, kao da mu tim pogledom da je do znanja da će mu se već nekako osvetiti. U međuvremenu onaj prvi prodavač promrmlja: „Ne mogu više, idem na pauzu.“

„Pauzu“, zgrozi se Ove. „To je u posljednje vrijeme očito jedina stvar do koje je ljudima stalo.“

„Oprostite?“ pita prodavačev kolega i okrene se.

„Da pauza…“ Ove se podrugljivo nasmije, baci kutiju na pult i brzim korakom izađe iz dućana.

2

(tri tjedna ranije)
Čovjek zvan Ove u inspekcijskom nadzoru susjedstva

Bilo je pet minuta do šest sati ujutro kad su se Ove i mačka prvi put sreli. Mački se, na prvu, Ove uopće nije svidio. Osjećaj je velikim dijelom bio uzajaman.

Ove je, kao i obično, ustao deset minuta ranije. Nikad mu nisu bili jasni ljudi koji ujutro zaspu, a onda se vade na to da im „nije zvonio alarm". Nikad u životu Ove nije imao budilicu. Budio se u petnaest do šest i to je bilo vrijeme kad je ustajao.

Svakog jutra, gotovo četiri desetljeća otkako su se uselili u ovu kuću, Ove bi pristavio za kavu, umiješao u vodu identičnu količinu kave i zajedno sa svojom suprugom popio po šalicu. Jedna mjerica kave za svaku šalicu, i još jedna dodatna. Ni više, ni manje. Ljudi danas više ne znaju skuhati pristojnu kavu. Isto kao što nitko ne zna pisati olovkom. U današnje vrijeme, koriste se samo računala i aparati za espreso. I kamo to ide svijet ako ljudi ni pisati ne znaju, a kamoli skuhati kavu?

Dok se kuhala prava kava, Ove je odjenuo mornarsko plave hlače i jaknu, ugazio u svoje drvene klompe i gurnuo ruke u džepove onako kako to već čine sredovječni muškarci znajući da ih vanjski, bezvrijedni svijet može samo razočarati. A onda je krenuo u svoj jutarnji nadzor ulice. Kada je za sobom zatvorio vrata, susjedne kuće posložene u niz još su bile u tišini i mraku, ulica je bila pusta i nigdje na vidiku nije bilo ni žive duše. Mogao sam i misliti, pomisli Ove. U ovoj ulici nitko se i ne trudi ustati ranije nego što je potrebno. U današnje vrijeme tu žive samo poduzetnici koji su sami sebi gazde i slične vrste.

Nasred pješačke staze koja se protezala između dviju kuća sjedila je mačka i nezainteresirano ga gledala. Imala je pola repa i samo jedno uho. Tu i tamo su joj nedostajali dijelovi krzna, kao da joj ga je netko počupao šakama. Ništa posebno. Mačji kašalj.

Ove je bučno iskoračio prema njoj. Mačka je ustala. Ove je zastao. Stajali su

tako nekoliko trenutaka i mjerkali se, kao potencijalni smutljivci u nekoj lokalnoj krčmi. Ove se na trenutak borio s idejom da mačku gađa jednom od svojih drvenih klompi. Mačka je na trenutak izgledala kao da žali što i ona nije ponijela svoje klompe i da mu može uzvratiti udarac.

„Mrš!“ zaurla Ove toliko naglo da je mačka ustuknula. Još je nakratko odmjerila tog pedesetdevetogodišnjeg muškarca i te njegove klompe, a onda se okrenula i lijeno odvukla dalje. Ove bi se mogao zakleti da je, prije nego što je zbrisala, zakolutala očima.

„Napast“, pomislio je Ove i pogledao na sat. Dvije su minute do šest. Vrijeme je da se krene ili će prokleta mačka uspjeti u namjeri da odgodi cijeli njegov nadzor. Samo mu još to treba.

Dao se u marš pješačkom stazom između kuća. Zastao je kod prometnog znaka koji je tumačio vozačima motornih vozila da im je zabranjeno ulaziti među zgrade. Nogom je snažno šutnuo metalni stup; nije da je stup bio klimav ili tako nešto, ali uvijek je bolje provjeriti. Ove je od one vrste muškaraca koji dobro prodrmaju sve stvari da bi provjerili u kakvom su stanju.

Prošao je parkiralištem i prošetao gore-dolje uz garaže kako bi se uvjerio da tijekom noći nije provaljeno ni u jednu od njih ili da ih bande huligana možda nisu zapalile. Takve se stvari ovdje nikad nisu događale, ali ni Ove nikad nije propustio neki od svojih nadzora. Triput je prodrmao kvaku na vratima garaže u kojoj je parkiran njegov *saab.* Baš kao i svakog jutra.

A onda je skrenuo prema parkiralištu za goste na kojem su automobili smjeli ostati samo 24 sata. U mali notes koji je držao u džepu jakne pažljivo je zabilježio sve registracijske oznake, a onda ih usporedio s registracijama koje je zabilježio dan ranije. U situacijama kada bi se u Oveovu notesu dva dana zaredom pojavile iste registracijske oznake, on bi otišao kući i lijepo nazvao Odjel za registraciju vozila pa prikupio informacije o vlasniku auta. Tad bi ga nazvao i rekao mu da je prokleto nesposobna budala koja nije u stanju čitati znakove. Ovea zapravo uopće nije bilo briga tko parkira na parkiralištu za goste. Riječ je o principu. Ako na znaku piše „24 sata“, onda to valjda znači da automobil tu smije biti parkiran točno toliko. Uostalom, kako bi izgledalo kada bi svatko parkirao gdje god mu se prohtije? Bio bi to kaos. Prokletih automobila bilo bi sveposvud.

Danas, na sreću, na parkiralištu za goste nije bilo nepoželjnih automobila i Ove je mirne duše mogao dalje nastaviti nadzor svojom uobičajenom rutom: sljedeće je bilo odlagalište otpada. Da ne biste mislili kako je to njegova dužnost. Kako da ne… Od samog početka uporno je bio protiv te gluparije koju im je nametnula komunalna brigada, a po kojoj se smeće iz kućanstva „mora sortirati“. Donesena je i takva odluka, ali nikome nije palo na pamet da bi netko možda trebao nadzirati provodi li se ona ili ne. I ne, nije da je netko molio Ovea da to radi, ali da ljudi poput njega ne preuzmu inicijativu, lako bi zavladala anarhija. I brzo bi tog smeća bilo na sve strane.

Lagano je šutirao kante za smeće, a onda opsovao. Iz jednoga kontejnera

izvukao je staklenku pa počeo mumljati nešto o nesposobnjakovićima, skidajući s nje poklopac. A onda je staklenku ubacio natrag u kontejner za staklo, a metalni poklopac u kontejner za metal.

Dok je Ove bio predsjednik Udruge stanara, silno se zalagao za ideju da se u smetlarnik postave nadzorne kamere kako bi imali nadzor nad njim i odviknuli ljude da bacaju smeće koje tu ne pripada. Na njegovu veliku nevolju, taj prijedlog nije prošao glasanje. Susjedi su zaključili da se u vezi s tim osjećaju „pomalo nelagodno", a uz to su bih uvjereni kako će arhiviranje svih tih videovrpci biti prava muka. I sve to unatoč Oveovim opetovanim tvrdnjama da se oni s „poštenim namjerama" ne trebaju plašiti „istine".

Dvije godine kasnije, nakon što je Ove svrgnut s pozicije predsjednika Udruge stanara (a riječ je o prevari koju je on sklon usporediti s državnim udarom), opet se aktualiziralo isto pitanje. Novo vodstvo Udruge stanarima je nervozno objasnilo da im se sada nudi neka nova pomodarska videooprema koja ima i senzore pokreta, a koja slike šalje izravno na internet. Uz pomoć takve kamere može se nadzirati ne samo smetlarnik nego i parkiralište, a time će onda spriječiti vandalizam i provale. Da stvar bude bolja, snimljeni videomaterijal sam se automatski briše nakon dvadeset i četiri sata, što znači da time „stanarima nije ugroženo pravo na privatnost". Da bi instalirali tu opremu, bila je nužna jednoglasna odluka. No, jedan je član glasao protiv.

A to zato što Ove nije vjerovao internetu. Pisao ga je velikim slovom „i" i naglašavao bi slog „net", iako mu je žena vječito tupila da mora naglasiti ono „inter". Vodstvo Udruge brzo je shvatilo da će internet vidjeti Ovea kako baca smeće samo preko njega mrtvog. I na kraju nije instalirana nikakva kamera. Još i bolje, zaključio je Ove. Ionako je svakodnevni nadzor učinkovitiji. Barem znaš tko što radi i tko se brine o redu. To je bilo jasno svakome tko ima barem malo soli u glavi.

Kad je završio nadzor smetlarnika, Ove je zaključao vrata, kao što to čini svakog jutra, pa triput prodrmao kvaku kako bi bio siguran da su vrata dobro zatvorena. Onda se okrenuo i spazio da je na zid, izvan spremišta za bicikle, naslonjen — bicikl. Unatoč golemom natpisu koji umoljava stanare da tu ne ostavljaju bicikle. Odmah do tog natpisa netko od susjeda zalijepio je bijesnu, rukom ispisanu poruku: „Ovo nije prostor za parkiranje bicikla! Naučite čitati!" Ove promrmlja nešto o nesposobnim idiotima, otvori spremište za bicikle, uzme bicikl i uredno ga smjesti u prostoriju. Zaključa je i triput prodrma kvaku na vratima.

A onda je strgnuo onu bijesnu poruku sa zida i poderao je. Trebalo bi novom vodstvu Udruge predložiti da na zid stavi pravi znak s porukom „Ne lijepiti letke". Očito danas ljudi misle kako mogu samo tako hodati naokolo sa svojim ljutitim porukama i lijepiti ih kako im se prohtije. To je zid, a ne prokleta oglasna ploča.

Ove je krenuo stazicom između kuća. Stao je ispred svoje, prignuo se nad kamene ploče kojima je stazica bila popločana i ljutito pomirisao pukotine.

Mokraća. Smrdi po mokraći. I s tom spoznajom ušao je u svoju kuću, zaključao

vrata i popio kavu.

Kad je završio, otkazao je pretplatu na telefonsku fiksnu liniju. I pretplatu na novine. Popravio je slavinu u maloj kupaonici. Stavio je nove vijke na kvaku vrata koja iz kuhinje vode na trijem. Posložio je kutije na tavanu. Presložio je alat u šupi i premjestio *saabove* zimske gume na novo mjesto. I sad je tu. Život se nije trebao pretvoriti u ovo.

Četiri su sata popodne. Utorak je, mjesec studeni. Zatvorio je radijatore, kuhalo i pogasio sva svjetla. Uljem je premazao drvenu površinu u kuhinji, unatoč onim magarcima u IKEA-i koji kažu da se drvo ne treba laštiti. U ovoj se kući sve drvene radne površine premazuju uljem, i tako svakih šest mjeseci, bilo to potrebno ili ne. Bez obzira na to što neki curetak u žutoj majici iz odjela samoposluživanja ima za reći na tu temu.

I sada stoji u dnevnom boravku dvoetažne kuće u nizu s malim tavanom i zuri kroz prozor. Ispod njega protrči četrdesetogodišnji bradati kicoš iz kuće s druge strane ulice. Navodno se zove Anders. Doselio se nedavno, ne živi tu dulje od četiri ili pet mjeseci. A već je uspio iskamčiti svoje mjesto u samom vrhu Udruge stanara. Zmija. Ponaša se kao da je ulica njegova. Navodno se doselio tu nakon razvoda i kuću platio više nego što vrijedi. Tipičan primjer takvih baraba koje dođu ovdje i onda na štetu poštenog svijeta napuhavaju cijene nekretnina. Kao da je ovo neka rezidencijalna četvrt. I još vozi *audi,* Ove je to primijetio. Mogao je i misliti. Poduzetnici i oni drugi uhljebi isto voze te *audije.* Ove gurne ruke u džepove. Pomalo obijesno šutne zidnu lajsnu. Ova kuća u nizu u startu je zapravo bila mrvicu prevelika za Ovea i njegovu suprugu, to si mora priznati. Ali je barem u cijelosti isplaćena. Ni novčića nije ostala u kreditu. Što se sigurno ne može reći za onog manekena.

U današnje vrijeme sve se vrti oko kredita; svi znaju na koji se način ljudi izmotavaju. Ove je isplatio svoj stambeni kredit. Odradio je svoju dužnost. Išao je na posao. Nikad, ni jednog jedinog dana nije bio na bolovanju. Svoj je teret nosio na svojim plećima. Preuzeo je odgovornost. Danas to više nitko ne radi, nitko ne preuzima odgovornost. Sada su tu samo računala i konzultanti i velike lokalne zvjerke koje odlaze u striptiz-barove i prodaju najam stana ispod stola. Porezne oaze i vlasnički udjeli. Nitko ne želi raditi. Zemlja je puna ljudi koji bi samo hodali po ručkovima, i tako po cijele dane.

„Zar ne bi bilo lijepo malo se odmoriti?“ To su ga jučer pitali na poslu. I rastumačili da je sve više nezaposlenih i da zato „moraju umiroviti stariju generaciju“. Trećinu stoljeća proveo je na jednom te istom radnom mjestu; sigurno mu to govore iza leđa. Odjednom je ta njegova generacija prokleta. Jer danas svi ljudi imaju točno trideset i jednu godinu, svi nose preuske hlače i više ne piju normalnu kavu. I ne žele preuzeti odgovornost. I kud god se okreneš, sve je puno muškaraca s pomno friziranim bradama koji mijenjaju i poslove, i supruge, i proizvođače automobila. Samo tako. Kako im se prohtije. Ove i dalje zuri kroz prozor. Kicoš i dalje džogira. Nije da Ovea smeta njegovo džogiranje. Nimalo. Ovea zapravo uopće nije briga džogiraju li ljudi ili ne. Ono što on ne može razumjeti je zašto od toga moraju raditi

predstavu. Svi imaju te jednake samozadovoljne osmijehe na licima, kao da su – zato jer trče – u stanju izliječiti neke smrtonosne bolesti. A zapravo ne rade ništa drugo nego ili brzo hodaju ili sporo trče. Na taj način muškarci od četrdeset godina svijetu poručuju da ništa nisu u stanju odraditi kako spada. I moraju li se zbog toga odijevati poput četrnaestogodišnje rumunjske gimnastičarke? Ili kao olimpijska bob-momčad? Samo zato da bi tako odjeveni mogli četrdeset i pet minuta besciljno vući noge po kvartu?

A taj bradonja ima i djevojku. Deset godina mlađu. Plava Trava, tako je Ove zove. Ziba se po ulici poput pijane pande, na petama koje izgledaju kao ključ za matice, šminka se kao da je klaun i ima toliko glomazne sunčane naočale da čovjek i ne zna jesu li to naočale ili neka vrsta kacige. Također, ima jednu od onih beštija koje stanu u ručnu torbicu, trče naokolo bez uzice i pišaju po kamenim pločama za popločavanje ispred Oveove kuće. Ona misli da Ove to ne vidi, ali Ove uvijek vidi.

Njegov život nikad nije trebao biti ovakav. Točka.

„Zar ne bi bilo lijepo malo se odmoriti?“ Tako su mu rekli na poslu. I eto ga sad, Ove stoji ovdje, tik do svoje nauljene kuhinjske radne plohe. To nije trebao biti posao za utorak popodne.

Pogleda kroz prozor prema identičnoj kući preko puta. U nju se upravo doselila obitelj s djecom. Navodno stranci. Još ne zna koji auto voze. Sigurno neki japanski, tako im Bog pomogao. Ove kimne samom sebi, kao da je upravo rekao nešto s čime se apsolutno slaže. Pogleda prema stropu u dnevnom boravku. Danas će tu uglaviti kuku. I to ne bilo kakvu kuku. Neku običnu kuku tu bi stavio bilo koji od informatičkih savjetnika koji ne znaju drugo nego tupiti o nekakvim podacima iz barkodova, a hodaju naokolo u onim uniseks puloverima kakve u posljednje vrijeme očito svi moraju nositi. Ali Oveova kuka bit će čvrsta poput kamena. Tako će je snažno pričvrstiti da će ostati tu i kada kuće više ne bude.

Za nekoliko dana tu će stajati neki uštogljeni agent za nekretnine, s čvorom na kravati velikim kao bebina glava, i lupetati o „mogućnostima renoviranja“ i „prostornim mogućnostima“ i svašta će pametnog imati reći o Oveu, baraba jedna. Ali o njegovoj kuki neće moći pisnuti ni slova.

Na podu u dnevnom boravku jedna je od Oveovih kutija s „korisnim stvarima“. Tako su podijelili kuću. Sve stvari koje je kupila Oveova žena bile su „baš krasne“ ili su im „jako trebale“. Sve što je kupio Ove je jednostavno korisno. To su stvari koje nečemu služe. Drži ih u dvjema različitim kutijama, u velikoj i maloj. Na podu je mala. Puna je kompleta vijaka, čavala, ključeva za matice i sličnih stvari. Ljudi više uopće ne posjeduju takve korisne stvari. Samo sranja. Imaju dvadeset pari cipela, ali nemaju pojma gdje im je žlica za obuvanje; kuće su im pune mikrovalnih pećnica i televizora ravnih ekrana, a ne bi znali koja im vrsta svrdla treba za koji betonski zid čak ni da im držiš nož pod grlom.

Ove u svojoj kutiji s korisnim stvarima ima cijeli pretinac samo s tim svrdlima. Stoji i gleda u njih kao da su šahovske figure. Ne opterećuje se time koji da upotrijebi.

Treba pustiti vremenu da učini svoje. Svako to svrdlo ima svoju ulogu, svoju svrhu. Ljudi više nemaju poštovanja prema pristojnoj, pravoj funkcionalnosti. Sretni su sve dok sve izgleda uredno i lijepo, i to na računalu. Ali Ove radi stvari onako kako bi se one trebale raditi.

U ponedjeljak je došao u svoj ured. Objasnili su mu da mu ništa nisu htjeli govoriti u petak jer bi mu to sigurno „upropastilo vikend".

„Bilo bi dobro za tebe da se malo odmoriš", otezali su. Da se odmori? Što oni znaju kako je to buditi se u utorak i više ne imati cilja? S tim svojim internetima i espreso kavama, što oni znaju o preuzimanju trunke odgovornosti za bilo što?

Ove pogleda prema stropu. Zaškilji. Važno je da kuka bude u samom središtu stropa.

I dok tako stoji, zamišljen u pitanje važnosti kuke, nemilosrdno ga prekine dugački zvuk nalik na struganje. Zvuk se ne razlikuje od zvuka kakav bi stvorio neki kreten da prikolicom zakvačenom za neki japanski automobil struže po vanjskom zidu njegove kuće.

3

Čovjek zvan Ove vozi u rikverc. S prikolicom

Ove naglo razgrne zelene zavjese s cvjetnim uzorkom za koje ga je žena godinama gnjavila da ih moraju promijeniti. Ugleda nisku crnokosu ženu u tridesetima, strankinja je, nema što. Stoji i bijesno krili na prevelikog plavokosog štrkljavca približno njezinih godina koji sav zgrbljen sjedi na vozačkom mjestu tog nekog smiješno sitnog japanskog automobila s prikolicom. Koji upravo struže po zidu Oveove kuće.

Štrkljavac strpljivo gestikulira, izgleda kao da pokušava ženi objasniti da ovo i nije baš tako jednostavno kao što se čini. A žena mu, malo manje strpljivo, pokušava objasniti da to možda ima više veze s njegovim tupavim karakterom.

„Tako mi svega…“ zagrmi Ove kroz prozor. Kotači prikolice valjaju se po njegovim cvjetnim gredicama. Nekoliko sekundi kasnije, njegova ulazna vrata treskom se otvore.

„Što to, dovraga, radite?“ zagrmi Ove na ženu.

„I ja se to pitam!“ zaurla ona natrag. Ove na trenutak ostane zatečen. Sijevne pogledom prema njoj. I ona prema njemu.

„Ne smijete se tu voziti autom! Ne znate čitati?“

Sitna strankinja krene prema njemu i upravo tada Ove spazi da je ili u visokom stupnju trudnoće ili da pati od nečega što bi on nazvao selektivnom pretilošću. „Pa, je l´ ja vozim?“

Nekoliko sekundi Ove šutke pilji u nju. A onda se okrene prema njezinu suprugu koji se upravo uspio iskobeljati iz japanskog automobila i sada im prilazi, maše i pomirljivo se smije od uha do uha. Ima pleteni džemper i držanje po kojem Ove zaključi da mu manjka kalija. Skoro da je visok dva metra. Ove je i inače sumnjičav prema ljudima višim od 185 centimetara. Kako im krv uopće može prijeći cijeli taj put uz tijelo i doći do mozga?!

„A tko ste vi, ako smijem pitati?“ upita Ove.

„Ja sam vozač“, dobronamjerno će Štrkljavac.

„Ma, hajde? Nemoj reći!“ pobjesni trudnica koja je nekih pola metra niža od njega i s oba ga dlana pokuša pljesnuti po ruci.

„A tko je ovo?“ pita Ove i pilji u ženu.

„Ovo pak je moja supruga“, nasmije se.

„Nemoj biti siguran da će tako i ostati“, odbrusi ona, a trudnički joj trbuh poskoči.

„Nije tako lako kako ti se či…“ zausti Štrkljavac, ali ga ona ušutka.

„Rekla sam ti *desno*! Ali ti si i dalje motao *ulijevo*! Ne slušaš! Ti *nikad* ne slušaš!“ A onda je uslijedilo dobrih pola minute prilično glasne bujice nečega za što je Ove samo mogao pretpostaviti da je djelić bogatog spektra arapskih psovki.

Njezin suprug povratno samo kima i neopisivo se smireno smješka. To je točno ta, tipična vrsta smještkanja zbog kakve svaki pošteni čovjek poželi budističkom redovniku zalijepiti šamarčinu, pomisli Ove.

„Ma daj. Pa žao mi je“, odgovori on vedro pa izvuče iz džepa limenku duhana za žvakanje i pripremi kuglicu veličine oraha. „To je samo sitna nezgoda, riješit ćemo!“

Ove ga pogleda toliko zaprepašteno kao da je Štrkljavi upravo čučnuo na poklopac motora Oveova automobila i na njemu olakšao crijeva. „Riješit ćete!? Vi ste u mojim cvjetnim gredicama!“

Štrkljavi nezgrapno pogleda prema kotačima prikolice. „Teško da je to cvjetna gredica, zar ne?“ neustrašivo se osmjehne pa vrhom jezika namjesti duhan. „Ma, dajte. Pa to je samo zemlja“, nastavi uporno, kao da se Ove s njim šali. A Oveovo se čelo skupi u jednu veliku, prijeteću boru. „To. Je. Cvjetna. Gredica.“

Štrkljavi se počeše po glavi, kao da mu se nešto zaplelo u kosu. „Ali, tu ništa ne raste…“

„Što ja radim sa svojim cvjetnim gredicama, to je prokleto moja stvar!“

Štrkljavi brzo kimne, s jasnom namjerom da izbjegne daljnje zaoštravanje situacije s ovim nepoznatim čovjekom. A onda se okrene prema svojoj ženi kao da očekuje da ona spasi stvar. Žena izgleda kao da joj to ne pada ni na kraj pameti. Štrkljavi opet pogleda Ovea.

„Trudna je, znate. Hormoni i to…“ prasne u smijeh.

Trudna se ne smije. Ni Ove. Ona prekriži ruke. Ove svoje zakvači za remen. Štrkljavi nema pojma kud bi s tim svojim golemim šapama pa ih samo spusti i klati pokraj tijela, pomalo sramežljivo. Kao da su od platna i sad lepršaju na povjetarcu.

„Pomaknut ću auto i probati ponovo“, napokon izgovori i još jednom se milo nasmije Oveu. Ove ne uzvraća.

„Vožnja motornim vozilima ovdje je zabranjena. Tamo je i znak.“

Štrkljavi zakorači unatrag i nestrpljivo kimne. Otrči natrag i još jednom utrpa tijelo u premali japanski automobil.

„Isuse“, jednoglasno i umorno promrmljaju Ove i trudnica, zbog čega žena Oveu, zapravo, postane mrvicu manje odbojna.

Štrkljavi potegne nekoliko metara naprijed; Ove sasvim lijepo vidi da nije ispravio prikolicu kako treba. A onda ponovo krene u rikverc. Ravno u Oveov poštanski sandučić izvijajući zeleni lim. Ove jurne prema njemu i naglo otvori vrata automobila.

Štrkljavi ponovo počne mahati rukama. „Moja greška, moja greška! Oprostite za ovo, znate, u retrovizoru nisam vidio poštanski sandučić. Teška je ova prikolica, jednostavno mi ne ide u glavu na koju stranu da okrenem volan…“

Ove šakom raspali po krovu automobila toliko silovito da se Štrkljavi trznuo i udario glavom o lim. „Van iz auta!“

„Molim?“

„Rekoh, van iz auta!“

Štrkljavi začuđeno pogleda Ovea, no čini se da nema petlje išta mu reći. Umjesto odgovora, izađe iz automobila i stane pokraj njega kao školarac u magareći kut. Ove pokaže na stazu između kuća u nizu, prema spremištu za bicikle i parkiralištu. „Stanite tamo, da nikome niste na putu.“

Štrkljavi kimne, pomalo zbunjeno.

„Isuse Kriste. Amputirac bez ruke s mrenom na očima preciznije bi vozio ovu prikolicu od vas“, promrmlja Ove ulazeći u automobil. Kako netko može biti toliko nesposoban da ne zna voziti u rikverc automobil s prikolicom, zapita se. Kako? Koliko je teško utvrditi što je desno, a što lijevo i onda napraviti suprotno? Kako takvi ljudi uopće preživljavaju?

Naravno da je automatik, primijeti Ove. Mogao si je i misliti. Ti moroni najradije ne bi ni vozili, a kamoli se parkirali. Ove ubaci u brzinu i malo se pomakne prema naprijed. Treba li ljudima stvarno dati vozačku dozvolu ako nisu u stanju voziti prave automobile nego samo te japanske igrarije? Zapravo, Ove je dvojio treba li ljudima koji ne znaju pravilno parkirati automobil uopće dati pravo glasa.

Izveo je automobil i izravnao prikolicu, onako kako to već rade civilizirani ljudi prije nego što krenu voziti unatraške s prikolicom. Ubacio je u rikverc i automobil je odmah počeo proizvoditi neke visoke tonove i cviljeti. Ove se ljutito osvrne.

„Što je, dovraga? Čemu takvi zvukovi?“ zasiktao je na kontrolnu ploču i opalio rukom po volanu. „Prestani, rekao sam ti!“ zagrmi na neku specijalnu upornu lampicu koja treperi.

Štrkljavi se primakne automobilu i oprezno pokuca na prozor. Ove spusti staklo i bijesno ga pogleda. „To je samo senzor za vožnju unatrag“, kaže Štrkljavi i pomirljivo kimne.

„Vi mislite da ja to ne znam?“ sikće Ove.

„Malo je neobičan. Ovaj automobil. Pa sam mislio… Mogu vam pokazati što čemu služi. Ako hoćete…“

„Znate, nisam vam ja idiot!“ odbrusi Ove.

Štrkljavi kimne u znak slaganja. „Ne, ne. Naravno da niste.“

Ove pilji u kontrolnu ploču. „Kog Boga sada radi?“

Štrkljavi radosno kimne. „Mjeri koliko je struje ostalo u bateriji. Znate, prije nego što se s električnog motora prebaci na benzinski. Zato što je hibrid…“

Ove ne odgovori ni riječi. Polako podigne prozorsko staklo ostavljajući Štrkljavog usred rečenice. Provjeri lijevi retrovizor. Potom i desni. I krene unatrag. Japanski automobil cvili od užasa dok Ove savršeno manevrira prikolicom između svoje kuće i kuće tih nesposobnih novih susjeda. A onda izađe iz auta i dobaci kretenu njegove ključeve.

„Senzori za vožnju u rikverc, senzori za parkiranje, kamere i slična sranja. Onaj kojem sve to treba da bi vozio u rikverc s prikolicom, uopće ne bi ni smio voziti. Dovraga.“

Štrkljavi veselo kimne. „Hvala na pomoći.“ I to kaže tako radosno kao da Ove upravo nije proveo posljednjih deset minuta vrijeđajući ga.

„Takvima ne bi trebalo dati ni da kazetu premotaju“, brunda Ove i dalje. Trudnica samo stoji s prekriženim rukama, ali više ne izgleda tako ljutito. Zahvali Oveu kiselim osmijehom, kao da se trudi ne nasmijati se. Ima najveće smeđe oči koje je Ove ikad vidio.

„Udruga stanara ovuda jednostavno ne dopušta vožnju i toga se prokleto morate pridržavati“, bijesno završi Ove pa odrješitim koracima krene natrag u kuću.

Zastane na pola popločane staze između kuće i spremišta. Namršti se onako kako to već čine muškarci njegovih godina. Klekne i približi lice kamenim pločama koje uredno i bez iznimke miče i iznova preslaguje svake druge godine, bilo to potrebno ili ne. Ponovo pomiriši. Kimne samom sebi. Ustane.

Nova susjeda pilji u njega.

„Pišalina. Sve je zapišano!“ zasikće pa gestikulirajući pokaže na popločane kamene.

„Ou… Kej“, odgovori crnokosa žena.

„Ništa *okej*! Ništa ovdje nije prokleto *okej*!“ Pa uđe u kuću i zalupi vratima.

Potone na stolac u hodniku i ostane dugo sjediti. Prokleta žena. Zašto su se ona i ta njezina obitelj uopće morali doseliti ovamo ako nisu u stanju čitati znakove koji su im pred nosom? Nije dopušteno voziti automobile unutar kvarta. Svi to znaju.

Ove krene objesiti kaput na vješalicu između mora ogrtača svoje žene. Još jednom, za svaki slučaj, pogleda u pravcu zatvorenog prozora pa promrmlja: „Idioti.“ A onda ode u dnevni boravak i zagleda se u strop.

Ne zna koliko je dugo tako stajao. Izgubio se u vlastitim mislima. Plutao, kao da je izmaglica. Nikad nije bio sklon takvim stvarima, nikad nije bio sanjar, pogotovo

ne danju. Ali, u posljednje vrijeme kao da mu se nešto okrenulo u glavi. Postaje mu sve veći problem koncentrirati se na stvari. I uopće mu se to ne sviđa.

Kad se oglasilo zvono na vratima, kao da ga je probudilo iz toplog drijemeža. Ove čvrsto protrlja oči i pogleda uokolo kao da je posramljen i kao da bi ga netko mogao vidjeti. Zvono na vratima ponovo se oglasi. Ove se okrene i prijekorno ga pogleda, kao da je zvono to koje bi se trebalo stidjeti. Zakorači prema hodniku i primijeti da mu je tijelo utrnulo kao da je od žbuke. Ne može odgonetnuti škripi ili pod ili on. „Što je sad?“ glasno pita i tako silovito otvori vrata da trogodišnju djevojčicu koja stoji pred njim povuče propuh i dijete, prilično neočekivano, završi na stražnjici. Pokraj te malene stoji sedmogodišnja djevojčica, potpuno prestravljena. Obje imaju kosu crnu kao noć. I najveće smeđe oči koje je Ove ikad vidio.

„Da?“ reče Ove.

Starija djevojčica postavi se zaštitnički. Pruži mu plastičnu posudu. Ove je nevoljko prihvati. Još je topla.

„Ja!“ sva sretna objavi trogodišnja djevojčica i brže-bolje podigne se na noge,

„Riža sa šafranom. I piletinom“, kimne ova sedmogodišnja daleko opreznije.

Ove ih sumnjičavo mjerka. „Što? Prodajete?“

Sedmogodišnja djevojčica ga uvrijeđeno pogleda. „Mi živimo ovdje, znate!“

Ove na trenutak šuti. Onda kimne, kao da je spreman prihvatiti to objašnjenje kao prihvatljivo. „U redu.“

Mlađa djevojčica zadovoljno kimne i zamahne svojim predugačkim rukavima. „Mama je vekva da ste gvadan!“

Ove zbunjeno pogleda u tu hodajuću govornu manu koja maše rukavima. „Molim?“

„Mama je rekla da izgledate gladno. Zato vam je poslala večeru“, nervozno objasni sedmogodišnja djevojčica. „Ajde, Nasanin“, uhvati sestru za ruku, uvrijeđeno pogleda Ovea i ode.

Ove ih drži na oku dok odlaze. Vidi trudnicu kako stoji na svojem kućnom pragu i osmjehne mu se, a onda djevojčice utrče u kuću. Trogodišnja se okrene i veselo mu mahne. I majka također. Ove zalupi vratima.

Opet stoji u hodniku. Gleda u toplu posudu s rižom i piletinom i šafranom onako kako bi netko gledao u bočicu nitroglicerina. Nema baš običaj jesti nekakvu staru hranu koju mu uruče nepoznata, strana djeca na njegovu kućnom pragu. Ali u Oveovoj kući hrana se ne baca. Iz principa.

Ode u dnevni boravak. Gurne ruke u džepove i pogleda prema stropu. Ostane tako stajati neko vrijeme i razmišljati koja bi vrsta svrdla bila najprikladnija za obavljanje planirane radnje. Ostane tako škiljiti dok ga oči ne zabole. Potom spusti pogled, pomalo zbunjeno, na svoj vremešni ručni sat pa ponovo pogleda kroz prozor i shvati da je već sumrak. U nevjerici odmahne glavom.

Ne možeš početi bušiti nakon što padne mrak, to je općepoznata stvar. Morao

bi upaliti sva svjetla i tko zna dokad bi ona morala biti upaljena. A ne pada mu na pamet distributeru električne energije priuštiti to zadovoljstvo da njegovo brojilo odvrti nekoliko tisuća kruna više. Mogu zaboraviti na to. Ove spakira svoju kutiju s korisnim stvarima i odnese je u veliki hodnik na katu. Uzme ključ od tavana s njegova mjesta iza radijatora u malom hodniku. Vrati se i otvori tavanska vrata. Povuče ljestve. Popne se na tavan i stavi kutiju s korisnim stvarima na svoje mjesto, iza kuhinjskih stolaca koje je ostavio ovdje jer ga je na to bila natjerala žena. Jer da previše škripe. A uopće nisu. Ove jako dobro zna da je to samo bio izgovor jer je njegova žena htjela kupiti nove. Kao da je to nasušna životna potreba. Kupovanje kuhinjskih stolaca, ručkovi po restoranima, i tako iz dana u dan.

Ponovo se spusti stepenicama. Vrati ključ od tavana na mjesto, iza radijatora u malom hodniku. „Malo se odmoriti“, tako su mu rekli. Gomila tridesetjednogodišnjaka koji se hvale time što rade na računalima i koji odbijaju piti normalnu kavu. Cijelo jedno društvo u kojem nitko ne zna voziti u rikverc automobil s prikolicom. I oni njemu kažu da više nije potreban. Tko je onda tu lud?

Ove se spusti u dnevni boravak i upali televizor. Ne gleda programe, ali nije baš da može provoditi večeri samo tako, sjedeći sam sa sobom kao budala i gledati u zid. Uzme iz hladnjaka onu stranu hranu i pojede je vilicom, ravno iz plastične posudice.

Utorak je navečer. Otkazao je pretplatu na novine, zavrnuo radijatore i pogasio sva svjetla.

A sutra će postaviti kuku.

4

Čovjek zvan Ove ne plaća proviziju od tri krune

Ove joj pokaže sadnice. Dvije. Naravno, nigdje ne piše da moraju biti točno dvije. Ali negdje treba postaviti granicu. To je stvar principa, objasni joj Ove. Zato se, na kraju, i odlučio za dva cvijeta. „Nema te u kući i ništa ne funkcionira kako spada“, promrmlja i udari nogom u smrznuto tlo.

Njegova žena šuti.

„Noćas će padati snijeg“, kaže Ove.

Na vijestima su rekli da neće sniježiti, ali kako Ove često zna reći, što god oni prognoziraju, vjerojatno se neće dogoditi. Kaže to i svojoj ženi; ona šuti. On gurne ruke u džepove i kratko kimne u njezinu smjeru. „Nije normalno da se sam povlačim po kući cijeli dan dok tebe nema. Tako se ne živi. To je sve što imam za reći.“

Ni na to njegova žena ne kaže ništa. Ove kimne i ponovo nogom udari o tlo. Ne može razumjeti ljude koji žele otići u mirovinu. Kako netko može provesti cijeli život čekajući dan kad će postati višak? Kada će samo razmišljati o tome da je na teret društvu – kakva osoba moraš biti da bi to želio? Životariti doma i čekati smrt. Ili još gore: čekati da dođu po tebe i smjeste te u neki dom. Ovisiti o drugim ljudima da bi mogao otići do kupaonice. Ove nije mogao zamisliti ništa gore. Žena ga je znala zafrkavati da je on jedini čovjek kojeg zna koji bi radije završio u mrtvačkom sanduku nego se uokolo vozio u kombiju za pomoć onima koji se otežano kreću. Ima nešto i u tome.

Ove je ustao u petnaest do šest. Pripremio je kavu ženi i sebi, a onda obišao kuću i provjerio radijatore kako bi se uvjerio da ih ona nije, njemu iza leđa, pojačala. Svi su bili u istom stanju kao i jučer, ali ih je svejedno još malo zavrnuo. Za svaki slučaj. Onda je s vješalice u hodniku uzeo jaknu, s jedine vješalice od njih šest koja nije bila natrpana njezinom odjećom, i spremio se za polazak u nadzor. Zahladilo je, primijetio je. Gotovo je vrijeme da svoju plavu jesensku jaknu zamijeni plavom zimskom.

Uvijek je znao kada će napadati snijeg jer bi ga žena svake godine tada počela gnjaviti da im pojača grijanje u spavaćoj sobi. Apsolutno ludo, tvrdio bi Ove. Zašto bi se direktori Elektre nagrabili novca samo zato što je takva sezona? Tih pet stupnjeva više na godinu bi ih stajalo oko tisuću kruna. Zna on to, sam je izračunao. Zato bi on svake zime s tavana dovukao stari generator na dizel koji je na buvljaku dobio u zamjenu za gramofon. Na taj je generator onda spojio grijalicu koju je na rasprodaji kupio za trideset i devet kruna. Kad generator jednom spoji na grijalicu, ona radi i po pola sata. Prije spavanja može ju uključiti nekoliko puta. Nekoliko. Nema potrebe razbacivati se, nije ni taj dizel besplatan. A Oveova supruga radila je ono što čini i inače: samo je kimala u znak slaganja. A onda svejedno cijele zime hodala naokolo i krišom pojačavala radijatore. Svake godine ista prokleta stvar. Ove ponovo nogom šutne zemlju. Razmišlja da ženi ispriča za mačku. Ako se ono šugavo, polućelavo stvorenje uopće i može nazvati mačkom. Kad se vraćao iz jutarnjeg nadzora, ona je opet sjedila na istom onom mjestu, skoro pred njihovim ulaznim vratima. Uperio je prst u nju i zaurlao tako glasno da mu je glas odzvanjao među kućama. Mačka je samo sjedila i gledala ga. Onda je ustala, gotovo pomno promišljenim kretnjama, kao da mu tom demonstracijom želi staviti na znanje da ne odlazi zbog njega, nego zato što ima pametnijeg posla. Samo je nestala iza ugla.

A onda je ipak odlučio ženi ne spominjati mačku. Samo bi je naljutio time što je svaki put otjera. Jer da se nju pitalo, cijela bi kuća bila puna lutalica, bilo onih krznene ili druge vrste.

Danas je odjenuo plavo odijelo i upravo je zakopčao zadnji gumb na bijeloj košulji. Uvijek mu je tupila da taj zadnji gumb mora ostaviti otkopčan ako ne kani staviti kravatu; on je uvijek iznova negodovao da nije on neki mangup koji iznajmljuje ležaljke. A onda bi inatljivo zakopčao i taj gumb. Stavio je i svoj oronuli vremešni ručni sat – isti onaj koji je njegov otac naslijedio od svoga oca kad mu je bilo devetnaest, isti onaj koji je Ove naslijedio nakon svog šesnaestog rođendana, nekoliko dana nakon očeve smrti.

Oveova supruga voli to odijelo. Znala je reći da u njemu izgleda jako naočito. Kao i svaka razumna osoba, Ove je uvjeren da samo pozeri nose svoja najbolja odijela tijekom tjedna. Ali ovoga je jutra odlučio napraviti iznimku. Čak je i obuo svoje crne cipele za svečane prilike koje je prethodno ulaštio razumnom količinom laštila za cipele.

Prije nego što će izaći iz kuće, Ove je skinuo svoju jesensku plavu jaknu s vješalice u hodniku pa obzirno odmjerio ženinu kolekciju kaputa. Nije mu bilo jasno kako tako sitno ljudsko biće može imati toliko zimskih kaputa. „Gotovo očekuješ da ćeš proći kroz sve te kapute i naći se u Namiji“, jednom se našalila supruga Oveova prijatelja. Ove nije imao pojma o čemu ova priča, ali se složio da mu žena stvarno ima prokleto puno kaputa.

Izašao je iz kuće prije nego što se itko u njegovoj ulici uopće probudio. Došao je do parkirališta i garažu otvorio ključem. Za ta je vrata imao daljinski upravljač, ali mu nikad nije bio jasan smisao tih daljinskih. Poštena osoba vrata može otvoriti i ručno.

Otključao je *saab,* također ključem: sistem je uvijek savršeno dobro funkcionirao, nema razloga mijenjati ga. Sjeo je na vozačko mjesto i okrenuo gumbić dopola unaprijed, a onda dopola unatrag kako bi namjestio svaki retrovizor; činio je to svaki put kad bi sjeo u *saab*. Kao da je netko rutinski provaljivao u *saab* i zlobno promijenio položaj Oveovih retrovizora i ispremiješao raspored radijskih postaja.

Dok se vozio parkiralištem, prošao je pokraj one trudne strankinje iz susjedstva. Za ruku je držala trogodišnju djevojčicu. Uz njih je hodao Štrkljavi. Sve troje pogledom su ispratili Ovea i razdragano mu mahnuli. Ove im nije odmahnuo. Kanio je zastati i očitati joj bukvicu što dopušta djeci da trče po parkiralištu kao da im je to neko općinsko igralište. Ali je odlučio da sad nema vremena za takvo što.

Vozio je pokraj redova kuća identičnih njegovoj. Kad su se tek uselili, u susjedstvu ih je bilo samo šest; sad ih je na stotine. Nekoć je tu bila šuma, a sada su samo kuće. Sve su kupljene na kredit, naravno. Tako se to radi u današnje vrijeme. Kupnja na kartice, vožnja u električnim automobilima i pozivi električaru da dođe promijeniti žarulju. Društvo koje očito nije u stanju uočiti razliku između ispravnog svrdla za betonski zid i šamara posred lica. Očito je tako trebalo biti.

Do cvjećarnice u trgovačkom centru trebalo mu je točno četrnaest minuta vožnje. Ove se držao svakog ograničenja brzine, čak i na onoj cesti s ograničenjem od 50 kilometara na sat po kojoj su novopridošli moroni u odijelima jurili 90. Među svojim kućama ti su idioti dali postaviti ležeće policajce i popriličan broj gnjusnih znakova tipa „Djeca se igraju“, ali kada voze pokraj kuća drugih ljudi, za pravila — ne mare. Ove je točno to ponavljao svojoj ženi svaki put u posljednjih deset godina kad god bi prolazili pokraj neke takve četvrti. I postaje sve gore i gore, volio je dodati ako ga nekim čudom prvi put nije čula.

Danas nije prešao ni dva kilometra, a već se na njega zakeljio neki crni *mercedes* na udaljenost ne veću od lakta. Ove mu je triput signalizirao stop-svjetlima. *Mercedes* mu je živčano odgovorio bljeskanjem dugim svjetlima. Ove prezrivo pogleda u retrovizor. Pa nije njegova obaveza maknuti se s puta čim neki idiot pomisli da za njega ne vrijedi ograničenje brzine. Iskreno, Ove nije ni trepnuo. *Mercedes* mu je ponovo bljesnuo dugim svjetlima. Ove je još više usporio. *Mercedes* se oglasio trubljenjem. Ove spusti brzinu na 20 kilometara na sat. Kad su dosegli vrh brijega, *mercedes* ga bučno pretekne. Vozač, muškarac u četrdesetima, s kravatom i nekim bijelim slušalicama koje mu vise iz ušiju, kroz prozor mu pokaže srednji prst. Ove mu na tu gestu, kako to već i priliči dobro odgojenim muškarcima u određenoj dobi, odgovori laganim tupkanjem vrškom prsta po čelu. Muškarac u *mercedesu* zaurla tako silno da mu se slina razleti po unutarnjoj strani vjetrobranskog stakla. A onda nagazi gas i nestane.

Dvije minute kasnije Ove se zaustavi na semaforu koji pokazuje crveno. *Mercedes* se nalazi ispred njega, ali na kraju kolone. Ove sad njemu bljesne svjetlima. Vidi vozača kako isteže vrat i osvrće se. Bijele mu slušalice ispadnu iz uha na kontrolnu ploču. Ove zadovoljno kimne.

Na semaforu se upali zeleno. Kolona se i ne pomakne. Ove potrubi. Ništa. Ove

odmahne glavom. Sigurno je negdje ispred žena za volanom. Ili nekakvi radovi na cesti. Ili nekakav *audi.* Kad je prošlo već punih trideset sekundi i ništa se nije dogodilo, Ove stavi automobil u ler, otvori vrata i izađe iz *saaba* kojem motor i dalje radi. Izađe na cestu i naviri se naprijed. Ruku uprtih u bokove, ispunjen je nekom vrstom herkulovske razdraženosti i gleda ispred sebe: stoji kako bi stajao i Superman da je zapeo u prometnoj gužvi.

Muškarac u *Mercedesu* zasjedne na trubu. Idiot, pomisli Ove. I u tom trenu promet se pokrene. Krenu svi automobili ispred Oveova, a automobil iza njega, neki *Volkswagen*, počne trubiti. Vozač mu nestrpljivo mahne. Ove ga bijesno pogleda, vrati se u *saab* i ležerno zatvori vrata. „Nevjerojatno u kakvoj smo žurbi", naruga se u retrovizor i odveze.

Na sljedećem semaforu opet je crveno i Ove ponovo završi iza *mercedesa.* Nova kolona. Ove pogleda na sat pa skrene ulijevo, u manju i mirniju ulicu. To možda znači da je put do trgovačkog centra duži, ali ima manje semafora. Nije Ove blesav. Svatko tko ima blagog pojma i o čemu, zna da automobili troše manje goriva kada se kreću nego kada sve vrijeme stoje. Ili kako to voli reći Oveova žena: „Ako će mu u osmrtnici biti moguće napisati samo jednu stvar, to svakako treba biti: 'Barem je bio štedljiv na benzinu'."

Kako se Ove s male sporedne ceste približavao trgovačkom centru, mogao je razabrati da su slobodna samo dva parkirna mjesta. Što svi ovi ljudi rade po trgovinama usred radnog dana, njemu to ne ide u glavu. Očito je da više nitko uopće ne odlazi na posao.

Oveova supruga obično je počinjala uzdisati čim bi se približili parkiralištu. Ove je uvijek želio parkirati što je moguće bliže ulazu. „Kao da se natječete tko će pronaći bolje parkirno mjesto", znala mu je reći dok je Ove kružio parkiralištem i psovao sve te maloumnike koji bi mu se, u tim nekim stranim automobilima, našli na putu. Ponekad je znao napraviti i šest ili sedam krugova prije nego što bi pronašao prikladno mjesto. Ako bi kojim slučajem na kraju ipak morao priznati poraz i zadovoljiti se nekim koje je udaljeno dvadeset metara, ostatak dana bio je mrzovoljan. Oveova žena to nikad nije mogla shvatiti. Istini za volju, nikad nije bila osobito dobra u shvaćanju njegovih principa. Ove je naumio napraviti par krugova, samo da stekne pregled nad situacijom, no tada je nenadano spazio *mercedes* kako tutnji glavnom cestom i prilazi trgovačkom centru. Ovamo se, dakle, zaputio, taj maneken s plastičnim vodilicama u ušima. Ove nije dvojio ni sekunde. Nagazio je gas i stvorio se pred njim na glavnoj cesti. *Mercedes* naglo zakoči, silovito potrubi i krene za *saabom.* Utrka je počela.

Znakovi na ulazu u parkiralište vode promet udesno, ali kad su došli do ulaza, izgleda da je i *mercedes* spazio ona dva slobodna mjesta. Pokušao je zaobići Ovea s lijeve strane, ali Ove vozi tako da zauzima dovoljno ceste da mu prepriječi put. A onda je u retrovizoru vidio neku majušnu *toyotu* kako skreće s ceste za njima, ali slijedi putokaz koji je uvodi na desnu stranu parkirališta. Ove pogledom isprati automobil koji mu sada prilazi iz suprotnog smjera. *Mercedes* mu je i dalje na repu.

Naravno, mogao je parkirati na jedno slobodno mjesto, na ono najbliže ulazu, i onda ljubazno prepustiti *mercedesu* da preuzme drugo. Ali kakva bi to onda pobjeda bila? Umjesto toga, Ove se naglo zaustavi ispred prvog slobodnog mjesta i tu se ukopa. *Mercedes* mu počne divlje trubiti. Ove se i ne pomakne. Mala *toyota* priđe mu s desne strane. I *mercedes* ju spazi, no prekasno shvati Oveov đavolji plan. Ponovo počne bijesno trubiti. Pokušava se progurati pokraj *saaba,* ali nema nikakve šanse: Ove je već rukom pozvao *toyotu* na jedno od slobodnih mjesta. Kad je to sredio, nehajno se parkira na ono drugo. Prozor *mercedesa* sada je toliko ispljuckan da Ove uopće ne može vidjeti vozača. Upravo je dokrajčio suparnika. A onda je pogledao u smjeru *toyote.* „Ah, dovraga", nervozno promrmlja. Vrata automobila se širom otvore.

„Pozdrav!" veselo mu dobaci Štrkljavi i pokušava se iskobeljati s vozačkog mjesta.

„Bok, bok!" kaže i njegova supruga s druge strane *toyote,* podižući trogodišnjakinju. Ove pokajnički pogleda kako *mercedes* nestaje u daljini.

„Hvala na parkirnom mjestu! Stvarno super!" Štrkljavi sja od sreće.

Ove ne kaže ništa.

„Kako se zoveš?" ispali trogodišnjakinja.

„Ove", reče Ove.

„Moje ime je Nasanin!" kaže ona oduševljeno.

Ove kimne.

„A ja sam Pat…" započne Štrkljavi.

Ali, Ove se već okrenuo i otišao.

„Hvala na mjestu", vikne za njim Trudna Strankinja. Ove je mogao čuti smijeh u njezinu glasu. I nije mu se dopalo. Promrmljao je „Dobro, dobro" bez ikakva osvrtanja i kroz pokretna vrata ušao u trgovački centar.

Kod prvog ugla skrenuo je lijevo i nekoliko se puta ogledao za sobom, kao da se boji da će ga obitelj iz susjedstva slijediti. Ali oni su skrenuli udesno i otišli svojim putem. Ove je sumnjičavo zastao ispred supermarketa i promotrio plakat koji je oglašavao tjedne ponude. Nije da je imao namjeru kupiti ikakvu šunku baš u tom dućanu, ali uvijek je vrijedilo pratiti kretanje cijena. Ništa na ovome svijetu nije mu toliko mrsko kao kad ga netko pokuša prevariti. Oveova žena znala se šalili da su njemu četiri najgore riječi u životu „baterije nisu u cijeni". I kad bi im to ispričala, ljudi su se uglavnom smijali. Ove se uglavnom nije smijao.

Prošao je pokraj supermarketa i ušao u cvjećarnicu. Nije prošlo mnogo i već je uslijedio „rusvaj". Tako je to nazivala Oveova žena. On je inzistirao da je ispravnije reći „rasprava".

Ove na pult položi kupon na kojem piše: „Dvije sadnice za 50 kruna". A s obzirom na to da on želi samo jednu sadnicu, razumno je objasnio prodavačici da bi onda tu jednu morao moći kupiti za 25 kruna. Jer je to pola od 50. Međutim, prodavačica, tupava devetnaestogodišnjakinja mozga sposobnog samo za tipkanje

poruka na mobitelu, nije se složila. Ostala je pri tvrdnji da jedna sadnica stoji 39 kruna, a da se „dvije za 50“ odnose isključivo na akcijsku kupnju dva cvijeta. Morali su pozvati šefa. Oveu je trebalo punih petnaest minuta da čovjeku razumno objasni i da se ovaj s njim složi, i da mu za pravo. Ako ćemo iskreno, šef je promrmljao nešto što je zvučalo kao „prokleti stari gad“ i toliko gnjevno otkucao tih 25 kruna na blagajni da je izgledalo kao da mu je uređaj za nešto kriv. Ove za to nije mario. Zna on da trgovci vazda pokušavaju iskamčiti novac, ali nitko nije preveslao Ovea i prošao nekažnjeno. Potom na pult položi karticu. Šef se osmjehne i kimne, pa mu pokaže na znak na kojem lijepo piše: „Na plaćanje karticom iznosa manjih od 50 kruna zaračunavamo tri krune provizije.“

I tako sad Ove stoji pred svojom ženom s dvije sadnice. Jer je riječ o principu.

„Nema šanse da bih im platio tri krune“, zagrmi i spusti pogled u šljunak. Oveova žena često se s njim znala svađati jer se on uvijek nadmudruje oko ovoga i onoga. Ali Ove se, dovraga, ne svađa. Samo govori ono što je ispravno. Je li to tako nerazuman stav prema životu?

Ove podigne pogled. „Pretpostavljam da si uzrujana jer jučer nisam došao kad sam obećao“, promrmlja. Ona ne kaže ništa.

„Ulica nam se pretvara u ludu kuću“, kaže kao da se opravdava. „Potpuni kaos. U današnje vrijeme moraš izaći van i umjesto njih voziti u rikverc njihov auto s prikolicom. Čak ni kuku ne možeš pričvrstiti u miru“, nastavi kao da se složila s njim. Pa pročisti grlo. „Nisam mogao postaviti kuku jer se već počelo mračiti. A ako se tog uhvatiš po mraku, svjetla gore li gore… I žderu struju. Ne dolazi u obzir.“

Ona ne kaže ništa.

Ove nogom udari u zaleđeno do. Nekako traži riječi. Još jednom nakratko pročisti grlo.

„Nema te kod kuće i ništa nije kako spada.“

Ona ne kaže ništa.

Ove prstima dodiruje biljke. „Umoran sam od toga da se po cijele dane povlačim po kući, a tebe nema.“

Žena ni na to ne kaže ništa. Ove kimne i podigne biljke da ih ona može vidjeti. „Ružičaste su. Onakve kakve voliš. U dućanu su rekli da su trajne, ali ih nekako drukčije zovu. Ali da ne podnose ove naše zime, tako su rekli. No, to sigurno kažu samo zato da bi mogli prodati još gomilu drugog sranja.“ Ove je pogleda, kao da čeka njezino odobrenje.

„Novi susjedi stavljaju šafran u rižu. I donijeli su mi je samo tako. Oni su stranci“, doda gotovo šaptom.

Nova tišina.

Ove stoji i polako vrti vjenčani prsten. Kao da traži još nešto što bi rekao. Užasno mu je mučno što on mora biti taj koji započinje i vodi razgovor. To je oduvijek bio njezin zadatak. On bi samo odgovarao. A ovo sada je posve nova situacija za njih

oboje. I napokon, Ove čučne, iskopa staru biljku koju je posadio prošli tjedan i oprezno je odloži u plastičnu vrećicu. Pažljivo prevrne smrznutu zemlju prije no što stavi nove biljke.

„Opet je poskupjela struja“, objavi joj i ustane.

Dugo je gleda. Naposljetku pažljivo stavi ruku na veliki kamen i nježno ga pomiluje, kao da dodiruje njezin obraz.

„Nedostaješ mi“, prošapće.

Prošlo je šest mjeseci otkako je umrla. Ove i dalje dvaput na dan po cijeloj kući pipa radijatore provjeravajući da ona krišom nije pojačala grijanje.

5

Čovjek zvan Ove

Ove je jako dobro znao da njezinim prijateljicama nije bilo jasno zašto se ona uopće udala za njega. Nije im to, zapravo, ni mogao zamjeriti. Ljudi su pričali da je ogorčen. Možda su bili u pravu. O tome nikad nije previše razmišljao. Znali su za njega reći i da je „nedruštven". Ove je pretpostavljao da bi to značilo da mu ljudi baš i nisu pretjerano dragi. U ovom bi se trenu lako složio s njima. Ljudi su mu se sve više činili kao šupljoglava bića.

Ove nije bio od onih koji se upuštaju u čavrljanje. Došao je do zaključka da je to u današnje vrijeme ozbiljna karakterna mana. Danas se očekuje da si u stanju blebetati o bilo čemu, sa svakim starim pokvarenjakom koji se namjeri na tebe, i to samo zato što je „to red". Ove nije znao kako se to radi. Možda jednostavno nije bio tako odgojen. Možda muškarci njegove generacije nikad nisu bili dovoljno pripremljeni za svijet u kojem su svi raspredali o tome što rade pa čak i kada to više nije imalo smisla. Današnji su ljudi stajali pred svojim novosazidanim kućama i šepurili se kao da su ih sagradili golim rukama iako nisu ni prismrdili odvijaču. Čak se nisu ni trudili glumiti da je drukčije. Ne! Ponosili su se time! Očito je postalo bezvrijedno da čovjek zna sam postaviti parket, ili urediti vlagom načetu sobu, ili zamijeniti zimske gume. Jer, ako sve to jednostavno može kupiti ili platiti, koliko onda vrijedi ta njegova vještina? A onda, na kraju, po čemu se vrednuje čovjek?

Njezini prijatelji nisu mogli shvatiti zašto se svakog jutra budila spremna dobrovoljno s njim podijeliti cijeli svoj dan. Doduše, nije ni on. Napravio joj je policu za knjige, a ona je na nju složila knjige ljudi koji su stranicu za stranicom ispisivali rečenice o svojim osjećajima. Ove je razumio stvari koje je mogao vidjeti i dodirnuti. Cement i beton. Staklo i čelik. Alat. Stvari koje su se mogle dokučiti. Razumio je prave kutove i jasne upute za uporabu. Modele za sastavljanje i crteže. Stvari koje su se mogle nacrtati na papiru.

On je bio čovjek koji je vidio crno ili bijelo.

A ona je bila boja. Sve boje koje je on imao.

Jedina stvar koju je volio, dok nije ugledao nju, bili su brojevi. Nije imao neko određeno sjećanje na svoju mladost. Nitko ga nije maltretirao u školi, niti je on ikoga maltretirao. Nije bio dobar u sportu, ali nije bio ni loš. Nikad nije bio u središtu zbivanja, ali nikad nije bio ni izvan njih. Bio je tip osobe koja je jednostavno bila tu. Nije zapamtio mnogo toga ni iz faze svojeg odrastanja; nikad nije bio vrsta muškarca koji hoda uokolo i pamti stvari, osim ako za tim nema neke posebne potrebe. Sjeća se da je neko vrijeme bio sretan, da onda nekoliko godina nakon toga nije bio, i to je bilo to. I sjećao se zbrojeva. Brojeva koji su mu ispunili glavu. Sjećao se kako je u školi željno iščekivao satove matematike. Možda je za druge to bilo mučenje, ali za njega nije. Nije znao zašto je to tako, niti je o tome razmišljao. Nikad nije shvaćao potrebu ljudi da hodaju uokolo i pjene se zašto su stvari ispale baš onako kako jesu. Ti si ono što jesi, i radiš ono što radiš, i to je njemu bilo dovoljno.

Imao je sedam godina kada je njegova majka jedno jutro u kolovozu nazvala prvim danom. Radila je u tvornici kemikalija. U ono vrijeme ljudi nisu znali puno o zaštiti zraka, shvatio je Ove kasnije. Također je pušila, sve vrijeme. To je Oveovo najjasnije sjećanje na nju – kako sjedi u kuhinji ispod prozora kućice u kojoj su živjeli, izvan grada, s tim oblakom oko sebe i kako svako subotnje jutro provodi gledajući u nebo. Katkad je pjevala svojim promuklim glasom dok bi Ove sjedio ispod prozora, s knjigom iz matematike u krilu. Sjećao se kako ju je volio slušati. Sjeća se toga. Naravno da je njezin glas bio promukao i bilo je više neposlušnih nota nego što bi netko drugi volio čuti, ali sjećao se da mu se to svejedno sviđalo.

Oveov otac radio je na željeznici. Dlanovi su mu izgledali kao da ih je netko izrezbario nožem, dok su bore na njegovu licu bile tako duboke da se u njima skupljao znoj i iz njih mu se cijedio po grudima. Imao je rijetku kosu i vitko tijelo, a mišiće na rukama tako čvrste da se činilo kao da su isklesani od kamena. Jednom, dok je Ove bio jako mlad, roditelji su ga poveli sa sobom na veliku zabavu na kojoj su bili i tatini kolege sa željeznice. Nakon što je njegov otac istrusio nekoliko boca piva, neki od gostiju izazvali su ga na natjecanje u obaranju ruke. Ove nikad nije vidio takve ljudeskare kakvi su tada sjedili raskrečeni na klupama preko puta njega. Neki od njih izgledali su kao da imaju dvjesto kila. Njegov je otac pobijedio svakoga od njih. Kada su te večeri došli kući, stavio je ruku oko Oveovih ramena i rekao: „Ove, samo svinja misli da su veličina i moć jedna te ista stvar. Zapamti to.“ I Ove to nikad nije zaboravio.

Njegov otac nikad nije podigao ruku na njega. Ni na Ovea ni na ikoga drugoga. Oveovi školski kolege znali su doći u školu s podljevom ispod oka ili modricom od remena. Ali Ove nikad. „U ovoj se obitelji ne mlatimo“, znao je reći njegov otac. „Ni međusobno, ni s drugima.“

Bio im je drag na toj željeznici, bio je tih i ljubazan, čak je bilo onih koji su tvrdili da je „preljubazan“. Ove se sjeća da kao dijete nikako nije mogao shvatiti zašto bi to moglo biti loše.

Onda je mama umrla. A tata postao još tiši. Kao da je sa sobom uzela tih par riječi koje je imao. Uglavnom, Ove i njegov otac nikad nisu pretjerano razgovarali, ali

su uživali u društvu onog drugoga. Sjedili su u tišini za kuhinjskim stolom i pronalazili načine da iskoriste vrijeme. Svaki drugi dan pripremili bi hranu za ptičju obitelj koja se nastanila u trulom drvetu iza njihove kuće. Ove je shvaćao kako je bitno da im pripreme hranu baš svaki drugi dan. Nije znao zašto, ali nije bilo ni važno. Za večeru bi jeli kobasice i krumpir. Onda bi kartali. Nikad nisu imali puno, ali su uvijek imali dovoljno.

Jedine riječi koje su još preostale njegovu ocu odnosile su se na motore (te mu je majka očito bila voljna prepustiti…). To što je govorio, govorio je o njima. „Motori ti daju što zaslužuješ", znao bi reći. „Ako se prema njima odnosiš s poštovanjem, dat će ti slobodu, a ako se ponašaš kao magarac, oduzet će ti je."

Dugo nije imao vlastiti automobil, ali tijekom četrdesetih i pedesetih, kada su vlasnici i direktori željeznice počeli kupovati svoje uskoro se pronio glas da je taj tihi čovjek koji radi na tračnicama osoba koju vrijedi poznavati. Oveov otac nikad nije završio škole i nije znao puno o brojkama iz Oveova udžbenika. Ah je razumio motore.

Kada se udavala direktorova kći, a automobil za koji je ceremonija predviđala da mladu odveze do crkve ostao u kvaru, pozvali su Oveova oca. Došao je na biciklu s kutijom alata na ramenu, toliko teškom da su je, kada je sišao s bicikla, trebala nositi dvojica. Što god da je bio problem kad su ga zvali, to više nije bio problem kad je biciklom krenuo kući. Direktorova supruga pozvala ga je na svadbu, ali joj je rekao kako nije u redu da sjedi s elegantnim ljudima kada su mu ruke toliko pune mrlja od ulja da se činilo kao da su mu postale dijelom kože. Ali je rado prihvatio vrećicu kruha i mesa, za dječaka kod kuće, tako je rekao. Ove je tada baš napunio osam godina. Kada je njegov otac te večeri prostro večeru, Ove se osjećao kao da je na kraljevskoj gozbi.

Nekoliko mjeseci kasnije, direktor je ponovo pozvao Oveova oca. Na parkiralištu ispred ureda bio je stari *saab 92* u groznom stanju. Bilo je to prvo vozilo koje je Saab ikad proizveo, iako ga više nisu proizvodili otkako su na tržište lansirali novi, znatno dorađen model *saab 93*. Oveov ga je otac prilično dobro poznavao. Imao je pogon na prednjim kotačima i sa strane ugrađeni motor koji je zvučao poput aparata za kavu. Automobil je preživio prometnu nezgodu, objasnio je direktor, pa ispod jakne gurnuo palčeve pod tregere. Zeleni trup auta, nalik na bocu, bio je ozbiljno udubljen, a ni ono što je ležalo ispod poklopca motora nije baš bilo oku ugodno. No, otac je iz džepa svoga prljavoga kombinezona izvadio maleni odvijač i nakon duge provjere izrekao presudu po kojoj će, uz malo vremena, truda i odgovarajućeg alata, automobil moći vratiti u radno stanje.

„Čiji je?" pitao je glasno dok se uspravljao i krpom brisao ulje s prstiju.

„Pripadao je mojem rođaku", rekao je direktor vadeći ključ iz hlača i stavljajući mu ga u dlan. „A sad je tvoj." Potom ga je potapšao po ramenu i vratio se u ured.

Oveov otac ostao je u dvorištu kao ukopan i pokušavao doći do zraka. Te je večeri ponovo i iznova objašnjavao svom sinu, koji ga je slušao širom raširenih očiju, i

pokazivao sve što je trebalo znati o toj čarobnoj zvijeri parkiranoj u njihovu dvorištu. Prosjedio je pola noći na vozačevu sjedalu s dječakom u krilu objašnjavajući kako su povezani svi ti mehanički dijelovi. Znao je svaki vijak, svaku cjevčicu. Ove nikad više nije vidio čovjeka tako ponosita kakav je te večeri bio njegov otac. Bilo mu je osam godina i te je noći odlučio da nikad neće voziti nijedan drugi automobil nego samo *saab*.

Kad god bi imao slobodnu subotu, Ovea je otac izveo u dvorište, otvorio poklopac motora i učio ga nazive automobilskih dijelova te tumačio ulogu svakog od njih. Nedjeljom su išli u crkvu.

Ne zato što je ijedan od njih osjećao pretjerani žar za Bogom, nego zato što je na tome uvijek inzistirala Oveova majka. Sjedili su u stražnjem dijelu, svaki od njih zureći u zakrpane dijelove poda dok nije bilo gotovo. I, iskreno, više su vremena proveli razmišljajući o majci i koliko im nedostaje nego o Bogu. Bilo je to njezino vrijeme iako nje više nije bilo. Nakon toga bi se dugo vozili selom u *saabu.* To je bio Oveov najomiljeniji dio tjedna.

Te godine, da bi se prestao potucati sam po kući, počeo je s ocem nakon nastave odlaziti na posao, na željezničku postaju. Bio je to prljav i loše plaćen posao, ali, kako je često znao promrmljati otac, „to je pošten posao, a to nešto znači".

Oveu su bili simpatični svi tatini kolege, osim Toma. Tom je bio visok, glasan čovjek šaka velikih poput spljoštenih kamiona i očiju koje su, činilo se, uvijek tražile neku životinju koja se nije mogla braniti i koja bi mu dobro došla da se njome nabacuje.

Kad je Oveu bilo devet godina, otac ga je poslao da pomogne Tomu očistiti pokvareni vagon. Ushićen, Tom je dograbio aktovku koju je ostavio neki putnik. Ispala je iz odjeljka za prtljagu i sadržaj se rasuo po podu. Tom se u sekundi bacio na sve četiri i skupio sve što je uočio. „Tko pronađe, njegovo je", doviknuo je Oveu. Nešto u njegovim očima natjeralo je Ovea da se osjeća kao da mu pod kožom gmižu mravi. I kad se okrenuo da će otići, Ove se spotaknuo o novčanik. Bio je napravljen od tako mekane kože da mu se pod prstima činila poput pamuka. Nije bio omotan gumicom kao tatin stari novčanik da se ne bi raspao u komadiće. Imao je maleni srebrni gumb koji je proizvodio zvuk kada bi se otvarao. Unutra je bilo više od šest stotina kruna. U to vrijeme, pravo bogatstvo. Tom je spazio novčanik i pokušao ga zgrabiti iz Oveovih ruku. Preplavljen instinktivnim prkosom, dječak se odupro. Vidio je da je Tom time šokiran i krajičkom oka spazio kako taj golemi čovjek stišće šake. Ove je znao da mu ne može pobjeći. Zatvorio je oči, najčvršće što može stegnuo novčanik i čekao udarac. Međutim, sljedeće čega su obojica postali svjesni bio je Oveov otac koji je stao između njih. Tomove bijesne, mržnjom ispunjene oči na trenutak su piljile u njega, no Oveov se otac nije htio pomaknuti. Na kraju je Tom spustio šake i oprezno ustuknuo. „Tko pronađe, njegovo je, uvijek je tako bilo", zarežao je pokazujući na novčanik.

„Ovisi o osobi koja ga pronađe", rekao je Oveov otac ne skidajući pogled s njega. Tomov, pak, se potpuno pomračio. Ustuknuo je još za korak i dalje stišćući

aktovku u rukama. Tom je već godinama radio na željeznici, ali Ove nikad nije čuo da su očevi kolege za njega rekli ijednu dobru riječ. Bio je nepošten i zlonamjeran, to je ono što su znali govoriti na zabavama nakon nekoliko boca piva. Ove nikad nije čuo oca da govori takvo što.

„Ima četvero djece i bolesnu ženu“, bilo je sve što bi on tada rekao svojim kolegama gledajući svakoga od njih u oči. „To bi načelo i boljeg čovjeka nego što je on.“ Obično bi tada njegovi kolege promijenili temu.

Otac pokaže na novčanik u Oveovoj ruci. „Ti odluči“, rekao je sinu. Ove je odlučno prikovao pogled za pod osjećajući kako mu Tomove oči svrdlaju rupu na glavi. A onda je tihim, ali nepokolebljivim glasom procijedio kako bi bilo najbolje da novčanik ostave u Uredu za izgubljene stvari. Otac je bez riječi kimnuo, uhvatio sina za ruku i šutio cijelim putem do Ureda, gotovo pola sata uz tračnice. Ove je čuo kako Tom viče za njima, čuo je njegov glas ispunjen ledenim gnjevom. Nikad ga nije zaboravio. Žena za stolom u Uredu za izgubljene stvari gotovo da nije mogla povjerovati svojim očima kada su pred nju, na stol, položili novčanik.

„I samo je tako ležao na podu? Niste pronašli torbu ili nešto slično?“ pitala ih je. Ove je upitno pogledao oca, ali on je samo stajao i šutio, pa je i on sam odlučio učiniti isto. Činilo se da je ženu za stolom takav odgovor posve zadovoljio. „Malo je ljudi koji su ikad predali toliki iznos“, rekla je i osmjehnula se Oveu.

„Isto tako, malo ih je pristojnih“, odrješito je rekao otac pa uhvatio Ovea za ruku. Okrenuli su se i vratili poslu. Nekoliko stotina metara dalje niz tračnice Ove je pročistio grlo, skupio nešto hrabrosti i upitao oca zašto pred ženom nije spomenuo aktovku koja je ostala kod Toma.

„Mi nismo od onih koji pričaju o tome što rade drugi ljudi“, odgovorio mu je otac. Ove je kimnuo. Nastavili su hodati u tišini.

„Razmišljao sam zadržati novac“, napokon je prošaptao Ove i snažnije stisnuo očevu ruku, kao da se plašio da je ne pusti.

„Znam“, odgovorio je otac i uzvratio mu stisak.

„Ali sam znao da bi ti to prijavio. I znao sam da osoba poput Toma to ne bi učinila“, rekao je Ove. Otac je kimnuo. O tome više nisu rekli ni riječi.

Da je Ove bio tip čovjeka koji razmišlja o tome kako je i kada netko postao osobom kakva je danas, mogao bi zaključiti da je tog dana on naučio da pošteno mora biti pošteno. Ali on nije bio osoba koja razmišlja o takvim stvarima. Zadovoljio se prisjećanjem da je tog dana odlučio što je više moguće nalikovati svojem ocu.

Tek je napunio šesnaest kad mu je otac umro. Na tračnicama, jureći za vagonom. Oveu je ostao *saab,* oronula kuća nekoliko kilometara izvan grada i trošni ručni sat. Nikad nije znao objasniti što mu se dogodilo toga dana, ali prestao je biti sretan. I godinama nakon toga nije bio sretan.

Na sprovodu, župnik je htio s njim razgovarati o udomiteljima, ali je ubrzo saznao da Ove nije odgajan da prihvati milostinju. U isto vrijeme Ove je jasno rekao župniku da u doglednoj budućnosti nema potrebe čuvati mjesto za njega u crkvenim

klupama tijekom nedjeljne mise. Ne zato što Ove nije vjerovao u Boga, objasnio je župniku, nego zato što je, prema njegovu mišljenju, Bog pomalo prokleta svinja.

Sljedeći je dan otišao do željeznice, do ureda u kojem su dobivali plaću, i vratio plaću za ostatak mjeseca. Gospođe u uredu nisu razumjele, pa je Ove morao nestrpljivo objasniti da mu je otac preminuo šesnaestog u mjesecu, pa je očito da neće dolaziti na posao ostalih četrnaest dana toga mjeseca. A budući da je dobio plaću unaprijed, Ove je došao vratiti ostatak.

Gospođe su ga neodlučno zamolile da sjedne i pričeka. Nakon petnaest minuta, ili tako nešto, izašao je direktor i znatiželjno pogledao šesnaestogodišnjaka koji je sjedio na drvenom stolcu u hodniku s plaćom mrtvoga oca u rukama. Direktor je jako dobro znao tko je taj dječak. I nakon što se uvjerio kako ne postoji način da uvjeri dječaka da zadrži novac, direktor nije vidio druge mogućnosti nego predložiti Oveu da radi do kraja mjeseca i zaradi pravo na taj novac. Oveu se to učinilo kao razumna ponuda, pa je javio u školu da će sljedeća dva tjedna biti odsutan. Nikad se više nije vratio.

Na željeznici je radio idućih pet godina. A onda se jednog jutra ukrcao na vlak i ugledao nju. I tada se, prvi put otkako mu je umro otac, Ove nasmiješio.

I život više nije bio isti.

Ljudi kažu da Ove vidi svijet samo crno ili bijelo. Ali ona je bila njegove boje.

Sve boje koje je imao.

6

Čovjek zvan Ove i bicikl koji bi morao biti spremljen tamo gdje je biciklima i mjesto

Ove samo želi umrijeti u miru. Zar doista traži previše? Ove ne misli tako. U redu, trebao je to organizirati prije šest mjeseci, odmah nakon njezina sprovoda. Ali nije to, dovraga, mogao samo tako. Imao je posao za koji se morao pobrinuti. Kako bi to izgledalo kad bi ljudi na sve strane prestajali dolaziti na posao jer su se ubili? Oveu je supruga preminula u petak, pokopana je u nedjelju, a u ponedjeljak je on otišao na posao. Zato što se tako i treba nositi sa stvarima. I prošlo je šest mjeseci, a onda je iznenada u ponedjeljak došao šef i rekao da mu „nisu htjeli upropastiti vikend" i reći mu što imaju u petak. A u utorak je nauljio radne površine u kuhinji.

I tako je sve pripremio. Platio je pogrebnike i dogovorio grobno mjesto do njezina. Nazvao je odvjetnike i napisao pismo s jasnim uputama i stavio ga u omotnicu sa svim važnim računima i papirima vezanim uz kuću. Ubacio je i papire od *saaba.* Omotnicu je stavio u unutarnji džep jakne. Platio je sve račune. Nema nikakvih kredita ni dugova, nitko neće morati pospremati za njim. Čak je oprao i svoju šalicu za kavu i otkazao pretplatu na novine. Spreman je.

I sve što želi je umrijeti u miru, razmišlja dok sjeda u *saab* i gleda kroz otvorena garažna vrata. Ako uspije izbjeći susjede, čak bi do popodneva to mogao i obaviti.

Ugleda tromog, pretilog mladića iz susjedstva kako pogrbljeno ide parkiralištem i sada mu prolazi ispred garažnih vrata. Nije da Ove ne voli debele ljude. Nikako. Ljudi mogu izgledati kako god žele. Ali on nikad nije mogao razumjeti, nije mogao dokučiti kako to rade. Koliko jedna osoba može pojesti? Kako se netko uspije udvostručiti? Ove pomisli da to sigurno zahtijeva određenu odlučnost. Mladić ga primijeti i veselo mahne. Ove mu uljudno kimne. Mladić stoji i maše, salo mu se ljulja ispod majice. Ove je često znao reći kako je to jedini čovjek kojeg zna da bi mogao napasti zdjelu čipsa najednom, sa svih strana, ali kada ga god tako komentira, Oveova supruga negoduje i tupi mu da ne bi smio govoriti takve stvari.

Ili točnije, nekad je to radila.

Nekad.

Oveovoj je supruzi ovaj pretili mladić bio drag. Nakon što mu je preminula majka, odlazila bi do njega jedanput na tjedan i nosila mu hranu u posudici. „Barem da tu i tamo pojede nešto skuhano“, znala je reći. Ove je primijetio da nikad nisu dobili natrag te plastične posude i dodao kako bucko možda ne zna razliku između posuda i hrane u njima. A onda je Oveova supruga rekla da je dosta. I bilo je dosta.

Ove je pričekao da jedač plastičnih posuda prođe, pa je izašao iz *saaba.* Triput je prodrmao kvaku na vratima pa za sobom zatvorio garažna vrata. Uspeo se stazom između kuća i zastao ispred spremišta za bicikle. Ženski bicikl naslonjen je na zid. Opet. I to odmah ispod znaka koji jasno kaže da bicikli ne bi smjeli biti ostavljeni na tom mjestu.

Ove podigne bicikl. Prednja je guma probušena. Otključa spremište i uredno smjesti bicikl na kraj reda. Zaključa vrata i taman kada je triput prodrmao kvaku, začuje kasnopubertetski glas kako mu urla na uho.

„Hej! Kog to boga radite!?“

Ove se okrene i nađe oči u oči s mulcem koji stoji nekoliko koraka dalje. „Stavljam bicikl u spremište za bicikle.“

„Ne možete to raditi!“

Ove ga pogleda malo bolje i procijeni da mu je oko osamnaest. Znači, više nije mulac, nego konjina. Ako baš sitničarimo.

„Naravno da mogu.“

„Ali, ja ga popravljam!“ podvikne mladost, a glas mu postane piskutav.

„Pa ovo je ženski bicikl“, odgovori Ove.

„Da, i?“

„Onda ne može biti tvoj“, odgovori Ove svisoka.

Mladost zagunđa i zakoluta očima; Ove gurne ruke u džepove i time označi da je priči kraj. Zavlada napeta tišina. Mladić pogleda u Ovea kao da gleda u nekoga nepotrebno glupoga; Ove njega gleda kao spodobu koja uludo troši zrak. Iza mladića, primijeti Ove, prilazi im još jedan momčić. Ovaj je mršaviji i s crno obrubljenim očima. Drugi mladić pažljivo povuče prvoga za jaknu i promrmlja nešto o tome kako „ne treba stvarati probleme“. Njegov prijatelj buntovnički šutne snijeg, kao da mu je snijeg za nešto kriv.

„To mi je bicikl od cure“, napokon procijedi. Tu je rečenicu izgovorio više skrušeno negoli odlučno. Tenisice su mu prevelike, a traperice premale, primijeti Ove. Gornji dio trenirke navukao je preko brade, da ga zaštiti od hladnoće. Mršavo lice pokriveno je miteserima, a frizura mu izgleda kao da ga je netko spasio od utapljanja u bačvi izvlačeći ga za kosu.

„Gdje ona živi?“

S neopisivom mukom, kao da ga je netko pogodio strelicom za smirenje,

spodoba rukom pokaže prema kući na samom kraju Oveove ulice. Tamo gdje sa svojim kćerima žive oni komunisti koji su se i izborili za reformu odlaganja smeća. Ove pažljivo kimne. „Eto. Onda lako može doći i pokupiti ga iz spremišta“, kaže melodramatično lupkajući po znaku koji zabranjuje ostavljanje bicikala na tom području. A onda se Ove okrene i pođe prema svojoj kući.

„Čangrizavi stari gad!“ poviče mladost za njime.

„Pst!“ izusti njegov prijatelj čađavih očiju.

Ove ne odgovori.

Prođe pokraj znaka koji jasno zabranjuje automobilima da uđu u naseljeno područje. Onog istog kojeg Trudna Strankinja izgleda nije uspjela pročitati iako je Ove jako dobro znao da ga je nemoguće ne vidjeti. On to svakako zna jer ga je on i postavio.

Nezadovoljan, krenuo je stazom između kuća takvim odrješitim korakom da bi netko mogao pomisliti kako pokušava izravnati beton. Kao da u ovoj ulici već nema dovoljno luđaka, pomisli. Kao da cijelo područje ionako nije dovoljno pokriveno prokletim ležećim policajcima u svrhu evolucijskog napretka. Kicoš s *audijem* i Plava Trava nasuprot Oveove kuće, a na samom kraju ta komunistička familija sa svojim crvenokosim kćerima koje oblače kratke hlačice preko dugih hlača i sliče rakunima. Vjerojatno su trenutno na putovanju u Tajland, ali ipak.

U kući do Oveove živi dvadesetpetogodišnjak težak sigurno četvrt tone. Ima dugačku, ženskastu kosu i čudnovate majice. Do prije otprilike godinu dana živio je s majkom dok ona nije umrla od neke bolesti. Ove misli da se momak zove Jimmy, barem mu je tako rekla žena. Ove ne zna čime se Jimmy bavi i što radi; sto posto nešto s druge strane zakona. Osim ako za život ne zarađuje kao kušač šunke i slanine.

U kući s druge strane stanuju Rune i njegova supruga. Runea Ove baš i ne bi nazvao svojim neprijateljem… Ili možda ipak bi. Sve što je pošlo po krivu u Udruzi stanara počelo je s Runeom. On i njegova supruga Anita doselili su se istog dana kad i Ove i Sonja. U to je vrijeme Rune vozio *volvo,* ali je kasnije kupio *BMW.* Ne može se normalno s osobom koja se tako ponaša.

Rune je bio taj koji je progurao državni udar te tako svrgnuo Ovea s mjesta predsjednika Udruge. I eto im sad. Računi za struju su veći, bicikli nisu u spremištu, a ljudi zapinju za kuće vozeći u rikverc s prikolicama iako im znak to jasno zabranjuje. Ove je dugo upozoravao na ovakve grozne stvari, ali ga nitko nije slušao. Otad se više nikad nije pojavio na sastanku Udruge stanara. Štoviše, usta mu se iskrive u grimasu kao da će pljunuti svaki put kada, makar u glavi, izgovori „udruga stanara“. Kao da je riječ o nevjerojatnom prostakluku.

Bio je na petnaest metara od svog ulubljenog poštanskog sandučića kada je zamijetio Plavu Travu. U prvi mah nije mogao shvatiti što to ona radi. Hoda po

stazici, ziba se na tim štiklama i histerično gestikulira prema pročelju Oveove kuće. Oko nogu joj trčkara onaj mali stvor koji laje – više nalik paščetu nego pristojnom psu – i piša na Oveov kućni prilaz. Trava urla kao kočijaš tako silovito da su joj sunčane naočale skliznule na rub nosa. Ona nakaza od psa laje još glasnije. Ženturača je napokon pokazala svoje pravo lice, pomisli Ove prateći je na pristojnoj udaljenosti. Tek tada spazi da ona zapravo uopće ne maše u smjeru kuće. Ona baca kamenje. I to ne na kuću. Baca ih na mačku.

Mačka stisnuto sjedi u najdaljem kutu iza Oveove šupe. Ima male mrlje krvi na krznu ili, bolje rečeno, na ostacima krzna. Džukela pokazuje zube, mačka zauzvrat sikće.

„Da nisi siktala na Princa!“ krene zavijati Trava, pa zgrabi još jedan kamen iz Oveove gredice s cvijećem i baci ga na mačku. Mačka se izmakne i izbjegne kamen koji pogodi prozorski okvir. Trava dograbi još jedan i sprema se baciti ga. Ove se u dva hitra koraka stvori pokraj nje. „Bacite li taj kamen na moj posjed, ja ću vas baciti u vaš vrt!“

Ona se osvrne. Pogledi im se sretnu. Ove drži ruke u džepovima; ona svojima mlatara njemu pred nosom kao da pokušava pobiti muhe veličine mikrovalne pećnice. Ove i ne trepne.

„Ta je spodoba ogrebla Princa!“ vrišti ona očima iskolačenima od bijesa. Ove pogleda dolje prema tom paščetu od psa koje iskezi zube na njega. Onda pogleda prema mački koja poniženo i krvareći sjedi nedvojbeno uzdignute glave tu ispred njegove kuće.

„Krvari. Čini se da je završilo neriješeno“, reče Ove.

„Ma nemoj. Ubit ću to govno!“

„Nećete“, reče Ove hladno.

Njegova luda susjeda počinje poprimati prijeteći izgled. „Najvjerojatnije je puna zaraznih bolesti, bijesna i tko zna kakva sve ne!“

Ove pogleda mačku. Pa pogleda Travu. I kimne. „Najvjerojatnije ste i vi. Ali vas zbog toga nitko ne gađa kamenjem.“

Donja joj se usna počne drmusati. Podigne naočale na vrh nosa, preko očiju. „Pazite se!“ zasikće.

Ove kimne. Pokaže na pašče. Životinja ga pokušava ugristi za nogu, ali je Ove otrese tako silovito da ona odmah uzmakne.

„Tu bi stvar unutar naselja trebalo držati na uzici“, mirno izgovori Ove.

Ona zabaci svoju izblijedjelu kosu i otpuhne tako napadno glasno da je Ove očekivao kako će joj pola šmrklja koje ima u nosu izletjeti van. „A što je s tim stvorenjem?!“ nastavi bjesnjeti na mačku.

„To nije vaša briga“, odgovori Ove. Ona mu uputi pogled ljudi koji su u isto vrijeme potpuno superiorni i duboko uvrijeđeni. Pašče opet iskezi zube. „Što vi umišljate? Da ste gazda cijele ulice? Ili što? Prokleti manijače“, reče.

Ove ponovo potpuno smireno pokaže na malenog psa. „Sljedeći put kada ta stvar bude mokrila na moj popločani prilaz“, hladnokrvno zaključi, „pustit ću struju.“

„Princ nije prokleto piškio po vašem odvratnom popločanom prilazu“, odbrusi ona i zakorači prema njemu uzdignutih šaka.

Ove ni da trepne. Ona zastane. Izgleda kao da ostaje bez zraka, da se guši. A onda očito prikupi ono beznačajno malo zdravog razuma koji joj stoji na raspolaganju. „Prinče, idemo“, dobaci psu mašući rukama. Onda Oveu pokaže srednji prst. „Ovo ću ispričati Andersu. A onda ćete požaliti.“

„Onda mu recite i kako mu poručujem da prestane rastezati prepone pod mojim prozorom.“

„Ludi starkelja“, ženturača pljune i zaputi se prema parkiralištu.

„I recite mu da mu je auto čisto smeće!“ vikne za njom Ove, za svaki slučaj.

Uputi mu gestu koju prije nije vidio iako može pogoditi što znači. Ona i njezin bijedni psić priđu Andersovoj kući.

Ove zađe za šupu. Spazi lokve mokraće na popločanom dijelu, pokraj gredica s cvijećem. Da toga popodneva nije imao važnijih stvari, odmah bi od te džukele napravio otirač. Ode do spremišta za alat, izvadi bušilicu i kutiju sa svrdlima. Kad je izlazio, spazi mačku kako sjedi i gleda u njega. „Sad možeš kidnuti“, kaže Ove.

Mačka se i ne pomakne. Ove rezignirano odmahne glavom. „Hej! Nisam ti ja prijatelj.“

Mačka ostane na mjestu. Ove zamahne rukom. „Isuse, ti prokleta mačko, to što sam se zauzeo za tebe kada te ta glupača gađala kamenjem samo znači da si mi manje mrska od nje. Što ti i nije neki uspjeh, da se razumijemo.“ Čini se kao da mačka pažljivo razmišlja o njegovim riječima. Ove pokaže na pješačku stazu. „Briši!“

Kao da je se sve ovo uopće ne tiče, mačka nastavi lizati svoje krvlju umrljano krzno. Pilji u Ovea kao da su upravo prošli krug pregovora, a ona upravo razmišlja o njegovu prijedlogu. Tada se polako digne i lagano odšeta nestajući iza ugla šupe. Ove je i ne pogleda. Uđe u kuću i zalupi vratima.

Jer sad je stvarno dosta. Sad će umrijeti.

7

Čovjek zvan Ove buši rupu za kuku

Ove odjene svoje najbolje hlače i košulju za svečane prilike. Pažljivo prekrije pod najlonom kao da štiti vrijedno umjetničko djelo. Nije da je pod nešto novijeg datuma, iako ga je izbrusio prije manje od dvije godine, a i prilično je siguran da čovjek ne izgubi puno krvi kad se objesi. Nije ni da se brine zbog prašine koju će prouzročiti bušenjem ili ogrebotina kada odgurne stolac. Zapravo, zalijepio je plastične jastučiće stolcu na noge tako da ne bi trebalo biti nikakvih ogrebotina. Ne. Pažljivo raspakiranim najlonom Ove pokriva cijeli hodnik, dnevni boravak i dobar dio kuhinje, ali ne zbog sebe. To čini jer pretpostavlja da će ovdje biti prokleto puno strke. Željni agenti za nekretnine koji će jedva dočekati probati ući u kuću još i prije nego što iz nje ekipa Hitne pomoći u kolima odveze truplo. A ti gadovi neće doći ovamo i grepsti pod svojim cipelama. Preko njegova mrtva tijela ili ne. Nek' im to bude apsolutno jasno.

Ove smjesti stolac nasred sobe. Umrljan je s najmanje sedam različitih slojeva boje. Oveova supruga tražila je, iz principa, da svakih šest mjeseci iznova okreči jednu od soba u njihovoj kući. Ili, preciznije, odlučila je da želi različite boje u jednoj od tih soba svakih šest mjeseci. I kad je to rekla Oveu, odgovorio joj je da to može zaboraviti. Onda je ona pozvala dekoratera i zamolila ponudu. I Oveu objavila koliko ga kani platiti. A onda je Ove otišao po svoj stolčić za krečenje.

Kad nekoga izgubite, nedostaju vam najčudnije stvari. Male stvari. Osmjesi. Način na koji se okretala u snu. Čak i krečenje sobe jer je ona tako htjela. Za nju.

Ove ode po svoju kutiju sa svrdlima. Oni su nedvojbeno najvažnija stvar kad je bušenje stropa u pitanju. Ne sama bušilica, koliko svrdla. To je kao s automobilima: važno je da ima dobre gume, ne treba razbijati glavu keramičkim disk-pločicama i sličnim pomodarijama. Svatko tko zna nešto o nečemu, zna upravo to. Ove se smjestio u središte sobe i odmjerio je. Kao što kirurg razmatra svoje instrumente, tako Ove pogledom prebire po svrdlima. Odabere jedan, smjesti ga u bušilicu i upogoni je, na što bušilica zareži. Odmahne glavom i odluči da to svrdlo nije ono pravo pa ga

zamijeni novim.

Ponavljao je to isto četiri puta, sve dok nije bio posve zadovoljan, a onda je prošetao dnevnim boravkom igrajući se bušilicom kao da je veliki pištolj. Zastao je nasred prostorije gledajući u strop. Shvatio je da prije nego što počne, mora sve prvo izmjeriti. Tako da rupa bude točno u sredini. Najgora je stvar, a Ove to zna, kada netko samo tako izbuši rupu na stropu po principu pokušaja i pogrešaka. Ode po metar. Izmjeri iz sva četiri kuta — i to dvaput, da bude siguran — pa križićem označi sredinu stropa.

Ove siđe sa stolca. Hoda okolo provjeravajući da je zaštitni najlon točno na onom mjestu na kojem treba i biti. Otključa vrata da ih ne bi morali razvaljivati kada dođu po njega. Dobra su to vrata. Trajat će još puno godina. Potom navuče sako i provjeri je li mu omotnica u unutarnjem džepu. Napokon okrene sliku svoje supruge prema prozoru tako da gleda prema van, prema šupi. Ne želi da gleda što se sprema učiniti, ali se, svejedno, nije usudio položiti je licem prema dolje. Ona je uvijek bila užasno loše volje kada bi završili na nekom mjestu bez pogleda. Trebalo joj je nešto „živo, u što može gledati“, uvijek mu je to znala reći. Zato je i okrenuo njezinu sliku prema van, da bi imala pogled prema šupi. Sinulo mu je da bi se ona dosadna mačka mogla i vratiti. Sonji bi sigurno bila draga.

Dohvatio je bušilicu i kuku, stao na stolac i počeo bušiti. Prvi put kada se oglasilo zvono na vratima pretpostavio je da je krivo čuo, pa je odlučio ignorirati zvuk. Drugi put je shvatio da mu netko uistinu zvoni. I opet odluči ignorirati. Kada se zvono oglasilo i treći put, Ove je zastao s bušenjem i zagledao se u vrata. Kao da snagom misli može uvjeriti onoga s druge strane vrata da nestane. Nije se pokazalo učinkovitim. Osoba o kojoj je riječ očito je bila uvjerena da je jedino racionalno objašnjenje što on ne otvara vrata to što ne čuje zvono.

Ove siđe sa stolca i zagazi na najlon pa prijeđe iz dnevnog boravka u hodnik. Zar stvarno mora biti toliko teško ubiti se a da netko stalno ne smeta?

„Što je?“ ljutito pita Ove i otvori vrata.

Štrkljavac je uspio odmaknuti svoju veliku glavu i za dlaku izbjegao sudar s Oveovim licem.

„Bok!“ veselo poviče Trudna, koja je stajala do Štrkljavca, ali otprilike pola metra niže.

Ove pogleda prema dolje, u njezinu smjeru, a onda podigne pogled prema njemu. Štrkljavac je zauzet provjeravanjem je li mu s licem sve kako bi trebalo biti.

„Ovo je za vas“, reče ona prijateljskim glasom, pa utrpa plavu plastičnu kutiju Oveu u ruke.

Ove nepovjerljivo pogleda.

„Keksi“, kaže ona kao da ga hrabri.

Ove polako kimne, kao da potvrđuje njezine riječi.

„Stvarno ste se dotjerali“, nasmije se ona.

Ove ponovo kimne.

I tako stoje, sve troje, čekajući da netko prvi prozbori. Na kraju ona pogleda u Štrkljavca i suzdržano odmahne glavom. „Oh, molim te, dragi. Hoćeš li se prestati igrati sa svojim licem?“ prošapće i lagano ga gurne u stranu. Štrkljavac podigne pogled, susretne se s njezinim i kimne. Pogleda u Ovea. Ove pilji u Trudnicu. Štrkljavac pokaže prema kutiji i lice mu se ozari. „Znate, ona je Iranka. Oni nose hranu sa sobom kamo god idu.“

Ove mu uputi tupi pogled. Štrkljavac izgleda još neodlučnije. „Znate… Zato se ja tako dobro i slažem s Irancima. Oni vole kuhati, a ja volim…“ započne i razvuče osmijeh od uha do uha, a onda ušuti – Ove, naime, izgleda zadivljujuće nezainteresirano – „…jesti“, turobno završi. Izgleda kao da bi najradije otišao, ali onda pogleda Trudnicu i odluči da bi to vjerojatno bila loša ideja.

„I?“ umorno pita Ove.

Ona se protegne i položi ruku na trbuh. „Samo smo se htjeli predstaviti, sada kad smo susjedi…“

Ove kratko i odrješito kimne. „Dobro. Doviđenja.“ I pokuša zatvoriti vrata. Trudnica podmetne ruku i spriječi ga. „I htjeli smo vam zahvaliti što ste nam pomogli uparkirati prikolicu. To je bilo vrlo ljubazno od vas!“

Ove kimne još jednom. Nerado ostavi vrata otvorenima. „Nije to nešto na čemu biste mi trebali zahvaljivati.“

„Dajte, stvarno je to bilo lijepo od vas“, suprotstavi se ona.

„Ne, mislim da mi ne biste trebali zahvaljivati jer bi svaka odrasla osoba morala znati voziti u rikverc“, odgovori Ove i prijekorno pogleda Štrkljavca koji očito nije na čisto je li ovo sad bila uvreda. Ove odluči da nema vremena za tumačenje pa zakorači unatrag i ponovo pokuša zatvoriti vrata.

„Moje ime je Parvaneh!“ ispali Trudna i gurne nogu u vrata. Ove pilji u njezino stopalo, a onda podigne pogled do njezina lica. Nekako mu i nije najjasnije što žena želi od njega.

„A ja sam Patrick!“ doda Štrkljavac. Ni Ove, a ni Parvaneh ne obraćaju pažnju na njega.

„Jeste li vi uvijek ovako neljubazni?“ iskreno začuđena upita Parvaneh.

Ove izgleda uvrijeđeno. „Nisam ja prokleto neljubazan.“

„Mrvicu jeste.“

„Ne, nisam!“

„Ne, ne, ne, svaka vaša riječ je poput zagrljaja, doista jeste“, odgovori ona na način zbog kojeg Ove pomisli da ona to uopće ne misli. Na trenutak ili dva otpusti stisak s kvake na vratima. Pogleda u kutiju s keksima u svojoj ruci. „U redu. Arapski keksi. Dobro ih je imati, zar ne?“ promrmlja.

„Perzijski“, ispravi ga ona.

„Što?“

„Perzijski, ne arapski. Ja sam iz Irana, znate, tamo gdje govore perzijski jezik. Farsi“, objasni ona.

„Lakrdijaški? To je najmanje što možete reći“, složi se Ove.

Njezin smijeh ulovi ga nespremnog. Zvuči kao nešto gazirano, nešto što je netko prebrzo ulio u drugu čašu pa sada pjeni i pršti na sve strane. Uopće nije u skladu sa sivim betonom i pravokutnim vrtnim kamenima za popločavanje. To je jedan neuredan, nestašan smijeh koji se opire biti u skladu s pravilima i propisima.

Ove ustukne. Ugazi na ljepljivu traku do dovratka. Dok je pokušava otresti, naočigled razdražen, uspijeva poderati najlon koji se proteže do kuta hodnika. Pokuša otresti i ljepljivu traku i najlon, no tada posrne unatrag i za sobom povuče još veći dio najlona. Bijesno nekako uspije uhvatiti ravnotežu pa ostane stajati na dovratku i nekako se primiriti. Iznova zgrabi kvaku, pogleda Štrkljavca i pokuša hitro promijeniti temu. „A što ste vi?“

Ovaj slegne ramenima i pomalo se iznenađeno nasmije. „Ja sam konzultant za informacijske tehnologije.“

Ove i Parvaneh toliko uigrano odmahnu glavama da bi mogli biti sinkronizirani plivači. Na trenutak je Trudna Oveu manje odbojna, iako bi to izrazito nerado priznao čak i samome sebi. Štrkljavac toga, čini se, uopće nije svjestan. S velikom znatiželjom gleda u bušilicu sa svrdlom koju Ove čvrsto stišće u ruci, kao da je gerilac s AK-47. Kad mu ona prestane biti zanimljiva, nagne se i proviri u unutrašnjost Oveove kuće. „A što radite?“

Ove ga pogleda točno onako kako bi bilo tko pogledao nekoga tko je upravo pitao „Što radite?“ muškarca koji stoji pred njim, s bušilicom u ruci. „Bušim“, odgovori zajedljivo.

Parvaneh otužno pogleda u Štrkljavca i zakoluta očima i da nije bilo tog trudnog trbuha koji je svjedočio o njezinoj spremnosti da pridonese opstanku Štrkljavčeva genetskog sastava, Ove bi u ovom času čak i mogao suosjećati s njom.

„Oh“, reče Štrkljavi i znakovito kimne. Onda se nagne i proviri u smjeru poda dnevnog boravka koji je uredno bio pokriven plastičnom zaštitom. Ozari se i sa smiješkom pogleda u Ovea. „A izgledate kao da se spremate nekoga ubiti!“

Ove ga u tišini prostudira. Štrkljavac pročisti grlo, nešto manje vedrije. „Mislim, izgleda kao epizoda *Dextera*“, izgovori, a osmijeh mu sada manje zrači samopouzdanjem. „Znate. Televizijska serija… O tipu koji ubija ljude.“ Izgubi misao, a onda počne vrh cipele gurati u procjep između betonskih ploča, točno ispred Oveovih ulaznih vrata. Ove odmahne glavom.

„Moram dovršiti neke stvari“, obrati se Ove kratko Parvaneh i čvrsto stisne kvaku na vratima. Parvaneh laktom odlučno trkne Štrkljavca. Štrkljavac izgleda kao da pokušava skupiti nešto hrabrosti; pogleda u Parvaneh, a onda u Ovea. Izgleda kao netko tko očekuje da ga cijeli svijet počne šibati.

„Pa, stvar je u tome… Mi smo zapravo došli jer bi mi dobro došlo da nam posudite nekoliko stvari…“

Ove podigne obrve. „Koje 'stvari'?“

Štrkljavac se nakašlje. „Ljestve. I ambus-ključ.“

„Mislite *imbus*-ključ?“

Parvaneh kimne. Štrkljavac izgleda zbunjeno. „Kaže se *ambus*-ključ, zar ne?“

„*Imbus-ključ*“, isprave ga Ove i Parvaneh u isto vrijeme. Parvaneh nestrpljivo kimne u njegovu smjeru i pobjedonosno pokaže na Ovea. „Čovjek ti je lijepo rekao kako se kaže!“

Štrkljavac promrmlja nešto nerazumljivo.

„A ti se praviš kao 'vau, to je *ambus-ključ*!'“ naruga se Parvaneh.

On izgleda pomalo pokunjeno. „Nisam tako rekao.“

„Jesi!“

„Nisam! „

„Stvarno JESI!“

„NISAM!“

Ove prebacuje pogled s jednoga na drugo, kao veliki pas koji gleda dva sitna miša što mu remete san.

„Jesi“, izgovori jedno od njih.

„To ti misliš“, izgovori ono drugo.

„Većina tako kaže!“

„Većina nije uvijek u pravu!“

„Hoćemo li guglati ili što?“

„Naravno! Guglaj! Provjeri i na Wikipediji!“

„Daj mi svoj mobitel.“

„Imaš svoj!“

„Uh! Nemam ga sa sobom, ti idiote!“

„Uh, uh. Baš mi je žao.“

Ove tužno gleda u njih. Podsjećaju ga na dva pokvarena radijatora koji u visokim tonovima cvile jedan na drugoga. „Blagi bože“, promrmlja.

Parvaneh počinje oponašati nešto za što Ove pomisli da bi mogla biti neka vrsta letećeg insekta. Usnama proizvodi neko čudno zujanje, a sve s ciljem da svojem mužu digne tlak. Metoda je očito jako učinkovita. I po Štrkljavca i po Ovea. Ove odustane. Ode u hodnik, odloži sako na vješalicu, odloži bušilicu sa svrdlom, obuje klompe, prođe pokraj njih dvoje i krene u šupu. Poprilično je siguran da ga nijedno od njih dvoje nije ni primijetilo. Dok iz šupe vadi ljestve, čuje ih kako se i dalje svađaju. „Ajde, pomogni mu, Patrick“, prasne Parvaneh kad spazi Ovea.

Štrkljavac krene prema njemu, mumlja i nešto maše. Ove ga gleda kao da promatra čovjeka za volanom krcatoga gradskog autobusa. I tek nakon toga Ove primijeti da se u njegovoj odsutnosti stvorila još jedna persona da sada ometa njegov

posjed.

Runeova supruga Anita, koja stanuje niže u ulici, stoji do Parvaneh i bezbrižno promatra spektakl. Ove odluči kako će jedini racionalan postupak biti da se pretvara kako uopće ne mari za nju. Osjeća da bi je bilo što drugo samo moglo ohrabriti. Doda Štrkljavcu kovčeg s uredno složenim imbus-ključevima.

„Uuuuu, vidi koliko ih ima“, reče slaboumnik zadivljeno gledajući u torbu.

„Koja vam veličina treba?“ upita Ove.

Štrkljavac ga pogleda onako kako to već čine ljudi kada im ponestane pribranosti da kažu što misle. „Uobičajena… Veličina?“

Ove ga neko vrijeme gleda bez riječi. A onda napokon izgovori: „Za što ćete ga koristiti?“

„Da bih popravio ormar iz Ikee koji smo rastavili kada smo se selili. A onda sam smetnuo s uma gdje sam stavio ambus-ključ“, objasni bez trunke srama.

Ove gleda u ljestve. „A taj ormar, nalazi se na krovu, zar ne?“

Štrkljavac se nasmije i odmahne glavom. „A da, razumijem na što mislite! Ne, trebam ljestve jer nam je pokvaren prozor na katu. Ne može se otvoriti.“ Dodaje zadnju rečenicu kao da Ove inače ne bi bio u stanju razumjeti što znači riječi „pokvaren“.

„Dakle, sad ćete ga probati otvoriti izvana?“ čudi se Ove.

Štrkljavac kimne i nespretno preuzme ljestve.

Ove izgleda kao da će još nešto reći, ali čini se da je promijenio mišljenje. Okrene se prema Parvaneh. „A zašto ste zapravo vi ovdje?“

„Moralna potpora“, procvrkuće Trudna.

Ove ne izgleda kao da ga je uvjerila u to. A ni Štrkljavac. Ove nerado pogleda Runeovu suprugu. Da. Još je tu. Čini se da su prošle godine otkako ju je posljednji put vidio. Ili otkako ju je stvarno pogledao. Strašno je ostarjela. I inače mu se u posljednje vrijeme čini da su mu ljudi iza leđa ostarjeli.

„Da?“ obrati joj se Ove.

Runeova supruga nježno se osmjehne i stisne ruke na kukovima. „Ove, znate da vas ne želim smetati, ali… Riječ je o radijatorima u našoj kući. Ne griju“, oprezno kaže i osmjehne se.

Parvaneh i Štrkljavac joj uzvrate smiješak. Ove pogleda na svoj vremešni sat.

„Zar nitko u ovoj ulici nema više posao na koji mora ići?“ začudi se.

„Ja sam u mirovini“, odgovori Runeova supruga, gotovo kao da se ispričava.

„Ja sam na porodiljinom“, doda Parvaneh pa veselo potapša trbuh.

„Ja sam konzultant za informacijske tehnologije!“ ponosno izgovori Štrkljavac.

Ove i Parvaneh ga odmjere i još jednom uigrano odmahnu glavom. Runeova supruga ne da se smesti. „Mislim da bi kvar mogao biti baš u samom radijatoru.“

„Jeste li ispustili vodu iz njih?“ upita Ove.

Ona odmahne glavom i upitno ga pogleda. „Mislite da bi to mogao biti razlog?“

Ove zakoluta očima.

„Ove!“ Parvaneh odmah prijekorno zagrmi na njega kao učiteljica koja kori učenika. Ove zuri u nju. Ona zuri u njega. „Prestanite biti nepristojni“, naredi mu Trudnica.

„Rekao sam vam da nisam nepristojan!“

No ona ne odustaje; i dalje ga prijekorno gleda. Ove nešto progunđa pa se vrati na svoju prvotnu poziciju, kod ulaznih vrata. Dosta mu je svega. Samo želi umrijeti. Zašto ovi luđaci to ne mogu poštivati?

Parvaneh ohrabrujuće stavi ruku na rame Runeove supruge. „Sigurna sam da će vam Ove pomoći s radijatorima.“

„To bi bilo neizmjerno ljubazno od vas, Ove“, hitro se nadoveže Runeova supruga i razvedri se.

Ove gurne ruke u džepove. Šutne odlijepljeni najlon do dovratka. „Vaš muž nije u stanju sam to popraviti u vlastitoj kući?“

Runeova supruga tužno odmahne glavom. „Ne, Rune je u zadnje vrijeme jako bolestan. Kažu da je Alzheimer. A i u invalidskim kolicima je. Bilo je malo naporno…“

Ove kimne kao da mu je to poznato. Kao da ga je upravo podsjetila na nešto što mu je supruga već tisuću puta ispričala, a on svejedno uspio zaboraviti. „Da, da“, izgovori nestrpljivo.

„Možete otići do njih i provjetriti radijatore, zar ne Ove?“ upita Parvaneh.

Ove zuri u nju kao da razmišlja o solidnom odgovoru, ali umjesto toga samo spusti pogled prema tlu.

„Ili sada previše tražimo?“ nastavi ona i prodorno ga gleda ruku prekriženih na trbuhu. Ove odmahne glavom. „Radijatori se ne provjetravaju, već se voda ispušta… Isuse.“ Podigne glavu i po svima njima preleti pogledom. „Zar vi nikad niste ispuštali vodu iz radijatora, ili što?“

„Ne“, odgovori Parvaneh i ne trepne.

Pomalo tjeskobno, Runeova supruga pogleda u Štrkljavog. „Nemam pojma o čemu pričaju“, odgovori on mirno. Runeova supruga rezignirano kimne. Ponovo pogleda u Ovea. „Bilo bi doista ljubazno od vas Ove, ako nije prevelika gnjavaža…“

Ove samo stoji i gleda u prag. „Možda ste o tome trebali misliti prije nego što ste organizirali državni udar u Udruzi stanara“, potiho doda i znakovito se nakašlje.

„Prije nego što su što?“ upita Parvaneh.

Runeova supruga pročisti grlo. „Ali, dragi Ove, nikad i nije bilo državnog udara…“

„Je, bilo je“, odgovori Ove odrješito. Runeova supruga pogleda u Parvaneh i posramljeno se osmjehne. „Pa, znate, Rune i Ove se nisu baš uvijek dobro slagali. Prije

nego što se Rune razbolio, bio je predsjednik Udruge stanara. A prije Runea predsjednik je bio Ove. I kad je Rune izabran na to mjesto, došlo je do nekih sitnih nesuglasica između Ovea i Runea. Recimo to tako."

Ove podigne pogled i uperi kažiprst u nju. „Državni udar! Točno to je bilo!"

Runeova supruga kimne prema Parvaneh. „Da, dobro, prije sastanka Rune je prebrojio glasove, glasalo se o njegovu prijedlogu da bismo možda trebali promijeniti sustav grijanja u kućama i Ove je mis…"

„A što, dovraga, Rune zna o sustavima za grijanje? Ha?" uzvikne Ove gorljivo, ali odmah spazi da ga Parvaneh strijelja pogledom, pa zaključi da možda i nije nužno dovršiti misao. Runeova supruga kimne. „Možda ste u pravu, Ove. Ali, on je sada jako bolestan… Tako da više nije ni važno." Donja usnica joj zadršće. A onda vrati pribranost, dostojanstveno se ispravi i pročisti grlo. „Nadležni su rekli da će ga uzeti od mene i staviti u dom", uspije izreći.

Ove ponovo gurne ruke u džepove i odlučno se povuče par koraka, dalje od praga. Čuo je dovoljno.

U međuvremenu, čini se da je Štrkljavac odlučio kako je vrijeme da se promijeni tema razgovora i prijeđe na vedrije. Pokaže na pod Oveova hodnika. „A što je ovo?"

Ove se okrene kako bi pogledao u komadić poda koji nije bio prekriven najlonom.

„Čini se kao da imate neku vrstu… tragova od gume na podu. Vozite li bicikl u kući, ili što?" upita Štrkljavac. Parvaneh ga drži na oku, a Ove još jednom zakorači unatrag kako bi Štrkljavcu blokirao pogled. „Ma, nije to ništa."

„Ali vidim da je…" započne Štrkljavac zbunjeno.

„Znate, Oveova supruga Sonja, ona je bila…" prekine ga Runeova supruga u prijateljskoj namjeri, ali uspjela je izgovoriti samo ime „Sonja" prije no što ju je Ove prekinuo okrenuvši se s neobuzdanim bijesom u očima. „Sad je stvarno dosta! Sad ušutite!"

Sve četvoro utihnu, jednako šokirani. Oveova ruka zadršće dok je ulazivši u hodnik zatvarao ulazna vrata. Izvana se čuje kako Parvaneh potiho pita Runeovu suprugu „što je to bilo". A onda čuje Runeovu suprugu kako nervozno mrmlja tražeći riječi sve dok nije uzviknula: „Oh, moram ići doma, znate. Što se tiče Oveove supruge… Ma, zaboravite. Stare babe poput mene vole puno pričati…"

Ove začuje njezin usiljeni smijeh i sitne korake kako što je brže moguće nestaju iza ugla njegove šupe. Trenutak kasnije odoše i Trudnica i Štrkljavac.

I ostane jedino tišina Oveova hodnika.

On utone u stolac. Hvata dah. Ruke mu se još tresu kao da stoji u ledeno hladnoj vodi koja mu dopire do pasa. Lupa mu u prsima. To se u posljednje vrijeme događa sve češće. Nekako mu je bilo teško doći do zraka, osjećao se poput ribe u praznoj zdjeli. Liječnik na sistematskom rekao mu je da je to kronično i da se ne smije

uzrujavati. Lako je to njemu reći.

„Bilo bi dobro da odete doma i odmorite se“, rekli su mu šefovi. „Sada kad imate problema sa srcem i to.“ Nazvali su to prijevremenom mirovinom, ali su mogli nazvati i pravim imenom. Likvidacija. Trećinu stoljeća proveo je na istom poslu i svejedno su ga tako ponizili.

Ove nije siguran koliko je dugo ostao sjediti s bušilicom u ruci i srcem koje lupa tako silovito da je puls osjetio i u glavi. Na zidu pokraj ulaznih vrata stoji slika Ovea i Sonje. Stara je gotovo četrdeset godina. Snimljena je kada su bili u Španjolskoj na proputovanju autobusom. Ona je preplanula, nosi crvenu haljinu i izgleda tako sretno. Ove stoji do nje i drži je za ruku. Sjedi gotovo cijeli sat zureći u fotografiju. Od svih mogućih stvari koje mu nedostaju, ono što doista želi jest da ponovo može njezinu ruku uzeti u svoju. Imala je običaj staviti kažiprst u njegov dlan i nekako ga sakriti unutra. I kad bi to napravila, on je uvijek osjećao kako ništa na svijetu nije nemoguće. Od svih stvari koje su mu mogle nedostajati, to mu je nedostajalo najviše.

Polako ustane. Ode do dnevnog boravka. Popne se na ljestve. I onda napokon izbuši tu rupu i stavi kuku. Siđe s ljestava i promotri svoj rad. Da ode u hodnik i odjene sako. Opipa džep provjeravajući je li omotnica na svome mjestu. Ugasi sva svjetla. Šalicu za kavu je već oprao. Kuka je postavljena. Gotov je.

S vješalice u hodniku uzme uže. Nježno pomiluje njezin kaput, zadnji put. Onda ode u dnevni boravak, zaveže omču na užetu, provuče uže kroz kuku, popne se na stolac i gurne glavu u omču. Pa odgurne stolac.

Zažmiri i osjeti kako mu se omča steže oko vrata, poput ralja neke velike, divlje životinje.

8

Čovjek zvan Ove i tragovi njegova oca

Ona je vjerovala u sudbinu. Da svi putovi kojima hodamo u životu na ovaj ili onaj način „vode do nečega što je za nas predodređeno“. Čim bi ona počela tako govoriti, Ove bi, naravno, samo počeo mrmljati sebi u bradu i odjednom bi bio strašno zaposlen, hodao bi uokolo i popravljao odvijačem ili nečim drugim. Ali, zapravo se ne može reći da se s njom nije slagao. Možda je njoj sudbina bila „nešto“, to se uopće nije njega ticalo, ali njemu je sudbina bila „netko“.

Čudno je postati siroče u šesnaestoj godini. Izgubiti obitelj prije nego što si stigao zasnovati vlastitu, koja bi zamijenila ovu prvu. To je posebna vrsta samoće.

Kada mu se to dogodilo, Ove je, savjestan i poslušan, dovršio svoju određenu dvotjednu dužnost na željeznici. Na vlastito iznenađenje, otkrio je da mu se taj posao sviđa. Da ga taj rad na neki način oslobađa. Raditi svojim dvjema rukama i vidjeti plodove svoje muke. Nije da Ove nikad nije volio školu, ali nije u njoj vidio neki preveliki smisao. Volio je matematiku i u tom je predmetu bio čak dvije godine ispred svojih vršnjaka. Što se tiče ostalih predmeta, iskreno, nije se brinuo da će nešto propustiti. Ovo je bilo nešto posve drukčije. Nešto što mu je puno bolje odgovaralo.

Kad je posljednjeg dana završio svoju posljednju smjenu, bio je smlavljen. Ne samo zato što se sada ponovo mora vratiti u školu, nego i zato što je shvatio da ne zna kako će zarađivati za život. Tata je bio dobar u toliko puno stvari, naravno, ali Ove je morao priznati da mu za sobom nije ostavio puno imovine. Trošnu kuću, stari *saab* i vremešni sat. Milostinja od crkve nije dolazila u obzir i Bogu to prokleto mora biti jasno. Dok je stajao u garderobi, Ove je zaključio da je to i na njegovu i na Božju korist. „Ako si mi stvarno morao uzeti i Mamu i Tatu, zadrži si svoj prokleti novac!“ viknuo je u strop.

Nakon toga je spakirao svoje stvari i otišao. Je li te njegove riječi čuo Bog ili netko drugi, nikad nije doznao, ali kada je izašao iz garderobe, vani ga je čekao čovjek iz direktorova ureda. „Ove?“ upita.

Ove kimne.

„Direktor bi vam želio zahvaliti što ste tijekom posljednja dva tjedna odradili dobar posao“, rekao mu je čovjek kratko i jasno.

„Hvala“, odgovori Ove i krene dalje. Čovjek mu položi ruku na rame. Ove zastane.

„Direktor se pita biste li imali interesa ostati i nastaviti tako dobro raditi?“ Ove stoji u tišini i gleda u čovjeka. Možda najviše da bi dokučio je li ovo neka šala. A onda polako kimne. Nastavi se udaljavati, kad čovjek poviče: „Direktor je rekao da ste isti kao i vaš otac!“

Ove se nije okrenuo, ali se uspravio, popravio držanje. I tako je završio u starim čizmama svoga oca. Radio je naporno, nikad se nije žalio i nikad nije otišao na bolovanje. Stariji momci iz njegove smjene smatrali su ga pomalo tihim i pomalo čudnim. Nikad im se nije htio pridružiti na pivu nakon posla, a činilo se da ga ne zanimaju ni žene, što je samo po sebi bilo i više nego čudno. Međutim, on je bio čovjek zastarjelih navika i nikad im nije dao povoda da se žale na njega. Ako bi ga netko zamolio za pomoć, odmah bi uskakao, ako bi ga netko zamolio da odradi i njegovu smjenu, napravio bi to bez ikakve drame. Kako je vrijeme prolazilo, više ili manje svi njegovi kolege dugovali su mu uslugu ili dvije. I tako su ga prihvatili.

Kada se jedne noći stari kamion kojim su se vozili gore i dolje uz željezničku prugu pokvario, dvadeset kilometara izvan grada i tijekom jedne od najgorih kišnih oluja te godine, Ove ga je uspio popraviti samo običnim odvijačem i s pola role gaze. Nakon toga, što se ticalo starijih momaka iz njegove smjene, Ove je bio njihov.

Navečer bi skuhao kobasice i krumpir, jeo i gledao kroz kuhinjski prozor. Sljedećeg bi jutra ponovo otišao na posao. Volio je tu rutinu, volio je uvijek znati što može očekivati. Nakon očeve smrti sve je više radio razliku između ljudi koji rade ono što moraju i onih koji nisu takvi. Između ljudi koji rade i ljudi koji samo pričaju. Ove je govorio sve manje i manje, a radio sve više i više. Nije imao prijatelja. Ali, s druge strane, gotovo da nije imao ni neprijatelja, osim Toma, koji je nakon promaknuća u nadzornika koristio svaku priliku da Oveu otežа život što je više mogao. Davao mu je najprljavije i najteže poslove, vikao na njega, tijekom doručka mu podmetao nogu, slao ga pod željezničke vagone u pregled pa ih onda puštao u pogon ne mareći što Ove nezaštićen leži na pruzi. Kad bi se Ove prestravljeno u zadnji tren sklonio s pruge, Tom bi se prezrivo smijao i vikao: „Pazi ili ćeš završiti kao tvoj stari!“

Ove je ipak držao glavu pognutu, a usta zatvorena. Nije vidio smisla u tome da se razračunava s čovjekom dvostruko većim od sebe. Svakog je dana odlazio na posao i odrađivao ga najbolje što je znao — to je bilo dovoljno dobro za njegova oca, pa će onda biti i za Ovea. Kolege su ga zbog toga naučili cijeniti. „Ljudi koji ne govore puno, puno ni ne seru po drugima“, rekao mu je jedan stariji kolega jednog popodneva dok su bili na pruzi. Ove je kimnuo. Neki su shvaćali, a neki nisu. Isto tako, bilo je onih koji su shvatili zašto je Ove jednog dana završio u direktorovu uredu, kao i onih koji nisu.

Prošle su gotovo dvije godine otkako je pokopao oca. Ove je upravo napunio osamnaest. Tom je uhvaćen kako krade novac iz nekog vagona. Doduše, nitko ga osim Ovea nije vidio; u svakom slučaju, Tom i Ove bili su jedini u vagonu kada je novac nestao. Obojica su pozvana na očitovanje i ozbiljan čovjek iz direktorova ureda Oveu je objasnio kako nitko ne vjeruje da je Ove kriv. A nije ni bio, jasno. Ostavili su ga da sjedi na drvenome stolcu u hodniku do direktorova ureda. Petnaestak minuta samo je sjedio i gledao u pod, a onda su se otvorila vrata. Izašao je Tom, šaka toliko stisnutih da mu je koža postala bijela, a ruke bez kapi krvi. Pokušavao je uhvatiti Oveov pogled; Ove je nastavio gledati u pod sve dok i njega nisu pozvali u direktorov ured. Unutra je već sjedilo nekoliko ozbiljnih muškaraca. Direktor je zažarena lica koračao naprijed-natrag iza stola i činilo se kako je previše bijesan da bi mogao mirno stajati. „Želiš li sjesti, Ove?“ napokon je upitao jedan od muškaraca u odijelu.

Ove ga je pogledao i prepoznao. Njegov mu je otac jednom popravio auto. Plava *opel manta.* S velikim motorom. Ljubazno se osmjehnuo Oveu i pokazao mu stolac u sredini sobe. Kao da mu je želio reći da je sada među prijateljima i da se može opustiti. Ove je odmahnuo glavom. Muškarac s *opel mantom* samo je kimnuo, kao da ga razumije.

„Dobro onda. Ovo je samo formalnost, Ove. Nitko ovdje ne vjeruje da si ti uzeo novac. Sve što trebaš učiniti jest reći nam tko to jest učinio.“

Ove pogleda u pod. Prođe pola minute.

„Ove?“

Ove ne odgovori. Strogi direktorov glas napokon prekine tišinu. „Odgovori na pitanje, Ove!“

Ove ostade stajati u tišini gledajući u pod. Izrazi lica muškaraca u odijelima od samouvjerenih postanu zbunjeni. „Ove. Nadam se da razumiješ da moraš odgovoriti na pitanje. Jesi li uzeo novac?“

„Ne“, izgovori Ove čvrstim glasom.

„Tko je onda to učinio?“

Ove nastavi stajati u tišini.

„Odgovori na pitanje!“ zapovjedi direktor. Ove podigne pogled i uspravi se. „Nisam od one vrste koja priča o tome što drugi ljudi rade“, odgovori. Soba je ogrezla u tišini čini se barem nekoliko minuta. „Nadam se da razumiješ, Ove. Ako nam ne kažeš tko je to učinio i ako imamo jednog ili više svjedoka koji kažu da si to ti… Morat ćemo doći do zaključka da si to bio ti“, izgovori direktor, ne više toliko ljubazno. Ove kimne, ali ne prozbori ni riječ. Direktor ga je pomno promatrao kao da je blefer za pokeraškim stolom. Ove nije promijenio izraz lica. Direktor smrknuto kimne. „Onda možeš ići.“

I tako je Ove otišao.

Kada je petnaest minuta prije bio u direktorovu uredu, Tom je okrivio Ovea. Tijekom popodneva, još dvojica mlađih momaka iz Tomove smjene, nadobudni kako to već znaju biti momčići željni poštovanja onih starijih, potvrdila su kako su na svoje

oči vidjeli Ovea da uzima novac. Da je Ove cinkao Toma, bila bi to jedna riječ protiv druge. Sada je, međutim, bila Tomova riječ protiv Oveove šutnje. Sljedećeg jutra šef mu je rekao da isprazni svoj ormarić i nacrta se ispred direktorova ureda. Tom je stajao na ulazu u garderobu i rugao mu se dok je odlazio. „Lopov", siktao je Tom za njim.

Ove je prošao pokraj njega ne podižući pogled.

„Lopov! Lopov! Lopov!" veselo je s drugoga kraja garderobe skandirao i jedan od tih musavaca koji su dali iskaz protiv Ovea, sve dok ga stariji kolega iz iste smjene nije mlatnuo po ušima i utišao ga. „Lopov!!!" vikao je Tom toliko glasno da su te riječi još danima kasnije odzvanjale u Oveovoj glavi. Ove je izašao na zrak i ne osvrnuvši se. Duboko je udahnuo. Bio je bijesan, ali ne zato što su ga nazvali lopovom. Nikad neće biti vrsta čovjeka koji se brine kako ga drugi ljudi nazivaju. Ali sramota zbog gubitka posla kojem je njegov otac posvetio cijeli svoj život gorjela mu je u prsima. Do trena kad je krenuo prema uredu s gomilom radne odjeće pod rukom, imao je podosta vremena razmisliti o svome životu. Volio je raditi ovdje. Pravi zadaci, pravi alat, pravi posao. Odlučio je da će, kad policija prođe kroz proceduru kakvoj već podvrgavaju lopove u ovakvim situacijama, pokušati otići negdje gdje bi mogao pronaći isti ovakav posao. Morao bi otputovati daleko, razmišljao je. Najvjerojatnije kaznena evidencija zahtijeva odgovarajuću zemljopisnu udaljenost prije nego što počne blijedjeti i postane nezanimljiva. Shvatio je da ga ovdje ništa ne drži. No, svemu unatoč, ipak nije postao vrsta čovjeka koji priča priče. Nadao se da će mu otac zato oprostiti što je izgubio njegov posao, jednom kad ponovo budu zajedno.

Morao je sjediti na drvenome stolcu u hodniku gotovo četrdeset minuta prije nego što mu je prišla sredovječna žena u uskoj crnoj suknji i sa špičastim naočalama te ga pozvala da uđe u ured. Nakon što je ušao, za njim je zatvorila vrata. Stajao je tako i dalje stišćući svoju radnu odjeću. Direktor je sjedio za stolom prekriženih ruku. Dvojica muškaraca tako su se dugo i pomno promatrala kao da jedan u drugome vide neobično zanimljiv muzejski eksponat.

„Tom je bio taj koji je uzeo novac", napokon je izgovorio direktor. Nije to izrekao kao pitanje, nego kao činjenicu. Ove nije rekao ništa. Direktor kimne. „Ali muškarci u tvojoj obitelji nisu cinkaroši." Ni to nije bilo pitanje. Pa ni na to Ove nije odgovorio. Direktor je primijetio da se malo uspravio na riječi „muškarci u tvojoj obitelji" i ponovo je kimnuo. Potom je stavio naočale pa počeo listati gomilu papira i nešto bilježiti. Kao da Ove nije tu. A on je samo stajao, toliko dugo da je već ozbiljno počeo sumnjati je li direktor uopće svjestan njegove prisutnosti. Na kraju direktor ipak podigne pogled. „Da?"

„Muškarci su to što jesu zbog onoga što rade. A ne zbog onoga što govore", reče Ove. Direktor ga iznenađeno pogleda. Bila je to najduža rečenica koju je itko na željeznici imao prilike čuti od tog momka još otkako je, prije dvije godine, počeo raditi za njih. Najiskrenije, Ove nije znao otkud su mu navrle te riječi. Samo je osjećao da ih je potrebno izgovoriti. Direktor je ponovo pogledao u gomilu papira i nešto zapisao. Gurnuo je komad papira preko stola i pokazao Oveu mjesto na koje se treba potpisati.

„Ovo je izjava da si dobrovoljno odustao od posla“, reče. Ove potpiše. Uspravi se uz beskompromisan izraz na licu. „Možete li im reći da uđu, spreman sam.“

„Tko?“ upita direktor.

„Pa, policija“, reče Ove stišćući šake.

Direktor žustro odmahne glavom i vrati se svojoj hrpi papira. „Ja zapravo mislim da se priznanje svjedoka nekako izgubilo u ovom neredu.“

Ove premjesti težinu s jedne noge na drugu ne znajući kako da odgovori. Direktor odmahne rukom i ne gledajući ga. „Slobodno možeš ići.“

Ove se okrene. Izađe u hodnik. Zatvori vrata za sobom. Kad je došao do izlaza, žustro ga sustigne žena koja ga je i odvela do ureda, i prije nego što je stigao negodovati, gurne mu papir u ruke. „Direktor želi da znate kako ste dobili posao noćnog čistača na međugradskom vlaku i da se tamo sutra ujutro trebate javiti nadzorniku“, izgovori ona sasvim ozbiljno.

Ove prvo pogleda u nju, a onda u papir. Ona mu se još malo primakne. „Direktor me zamolio da vam prenesem još jednu poruku: niste uzeli novčanik ni kada ste bili devetogodišnjak, a bio bi silno iznenađen da ste i sada uzeli, bilo što. I kaže kako bi bila velika šteta da bude odgovoran za bacanje na cestu pristojnog čovjeka samo zato što ima principe.“

I tako je Ove postao noćni čistač. I da se to nije dogodilo, nikad ne bi završio smjenu toga jutra i spazio nju. U crvenim cipelama, sa zlatnim brošem i svom tom sjajnom, smeđom kosom. I smijehom zbog kojeg će se cijeli svoj život osjećati kao da mu netko bos trči u prsima.

Često je znala reći da „svi putovi vode do nečega što je za nas bilo predodređeno“. I za nju je, možda, bilo toga nečega. Ali za Ovea je to bio netko.

9

Čovjek zvan Ove pušta vodu iz radijatora

Kažu da mozak kad je na odlasku radi brže. Kao da iznenadna eksplozija kinetičke energije tjera mentalne sposobnosti da se ubrzaju dok se percepcija vanjskog svijeta ne uspori. Tako da je Ove imao vremena razmišljati o puno različitih stvari. Uglavnom o radijatorima.

Općepoznato je da postoje ispravan i pogrešan način kako se neke stvari rade. I premda je to bilo prije podosta godina i Ove se više čak i nije mogao točno sjetiti koje je rješenje smatrao najboljim u raspravi na temu centralnoga grijanja, vrlo se jasno sjećao da je Runeov pristup bio posve pogrešan.

Ali nije tu samo bila riječ o sustavu centralnoga grijanja. Rune i Ove poznavali su se gotovo četrdeset godina, a u zavadi su bili barem trideset i sedam. Ruku na srce, Ove se nije mogao sjetiti kako je sve počelo. Nije to bila neka dramatična svađa koja se pamti. Bila je to više rasprava u kojoj je malo neslaganje završilo toliko kompliciranо da je svaka nova riječ prokleto zapetljavala cijelu stvar, tako da na kraju ni jedan od njih nije mogao ni zinuti, a da time ne pokrene barem četiri neeksplodirane mine iz prijašnjih sukoba. Bila je to vrsta rasprave koja je jednostavno trajala, i trajala, i trajala. Dok se jednoga dana nije potrošila i dotrajala.

A zapravo je počelo s automobilima. Iako je Ove vozio *saab. A* Rune *volvo.* I svatko je mogao vidjeti da to neće dobro klapati. Isprva su bili prijatelji. Ili, bolje rečeno, prijatelji do mjere do koje su muškarci poput Ovea i Runea sposobni biti prijatelji. Uglavnom radi svojih supruga, prema svemu sudeći. Sve četvero u isto su se vrijeme doselili u naselje, a Sonja i Anita odmah su postale najbolje prijateljice, kako to već znaju žene udane za muškarce poput Ovea i Runea.

Oveu u tim ranim godinama Rune nije bio odbojan, barem koliko se sada može sjetiti. Upravo su njih dvojica osnovali Udrugu stanara. Ovea je dopala funkcija predsjednika, dok mu je Rune bio zamjenik. Zajedno su se našli u problemima kada je općina htjela posjeći šumu iza njihovih kuća da bi stvorila nova gradilišta. Naravno

da su općinari tvrdili kako takav plan širenja i gradnje postoji već godinama, i prije nego što su se oni doselili, ali ta im vrsta argumenata kod Ovea i Runea nije prošla.

„To je rat, stoko!“ režao je Rune na njih u telefonsku slušalicu.

I stvarno je tako bilo: beskonačne žalbe i sudski nalozi, i peticije, i pisma novinama. Godinu i pol kasnije općina je odustala i počela graditi negdje drugdje. Te su večeri Rune i Ove na Runeovu trijemu nazdravili čašom viskija. Nisu izgledali oduševljeni pobjedom; žene su im ukazale na to. I nisu bili. Obojicu je nekako razočaralo što su općinari tako brzo odustali. Bilo je to osamnaest mjeseci njihova života u kojima su neopisivo uživali.

„Zar se više nitko nije spreman boriti za svoje principe?“ čudio se Rune.

„Ama baš nitko“, odgovorio mu je Ove.

A onda su nazdravili svojim nedostojnim protivnicima.

Bilo je to puno prije državnog udara u Udruzi stanara, naravno. I prije nego što je Rune kupio *BMW*.

„Idiot“, pomislio je Ove toga dana, a onda i svakog dana poslije. I sve do danas. „Kako je, dovraga, uopće moguće smisleno razgovarati s nekim tko je kupio BMW?“ znao je Ove upitati Sonju kad bi se ona čudila kako to da njih dvojica više nisu u stanju normalno razgovarati. I Sonja bi tada odustala, samo zakolutala očima i promrmljala: „Ti si propali slučaj.“

Ove za svoje pojmove nije bio taj koji je propali slučaj. Jednostavno je imao osjećaj da bi tu ipak trebalo biti malo više reda, u punom smislu. Ne možeš ići kroz život sa stavom da se sve i svašta može mijenjati. Kao da je lojalnost bezvrijedna. Danas ljudi tako često mijenjaju svoju riječ da je postalo suvišno razmišljati o nečem trajnom. Vrijednosti? Za to više nitko nije mario. Ni Rune, ni drugi susjedi, a ponajmanje menadžeri u Oveovu poduzeću. Danas sve mora biti kompjutorizirano kao da je nemoguće sagraditi kuću sve dok se neki konzultant u pretijesnoj majici ne odvaži otvoriti laptop. Kao da su tako gradili Koloseum i piramide u Gizi. Isuse, uspjeli su sagraditi Eiffelov toranj, i to 1889. godine, a danas ne mogu napraviti prokleti nacrt za jednokatnicu, a da stalno ne uzimaju pauze i jure napuniti mobitele.

Ovo je svijet u kojem čovjek postane zastarjeli model puno prije nego što prođe njegovo vrijeme. Cijela zemlja stoji i plješće činjenici da više nitko nije u stanju ništa učiniti kako spada. Histerično slavljenje mediokriteta.

Nitko ne zna promijeniti gume. Instalirati potenciometar za svjetlo u prostoriji. Postaviti pločice. Zagipsati zid. Samostalno ispuniti poreznu prijavu. Sve su to bila znanja koja su izgubila na važnosti i stvari o kojima je Ove nekad razgovarao s Runeom. A onda je Rune kupio *BMW*.

I onda se za nekoga može reći da je propali slučaj samo zato što vjeruje da negdje treba postaviti granice? Ove se s tim ne bi složio.

I da, nije se točno mogao sjetiti kako je počela rasprava s Runeom. Ali se nastavila. Bila je riječ o radijatorima i sustavu centralnoga grijanja, i parkirnim mjestima, i drveću koje je trebalo posjeći, i snijegu koji je valjalo počistiti, i kosilicama

za travu, i otrovu za štakore u Runeovu ribnjaku. Više od trideset i pet godina obojica su hodala po svojim identičnim trijemovima iza svojih identičnih kuća pogledavajući preko ograde u dvorište onog drugog. A onda je jednoga dana, prije otprilike godinu, tome došao kraj. Rune se razbolio. Više nije izlazio iz kuće. Ove čak nije znao ima li još onaj *BMW*.

Dijelu njega nedostajao je taj prokleti stari magarac.

I tako. Kažu, mozak funkcionira brže kad je na odlasku. Kao da glavom u djeliću sekunde proleti tisuću misli. Drugim riječima, Ove je imao dosta vremena za razmišljanje otkako je izmaknuo stolac ispod nogu i uz tonu bijesa stropoštao se na pod. I sad leži na leđima, gleda u tu kuku na stropu, čini mu se, već pola vječnosti. A onda se, u šoku, zagleda u uže koje je puklo u dva dugačka dijela.

To je takvo društvo, pomisli Ove. Zna li više itko napraviti uže? Prilično prostački psuje i ljutito se pokušava osoviti na noge. Kako netko može zakazati pri izradi užeta, za boga miloga? Kako se uže može napraviti na *pogrešan* način?

Ma ne, kvaliteta više ne postoji, zaključi Ove. Ustane, otrese prašinu pa promotri sobu u prizemlju svoje kuće u nizu. Osjeti kako mu obrazi gore, nije siguran je li razlog tomu bijes ili sram. Pogleda u prozor i navuče zavjese kao da je zabrinut da bi ga netko mogao vidjeti. To i nije tako prokleto nemoguće, pomisli.

Više se nije moguće ni ubiti. Podigne pokidano uže i baci ga u smeće. Složi najlon i nagura ga u vrećicu iz Ikee. Vrati bušilicu i ostale dijelove natrag na mjesto. A onda izađe van i sve smjesti natrag u šupu. Stoji vani pet minuta i razmišlja o tome kako mu je Sonja uvijek znala prigovarati da oslobodi prostor i te svoje stvari vrati na mjesto. Uvijek je to odbijao jer je znao da će svaki novi prostor odmah biti izgovor za odlazak u kupnju i nabavku dodatnih beskorisnih stvari kojim bi se taj prostor onda i ispunio. A sada je ionako prekasno za pospremanje, potvrdi. Sada više nema nikoga tko želi ići u kupnju i gomilati beskorisne stvari. Sada bi pospremanje rezultiralo gomilanjem jedino pustih praznina. A Ove mrzi praznine. Ode do radne plohe, uzme nešto alata i malu plastičnu kantu za vodu. Izađe, zaključa šupu i triput prodrma kvaku na vratima. Onda prođe popločanim prolazom između kuća, zaokrene kod posljednjeg poštanskog sandučića i pozvoni na vrata. Otvori mu Anita. Ove je gleda bez riječi. Vidi Runea kako sjedi u invalidskim kolicima i bulji u prazno kroz prozor. Čini se da je to jedino što radi posljednjih nekoliko godina.

„Onda? Gdje su ti radijatori?“ promumlja.

Anita se iznenađeno osmjehne i kimne, teško je razlučiti je li više zbunjena ili sretna.

„Oh, Ove, ovo je jako, jako ljubazno od vas. I ako nije preveliki prob…“

Ove uđe u hodnik ne dopustivši joj da završi rečenicu. Ni cipele nije izuo. „Da, da, dobro. Ovaj usrani dan mi je ionako uništen.“

10

Čovjek zvan Ove i kuća koju je sagradio

Tjedan dana nakon svog osamnaestog rođendana Ove je položio vozački, javio se na oglas i pješačio dvadeset i pet kilometara da bi kupio svoj prvi automobil: plavi *saab 93.* Prodao je očev stari *saab 92* da bi si mogao priuštiti novi. Realno, taj auto jest bio nešto noviji, ali zapravo poprilično propali *saab 93,* ali muškarac nije pravi muškarac dok ne kupi vlastiti automobil, osjećao je Ove. Tako je i bilo.

Bilo je to vrijeme promjena u državi. Ljudi su se selili, pronalazili nove poslove i kupovali televizore, a novine su počele pisati o „srednjem sloju". Ove baš i nije znao što to točno znači, ali je bio posve svjestan da on nije dio toga. Pripadnici srednjeg sloja useljavali su se u nova naselja s ravnim zidovima i pažljivo pokošenim travnjacima i Oveu je postajalo sve očitije da je njegov roditeljski dom zapeo na svom razvojnom putu. Ako pak je i postojalo nešto u što srednji sloj nije bio zaljubljen, bile su to stvari koje su zaostale u razvoju.

Ove je primio nekoliko dopisa općine o nečemu što se zvalo „prekrajanje općinskih granica". Nije u potpunosti razumio sadržaj pisama, ali je razumio da se njegov roditeljski dom ne uklapa u koncept novogradnje u njegovoj ulici. Općinari su ga obavijestili da planiraju otkupiti njegov posjed kako bi mogli srušiti njegovu kuću, a njemu na istomu mjestu sagraditi novu. Ove nije posve znao što ga je natjeralo da ih odbije. Možda činjenica da mu se nije dopao ton tih njihovih dopisa. A možda i to što je ta kuća bila sve što mu je ostalo od obitelji.

Štogod bio razlog, te je večeri parkirao svoj prvi automobil u vrtu i ostao tako još nekoliko sati sjediti na vozačkome mjestu promatrajući kuću. Bila je, najiskrenije, oronula. Njegov je otac imao zlatne ruke kad su u pitanju bili strojevi, ali ne i gradnja, a ni sam Ove nije se mogao pohvaliti da je u tome vješt. U zadnje je vrijeme koristio samo kuhinju i sobicu u njezinu produžetku, dok se cijeli prvi kat kuće polako pretvarao u rekreacijsko mjesto omiljeno miševima. Iz automobila je promatrao kuću, kao da se nada da će se sama krenuti popravljati, samo bude li dovoljno dugo i

strpljivo čekao. Nalazila se točno na granici dviju općina, na samoj crti na zemljopisnoj karti koja će se sada pomaknuti na jednu ili na drugu stranu i bila je sve što je ostalo od ugaslog seoceta na rubu šume. Sada se tu, nadomak kuće, prostiralo novo naselje koje su naselili ljudi u odijelima i njihove obitelji. I nije im bio drag momak koji živi sam u kući predviđenoj za rušenje, na kraju ulice. Djeci nije bilo dopušteno igrati se oko Oveove kuće. Ljudi u odijelima radije su stanovali u blizini drugih odijela, s vremenom je shvatio Ove. Nije imao ništa protiv toga, naprotiv, ali oni su bili ti koji su se doselili u njegovo susjedstvo, nije on u njihovo.

I tako, ispunjen vrstom nekog njemu nepoznatog prkosa od kojeg mu je prvi put srce zakucalo brže, Ove je odlučio ne prodati kuću općini. Odlučio je postupiti upravo suprotno. Obnoviti je. Naravno, nije imao pojma kako to uopće izvesti. Nije razlikovao spoj poznat kao „lastin rep" od drvenog spremišta za krumpir. No, tada je shvatio da mu novo radno vrijeme ostavlja cijeli dan slobodnim, pa je otišao na obližnje gradilište i prijavio se za posao. Vjerovao je da je upravo to najbolje moguće mjesto na kojem će naučiti sve o gradnji jer ionako nije trebao previše sna. Jedino što su mu mogli ponuditi bili su teški poslovi, rekao mu je odmah nadzornik. Ove je prihvatio.

I tako je provodio noći skupljajući smeće na željezničkoj trasi južno od grada, a onda, nakon tri sata sna, koristio preostalo vrijeme dižući se i spuštajući na skeli i slušajući muškarce u kacigama kako govore o tehnikama gradnje. Jedan dan u tjednu bio je slobodan i provodio ga je vukući vreće cementa i drvene grede naprijed i natrag i po osamnaest sati, znojan i usamljen, rušeći i ponovo gradeći svoje jedino nasljedstvo. Ne računajući *saab* i očev ručni sat. Nabio je mišiće, ali brzo je učio. Nadzorniku gradilišta svidio se taj momak radoholičar, pa je jednoga petka poslijepodne odveo Ovea do hrpe odbačenih dasaka, drvenih greda izrađenih po mjeri, koje su napukle i bile namijenjene spaljivanju.

„Ako okrenem glavu, a nešto što se tebi ovdje dopadne jednostavno nestane, pretpostavit ću da si to već odnio na spaljivanje", reče nadzornik i ode.

Jednom kada se među starijim kolegama pročulo da Ove gradi kuću, povremeno bi ga netko od njih pitao nešto o tome. Kada je trebao sazidati novi zid u dnevnom boravku, žilavi kolega s klimavim prednjim zubima prvo mu je dvadeset minuta pričao o tome kakva je budala bio kad nije znao ništa o poslu, da bi ga potom naučio kako izračunati nosivost. Kada je trebao postaviti pod u kuhinji, još krupniji kolega kojemu je nedostajao mali prst na jednoj ruci, a koji ga je bar više od trideset puta nazvao budalom, pokazao mu je kako da pravilno izračuna koliko mu i kojeg materijala za to treba.

Jednog popodneva, baš kada mu je završavala smjena, a Ove se spremao za polazak, pokraj svoje odjeće pronašao je malenu kutiju s alatom prepunu korisnih stvarčica. Uz kutiju je bila i poruka kratkog sadržaja: „Za šegrta."

Malo-pomalo, kuća je počela dobivati oblik. Vijak po vijak, pločica po pločica. Nitko to, naravno, nije vidio, ali nije bilo ni potrebe da itko vidi. Dobro napravljen posao sam je po sebi nagrada, često je znao reći njegov otac.

Držao se podalje od susjeda što je više mogao. Znao je da im nije osobito drag, a nije vidio nekog posebnog razloga da im da još materijala za to. Jedina iznimka bili su postariji čovjek i njegova supruga koji su živjeli vrata do Ovea. Taj čovjek jedini u cijeloj ulici nije nosio kravatu.

Od dana kad mu je umro otac, Ove je svakodnevno, pomalo religiozno hranio ptice. Jedno je jutro to zaboravio učiniti. Kada je idućeg jutra došao nadoknaditi propust, kod ograde, ispod kućice za ptice, gotovo se sudario s glavom starijeg čovjeka. Susjed ga je pogledao pomalo ljutito. U ruci je držao ptičje sjemenke. Jedan drugome nisu rekli ništa. Ove mu je samo jedva primjetno kimnuo, a stariji čovjek uzvratio je istom mjerom. Ove se vratio u kuću i otad brižno pazio da se drži svojih dana.

Nikad nisu razmijenili ni riječ. No, jednog jutra, kad je susjed izašao iz kuće, Ove je bojio ogradu. I kad je završio, obojio je i drugu stranu. Susjed i dalje nije ništa komentirao, ali kada je Ove te večeri prošao pokraj njegova kuhinjskog prozora, kimnuli su jedan drugome. Sljedećeg je dana Ove na svom kućnom pragu pronašao domaću pitu od jabuka. Nije kušao domaću pitu od jabuka otkako mu je umrla majka.

Ove je nastavio primati dopise od općine. Sve su više bili prijeteći; općinari su bili nezadovoljni činjenicom da ih još nije kontaktirao radi prodaje posjeda. Na kraju je počeo bacati dopise, a da ih ne bi ni otvorio. Ako žele kuću njegova oca, onda neka pokušaju doći i uzeti je, jednako kao što je onomad Tom mogao Oveu jedino oduzeti onaj nesretni novčanik.

Nekoliko dana kasnije, Ove je prošao pokraj susjedove kuće i vidio kako ovaj hrani ptice u društvu malog dječaka. Sigurno mu je to unuk, pomislio je Ove. Krišom ih je promatrao kroz prozor spavaće sobe. Razgovarali su tiho i ostavljali dojam kao da upravo dijele neku veliku tajnu. Podsjetilo ga je na nešto.

Tog je dana večerao u *saabu.* Nekoliko tjedana kasnije, Ove je zakucao i posljednji čavlić na kući. Sunce se gubilo na horizontu, a Ove je stajao s rukama u džepovima plavih hlača i ponosno gledao svoj rad.

Otkrio je da voli kuće. Najviše zato što ih je razumio. Bilo ih je moguće izmjeriti i nacrtati na papiru. Ne prokišnjavaju ako su dobro osmišljene, ne ruše se ako su nosivi zidovi ispravno konstruirani. Kuće su poštene, pružaju čovjeku ono što je i zaslužio. Što se ne može reći za ljude.

I tako su prolazili dani. Ove je odlazio na posao, vraćao se kući pa jeo kobasice i krumpire. Iako nije imao društva, nikad se nije osjećao usamljenim. A onda mu se, jedne nedjelje dok je premještao daske, na vratima pojavio veseli čovjek bucmasta lica, u odijelu koje mu uopće nije pristajalo. S čela mu se cijedio znoj i pitao je Ovea ima li možda čašu vode, ako je ikako moguće, hladne. Ove nije vidio razloga odbiti ga, i dok je čovjek pio vodu pred njegovim ulaznim vratima, razmijenili su nekoliko općenitih rečenica o svemu i svačemu. Ili točnije, većinom je govorio bucmasti. Pokazalo se da ga jako zanima kuća. Navodno je bio usred preinake vlastite, na drugom kraju grada. I tako se nekako Bucko uspio sam pozvati u Oveovu kuhinju na šalicu kave. Očito,

Ove nije bio naviknut na ovakvu vrstu nametljivog ponašanja, ali nakon jednosatnog razgovora o gradnji, bio je spreman priznati si da i nije tako neugodno, malo za promjenu, imati društvo. Prije nego što je čovjek otišao, u prolazu je pitao ima li Ove policu osiguranja za kuću. Ove mu je iskreno odgovorio kako nikad nije previše razmišljao o tome. Ni njegov otac nikad nije bio previše zainteresiran za police osiguranja. Bucmasti veseljak se zgrozio i objasnio Oveu kako bi zaista bila katastrofa da se kući nešto dogodi. Nakon što je pažljivo odslušao sva njegova brojna upozorenja, Ove se osjećao obaveznim složiti se. Nikad o tome nije pretjerano razmišljao. Zbog čega se sada osjećao vrlo glupavo.

A onda ga je muškarac pitao može li se poslužiti telefonom; Ove mu je odgovorio da može. Pokazalo se da je taj njegov gost, zahvalan na tolikom gostoprimstvu na taj vrući ljetni dan, pronašao načina da mu se oduži. Kako se pokazalo, gost je zapravo radio za neko osiguravajuće društvo i mogao je Oveu dati sjajnu ponudu. Ove je, na prvu, bio prilično sumnjičav. Još je jednom tražio svojega gosta da mu obrazloži ponudu, ovaj mu je sve to sretno ponovio, a onda je još neko vrijeme Ove pokušao iskamčiti nižu cijenu.

„Vi ste tvrd pregovarač“, nasmijao se gost. Ove se osjećao iznenađeno i ponosno kada je čuo takvo što – *tvrd pregovarač.* No, čovjek je pogledao na sat, zahvalio Oveu i rekao kako mu je vrijeme da pođe. Na odlasku mu je pružio ceduljicu sa svojim telefonskim brojem i dodao kako će mu biti drago navratiti za koji dan na još jednu čašicu razgovora na temu renoviranja kuća. To je bilo prvi put da je itko iskazao želju biti Oveov prijatelj. Ove mu je platio premiju osiguranja za cijelu godinu, u gotovini. Rukovali su se.

Veseli muškarac bucmasta lica više nikad nije stupio u kontakt s njim. Jednom ga je prilikom Ove pokušao nazvati, ali mu nitko nije odgovorio na poziv. Pogodilo ga je to, bio je razočaran, ali je odlučio više ne razmišljati o tome. Ako ništa drugo, sad kad budu ga zvali agenti iz drugih osiguravajućih kuća, barem će moći reći da je njegova kuća već osigurana. I to je nešto.

Ove je nastavio izbjegavati susjede. Nije si htio natrpati na vrat nikakve probleme, ali na žalost, izgleda da su problemi odlučili potražiti njega. Nekoliko tjedana nakon što je posve završio renoviranje kuće, jedan od njegovih susjeda u odijelima bio je opljačkan. Bila je to druga pljačka u susjedstvu u relativno kratkom vremenu. Susjedi u odijelima dan kasnije okupili su se kako bi raspravljali o onoj mladoj bitangi u otpisanoj kući, uvjereni da je upravo on imao prste u pljački. Svi su jako dobro „znali“ kako je stekao novac za renoviranje. Iste te večeri pod Oveova vrata netko je gurnuo poruku na kojoj je pisalo: „Nosi se odavde ako želiš dobro završiti!“ Večer kasnije, netko je bacio kamen i razbio mu prozor. Ove je pokupio kamen i zamijenio prozorsko staklo.

Nikad se nije suočio sa susjedima u odijelima. Nije mu se činilo kao da bi to imalo nekog smisla. No, isto tako, nije imao nikakvu namjeru odseliti se.

Idućeg ga je jutra probudio miris dima.

U hipu je iskočio iz kreveta. Prvo što mu je prošlo kroz glavu bilo je da onaj koji je bacio kamen očito još nije završio. Ove se spustio stepenicama i instinktivno dograbio čekić. Ne zato što je ikad bio siledžija, ali nikad ne znaš, rekao je samome sebi. Izašao je na trijem samo u gaćama. Sve to silno navlačenje građevinskog materijala posljednjih mjeseci pretvorilo je Ovea u prilično mišićavog mladića, nije ni primijetio. Od samog pogleda na njegov goli torzo i čekić koji je stezao u šaci, okupljena grupica susjeda odmah je ustuknula. I tek tada je Ove shvatio da ne gori njegova kuća nego susjedova.

Susjedi u odijelima stajali su na ulici razrogačenih očiju. Iz dima se odjednom iskobeljao stariji muškarac držeći pod rukom svoju ženu. Strašno je kašljala. Kad ju je prepratio do supruge jednog od muškaraca u odijelima, okrenuo se prema buktinji i krenuo natrag. Nekolicina tih u odijelima vikala su za njim da ne ulazi i da jednostavno ostavi to po što je krenuo. „Prekasno je! Čekajte vatrogasce!“ vikali su. Starac ih nije ih slušao. Dok je pokušavao ući u to more vatre, na kućni se prag strovalio dio zapaljene konstrukcije.

Ove je stajao na svom dovratku lica okrenuta vjetru. Vidio je kako su iskre već zapalile suhu travu između njegove i susjedove kuće. Nekoliko dugih, otegnutih sekundi procjenjivao je situaciju najbolje što je mogao; ako odmah ne ode po crijevo s vodom, za nekoliko minuta vatra će zahvatiti i njegovu kuću. Spazio je starca kako se pokušava probiti u kuću pokraj srušenog ormara s knjigama. Susjedi u odijelima zazivali su ga po imenu i pokušavali zaustaviti, a njegova supruga vrištala je drugo ime.

Unukovo.

Ove se ljuljao na petama i promatrao žeravicu kako krade svoj put kroz travu. Sasvim iskreno, najvjerojatnije nije previše razmišljao o tome što će napraviti, nego o tome što bi sada napravio njegov otac. I čim je ta misao pustila korijenje, više nije bilo izbora. Razdraženo je mrmljao posljednji put gledajući svoju kuću, instinktivno zbrajajući koliko mu je sati trebalo da je sagradi. A onda je potrčao prema vatri.

Kuća je bila ispunjena gustim ljepljivim dimom, pa mu se na tren učinilo kao da ga je netko udario lopatom u lice. Starac se i dalje mučio pomaknuti policu s knjigama koja je blokirala vrata.

Ove ju je bacio u stranu kao da je od papira i pročistio put uza stube. Kad je stariji susjed na čađavim rukama iz kuće iznio dječaka, kao da ih je sve obasjalo sunce. Oveu su prsa i ruke bili prekriveni velikim brazgotinama iz kojih je liptala krv. Promatrači su samo trčali uokolo, paničarili i vrištali. Zrak je zaparao zvuk sirene. U hipu su ih sve okružili vatrogasci. I dalje samo u gaćama i s plućima koja su ga sjekla od bolova, Ove je spazio kako se prvi plamen penje uz njegovu kuću. Zatrčao se travnjakom, ali ga je odmah zaustavila skupina vatrogasaca. Odjednom, bilo ih je posvuda. I nisu ga htjeli pustiti dalje.

Pred njim se raskoračio muškarac u bijeloj majici, Ove je shvatio da je on šef vatrogasnoj ekipi i objasnio mu kako ga ne mogu pustiti da sam pokuša ugasiti požar

u vlastitoj kući. Bilo bi to preopasno. No isto tako, objasnio mu je i da vatrogasci ne mogu posve ugasiti vatru sve dok ne dobiju odgovarajuće odobrenje lokalnih vlasti, a budući da je Oveova kuća na samoj granici općine, objasnio je Šef, vatrogasci moraju to odobrenje od općinskih vlasti dobiti potpisano i pečatirano.

„Pravila su pravila“, odgovorio je jednoličnim glasom Šef Oveu kada je Ove krenuo protestirati.

Ove se oslobodio njegova stiska i bijesno potrčao prema crijevu za vodu. Ali bilo je uzalud — dok su vatrogasci dobili dozvolu za rad, kuću je već zahvatila vatra. Ove je stajao u vrtu i bespomoćno i tužno gledao svoju kuću kako gori.

Kad je nekoliko sati kasnije iz telefonske govornice nazvao osiguravajuće društvo, saznao je da nikad nisu čuli za onog bucmastog veseljaka. I da za njegovu kuću ne postoji važeća polica osiguranja. Žena iz osiguravajuće kuće s kojom je razgovarao samo je uzdahnula i nestrpljivo mu objasnila kako varalice često idu od vrata do vrata i uvjeravaju ljude da rade za njih te da se ona iskreno nada kako mu Ove nije dao nikakav novac.

Ove je samo poklopio slušalicu i zabio ruke u džepove.

11

Čovjek zvan Ove i Štrkljavac koji nije u stanju otvoriti prozor, a da ne padne s ljestava

Petnaest do šest je i prvi ovogodišnji snijeg prekrio je poput ledenog pokrivača pospano naselje kuća u nizu. Ove je skinuo jaknu s vješalice i izašao u svoj svakodnevni nadzor. Podjednako iznenađen i nezadovoljan spazi da mu pred vratima, u snijegu, sjedi mačka. Čini se da tako sjedi cijelu noć.

Ove posebno silovito zalupi vratima da bi je uplašio i otjerao. Ali, ova mačka očito nema ni toliko soli u glavi da bi se bila u stanju prestrašiti. Ne. I dalje sjedi na snijegu i liže si trbuh. Potpuno bezbrižno. Ove ne voli kad se mačke tako ponašaju. Odmahne glavom i odlučno stane pred nju. Mačka ga samo okrzne pogledom, očito nezainteresirana, i nastavi se lizati. Ove mahne rukom prema njoj. Mačka se ne pomakne ni milimetra.

„Ovo je privatni posjed!“ otrese se Ove.

Budući da se mačka na to nije udostojala ni mrdnuti, Ove je izgubio strpljenje i u jednom zamahu skinuo cipelu i bacio je prema njoj. Sad kad malo bolje razmisli, teško bi mogao reći da to nije bilo namjerno. Naravno da bi njegova žena, samo da je to mogla vidjeti, podivljala na njega, ali sada je to ionako svejedno. Cipela odleti u lijepom luku, no dobrih metar i pol dalje od cilja, pa se odbije od zida šupe i završi u snijegu. Mačka nonšalantno pogleda prvo u cipelu, a onda u Ovea. Na kraju ustane, prošeće do ugla šupe i nestane.

Ove u čarapama krene po snijegu do cipele. Mrko je gleda, kao da bi cipeli trebalo biti neugodno što on nije bolje ciljao. A onda se zbroji i krene u nadzor ulice. To što će danas umrijeti ne znači da vandalima treba dati slobodne ruke.

Kada se vratio natrag do kuće, prokrčio je put kroz snijeg i otvorio vrata šupe. Vonja na špirit i plijesan, točno onako kako jedna šupa i treba vonjati. Ove prekorači rezervne gume za *saab* pa pomakne kutiju nesortiranih vijaka da mu ne bi smetala.

Pažljivo se progura pokraj radnog stola trudeći se ne srušiti kantice s razrjeđivačem u koji su umočene četke. Podigne u stranu vrtne stolce i okrugli roštilj. Skloni križni odvijač pa dohvati lopatu za snijeg. Malo je odvaže u ruci, onako kako bi to napravio netko tko drži mač. Stoji u tišini i mjerka tu lopatu.

Kada je izašao iz šupe s lopatom u ruci, spazio je da na istom mjestu, pred njegovim vratima, ponovo sjedi ona ista mačka. Ostao je zaprepašten tolikom drskošću. Krzno joj ispada na sve strane, bolje rečeno, ono što je od krzna uopće ostalo. Ćelavija je nego dlakava. Ima i neki ožiljak, proteže joj se od oka i prekriva nos. Ako mačke imaju devet života, onda je potpuno izvjesno da ova upravo proživljava sedmi ili osmi.

„Mrš", dobaci joj Ove.

Mačka ga odmjeri pogledom kao da ga procjenjuje, kao da upravo sjedi za stolom na nekom šefovskom mjestu, a Ove je došao tražiti posao. Ove stegne lopatu, zagrabi njome nešto snijega i baci ga na mačku, a ona se samo izmakne i ogorčeno ga pogleda. Prezrivo zafrkće, a onda se okrene i ponovo otapka iza ugla Oveove šupe.

Ove dohvati lopatu i energično se primi posla. Trebalo mu je četvrt sata da očisti snijeg s popločane staze između kuće i šupe. Pedantno to radi; linije moraju biti ravne, rubovi jednaki. Ljudi više ne čiste snijeg tako. U posljednje vrijeme samo prokopaju put, koriste puhalice za snijeg i razne druge ludorije. A da bi to očistio, ne treba izmišljati toplu vodu. Razgrneš snijeg i to je to.

Kad je završio, Ove se nasloni na lopatu i na trenutak pogleda sunce kako izlazi iznad pospanih kuća. Bio je budan veći dio noći razmišljajući o načinima na koje bi mogao umrijeti. Čak je nacrtao i nekoliko skica i tablica da bi razradio različite metode. Nakon pažljivog vaganja „za" i „protiv" svake pojedine varijante, odlučio je da će danas izvesti ono što mu se činilo najboljom od loših alternativa. Doduše, ne sviđa mu se činjenica da će ostaviti *saab* u leru i bez veze potrošiti puno skupog benzina, ali to je jednostavno činjenica koju mora prihvatiti da bi dovršio posao.

Vrati lopatu natrag u šupu i uđe u kuću. Ponovo odjene ono svoje plavo „bolje" odijelo. Na kraju svega ovog bit će umrljano i očajno će smrdjeti, ali je zaključio da će se njegova supruga s tim jednostavno morati pomiriti kad on najzad dođe tamo.

Doručkuje i sluša radio. Opere suđe i obriše stol. Onda prođe kroz kuću i provjeri radijatore. Isključi sva svjetla. Provjeri je li aparat za kavu ugašen. Navuče plavu jaknu preko odijela, onda cipele i pođe natrag u šupu; vrati se s dugačkom zavrnutom plastičnom cijevi. Zaključa šupu i triput prodrma vrata, pa prođe malim puteljkom između kuća.

S lijeve strane prilazi mu bijela *škoda* i toliko ga iznenadi da je umalo pao u snježni nanos. Ove potrči niz puteljak za *škodom* i počne mahati šakom. „Zar ne znaš čitati, prokleti idiote!" zagrmi.

Vozač, mršavi muškarac s cigaretom u ruci, doima se kao da ga je čuo. *Škoda* zađe iza spremišta za bicikle, a njihove se oči sretnu. Muškarac gleda izravno u Ovea i spusti prozor. Nezainteresirano podigne obrve.

„Motorna vozila zabranjena!“ ponovi Ove pokazujući na znak. Krene prema škodi stegnutih šaka. Muškarac spusti lijevu ruku kroz prozor i bez imalo žurbe otrese pepeo s cigarete. Njegove plave oči potpuno su nepomične. Gleda u Ovea kao što netko gleda u životinju koja se nalazi iza ograde. Lišen agresivnosti, potpuno ravnodušan. Kao da je Ove neka stvar koju bi muškarac samo mogao obrisati mokrom krpom.

„Čitaj zna…“ kaže Ove grubo i primakne se, ali muškarac je već zatvorio prozor.

Ove zaurla na *škodu,* ali ga muškarac ignorira. Čak se nije ni odvezao uz cvilež guma; jednostavno je mirno krenuo put garaža i nastavio prema glavnoj cesti kao da Oveovo mahanje rukama i urlici za njega nemaju veću važnost od pokvarene javne rasvjete. Ove se ukopa na mjestu, toliko ljutit i uzbuđen da mu se ruke tresu.

Kad je *škoda* nestala, okrene se i krene natrag između kuća, toliko žustro da se skoro spotaknuo o vlastite noge. Ispred kuće Runea i Anite, gdje je očito bijela *škoda* bila parkirana, na tlu uoči dva opuška. Ove ih podigne kao da su to dokazi u visoko profiliranom kriminalističkom slučaju.

„Bok, Ove“, začuje Anitu kako govori iza njega, vrlo pažljivo.

Ove se okrene prema njoj. Ona stoji na stepenici umotana u zeleni džemper. Izgleda kao da džemper pokušava dograbiti njezino tijelo, kao da je stišću još dvije ruke.

„Da, da. Bok“, odgovori Ove.

„Bio je to čovjek iz općine“, odgovori ona pokazujući glavom u smjeru u kojem se odvezla *škoda.*

„Ovdje je zabranjen promet“, reče Ove.

Ona ponovo pažljivo kimne. „Rekao je da ima posebnu dozvolu općine voziti do kuća.“

„Nema on NIKAKVU prokletu…“ započne Ove, a onda se zaustavi i stegne čeljust.

Anitine usne dršću. „Žele mi uzeti Runea“, izgovori ona.

Ove kimne bez odgovora. Još u ruci drži plastičnu cijev. Drugu stisnutu šaku gurne u džep. Na trenutak razmišlja da li da nešto kaže, ali onda spusti pogled, okrene se i ode. Već je bio odmaknuo nekoliko metara kada shvati da u džepu ima opuške i da uopće nema pojma što bi sada s njima.

Plava Trava stoji na ulici i ona njezina džukela počne histerično lajati čim spazi Ovea. Ulazna vrata kuće iza njih otvorena su i Ove pretpostavi da tako stoje jer čekaju onu prikazu po imenu Anders. Džukela u gubici ima nešto nalik krznu; njegova se vlasnica zadovoljno ceri. Ove je odmjeri dok prolazi pokraj nje; njoj ne pada na pamet skrenuti. Ne, naprotiv. Ceri se još glasnije, kao da se smije na Oveov račun. Kada prođe između kuće Štrkljavog i Trudnice, vidi Štrkljavca kako stoji na dovratku.

„Bok, Ove!“ mahne mu pomalo blesavo.

Ove spazi svoje ljestve naslonjene na njihovu kuću. Štrkljavi i dalje razdragano maše. Čini se da je danas rano ustao, ili barem rano po kriterijima jednog informatičkoga konzultanta. U ruci steže tupi srebrni nož iz servisa za jelo i Ove shvati da ga susjed najvjerojatnije kani iskoristiti kako bi popravio prozor na katu. Oveove ljestve, kojima se Štrkljavi očito taman planira uspeti, zabijene su u dubok snježni nanos.

„Želim vam ugodan dan!"

„Da, da", odgovori Ove, a da se i ne okrene. Džukela je i dalje ispred kuće one prikaze Andersa, i dalje bijesno laje. Krajičkom oka Ove spazi da i Trava još stoji tamo i luđački mu se cereka. Nije baš siguran zašto, ali uzrujan je da to osjeća do kostiju. Dok hoda između kuća, prođe pokraj spremišta za bicikle i parkirališta, pa nevoljko prizna samome sebi da hoda uokolo tražeći mačku. Čini se da je nema. Otvori vrata garaže, otključa *saab* i zastane s rukama u džepovima, stoji tako sigurno nekih pola sata. Ne zna točno zašto to radi, samo osjeća da čin za koji se sprema zahtijeva neku vrstu svete tišine prije nego što ga nastavi.

Brine se li se, nakon ovoga što planira, jako zaprljati lak na automobilu. Pretpostavlja da hoće. Šteta je i sramota, shvati, ali nema sada tu što puno promijeniti. Nekoliko puta šutne gume kako bi ih provjerio. U dobrom su stanju, stvarno jesu. Bit će dobre još barem tri zime, procijeni zadnjim udarcem. To ga brzo podsjeti na pismo u unutarnjem džepu jakne pa odluči završiti s gumama kako bi provjerio je li se sjetio ostaviti upute za ljetne gume. Da, jest. Zapisano je ovdje, pod „*saab* + dodaci". Lijepo je napisao „ljetne gume su u šupi", nakon čega slijede jasne upute iz kojih bi i najveći idiot mogao shvatiti gdje su točno u prtljažniku odgovarajući vijci. Ove vrati pismo u omotnicu i stavi ga u unutarnji džep jakne. Pogleda preko ramena na parkiralište. Sigurno ne zato što ga muči prokleta mačka. Samo se nada da joj se ništa nije dogodilo jer će njegova žena tom nekom pokazati svoje, to mu je prilično jasno. A on samo više ne želi gubiti vrijeme zbog proklete mačke. To je sve.

Iz daljine se začuje zvuk sirene Hitne pomoći, ali Ove jedva i da ga registrira. Sjedne na vozačko mjesto svojeg automobila i upali motor. Otvori stražnji prozor za oko pet centimetara, pa izađe iz njega. Zatvori garažna vrata. Čvrsto namjesti ono plastično crijevo na auspuh. Gleda kako ga dim iz auspuha polako ispunjava, a onda gurne crijevo kroz otvoreni stražnji prozor i uđe u automobil. Zatvori vrata. Uskladi retrovizore. Namjesti radijske postaje. Nasloni se na sjedalo. Zatvori oči. Osjeti kako gusti ispušni dim, kubični centimetar po kubični centimetar, ispunjava garažu i njegova pluća. Nije trebalo biti ovako. Radiš, plaćaš kredit i porez, radiš sve što treba. Stupiš u brak. U dobru i zlu i dok nas smrt ne rastavi, zar to nije bilo ono oko čega su se složili? Ove se sasvim jasno sjeća da je bilo tako. Nije ona bila ta koja je trebala umrijeti prva. Zar nije bilo prokleto jasno da su razgovarali samo o njegovoj smrti? Nije li bilo tako?

Ove začuje da netko lupa na garažna vrata. Ignorira. Poravna nabore na hlačama. Pogleda se u retrovizoru. Možda je trebao staviti kravatu. Njoj je uvijek bilo drago kada je nosio kravatu. Tada ga je gledala kao da je najzgodniji muškarac na

svijetu. Pita se hoće li ga tako gledati i sada. Ili će joj biti neugodno kad se na onome svijetu pojavi nezaposlen i u prljavom odijelu. Hoće li misliti da je glupan koji nije bio u stanju zadržati posao jer se pokazalo da mu je previše imati neki tamo *imejl* na nekakvom kompjutoru? Ili će ga gledati kako je to nekad znala, kao na muškarca na kojeg se može osloniti? Muškarca koji može preuzeti odgovornost i, ako treba, popraviti bojler. Hoće li joj biti jednako drag i sada kad je starac bez cilja?

Lupanje po garažnim vratima postaje sve jače. Ove oporo pogleda u vrata. Lupanje se nastavi. Ove pomisli kako je sad stvarno dosta.

„Sad je stvarno dosta!“ zagrmi i otvori vrata *saaba* tako naglo da je plastično crijevo palo s prozora na pod. Ispušni dim razlio se na sve strane.

Trudna strankinja dosad je već mogla naučiti da ne prilazi baš toliko vratima kad je Ove s druge strane. Ali ovaj put garažna vrata nije mogla izbjeći. Ove ih je otvorio toliko naglo i silovito da ju je razvalio posred lica. Ugledao ju je i ukopao se na mjestu. Trudna se drži za nos i gleda ga izrazom lica nekoga tko je upravo dobio garažnim vratima po nosu. Ispušni plinovi krenu izlaziti iz garaže u gustim oblacima pokrivajući pola parkirališta gustom, štetnom izmaglicom.

„Ja… Ovaj… Pa morate paziti kad se otvaraju vrata" uspije procijediti Ove.

„A što vi to radite?“ odbrusi mu Trudnica gledajući prvo u *saab,* čiji motor radi u leru, pa potom ispušni dim, koji puni crijevo na podu.

„Ja? Ovaj… Ništa“, ogorčeno izvali Ove na kojem se jasno vidi da bi najradije zatvorio vrata od garaže. Njoj, pak, se u nosnicama skupljaju guste, crvene kapi. Jednom je rukom prekrila lice, a drugom mu mahnula. „Hajde. Trebam prijevoz do bolnice“, kaže Trudna i zabaci glavu unatrag. Ove ju sumnjičavo pogleda. „Joj, dajte. Dajte se saberite. To je samo malo krvi iz nosa.“

Ona opsuje na jeziku za koji Ove pretpostavi da je farsi i snažno stisne nos palcem i kažiprstom. Onda nestrpljivo odmahne glavom i poprska mu jaknu krvlju. „Ma, ne zbog krvarenja iz nosa!“

Ove je zbunjen. Gurne ruke u džepove. „Ne, ne. Naravno.“

Ona zastenje. „Patrick je pao s ljestava.“ A onda opet zabaci glavu tako da Ove stoji i razgovara s donjim dijelom njezine brade.

„A tko je Patrick?“ upita Ove bradu.

„Moj suprug“, odgovori brada.

„Štrkljavi?“ upita Ove.

„To je on, da“, odgovori brada.

„I on je pao s ljestava?“ ponovi Ove još jednom ne bi li razjasnio stvar samome sebi.

„Da. Dok je otvarao prozor.“

„Svašta. Stvarno neobično. Na kilometre se moglo vidjeti da će tako završiti…“

Brada nestane i pojave se velike smeđe oči. I ne izgledaju baš osobito zadovoljno. „Sad ćemo raspravljati o tome ili kako?“

Ove se počeše po glavi pomalo smeten. „Ne, ne. Ali… Pa zar ga ne možete vi voziti? U onoj maloj japanskoj šivaćoj mašini u kojoj ste došli prije neki dan?“ pokušava se suprotstaviti.

„Nemam vozačku dozvolu“, odgovori Trudna brišući krv s usana.

„Kako to mislite nemate vozačku dozvolu?“ upita Ove kao da su mu njezine riječi potpuno nerazumljive. Ona ponovo nestrpljivo uzdahne. „Gledajte, nemam vozačku dozvolu i to je to, u čemu je problem?“

„Pa, koliko ste stari?“ upita Ove, sad već gotovo fasciniran.

„Trideset“, odgovori ona nestrpljivo.

„Trideset?! I nemate vozačku dozvolu? Je li nešto s vama nije u redu?“ Žena zastenje držeći jednu ruku na nosu, a drugom nervozno pucne prstima ispred Oveova lica. „Ove, dajte se koncentrirajte. Bolnica! Morate nas odvesti u bolnicu!“

Ove izgleda gotovo uvrijeđeno. „Kako to mislite ‘nas’? Pa zovite Hitnu ako muškarac s kojim ste u braku nije u stanju otvoriti prozor a da ne padne s ljestava…“

„Već jesam! I odvezli su ga u bolnicu. I u kolima nije bilo mjesta za mene. A sad zbog snijega i svega toga jednostavno nema slobodnih taksija. Autobusi zapinju u prometu na sve strane!“ Po licu joj se razlije bujica krvi. Ove tako čvrsto stisne čeljust da počne škrgutati zubima. „Ne može se vjerovati prokletim autobusima. Ti su vozači uvijek pijani“, izgovori on potiho brade toliko spuštene da bi netko pomislio kako te riječi pokušava sakriti pod okovratnik. Možda je Trudna primijetila promjenu njegova raspoloženja čim je spomenula riječ „autobus“. Možda i nije. Kako bilo, ona kimne, kao da je time dogovor zapečaćen. „Istina. I zato nas morate odvesti.“

Ove skupi snagu i hrabro pokuša zauzeti prijeteći gard. Podigne prst prema njoj, ali na vlastito zaprepaštenje osjeti da nije baš toliko uvjerljiv kao što se nadao. „Nema kod mene ‘moraš’. Nisam ja nekakav prokleti prijevoznik!“ nekako ipak uspije procijediti.

Ali ona samo snažnije kažiprstom i palcem stisne nos. I kimne kao da ga uopće nije razumjela. Potom nestrpljivo mahne prema garaži i crijevu iz kojeg izlazi sve gušći i gušći dim. „Nemam više vremena raspravljati o ovome. Spremite se da možemo krenuti, a ja idem po djecu.“

„Po djecu?!“ vikne Ove za njom, ali ne dobije nikakav odgovor. Trudna već grabi dalje na onim svojim sićušnim stopalima koja izgledaju puno premala za tako veliki trudnički trbuh. Nestala je iza ugla spremišta za bicikle i krenula dalje, prema kućama.

Ove je ostao na mjestu, kao da čeka da netko sustigne Trudnu i kaže joj da on još uopće nije završio razgovor. Ali to nitko ne učini. Ove gurne palčeve za remen i baci pogled na crijevo koje je i dalje bilo na podu. Pa nije on kriv što ljudi nisu u stanju ostati na ljestvama koje su posudili od njega…

Ali, naravno, nije mu promaknulo ni razmisliti o tome što bi mu supruga rekla da učini u ovakvim okolnostima, samo da je tu. I naravno, nije teško pogoditi, shvati Ove. Na žalost.

Nekoliko minuta kasnije, Ove priđe automobilu i šutne nogom ono plastično crijevo. Uđe u *saab.* Provjeri retrovizore. Ubaci u brzinu i izađe na parkiralište. Nije da mu je osobito stalo kako će trudna strankinja doći do bolnice, ali Ove jako dobro zna da će mu njegova žena popiti krv na slamku ako mu posljednje ovozemaljske stvari budu da trudnici najprije priušti krvarenje iz nosa, a onda je ostavi na milost i nemilost gradskog prijevoza. Ako već mora potrošiti taj benzin, onda će je odvesti do bolnice i natrag. „Možda me onda ta žena napokon ostavi na miru“, ponada se Ove.

Naravno da nije.

12

Čovjek zvan Ove i dan kada mu je stvarno bilo svega dosta

Ljudi su znali reći da su Ove i njegova supruga kao dan i noć. Ove je u potpunosti razumio, naravno, da je u toj priči on noć. Nije mu to bilo važno. S druge strane, kad bi im to netko rekao, njegovoj je ženi to uvijek bilo supersmiješno, cerekala bi se i zaključila kako ljudi misle da je Ove noć samo zato jer je preškrt da upali sunce.

Nikad nije razumio zašto je odabrala baš njega. Ona je voljela apstraktne stvari poput glazbe, knjiga i stranih riječi, a Ove je bio muškarac sklon samo konkretnim stvarima. Volio je odvijače i filtre za ulje. Hodao je kroz život ruku čvrsto uguranih u džepove. Ona je plesala.

„Treba ti samo jedna zraka svjetla da otjera sve tamne oblake“, rekla mu je jednom kad ju je upitao kako može sve vrijeme biti tako dobre volje. Navodno je to napisao neki monah imenom Francis u nekoj od tih njezinih knjiga.

„Dragi, ne možeš mene prevariti“, rekla mu je tada, zaigrano se osmjehnula i uvukla se među njegove velike ruke. „Ti plešeš iznutra, Ove, samo kada te nitko ne gleda. I uvijek ću te voljeti zbog toga. Sviđalo se to tebi ili ne.“ Ove nikad nije do kraja dokučio što je time mislila. Nikad on nije bio od onih koji su plesali. Činilo mu se to pregizdavim i vrtoglavim. Volio je ravne linije i jasne odluke. Zato je i volio matematiku. Tu je odgovor mogao biti točan ili netočan. Za razliku od onih drugih hipijevskih predmeta s kojima su ga izluđivali, a na kojima je morao „obrazložiti svoj kut gledanja na temu“. Kao da je jedini smisao toga bilo nadmetanje tko zna što duže riječi. Ove je htio da se točno zna što je ispravno, a što krivo.

Jako je dobro znao da neki ljudi misle kako je on samo najobičniji čangrizavi stari magarac bez imalo vjere u ljude. Ali, da stvar bude jasna, to je samo zato što mu ljudi nikad i nisu dali razloga da stvari vidi drukčije. Dođe vrijeme u životu svakog čovjeka kad mora odlučiti koja vrsta želi biti: ona koja dopušta drugima da ih gazi ili ne.

Noć nakon požara Ove je spavao u *saabu.* Prvog jutra pokušao je očistiti pepeo i

sve ostalo što je bilo uništeno. Drugog jutra morao se pomiriti s tim da to nikad neće riješiti — kuća je izgubljena, baš kao i sav rad koji je u nju uložio.

Trećeg jutra pojavila su se dvojica muškaraca, u istim bijelim majicama kakvu je imao onaj šef vatrogasaca. Zastali su kod ulaza, očito sasvim imuni na ruševinu ispred njih. Nisu se predstavili imenom, samo su spomenuli upravu iz koje dolaze. Kao da su roboti koje je poslao matični brod. „Slali smo vam pisma", rekao je jedan od njih držeći hrpu dokumenata za Ovea.

„Puno pisama", izgovorio je drugi pa zapisao nešto u rokovnik.

„Nikad niste odgovorili", reče prvi kao da kori psa. Ove je samo stajao tamo, prkosno.

„Ovo je sada vrlo nezgodno", reče drugi osorno pokazujući glavom na Oveovu kuću.

Ove kimne .

„Vatrogasci su rekli da je uzrok požara bio bezopasan električni kvar", nastavi onaj prvi, mehanički pokazujući na papire u svojoj ruci.

Ove osjeti spontani prigovor na korištenje riječi „bezopasan".

„Poslali smo vam pisma", ponovi drugi čovjek, mašući rokovnikom. „Iznova su definirane općinske granice."

„Zemlja na kojoj je vaša kuća koristit će se za novogradnje", kaže prvi.

„Zemlja na kojoj je bila vaša kuća", ispravi ga kolega.

„Općina je voljna kupiti vašu zemlju po tržišnoj cijeni", reče prvi čovjek.

„Pa… Tržišnoj cijeni koja podrazumijeva da više nema kuće na zemljištu", objasni drugi.

Ove uzme papire. Počne čitati.

„Nemate puno izbora", reče prvi.

„Nije to toliko vaš izbor koliko općinski", reče drugi.

Prvi čovjek nestrpljivo lupne olovkom o papir, pokazujući na dno i praznu crtu koja samo čeka potpis. Ove je stajao na ulazu i u tišini čitao njihove dokumente. Postao je svjestan boli u prstima; trebalo mu je dugo, dugo da shvati što je to.

Mržnja.

Mrzio je te muškarce u bijelim majicama. Nije se mogao sjetiti da je ikoga prije mrzio, ali sada je osjećao kao da u sebi nosi vatrenu loptu.

Ovu su kuću kupili Oveovi roditelji. Ove je tu odrastao. Naučio hodati. Otac ga je ovdje naučio svemu što se trebalo znati o motorima *saaba.* I nakon svega, netko od tih općinara dosjeti se da bi se tu nešto moglo graditi. A onaj bucmasti veseljak prodao mu je osiguranje koje nije bilo osiguranje. Čovjek u bijeloj majici spriječio je Ovea da ugasi vatru i sada mu druga dvojica takvih nešto govore o „tržišnoj cijeni".

Međutim, Ove sada doista nije imao izbora. Mogao je tako stajati do sudnjega dana, ali nije mogao promijeniti situaciju. I tako je potpisao dokument. U isto vrijeme

u džepu je stiskao šaku. Napustio je zemljište na kojem je jednom stajao njegov roditeljski dom i nikad se nije osvrnuo. Unajmio je malu sobu od starice u gradu. Sjedio je i potišteno gledao u zid, i po cijele dane tako. Navečer bi otišao na posao. Čistio bi vagone.

Jednog jutra njemu i ostalim radnicima rečeno je da ne idu u garderobu nego da moraju prvo otići do glavnog ureda i preuzeti novu radnu odjeću. Dok je Ove hodao hodnikom, sreo je Toma. Bilo je to prvi put da se vide nakon što je Ove bio okrivljen za krađu. Razumniji čovjek od Toma vjerojatno bi pokušao izbjeći susret očima ili se pretvarao da se incident nikad nije ni dogodio. Ali Tom nije bio razumnija vrsta čovjeka.

„O, pa nije li to mali lopov?“ viknuo je pobjedonosno se osmjehujući. Ove nije odgovorio. Pokušao je proći pokraj njega, ali ga je jedan od mlađih Tomovih ulizica raspalio laktom. Ove je podigao pogled. Mlađi mu se kolega oholo nasmijao.

„Čuvajte novčanike, tu je lopov!“ viknuo je Tom tako glasno da mu je glas odzvanjao hodnikom.

Ove je jednom rukom čvrsto stisnuo hrpu odjeće koju je nosio pod miškom, a u džepu je stisnuo šaku. Ušao je u praznu garderobu, skinuo prljavu i staru odjeću i vremešni očev sat pa ih složio na klupu. Kada se okrenuo da krene prema tušu, vidio je Toma kako stoji na ulazu.

„Čuli smo za požar“, dobacio je Tom, a Ove je jasno vidio koliko željno čeka odgovor. „Otac bi ti bio silno ponosan na tebe! Čak ni on nije bio toliko nesposoban da spali vlastitu prokletu kuću!“ viknuo je Toni za njim dok je ulazio pod tuš.

Ove je čuo kako se njegovi mlađi kolege grohotom smiju. Zatvorio je oči, naslonio čelo na zid i pustio da se po njemu slijeva vruća voda. Stajao je tako više od dvadeset minuta. Njegovo najdulje tuširanje. Kada je izašao, više nije bilo starog očeva sata. Ove je pretražio svu odjeću složenu po klupi, pregledao pod, pretresao sve ormariće.

Dođe vrijeme u životu svakog čovjeka kada odluči kakva vrsta čovjeka želi biti. Ona vrsta koja dopušta drugim ljudima da gaze po njima ili ne.

Možda zato što ga je Tom okrivio za krađu u vagonu. Možda zbog požara. Možda zbog lažnog agenta osiguranja. Ili bijelih majica. Ili je možda sada jednostavno bilo dosta. Sad i ovdje — bilo je kao da je netko uključio prekidač u Oveovoj glavi. Sve u njegovim očima postalo je za nijansu tamnije. Izašao je iz garderobe, i dalje gol, dok se voda slijevala niz njegove napete mišiće. Pošao je do kraja hodnika, do šefovske garderobe, pa nogom razvalio vrata i krenuo se probijati kroz zapanjene muškarce. Tom je stajao ispred zrcala na samom kraju i kratio bujnu bradu. Ove ga je zgrabio za ramena i zagrmio tako glasno da je zvuk njegova glasa odjeknuo od zidova obloženih limom.

„Vrati mi moj sat!“

Tom se i dalje trudio izgledati nadmoćno. Spustio je pogled na Ovea. Njegova tamna pojava nadvila se nad Oveom kao sjena. „Nemam ja tvoj prokl…“

„Vrati ga!“ zaurla Ove prije nego što je Tom dovršio rečenicu, toliko bez straha da su se drugi muškarci odmaknuli nešto bliže svojim ormarićima. Sekundu kasnije istrgnuo mu je jaknu iz ruku toliko silovito da nikome nije ni palo na pamet miješati se i braniti Toma. A Tom je samo stajao, glave pognute poput kažnjenog djeteta, dok je Ove čupao svoj sat iz unutarnjeg džepa njegove jakne. A onda ga je Ove udario. Samo jednom. Bilo je dovoljno. Tom je pao kao vreća mokrog brašna. Kad se teško tijelo stropoštalo na pod, Ove se okrenuo i otišao.

Dođe takav dan u životu svakog čovjeka kad mora odlučiti kakva vrsta ljudi želi biti. A ako ne znate priču, onda ne znate ni čovjeka.

Toma su prevezli u bolnicu. Nekoliko su ga puta pitali što se to dogodilo, ali je Tom samo žmirkao i mrmljao da se poskliznuo. I nevjerojatno… Nijedan drugi muškarac koji je tada bio u garderobi nije se mogao sjetiti što se zapravo zbilo. To je bio posljednji put da je Ove vidio Toma. I posljednji put, odlučio je, da je dopustio nekome da ga prevari.

Zadržao je posao noćnog čistača, ali je odustao od posla na gradilištu. Nije više imao kuću koju bi valjalo sagraditi, a ionako je svladao toliko puno o gradnji da ga muškarci u kacigama više nisu imali čemu naučiti. Na odlasku su mu darovali kutiju za alat. Ovaj put novi. „Za štene“, pisalo je na ceduljici. „Da ti pomogne sagraditi nešto što će trajati“, još su dopisali.

Ove nije odmah pronašao nešto za što bi koristio alat, pa ga je nekoliko dana nosio sa sobom, bez cilja. Na kraju se nad njime sažalila starica kod koje je unajmio sobu te je počela po kući tražiti stvari koje bi mogao popraviti. Tako je bilo mirnije za oboje.

Kasnije te iste godine upisao se u vojnu službu. Dobio je najveću moguću ocjenu za svaki fizički test. Časniku se dopao šutljivi mladić koji se doimao snažnim poput medvjeda i nagovarao ga je da razmisli o karijeri profesionalnog vojnika. Oveu je to zvučalo dobro. Vojno je osoblje nosilo uniforme i slijedilo naredbe. Svi su znali što im je činiti. Sve je imalo smisla. Stvari su imale svoje mjesto.

Ove je osjećao da bi zapravo mogao biti dobar vojnik. Zapravo, dok je silazio niza stube na obavezni liječnički pregled, osjetio se lakšim u srcu nego ikad prije. Kao da mu je iznenada dana namjera. Cilj. Da bude nešto.

Njegova radost nije trajala dulje od deset minuta.

Časnik je rekao da je liječnički pregled bio samo „formalnost“. Ali dok su držali stetoskop na Oveovim prsima, čulo se nešto što se nije smjelo čuti. Poslan je liječniku u grad. Tjedan dana kasnije javili su mu da ima urođenu rijetku srčanu manu. Nije bio podoban ni za kakvu vojnu službu. Ove ih je nazvao i žalio se. Pisao pisma. Otišao još trojici drugih liječnika u nadi da je došlo do pogreške. Nije bilo koristi.

„Pravila su pravila“, rekao je čovjek u bijeloj košulji u vojnom administrativnom uredu zadnji put kad je Ove bio kod njih pokušavajući promijeniti odluku. Ove je bio toliko razočaran da nije želio čekati autobus; umjesto toga, pješačio je sve do željezničke stanice. Sjeo je na peron potišteniji nego ikad otkako mu je umro

otac.

Nekoliko mjeseci kasnije proći će istim tim peronom sa ženom za koju mu je bilo suđeno oženiti se. Ali u tom trenutku, naravno, nije znao da će se to dogoditi.

Vratio se na željeznicu poslu noćnog čistača. Bio je šutljiviji nego ikad prije. Starica koja mu je iznajmila sobu s vremenom je postala umorna od pogleda na njegovo smrknuto lice, pa mu je dogovorila da posudi obližnju garažu. Ipak dečko ima automobil oko kojeg stalno nešto petlja, zaključila je. Možda bi se tako mogao zabaviti?

Sljedećeg jutra Ove je u garaži cijeli *saab* rastavio u dijelove. Očistio ih pa ih onda ponovo sastavio. Samo da vidi može li to. I da ima nekog posla. Kad je završio, prodao je *saab*, kupio noviji, ali inače potpuno isti model, *saab 93*, i nešto još zaradio. I prvo što je napravio — rastavio ga je na dijelove. Da vidi može li. I mogao je.

Tako su mu prolazili dani, sporo i sistematično. A onda je jednog jutra ugledao nju. Imala je smeđu kosu i plave oči i crvene cipele i veliku crvenu ukosnicu.

I otad za Ovea više nije bilo ni mira ni tišine.

13

Čovjek zvan Ove i klaun po imenu Beppo

„Ove je smiješan“, oduševljeno se hihoće trogodišnjakinja.

„Aha“, promrmlja sedmogodišnjakinja koja zapravo uopće nije impresionirana. Potom zgrabi svoju mlađu sestru za ruku i koracima odrasle osobe krene prema ulazu u bolnicu. Njihova majka izgleda kao da će se obrušiti na Ovea, ali čini se da je odlučila kako sada nema vremena za to. Gega se prema ulazu. Jednu ruku drži na ispupčenom trbuhu kao da je zabrinuta da bi se dijete iz trbuha moglo dati u bijeg. Ove polako hoda za njom, točnije, vuče se. I uopće ga nije briga što ona misli da je jednostavnije platiti i prestati se svađati“. Jer je, u stvari, riječ o principima. I kako je moguće da taj čuvar parkirališta ima pravo napisati Oveu kaznu samo zato što ga je pitao zašto se uopće plaća parkiranje na bolničkom parkiralištu? A Ove sigurno nije od onih koji bi se ustručavali podviknuti za čuvarom: „Vi ste ionako samo lažni policajac!“ I to je sve što se na tu temu može reći. U bolnicu se ide umrijeti i Ove to zna. Dovoljno je što država traži da joj čovjek plaća sve i svašta dok je živ. Ali, da traži da joj se plati parkiranje kad čovjek ide umrijeti, to je stvarno pretjerano, pomisli Ove. Pokušao je to u par riječi objasniti i čuvaru parkirališta. A onda je ovaj počeo mahati nekom knjigom. A onda se i Parvaneh počela pjeniti da će platiti ona. Kao da je *to* sporno. Žene očito ne razumiju pojam principa.

I sad sluša sedmogodišnjakinju koja pred njim cendra da cijela smrdi po dimu iz auspuha. Iako su sve vrijeme na *saabu* imali otvorene prozore, nije bilo moguće riješiti se smrada. Njezina je majka pitala Ovea što je on to zapravo radio u garaži, ali Ove je samo ispustio neki zvuk prilično nalik struganju po kupaonskim pločicama. Naravno, za trogodišnjakinju je vožnja u automobilu sa svim otvorenim prozorima na temperaturi dobrano ispod nule bila najveća životna avantura. Sedmogodišnjakinja je, s druge strane, zakopala lice u šal i isijavala puno više nepovjerenja. Očito ju je živciralo što klizi po sjedalu jer mora sjediti na novinama koje je Ove rasprostro kako se „curice ne bi uprljale“. Složio je novine i na suvozačko mjesto, ali ih je njihova

majka izbacila prije nego što je sjela. Oveu je, blago rečeno, diglo tlak to što ga nije ni pitala smije li to učiniti, ali se uspio suzdržati od komentara. Umjesto toga, cijelim putem do bolnice zabrinuto je mjerkao njezin trbuh, kao da se brine da bi mu neočekivano i naglo mogla smočiti presvlake.

„Sada lijepo i mirno stojte tu“, rekao je djevojčicama kada su stigli do bolničkog prijema.

Okruženi su staklenim zidovima i klupama koje smrde na sredstvo za dezinfekciju. Tu su i medicinske sestre u bijelim uniformama i šarenim plastičnim šlapama i starci koji se vuku gore-dolje hodnicima oslanjajući se na klimave hodalice. Na podu je znak koji daje na znanje da je dizalo 2 na ulazu A izvan uporabe i da se mole posjetitelji Odjela 114 da koriste dizalo i na ulazu C. Ispod te poruke stoji i druga koja tumači da je dizalo i na ulazu C izvan uporabe pa da se stoga mole posjetitelji Odjela 114 da koriste dizalo 2 na ulazu A. Ispod nje nalazi se i treća poruka koja obavještava da je Odjel 114 ovaj mjesec zatvoren zbog renoviranja. Ispod te zadnje poruke nalazi se slika klauna koji obavještava ljude da Beppo, bolnički klaun, danas posjećuje bolesnu djecu.

„Gdje je sada Ove?“ prasne Parvaneh.

„Mislim da je otišao na toalet“, promrmlja sedmogodišnjakinja.

„Kla-vun!“ vrisne trogodišnjakinja sretno pokazujući na znak.

„Jeste li znali da im morate *platiti* kada idete na toalet?“ uzvikne Ove u nevjerici. Parvaneh se okrene i uputi Oveu izmaltretirani pogled. „Treba li vam sitnoga?“

Ove izgleda uvrijeđeno. „Zašto bi mi trebalo *sitnoga*?“

„Pa… Za toalet?“

„Ne trebam ići u toalet.“

„Ali upravo ste rekli…“ započne ona, a onda se zaustavi i odmahne glavom. „Zaboravite, jednostavno zaboravite. Koliko još vrijedi parkirna karta?“ upita.

„Deset minuta.“

Ona zagunđa. „Zar ne razumijete da će nam trebati više od deset minuta?“

„U tom ću slučaju za deset minuta otići van i ubaciti još kovanica u aparat“, reče Ove kao da se to podrazumijeva.

„Zašto jednostavno ne platite kartu na dulje vrijeme i poštedite se muke?“ upita ona i izgleda kao da je, iste sekunde kad joj je to pitanje izašlo iz usta, požalila.

„Zato što oni točno to i žele! Neće od mene dobiti hrpu novca za vrijeme koje možda nećemo iskoristiti!“

„Oh, nemam ja snage za ovo…“ uzdahne Parvaneh i uhvati se za čelo. Pogleda u svoje kćeri. „Hoćete li ovdje lijepo sjediti sa stričekom Oveom dok mama ode vidjeti kako je tata? Molim vas…“

„Da, da“, kimne nezadovoljno sedmogodišnjakinja.

„Daaaaa!“ uzbuđeno vrisne trogodišnjakinja.

„Molim?“ prošapće Ove.

Parvaneh ustane.

„Kako to mislite ‘s Oveom’? A kamo vi to idete?“ zgroženo pita Trudnicu koja, prema svemu sudeći, uopće nije registrirala stupanj uzrujanosti u njegovu glasu.

„Morate sjediti ovdje i paziti na njih“, zaključi ona odrješito, pa nestane niz hodnik prije nego što je Ove stigao dalje prosvjedovati. I sada stoji i bulji za njom. Kao da se nada da će se Trudna osvrnuti, nasmijati i kazati da se samo šalila. Ali ona to ne učini. Ove se okrene prema djevojčicama. U hipu ih odmjeri kao da im se sprema uperiti stolnu lampu u oči i ispitati ih gdje su bile za vrijeme ubojstva.

„Knjiga!“ prodere se odjednom trogodišnjakinja i jurne prema kutu čekaonice u kojem caruje kaos igračaka, igara i slikovnica. Ove kimne i u sebi zaključi da je trogodišnjakinja očito u stanju sama se pobrinuti za sebe, pa usmjeri pažnju na sedmogodišnjakinju. „Dobro, a što s tobom?“

„Kako to mislite, što sa mnom?“ odgovori ona gnjevno.

„Jesi li gladna, je li ti se piški ili nešto slično?“

Dijete ga pogleda kao da joj je upravo ponudio pivo i cigarete. „Meni je skoro osam godina! Mogu sama ići na toalet!“

Ove odrješito odmahne rukama. „Naravno, naravno. Oprosti što sam pitao.“

„Aha“, zafrkne mala nosom.

„Pogvedaj!“ vikne trogodišnjakinja koja se ponovo pojavi i krene jurcati pred Oveovim nogama. On sumnjičavo promotri ovu malu gramatički oskudnu prirodnu katastrofu. Ona pogleda prema gore i cijelim mu se licem nasmije. „Čitaj!“ naredi mu ona uzbuđeno i tako mu naglo gurne knjigu pod nos da umalo izgubi ravnotežu. Ove pogleda u knjigu s jednakim interesom kao što bi pogledao netom pristiglo pismo nigerijskog princa koji mu nudi „vrlo unosnu mogućnost investiranja“ i sad mu Ove samo treba poslati broj tekućeg računa da on „nešto sredi“.

„Čitaj!“ naredi malena opet, pa se iznenađujuće spretno popenje na klupu. Ove preko volje sjedne na klupu, otprilike metar od nje. Trogodišnjakinja nestrpljivo uzdahne i hitro mu nestane iz vidokruga, da bi se jednako hitro smjestila ispod njegove ruke, svojim se ručicama oslonila na njegovo koljeno i nos gurnula među stranice sa sličicama.

„Nekoć davno bio je jedan mali vlak“, pročita Ove, sa zanosom nekoga tko recitira porezna izvješća, a onda okrene stranicu. Trogodišnjakinja ga zaustavi i vrati stranicu unatrag. Sedmogodišnjakinja umorno odmahne glavom.

„Morate joj opisati što se događa na stranici. I oponašati glasove“, reče.

Ove blijedo pogleda u stariju. „Moram što, dovraga?“ Onda pročisti grlo i ispravi se. „Kakve glasove?“

„Pa, glasove iz bajke“, odgovori sedmogodišnjakinja.

„Zakleo si se“, objavi razdragano trogodišnjakinja.

„Nisam“, reče Ove.

„Jesi“, reče trogodišnjakinja.

„Nećemo oponašati nikakve prok… Nećemo oponašati nikakve glasove!“

„Moguće je da vam ne ide pričanje priča“, primijeti sedmogodišnjakinja.

„Možda tebi ne ide slušanje priča!“ odbrusi joj Ove.

„Možda vama ne ide PRIČANJE PRIČA!“

Ove pogleda u knjigu nimalo impresioniran. „Kakvo sra… Kakva glupost je ova priča! Neki vlak koji govori? Zar nema ništa o automobilima?“

„Možda umjesto toga ima nešto o luckastim starcima“, promrmlja sedmogodišnjakinja.

„Nisam ti ja starac“, prosikće Ove.

„Kla-vun!“ oduševljeno vrisne trogodišnjakinja.

„Ma nisam ja ni klaun!“ zagrmi Ove. Starija zakoluta očima, ne baš puno drukčije od onoga kako to čini njezina majka.

„Ne misli na vas. Misli na klauna.“

Ove podigne glavu i uhvati pogled odrasloga muškarca koji se sasvim ozbiljno odjenuo kao klaun i koji stoji na vratima čekaonice. Na licu mu je velik, glup osmijeh.

„KLA-VUN“, zaurla djetešce, pa krene đipati po klupi. Ove je sada siguran da je dijete na nekim drogama. Slušao je o takvim stvarima. Neka djeca imaju poremećaj pažnje uzrokovan hiperaktivnošću i moraju uzimati amfetamine na recept.

„A tko je ova mala djevojčica? Želi li možda vidjeti mađioničarski trik?“ uzvikne klaun sretno i dogega se do njih poput pijanog losa. Na nogama ima crvene cokule i samo potpuno besprizorna osoba, pomisli Ove, može radije obuti takvo što nego si pronaći pristojan posao. Klaun razdragano pogleda Ovea. „Ima li striko možda kovanicu od pet kruna?“

„Ne, striko možda nema“, odgovori Ove.

Klaun izgleda iznenađeno. Što baš i nije najsretnije izdanje jednoga klauna. „Ali… slušajte, to je mađioničarski trik, imate kod sebe kovanicu, zar ne?“ promrmlja klaun prirodnijim glasom koji je izrazito u suprotnosti s njegovim trenutnim likom i koji otkriva da se iza ovog idiotskog klauna skriva sasvim običan idiot od kojih dvadeset i pet godina. „Dajte, pa ja sam bolnički klaun. To je za djecu. Vratit ću vam.“

„Jednostavno mu dajte kovanicu od pet kruna“, zaključi sedmogodišnjakinja.

„Klaaaaa-vuuuuun!“ vrišti trogodišnjakinja.

Ove ozlojeđeno pogleda prema toj minijaturnoj govornoj mani i namršti se. „Dobro“, reče vadeći novčanicu od pet kruna iz novčanika. A onda pokaže na klauna. „Ali želim je natrag. Odmah. Tom kovanicom plaćam parking.“

Klaun kimne i zgrabi kovanicu iz njegove ruke.

Nekoliko minuta kasnije hodnikom se u čekaonicu vrati Parvaneh. Zastane i zbunjeno se osvrće. „Tražite svoje djevojčice?“ odrješito je upita medicinska sestra koja joj stoji iza leđa.

„Da“, zbunjeno odgovori Parvaneh.

„Tamo su“, odgovori joj medicinska sestra ne baš osobito strpljivo i pokaže klupu do velikih staklenih vrata koja vode do parkirališta.

Na klupi sjedi Ove, ima prekrižene ruke i izgleda prilično ljutito. S jedne strane do njega sjedi sedmogodišnjakinja, zuri u strop i ne skriva koliko se dosađuje, a s druge sjedi trogodišnjakinja koja izgleda toliko sretno kao da je upravo saznala da će idućih mjesec dana doručkovati samo sladoled. S obiju strana klupe stoje dvojica izrazito glomaznih predstavnika bolničkog osiguranja. Obojica imaju izrazito smrknuta lica.

„Jesu li ovo vaša djeca?“ upita jedan od njih. Uopće ne izgleda kao da su mu javili da će doručkovati samo sladoled.

„Jesu. Što su učinile?“ gotovo prestravljeno upita Parvaneh.

„*One* ništa“, odgovori drugi sigurnjak i neprijateljski pogleda Ovea.

„A bome nisam ni ja“, nadureno promrmlja Ove.

„Ove je udario kla-vuna!“ oduševljeno vrisne trogodišnjakinja.

„Tužibabo“, obrecne se Ove.

Parvaneh zblenuto bulji u njega i ne može se sjetiti ničega što bi rekla.

„Ionako mu nisu išli mađioničarski trikovi“, progunđa sedmogodišnjakinja i ustane s klupe. „Možemo li sada ići kući?“ upita.

„Zašto… Samo malo. Što… Kakav klaun?“

„Kla-vun Beppo“, objasni malena i znalački kimne.

„Trebao nam je pokazati trik“, doda starija.

„Da trik“, otpuhne Ove.

„Trebao nam je pokazati kako nestaje Oveova kovanica od pet kruna“, objasni sedmogodišnjakinja.

„A onda mi je pokušao vratiti *drugu* kovanicu umjesto pet kruna!“ ubaci se Ove i uvrijeđeno pogleda osiguranje kao da moraju prihvatiti to njegovo opravdanje.

„A onda je Ove udario klavuna, mama“, hihoće se trogodišnjakinja kao da je to najbolja stvar koja joj se dogodila u životu. Parvaneh neko vrijeme samo pilji u Ovea baš kao i trogodišnjakinja, sedmogodišnjakinja i dvojica pripadnika osiguranja.

„Došli smo posjetiti mojeg supruga. Imao je nezgodu. I sad vodim djecu da ga pozdrave“, objasni ona sigurnjacima.

„Tata pao“, objasni trogodišnjakinja.

„Dobro“, kimne jedan od sigurnjaka.

„Ali ovaj ostaje ovdje“, potvrdi drugi i pokaže na Ovea.

„I uopće ga nisam udario. Samo sam ga malo gurnuo“, promrmlja Ove. „Samo da znate, vas dvojica koji glumite da ste policajci“, doda usput, za svaki slučaj.

„Iskreno, uopće mu ne idu oni trikovi“, nezadovoljno doda sedmogodišnjakinja u Oveovu obranu.

Sat vremena kasnije parkirali su ispred Oveove garaže. Štrkljavac još nekoliko dana mora ostati u bolnici; jedna ruka i jedna noga završile su mu u gipsu. Kad mu je Trudna to objasnila, Ove je morao snažno zagristi usnu kako ne bi prasnuo u smijeh. Zapravo je stekao dojam da je Parvaneh učinila to isto. Kad je Ove sa sjedala pokupio novine, *saab* je još smrdio na dim.

„Molim vas, Ove, jeste li sigurni da ne želite da vam dam novac za parkirnu kaznu?“ pita Parvaneh.

„Je li ovo vaš automobil?“ zabrunda Ove.

„Ne.“

„Onda?“ poklopi je.

„Ali osjećam da je to ipak dijelom bila i moja krivnja“, ponovi ona zabrinuto.

„Ne pišete vi parkirne kazne. Kažnjava nas općina. Tako da je to krivnja proklete općine“, reče Ove i zatvori vrata *saaba.* „I onog lažnog policajca“, nadoda, očito još jako uzrujan što su ga natjerali da bez mrdanja sjedi u čekaonici sve dok se Parvaneh nije vratila i pokupila ga. Kao da mu nisu mogli dopustiti da slobodno šeće okolo kao svi drugi posjetitelji bolnice.

Parvaneh ga šutke i zamišljeno dugo gleda. Sedmogodišnjakinja se umorila od čekanja i krenula je sama kući, dok ga je trogodišnjakinja pogledala i sva se ozarila. „Tako ste smiješni!“

Ove ju pogleda i gurne ruke u džepove hlača. „Ha, ha. A ti kao nisi.“ Trogodišnjakinja uzbuđeno kimne. Parvaneh pogleda u Ovea, a onda u crijevo koje još leži na podu njegove garaže. Zabrinuta, ponovo pogleda Ovea.

„Znate, dobro bi mi došla mala pomoć oko sklanjanja ljestava…“ reče kao da joj je to sinulo usred neke druge misli. „A i imamo jedan radijator koji ne radi“, doda. „Bilo bi lijepo od vas kada biste ga mogli doći pogledati. Patrick ne zna raditi takve stvari, znate“, reče ona i uhvati trogodišnjakinju za ruku. Ove kimne. „Naravno da ne zna. Mogao sam i misliti.“

Parvaneh kimne i zadovoljno mu se osmjehne. „A vi sigurno ne biste dopustili da se djevojčice večeras smrznu, zar ne? Kao da im nije dosta što su morale gledati kako napadate klauna.“

Ove je prijekorno pogleda. Šutke, kao da pregovara sam sa sobom, složi se kako ne može dopustiti da se djeca smrzavaju samo zato što njihov niškoristi otac nije u stanju srediti prozor a da ne pljusne s ljestava. Supruga bi mu očajno puno prigovarala da joj dođe na drugi svijet kao novokvalificirani ubojica djece.

A onda podigne plastično crijevo s poda i objesi ga na kuku na zidu. Zaključa

saab. Zatvori garažu. Triput prodrma vrata kako bi se uvjerio da su zatvorena. A potom ode u šupu po alat.

I sutra će biti dobar dan za ubiti se.

14

Čovjek zvan Ove i žena u vlaku

Na prsima je imala zlatni broš od kojeg su se kroz prozor vlaka odbijale sunčeve zrake. Bilo je pola sedam ujutro. Ove je upravo završio smjenu i planirao je krenuti kući. Ali tada je na stanici spazio nju, s tom bujnom kestenjastom kosom, krupnim plavim očima i čuo taj živahni smijeh. I odlučio je ukrcati se u vlak. Naravno da samome sebi nije mogao objasniti zašto to čini. Nikad u životu nije bio spontan, ali kada je ugledao nju, kao da se nešto promijenilo. Uspio je uvjeriti jednog od konduktera da mu posudi rezervni par hlača i košulju kako ne bi izgledao kao čistač, a onda je otišao sjesti do Sonje. Bila je to doista najbolja odluka koju je ikad donio.

Nije znao što reći, ali jedva da je i stigao pošteno se smjestiti u sjedalo, a ona se već razdragano okrenula prema njemu, toplo se nasmijala i rekla: „Dobar dan“. Shvatio je da joj je uspio uzvratiti „dobar dan“ bez ikakvih značajnih komplikacija. I kada je primijetila da on pilji u hrpu knjiga koje ona drži u krilu, malo ih je nagnula kako bi bolje mogao pročitati naslove. Ove je razumio samo polovicu riječi.

„Volite čitati?“ upitala ga je vedro.

Ove je nesigurno odmahnuo glavom, ali čini se da nju to nije previše zasmetalo. Samo se nasmiješila, rekla da voli knjige više no išta te mu uzbuđeno počela prepričavati o čemu se radi u svakoj od knjiga koje je imala u krilu. Ove je shvatio da bi do kraja života htio slušati kako govori o stvarima koje voli. Nikada do tada nije čuo ništa tako nevjerojatno kao što je njezin glas. Govorila je kao da je stalno na rubu da prasne u smijeh. A kad se zasmijuljila, zvučala je onako kako je Ove zamislio da bi zvučali mjehurići šampanjca, samo kad bi se mogli smijati. Nije bio sasvim siguran što bi trebao reći a da ne ispadne neobrazovan ili glup, ali pokazalo se da to uopće nije problem, kao što je mislio. Ona je voljela pričati, a Ove je volio šutjeti. Gledano unatrag, Ove je pretpostavio da točno na to misle ljudi kada govore o slaganju dvoje ljudi.

Puno godina kasnije priznala mu je da ga je smatrala vrlo zagonetnim kada je ušao u kupe i sjeo do nje. Bio je tako neuglađen i robustan, ramena su mu bila široka, a

ruke tako mišićave da je košulja bila sva napeta. Ali imao je nježne oči. I slušao ju je kako govori. Svidjelo joj se što ga je nasmijala. Uostalom, put do škole bio joj je toliko dosadan da je doista bilo ugodno imati društvo.

Studirala je za učiteljicu. Dolazila je vlakom svaki dan, nakon deset ili dvadeset kilometara presjela bi na drugi vlak, a onda na autobus. Sve u svemu, Ove je putovao u pogrešnom smjeru oko sat i pol. Nakon što su prvi put zajedno, jedno uz drugo, prošli peronom i kada je stao pokraj nje na autobusnoj stanici, ona ga je pitala što radi ovdje. I tada je Ove shvatio da je samo pet ili tako nekako kilometara od vojarne u kojoj bi bio samo da nema tih svojih problema sa srcem. Izvalio je i prije nego što je uspio shvatiti zašto. „Na služenju sam vojnog roka“, rekao je i pokazao nešto neodređeno.

„Pa onda se možda vidimo u vlaku, na povratku. Polazim kući u pet…“

Ove nije mogao smisliti ništa što bi mogao reći. Naravno da je znao kako vojnici ne odlaze iz vojarne kućama u pet sati, ali ona očito to nije znala. I zato je samo slegnuo ramenima. A ona je ušla u autobus i otišla dalje.

Ove je shvatio da je to sve skupa prilično nepraktično i to iz više razloga, ali sada nije imao baš puno rješenja. Stoga se okrenuo i pronašao putokaz prema centru majušnoga grada u kojem se zatekao. I počeo hodati. Nakon četrdeset i pet minuta pitao je prolaznike i pronašao put do jedinoga krojača u kraju. Kad ga je napokon pronašao, nezgrapno je ušao u radnju i pitao koliko bi trajalo da mu samo izglačaju košulju i hlače. „Deset minuta ako pričekate“, uslijedio je odgovor.

„Onda ću doći u četiri“, rekao je Ove i otišao. Vratio se na željezničku stanicu i prilegao na klupu u čekaonici. U tri i petnaest prošao je cijeli put natrag do krojača. Tamo su mu izglačali košulju i hlače dok je on sjedio u toaletu za osoblje samo u gaćama i potkošulji. A onda je odšetao natrag do stanice. I vozio si natrag sat i pol vlakom, zajedno s njom, do njezine stanice. A onda još pola sata do svoje. Sve to ponovio je idući dan. Kao i dan nakon toga.

Nakon nekoliko dana u priču se upetljao blagajnik sa željezničke stanice i jasno Oveu dao do znanja da ne može spavati ovdje kao kakva skitnica. Sigurno to može razumjeti. Ove je razumio što je čovjek htio reći, ali mu je objasnio da je riječ o ženi. Kada je to čuo, čovjek s blagajne samo je kimnuo i otad mu dopuštao da spava u prostoriji za ostavljenu prtljagu. Čak je i čovjek koji radi na blagajni željezničke postaje jednom bio zaljubljen.

Ove je ponavljao istu stvar tri mjeseca. Na kraju se ona umorila od toga što je nikad nije pozvao van, na večeru. Pa se pozvala sama.

„Čekat ću te ovdje sutra navečer u osam sati. Želim da obučeš odijelo i voljela bih da me pozoveš van, na večeru“, jasno mu je rekla dok je jednog petka uvečer izlazila iz vlaka.

Tako je i bilo.

Ovea nikad nitko nije pitao kako je živio prije nje, ali da ga je i pitao, odgovorio bi da zapravo i nije.

U subotu navečer obukao je očevo staro smeđe odijelo. Bilo mu je tijesno u ramenima. Onda je pojeo dvije kobasice i sedam krumpira koje je pripremio u kuhinjici u svojoj sobi. Potom je napravio krug po kući i zavrnuo nekoliko vijaka, kako ga je starica i zamolila.

„Izlaziš s nekim?“ zadovoljno ga je pitala kad je vidjela da je na odlasku. Nikad ga nije vidjela da nosi odijelo.

Ove je samo otresito kimnuo. „Da“, procijedio je na način koji se mogao opisati ili kao riječ ili kao udisaj. Starica je kimnula i pokušala prikriti smiješak. „Čini se da je to netko poseban kada si se tako dotjerao“, rekla je. Ove je ponovo udahnuo i kimnuo. Kad je već bio na vratima, pozvala ga je iz kuhinje. „Ove, cvijeće!“

Zbunjen, Ove je provirio iza pregradnog zida i pogledao je.

„Vjerojatno će joj biti drago ako dobije kakvo cvijeće“, mudro je dobacila starica.

Ove se nakašljao i zatvorio za sobom ulazna vrata.

Više od petnaest minuta stajao je na stanici i čekao utegnut u svoje usko odijelo i u pomno ulaštenim cipelama. Bio je skeptičan prema ljudima koji kasne. „Ako se ne možeš osloniti na to da će netko doći na vrijeme, onda mu ne možeš vjerovati ni kada je riječ o nečemu važnijem“, znao bi promrmljati kad bi ljudi počeli pristizati skupa sa svojim karticama za otkucavanje radnog vremena tri ili četiri minute kasnije, kao da je to posve nevažno. Kao da će ujutro željeznička pruga samo tako stajati i čekati njih jer ionako nema pametnijeg posla.

I tako je svaku od tih petnaest minuta koje je proveo čekajući na peronu postajao sve razdraženiji. A onda je razdraženost prerasla u neku vrstu tjeskobe. Pa je zaključio da ga je Sonja sigurno samo zadirkivala kad mu je predložila da se nađu. Nikad se u životu nije osjećao glupavo. Naravno da nije ni htjela izaći s njim, kako je uopće mogao takvo što pomisliti? Kada se napokon u to uvjerio, preplavio ga je stid poput vulkanske lave. Našao se u iskušenju da baci cvijeće u najbliži koš za smeće i ode a da se nijednom ne osvrne. Kasnije, kada je razmišljao o tome, nije se mogao sjetiti zašto to nije učinio i zašto je svejedno odlučio ostati. Možda zato što je, svemu unatoč, osjećao da je dogovor ipak dogovor. A možda je bilo i drugih razloga. Nešto što je teže objasniti. Tada toga nije bio svjestan, ali sudbina mu je namijenila da provede toliko četvrtina sata svoga života čekajući nju da bi njegov stari otac sigurno razrogačio oči kada bi to čuo. I kad se napokon pojavila u dugačkoj cvjetnoj suknji i tako crvenom džemperu koji je natjerao Oveovo tijelo da prebaci težinu s desne na lijevu nogu, zaključio je da to što je ona očito nesposobna doći na vrijeme možda i nije najvažnije.

Žena u cvjećarnici upitala ga je „što želi“. Otresito joj je objasnio kako je to toliko prokleto očito da nema smisla pitati. Ipak je ona ta koja prodaje to zelenje, a on taj koji ga kupuje, a ne obrnuto. Žena je izgledala mrvicu nervoznjikavo, a onda ga je pitala ima li ta osoba kojoj je namijenjeno cvijeće možda omiljenu boju? „Ružičasta“, odbrusio je samouvjereno Ove iako, realno, o tome nije imao pojma.

I tako je sada stajao na peronu i držao to cvijeće, toliko opijen tim crvenim džemperom da se ostatak svijeta činio crno-bijelim.

„Apsolutno je prekrasno“, nasmijala se toliko iskreno da je Ove spustio pogled i nogom udario o šljunak.

Ove baš i nije bio tip od restorana. Nikad nije razumio zašto bi netko želio jesti vani i za to platiti puno novca kada može jesti i kod kuće. Nije bio impresioniran fino uređenim prostorima i još finije složenim obrocima, a isto je tako bio svjestan vlastitih komunikativnih nesposobnosti.

Kako god bilo, večerao je prije izlaska s njom kako bi joj mogao dopustiti da naruči što god želi, a za sebe će onda odabrati najjeftinije. A i kada ga nešto bude pitala, njemu će usta bili puna hrane. To mu se činilo kao dobar plan.

Dok je ona naručivala, konobar se umilno smješkao. Ove je jako dobro znao što su i konobar i ostali gosti u restoranu pomislili kad su njih dvoje ušli. Ona je bila predobra za njega. Eto, to su mislili. A Ove se zbog toga osjećao vrlo glupavo. Uglavnom zato što se s tim u potpunosti slagao.

Ona mu je veselo pripovijedala o svom studiju, o knjigama koje je pročitala ili filmovima koje je gledala. A kada bi ga pogledala, Ove se, prvi put u životu, osjećao kao da je jedini muškarac na svijetu.

Poštenjačina kakav je već bio, Ove je najzad shvatio da ne može više sjediti i lagati. I tako se nakašljao, pribrao i rekao joj cijelu istinu. Da nikad nije bio na odsluženju vojnoga roka, da je zapravo običan čistač vlakova koji ima srčanu manu i da je lagao samo zato što je toliko uživao vozeći se s njom u vlaku. Pretpostavio je da će to biti jedina večera koju će ikad provesti s njom i da žena poput nje ionako ne zaslužuje večerati s prevarantom. Kada je dovršio svoju priču, stavio je ubrus na stol i izvadio novčanik da plati.

„Žao mi je“, promrmljao je posramljena izraza lica i lupio o nogu stolca dodajući potiho da ga se jedva moglo čuti: „Samo sam htio znati kakav je osjećaj biti netko u koga ti gledaš.“ Dok je ustajao, ona je posegnula preko stola i spustila ruku na njegovu. „Nikad prije nisam čula da si izgovorio toliko riječi odjednom“, nasmijala se. On je promrmljao nešto, da to ipak ne mijenja činjenice. On je lažljivac. Kada ga je zamolila da ponovo sjedne, udovoljio joj je i potonuo natrag u stolac. Nije bila ljutita, kao što je mislio da će biti. Počela se smijati. Na kraju je rekla kako je bilo teško povjerovati da je na odsluženju vojnog roka jer nikad nije nosio uniformu. „A i svi znaju da vojnici nemaju radno vrijeme do pet.“ I nije baš da je bio diskretan poput ruskog špijuna, dodala je. No, došla je do zaključka da ima neke svoje razloge za takvo ponašanje. A sviđao joj se način na koji je sluša. I na koji je nasmijava.

I to joj je, zaključila je, bilo i više nego dovoljno.

Onda ga je upitala, kad bi mogao birati, čime bi se zaista htio baviti u životu. I onda je odgovorio, bez razmišljanja, da želi graditi kuće. Projektirati ih. Raditi nacrte. Računati kako ih sagraditi da tu i ostanu. Očekivao je da prasne u smijeh, ali nije. Naljutila se.

„Pa zašto onda *to* ne radiš?“ htjela je znati.

Ove baš i nije imao neki dobar odgovor na to pitanje.

U ponedjeljak je došla u njegovu kuću s prospektima o dopisnom tečaju za stjecanje kvalifikacija inženjera. Stara gazdarica bila je prilično zadovoljna kada je ugledala prekrasnu mladu ženu kako se samouvjerenim koracima penje stepenicama. Kasnije je potapšala Ovea po leđima i šapnula mu da je ono cvijeće vjerojatno bila dobra investicija. Ove nije mogao ne složiti se.

Kada je došao u svoju sobu, ona je sjedila na krevetu i čekala. Ove je napućio usne i zastao na vratima stavljajući ruke u džepove. Ona ga je pogledala i počela se smijati. „Jesmo li mi sada zajedno?“ upitala ga je.

„Pa, da“, odgovorio je on neodlučno. „Pretpostavljam da je to tako.“

Tako je i bilo.

Ostavila mu je te prospekte. Bio je to dvogodišnji tečaj i pokazalo se da sve vrijeme koje je Ove potrošio učeći o kućama i gradeći ih ipak nije bilo uzalud kao što je mislio. Možda nije klasični student, ali je razumio brojke i kuće. I to ga je daleko dovelo. Položio je prvi ispit nakon samo šest mjeseci. Pa onda još jedan.

I još jedan. Onda je dobio posao u uredu za stambenu gradnju i ostao tamo više od trećine stoljeća. Radio je puno, nikad nije bio na bolovanju, plaćao je kredit za kuću uz šumu, plaćao je porez, obavljao sve što treba. Kupio je malu dvokatnicu u nizu u novom naselju. Ona se željela udati, pa ju je Ove zaprosio. Ona je željela djecu i njemu je to bilo posve u redu. Djeca i trebaju stanovati u stambenom naselju među drugom djecom.

Četrdesetak godina kasnije oko kuće više nije bilo šume. Samo druge kuće. I jednog je dana ona ležala u bolnici, držala ga za ruku i govorila mu da se ne brine. Sve će biti u redu. Lako je njoj reći, pomislio je Ove dok su mu prsa pulsirala i u bijesu i u tuzi. Ali ona je samo prošaptala: „Sve će biti u redu, dragi Ove“ i spustila ruku na njegovu. A onda je nježno gurnula svoj kažiprst u dlan njegove ruke, sklopila oči i umrla.

Ove je u tom položaju ostao nekoliko sati, držeći njezinu ruku u svojoj. Sve dok bolničko osoblje nije ušlo u sobu i nježno mu objasnilo da moraju odnijeti njezino tijelo. Ove je skočio iz stolca, kimnuo i otišao do pogrebnika riješiti papirologiju. Bila je pokopana u nedjelju. U ponedjeljak, on je otišao na posao.

Da ga je itko pitao, rekao bi mu da prije nje nije živio.

Isto tako, nije ni nakon nje.

15

Čovjek zvan Ove i vlak koji kasni

Mrvicu deblji muškarac s druge strane pleksi-stakla ima zalizanu frizuru i ruke prekrivene tetovažama. Kao da nije dovoljno što izgleda kao da mu je netko po glavi razvukao margarin, nego se još morao dodatno unakaziti tim črčkarijama. Nema čak ni nekog pristojnog motiva, barem ne koliko bi Ove mogao vidjeti, samo puno uzoraka. Zar bi na takvo što pristala odrasla osoba kojoj su sve daske na broju? Da hoda po svijetu s rukama koje izgledaju kao pidžama?

„Vaš aparat za kartice ne radi“, obavijesti ga Ove.

„Ne?“ pita muškarac s one strane pleksi stakla.

„Kako to mislite ‘ne’?“

„Mislim… Pa, pitam. Zar ne radi?“

„Upravo sam vam rekao, ne radi!“

Muškarac s one strane pleksi stakla ne izgleda kao da ga je Ove uvjerio. „Možda nešto nije u redu s vašom karticom. Možda je zaprljana na dijelu na kojem je magnet?“

Ove ga pogleda kao da je muškarac upravo glasno posumnjao da Ove ima problema s erekcijom. Muškarac s one strane pleksi stakla ušuti.

„Moj magnet nije prljav, u to možete biti sigurni“, nepovezano odgovori Ove. Muškarac kimne. Potom promisli i odmahne glavom. I pokuša Oveu objasniti da je aparat „sve dosad normalno radio“. Ove odbaci to kao posve bespredmetno, za boga miloga, potpuno je jasno da je aparat sada pokvaren. Muškarac s one strane pleksi stakla upita Ovea ima li možda gotovine. Ove mu odgovori da se to njega prokleto ne tiče. Uslijedi neugodna tišina. Najzad, muškarac iza pleksi stakla upita Ovea bi li mogao „provjeriti karticu“. Ove ga pogleda kao da su se upravo sreli u mračnoj ulici u kojoj ga je muškarac upitao može li mu „provjeriti“ intimne dijelove.

„Nemojte ni pokušavati“, upozori ga Ove neodlučno gurajući karticu ispod otvora na staklu. Čovjek iza pleksi stakla uzme karticu i energično je protrlja o hlače.

Kao da Ove nikad u novinama nije čitao o prevarama. Kao da je idiot.

„Što to radite?“ zaurla Ove i lupi dlanom o pleksi staklo.

Čovjek mu vrati karticu. „Pokušajte sada“, reče.

Ove pomisli kako i zadnja budala zna da ako kartica nije radila prije pola minute, neće ni sada. I odluči s tim upoznati muškarca s one strane pleksi stakla.

„Molim vas…“ reče čovjek. Ove demonstrativno uzdahne. Ponovo iskuša karticu ne skidajući pogled s pleksi stakla. Kartica proradi.

„Vidite!“ podsmjehne se muškarac s druge strane. Ove gleda u karticu kao da ga je izdala, a onda je vrati u novčanik.

„Ugodan vam dan želim“, vikne za njim muškarac koji je stajao s one strane pleksi stakla.

„Vidjet ćemo“, promrmlja Ove.

Posljednjih dvadeset godina gotovo svako ljudsko biće koje je sreo nije radilo ništa drugo nego ga samo gnjavilo da bi sve trebao plaćati karticom. No njemu je uvijek bila dobra gotovina; pa sasvim solidno služi čovječanstvu stotinama godina. A Ove ionako ne vjeruje bankama i njihovoj elektronici. Međutim, njegova supruga inzistirala je da uzmu jednu od tih kartica i bila je uporna unatoč svemu na što ju je upozorio. Kad je umrla, banka je jednostavno poslala Oveu karticu njezina računa, ali na njegovo ime. I sada, nakon što je posljednjih šest mjeseci s tom karticom kupovao cvijeće za njezin grob, na računu je ostao iznos od 136,5 kruna. A Ove jako dobro zna da će taj novac nestati u džepu nekog direktora banke ako i on umre prije nego što potroši taj iznos. I sada, kada Ove stvarno želi iskoristiti taj prokleti komad plastike, ona, naravno, ne radi. Ili mu obračunavaju more tih nekih naknada. Što samo dokazuje da je Ove sve vrijeme bio u pravu. I reći će to svojoj supruzi čim je vidi jer mora joj biti jasno kako stvari stoje.

Tog je jutra izašao prije nego što je sunce skupilo snagu i pojavilo se iza horizonta, a pogotovo prije nego što su isto učinili njegovi susjedi. U hodniku je pažljivo proučio raspored vožnje vlakova. Onda je pogasio svjetla, isključio radijatore, zaključao ulazna vrata i na otiraču u hodniku ostavio omotnicu sa svim uputama. Pretpostavio je da će je netko pronaći kada dođu uzeti kuću.

Uzeo je lopatu za snijeg, očistio prilaz kući, odložio je u šupu i zaključao. da je bio oprezniji dok je kretao prema parkiralištu, primijetio bi prilično veliku rupu u obliku mačke na prilično velikom nanosu snijega, i to točno ispred šupe. Ali imao je važnijih stvari na pameti pa mu je to promaklo. S obzirom na nedavna iskustva, nije uzeo *saab,* nego je do postaje odlučio otići pješice. Jer danas mu plan neće upropastiti ni Trudna Strankinja, ni Plava Trava, ni Runeova supruga, a bome ni uže nikakve kvalitete. Ispustio im je vodu iz prokletih radijatora, posudio im stvari, odvezao ih do bolnice i sada je napokon krenuo.

Još je jednom provjerio raspored vožnje vlakova. Mrzio je kasniti. Nema plana koji kašnjenje nije u stanju upropastiti. Sve se poremeti. Njegova supruga bila je potpuno nesposobna držati se planova. Ali to je uvijek tako sa ženama. Nisu u stanju

držati se plana ni da ga zalijepiš za njih, Ove je to odavno naučio. Recimo, on, kad bi nekamo putovao automobilom, skicirao bi plan i program, na vrijeme odlučio na kojoj benzinskoj crpki kani stati, gdje popiti kavu, a sve u interesu najveće moguće racionalizacije putovanja. Izučavao je mape i procjenjivao koliko traje određena ruta, kako izbjeći gužvu i kako koristiti prečace koje ljudi s navigacijskim uređajima nemaju šanse uočiti. Ove je uvijek imao jasnu strategiju putovanja. Njegova supruga, s druge strane, uvijek bi izmislila neku ludost tipa da se trebaju „voditi intuicijom" ili „ići polako, pa kad stignu stignu." Kao da tako razmišljaju odrasli ljudi… A onda bi se, na sve to skupa, uredno sjetila da mora telefonirati ili da je zaboravila šal ili nešto slično. Ili do zadnjega ne bi znala koji kaput da uzme. Ili nešto drugo. Uvijek bi zaboravila termosicu s kavom koja je stajala na sušilici posuđa, što je zapravo bila *jedina* važna stvar. U prokletim torbama znala su biti i po četiri kaputa, ali kava — ne. Kao da je to samo tako — svakih sat vremena stati na benzinskoj crpki i tamo kupiti onu kipuću pišalinu. I onda još više kasniti. A kada bi se Ove naljutio, ona bi uvijek počela preispitivati važnost tog vremenskog rasporeda vožnje. „Ionako nam se ne žuri", zaključila bi. Kao da *to* ima ikakve veze i sa čim.

I tako Ove sada stoji na peronu i stišće ruke u džepovima. Nije obukao sako. Jako je zamrljan i smrdi na automobilske ispušne plinove pa bi ona sigurno vikala na njega kada bi joj se pojavio takav. Nisu joj baš drage ni košulja i vesta koje je odjenuo, ali barem su čiste i u pristojnom stanju.

Gotovo je petnaest stupnjeva ispod nule. Još nije plavu jesensku jaknu zamijenio plavom zimskom, iako je ovu jesensku već dobrano probijala studen. Mora priznati da je u posljednje vrijeme pomalo rastrojen. Čak nije dovoljno razmislio ni o tome kako se ljudi predstavljaju kada stignu tamo gore. Isprva je mislio da bi trebao biti dotjeran i službeni. Možda i imaju neke uniforme, da ne dođe do kakve zabune. Pretpostavljao je da će tamo biti svakakvih ljudi. Stranci, recimo, a sve jedan u krpama čudnovatijim od drugoga. Najvjerojatnije je da si, kada stignu gore, mogu izabrati odjeću. Sigurno imaju neki odjeljak s garderobom?

Peron je gotovo prazan. S druge strane tračnica gužva se pospana mladež s prevelikim ruksacima koji su najvjerojatnije, zaključi Ove, prepuni droge. Do njih stoji čovjek u svojim četrdesetima, u sivom odijelu i crnom baloneru. Čita novine. Malo dalje stoji i nekoliko žena u najboljim godinama, na prsima imaju logotip županijskog vijeća. Sve imaju neke grimizne pramenove i puše dugačke cigarete s okusom mentola.

Na Oveovoj strani nema nikoga osim trojice komunalaca, nekih gromada u srednjim tridesetima u radničkim mandurama i s kacigama. Stoje oko neke rupe i zijevaju u nju. Oko njih je nemarno razvučena upozoravajuća traka. Jedan od njih drži čašu s kavom iz obližnjega kafića, drugi jede bananu, a treći u rukavicama petlja po mobitelu. Ne izgledaju baš kao da im ide dobro. A rupa zjapi tu gdje jest. I onda se iznenadimo kada se svijet strmoglavi u financijsku krizu, pomisli Ove. Ti današnji ljudi trebali bi više raditi, a ne samo stajati, jesti banane i zijevati u rupe.

Ove pogleda na sat. Još minuta. Stane na rub perona. Potplatima cipela hvata

ravnotežu. Procijeni da je to pad od otprilike metar i pol. Možda metar i šezdeset. Ima neke simbolike u tome da će mu vlak oduzeti život i to mu se nimalo ne sviđa. A i nije fer da vlakovođa mora svjedočiti takvoj gadosti. Zbog toga je odlučio skočiti kada se vlak sasvim približi, tako da ga prvi vagon odbaci na tračnice. Radije to nego da se zalijepi za ono veliko vjetrobransko staklo. Pogleda u smjeru dolaska vlaka i polako počne brojati. Jako je važno da bude apsolutno točan, zaključi. Sunce je tek izašlo; tvrdoglavo mu sjaji u oči poput djeteta kojem su upravo u ruke tutnuli svjetiljku.

I u tom se trenu začuje prvi vrisak.

Ove podigne pogled i ugleda čovjeka u odijelu i crnom baloneru kako se ziba naprijed natrag poput pande koja se predozirala sedativima. To potraje još koju sekundu, a onda čovjek u odijelu podigne tupi pogled dok mu se cijelo tijelo počne nervozno trzati. Ruke mu se grčevito tresu. I tada, kao da se trenutak sastoji od slijeda usporenih fotografija, novine mu ispadnu iz ruku i on se onesvijesti, padajući s ruba na tračnice, uz glasan prasak, kao da je muškarac vreća cementa.

Pušačice s logom županijskog vijeća počnu histerično vrištati. Narkomanska mlađarija bleji u tračnice i svi do jednoga čvrsto stežu naramenice ruksaka kao da se plaše da bi inače i oni mogli pasti. Ove stoji na rubu perona s druge strane i ljutito gleda svakoga od njih.

„Za boga miloga“, zakoluta očima Ove i skoči na tračnice. „Pa dajte ga primite, no!“ podvikne jednom od balavaca s perona. Momak se, kao da je sakat, nekako dovuče do ruba. Ove podigne čovjeka u odijelu na način na koji bi to učinio čovjek koji nikad u životu nije kročio u teretanu, ali je ipak radni vijek proveo tegleći betonske ploče pod miškom. Uspravi tijelo i podigne ga prema balavcima, onako kako bi to izveo malo koji vlasnik *audija* koji trčkara svijetom u fluorescentnim hlačicama. „Ne može ostati ovdje, vlak samo što nije. To vam je jasno, je l'?“

Mlađarija s ruksacima zbunjeno kimnu i napokon zajedničkim naporom uspiju povući čovjeka u odijelu natrag na peron. Žene iz županijskog vijeća i dalje histeriziraju, kao da iskreno vjeruju da time ikome na svijetu mogu biti od pomoći. Čini se da čovjek diše, ali Ove je još dolje, na tračnicama. Čuje da dolazi vlak. Nije to tako planirao, ali bit će dobro i tako. Mirno ode do sredine tračnica, gurne ruke u džepove i zagleda se u farove vlaka. Poput roga oglasi se zvuk upozorenja. Ove osjeti kako mu pod nogama podrhtavaju tračnice, kao da po njima jurca bik gonjen testosteronom. Izdahne. Usred tog pakla podrhtavanja i urlanja i vriske kočnica vlaka, Ove osjeti duboko olakšanje.

Napokon.

Trenuci koji su uslijedili Oveu izgledaju toliko razvučeno kao da je vrijeme nagazilo na kočnice i odlučilo da se sve oko njega odigra usporeno. Eksplozija zvukova u njegovim ušima postaje prigušeni tihi šum, a vlak se primiče toliko sporo

kao da ga vuče onemoćala kljusina. Svjetla farova očajnički blicaju, i u intervalu između dva bljeska, dok ga nisu posve zaslijepila, Ove shvati da pokušava uhvatiti strojovođin pogled. Ne izgleda kao da mu je više od dvadeset godina. Jedan je od onih kojeg stariji kolege još zovu pačićem. Ove sada već bulji u njegovo lice. Potom u džepu stisne šaku kao da psuje samog sebe zbog ovoga što se upravo sprema učiniti. Ali nema pomoći, pomisli. Postoji pravi način na koji se rade neke stvari. I pogrešan.

Kada mu se vlak približio na petnaestak metara, Ove počne ljutito psovati i smireno kao da si uzima šalicu kave, makne se s tračnica i popne natrag na postaju. Strojovođi je pošlo za rukom zaustaviti vlak taman kada je došao u ravninu s Oveom. Lice mu je bilo bez kapi krvi. Očito je da pokušava zaustaviti suze. Dvojica muškaraca gledaju se kroz prozor lokomotive kao da su se upravo pojavili iz neke apokaliptične pustinje i shvatili da nisu samo oni jedini preživjeli na planetu. Jednome ova spoznaja donosi olakšanje. Drugi je razočaran.

Momak u lokomotivi pažljivo kimne. Ove suzdržano uzvrati.

Istina je da Ove više ne želi živjeti, ali biti vrsta čovjeka koji upropasti nekome život gledajući ga u oči sekundu prije nego što mu se tijelo pretvori u mrlju krvi na njegovu vjetrobranu, dovraga, Ove to nije. Ni otac, a ni Sonja nikad mu ne bi oprostili takvo što.

„Jeste li dobro?“ vikne za Oveom jedan od muškaraca s kacigama.

„Još koju minutu i više vas ne bi bilo!“ poviče drugi. Stoje i gledaju ga, ne baš puno drukčije nego što su zijevali u onu rupu. Čini se da im je to uža specijalnost: da samo bulje u stvari. Ove bulji u njih.

„Još koju sekundu, mislio sam reći“, objasni čovjek koji i dalje drži bananu.

„Ne bi to dobro završilo“, smješka se prvi.

„Ne. Bilo bi loše“, složi se drugi.

„Zapravo ste mogli poginuti“, objasni treći.

„Vi ste pravi junak!“

„Spasili ste im život!“

„Njemu. Spasili ste ‘mu’ život“, ispravi Ove i u svom glasu začuje i Sonjin.

„Inače bi poginuo“, zaključi treći i zagrize bananu. Na tračnicama vlak i dalje stoji, upaljena su mu sva crvena upozoravajuća svjetla, lokomotiva se dimi na sve strane i cvili. Iz njega izlazi solidan broj jedinki koje su sigurno konzultanti u IT-industriji ili neka slična niškoristi stvorenja. Ljudi se razmile po peronu, a Ove gurne ruke u džepove.

„Sad će još više vlakova prokleto kasniti“, promrmlja i nezadovoljno se osvrne prema kaotičnoj gomili koja se kreće peronom.

„Da“, složi se prvi radnik s kacigom.

„I ja b’ rek’o“, reče drugi.

„Samo kašnjenja i kašnjenja“, zaključi treći.

Ove ispusti zvuk kakav bi ispustila pisaća mašina koja se naglo zaglavila i bez riječi prođe pokraj trojice radnika.

„Kamo ste krenuli? Pa vi ste junak!“ iznenađeno za njim vikne prva kaciga.

„Da“, vikne i druga.

„Junak!“ složi se treća. Ove ne odgovori. Prođe pokraj muškarca na šalteru, skrene u snijegom pokrivenu ulicu i krene pješice prema kući. Oko njega se polako budio grad, sa svim onim stranim automobilima, dugovima na kreditnim karticama i ostalim sranjima.

Još jedan upropašteni dan, zaključi Ove ogorčeno.

Kad je prošao pokraj spremišta za bicikle, spazio je bijelu *škodu* kako dolazi iz smjera Anitine i Runeove kuće. Na suvozačkom mjestu sjedi neka odlučna žena s naočalama, ruke joj pune papira i fascikala. Za upravljačem je muškarac u bijeloj košulji. Vozi tako divljački da je Ove morao ustuknuti kako ga ne bi zgazio. Muškarac gurne opušak kroz prozor, točno prema Oveu, i nadmoćno mu se osmjehne. Kao da je Ove kriv što mu se našao na putu, ali je on toliko darežljiv da ga je odlučio ostaviti na životu.

„Idiot!“ poviče Ove za *škodom,* ali čini se da čovjek u bijeloj košulji ne reagira. Ove upamti registracijsku oznaku, a automobil se potom izgubi iza ugla.

„Još malo pa si i ti na redu, stari prdonjo“, prosikće zluradi glas iza njega.

Ove se okrene i instinktivno podigne šaku. Nađe se oči u oči s vlastitim odsjajem u sunčanim naočalama Plave Trave, koja u rukama drži onu prokletu džukelu. Reži na njega.

„To su ljudi iz socijalne službe“, podsmjehne se Trava i glavom pokaže prema cesti. Ove podigne pogled i spazi onog idiota Andersa kako u rikverc izvlači *audi* iz garaže. Ima one nove, ovalne farove, primijeti Ove. Vjerojatno su dizajnirani kako nikome, ni po mraku, ne bi promaknuo automobil koji vozi taj sroljavac.

„Što se to vas tiče?“ upita Ove Travu. Njezine se usne razvuku u neku grimasu, valjda najbliže moguće pravom osmijehu žene koja si je u usne upucala injekcije otpadnih tvari i toksina.

„Tiče me se. Ovaj put tegle u dom prokletog starca koji živi na kraju ulice. Nakon njega idete vi!“ Pa pljune na tlo pokraj njega i krene prema *audiju.* Ove gleda za njom, prsa mu se ubrzano nadimaju od bijesa. *Audi* prođe pokraj njega, a ona mu još pokaže srednji prst. Ove dobije poriv potrčati za njima i rastrgati u komadiće i limeno njemačko čudovište, i debila, i Travu, i Džukelu. I ovalne farove.

Ali odjednom osjeti kako ostaje bez daha, kao da je optrčao cijeli krug kroza snijeg. Nagne se prema naprijed, spusti ruke na koljena i još ga više raspali kada shvati da je sav uspuhan i da mu srce ubrzano kuca. Ispravi se nakon minute ili nešto više. Desni kapak i dalje mu nervozno trza. *Audija* više nema. Ove se okrene i

polagano krene prema svojoj kući jednom se rukom hvatajući za prsa. Kada je došao do kuće, zastane kod šupe. Zagleda se u rupu u snježnom nanosu u obliku mačke.

Na dnu rupe bila je mačka.

Dovraga, mogao je i znati.

16

Čovjek zvan Ove i kamion u šumi

Prije onoga dana kada je do Sonje u vlaku sjeo mišićavi momak sjetnih, tužnih plavih očiju i nešto promrmljao, za nju su postojale samo tri stvari koje je bezuvjetno voljela: knjige, svoga oca i mačke. Djevojka je plijenila prilično pažnje. Udvarača joj nije manjkalo, svih boja i veličina. Visokih i tamnih, nižih i plavokosih, zabavnih, dosadnih, elegantnih, hvalisavih, pohlepnih… i premda su ih pomalo odvraćale seoske priče da Sonjin otac u kolibi čuva nekoliko komada vatrenog oružja, bili su prilično nametljivi. Nijedan je, međutim, nije gledao poput tog momka koji je u vlaku sjeo pokraj nje. A gledao ju je kao da je jedina djevojka na svijetu. Njezine su prijateljice katkad, a posebice tijekom prvih pet godina njihove veze, znale biti sumnjičave prema njezinu izboru. Sonja je stvarno bila lijepa i to su joj svi govorili očito to smatrajući silno bitnim. A i voljela se smijati. Čime god da ju je život iznenadio, bila je od one vrste ljudi koji u svakoj situaciji vide nešto pozitivno. A Ove je… Pa, Ove je bio Ove. I to su joj ljudi oko nje često znali reći.

Još kad je krenuo u osnovnu školu ponašao se kao staro gunđalo. A ona je mogla pronaći nekog puno boljeg. Ali za Sonju Ove nikad nije bio mrgud, ni nezgrapan ili uštogljen. Ona ga je vidjela u onom raščupanom buketu ružičastog cvijeća s njihove prve večere, u tijesnom odijelu njegova oca, odijelu koje mu se napinjalo na širokim, tužnim ramenima. Čvrsto je vjerovao u pravdu i poštenje, i težak rad, i svijet u kojem ispravno jednostavno mora biti ispravno. Ne da bi za to dobio medalju ili diplomu ili tapšanje po ramenu, nego jednostavno zato što tako treba biti. Nema puno muškaraca njegove vrste, znala je Sonja. I zato je odlučila držati ga se. Možda joj nije pisao, pjevao podoknice ili donosio skupocjene darove, ali se nijedan drugi momak nije svakog dana satima vozio vlakom u krivom smjeru satima samo zato što je volio sjediti pokraj nje dok mu je pričala. Kada ga je uhvatila za podlakticu, debelu kao njezino bedro, i poškakljala ga, lice mu se razvuklo u smiješak i njoj se činilo da je gipsani odljev oko dragulja napokon počeo pucati. I kada joj se to dogodilo, imala je osjećaj kao da je sve u njoj počelo pjevati. Ti trenuci pripadali su samo njoj.

Nije se naljutila na njega na tom prvom susretu, na večeri, kad joj je priznao svoju laž o služenju vojnog roka. Naravno da se naljutila na njega u bezbroj prilika nakon toga, ali ne i tu večer.

„Kažu da se najbolji ljudi rađaju iz svojih pogrešaka i da se često kasnije poprave. Da postanu toliko bolji da te njihove pogreške padnu u zaborav“, rekla mu je tada nježno.

„Tko je to rekao?“ upitao je Ove i spustio pogled na trostruki pribor za jelo koji je bio pred njim na stolu. Piljio je u njega kao što bi netko drugi gledao u kutiju koja se tek otvorila i iz koje je netko rekao: „Izaberi svoje oružje.“

„Shakespeare“, reče Sonja.

„Je li dobar?“ upitao je Ove.

„Fantastičan je“, kimnula je Sonja i osmjehnula se.

„Nisam nikad pročitao ništa s njim“, promrmljao je Ove u stolnjak.

„Od njega“, ispravila ga je Sonja i nježno spustila svoju ruku na njegovu.

U gotovo četiri desetljeća koje su proveli zajedno Sonja je podučavala čitanju i pisanju stotine učenika s poteškoćama u učenju i uspjela ih navesti da čitaju Shakespeareova djela. U isto to vrijeme nije uspjela nagovoriti Ovea da pročita ijednu Shakespeareovu dramu. Ali čim su se doselili u kuću u nizu, tjednima je svaku večer provodio u spremištu za alat. I kada je bio gotov, u dnevnom boravku našla im se najljepša polica za knjige koju je ikad vidjela.

„Moraš ih negdje držati“, promrmljao je dok je odvijačem petljao po maloj posjekotini na svome palcu. Ona se uvukla u njegov zagrljaj i rekla mu da ga voli. A on je samo kimnuo.

Samo je jednom pitala za opekline na njegovim rukama. Sama je morala sklopiti priču o tome kako je izgubio roditeljski dom, od sažetih kockica mozaika, kad bi Ove nevoljko otkrio što se dogodilo. Na kraju je saznala kako je zadobio ožiljke. I kada ju je jedna prijateljica upitala zašto ga voli, odgovorila je da većina muškaraca bježi od pakla, a njezin je muškarac utrčao u njega.

Ove je Sonjina oca vidio samo nekoliko puta, na prste jedne ruke moglo bi se nabrojati koliko. Starac je živio daleko na sjeveru, dobrano u šumi, kao da je detaljno proučio mapu svih poželjnih odredišta u njihovoj zemlji pa onda zaključio da je to najudaljenije mjesto na kojem može živjeti.

Sonjina mama umrla je pri porodu. Otac se nije ponovo ženio.

„Imam ženu. Samo što ona trenutno nije kod kuće“, ispalio je nekoliko puta prije nego što se itko usudio i postaviti pitanje.

Sonja se preselila u obližnji grad kada je na višoj školi upisala posljednje dvije godine. Kada je pitala oca bi li volio poći s njom, samo ju je ogorčeno pogledao. „Što bih ja tamo radio? Upoznavao ljude?“ zarežao je. Riječ „ljudi“ uvijek je izgovarao kao da je posrijedi nekakva kletva. I tako ga je Sonja ostavila na miru. Osim za vrijeme njezinih posjeta vikendima i kada bi jedanput na mjesec otišao u najbliže selo u

trgovinu, jedino društvo bio mu je Ernest.

Ernest je bio najveći seoski mačak na svijetu. Kada je Sonja bila mala, mislila je da je Ernest poni. Dolazio je u očevu kuću i odlazio kako mu se prohtjelo, ali nije živio u njoj. Gdje je doista živio, nitko nije znao. Sonja ga je nazvala Ernest po Ernestu Hemingwayu. Njezin se otac nikad nije zamarao knjigama, ali kad je zatekao kćer kako s pet godina sjedi i čita novine, nije bio tako nerazuman da bi je pokušao spriječiti da čita.

„Djevojčica ne može čitati takva sranja: izgubit će glavu", zaključio je, pa ju je gurnuo prema pultu seoske knjižnice. Stara knjižničarka nije znala što je zapravo time htio reći, ali nije bilo nikakve sumnje da je djevojčica zaista bila zadivljujuće bistra. Mjesečni odlazak u trgovinu otad se jednostavno morao protegnuti i na posjet knjižnici, odlučili su zajedno knjižničarka i otac. I nije bilo potrebe da se o tome dodatno raspravlja. Do svoga dvanaestog rođendana Sonja je sve knjige iz knjižnice pročitala dvaput. One koje je voljela, recimo, *Starac i more,* pročitala je toliko puta da više nitko nije znao točno koliko.

I tako je Ernest dobio ime Ernest. I nitko ga nije posjedovao. Nije to rekao, ali bilo je jasno da voli ići na pecanje sa Sonjinim ocem, koji je cijenio Ernestove kvalitete. Kada bi se vratili kući, ulov su dijelili popola.

Prvi put kada je Sonja dovela Ovea u staru drvenu kuću u šumi, Ove i njezin otac sjedili su uporno šuteći gotovo sat vremena, jedan nasuprot drugoga, svatko gledajući u svoj tanjur, dok je ona pokušavala potaknuti neki oblik civilizirane komunikacije.

Nijedan od dvojice muškaraca nije u potpunosti mogao shvatiti što zapravo radi ovdje, osim činjenice da je to važno jedinoj ženi do koje im je obojici stalo. I jedan i drugi u samom su se početku bunili na tu ideju druženja, uporno i glasno, no bez uspjeha.

Sonjin je otac na prvu bio nesklon cijeloj toj situaciji. O tom momku znao je jedino da dolazi iz grada i ono što je Sonja spomenula — da baš i ne voli mačke. A to su, što se njega tiče, bile dvije osobine koje su bile posve dovoljne da Ovea smatra nepouzdanim. Ove se, pak, osjećao kao da je na razgovoru za posao, a u tome nikad nije bio dobar.

Uglavnom, u malobrojnim trenucima kada bi i Sonja ušutjela, prostorijom se razlila tišina kakva može postojati samo između muškarca koji ne želi izgubiti kćer i muškarca koji još nije u potpunosti shvatio da je baš on odabran da je odvede. Na kraju je Sonja morala Ovea šutnuti u cjevanicu kako bi išta rekao. Podigao je pogled s tanjura i shvatio da joj kutovi očiju ljutito trzaju. Pa se nakašljao i očajnički osvrnuo, kao da traži temu o kojoj bi mogao razgovarati s tim starcem. U nešto je bio siguran: ako nemaš ništa za reći, onda moraš iznjedriti neko pitanje, a ako postoji pravi način da navedeš ljude da im netko tko im je mrzak postane manje mrzak, onda im daj priliku da ti govore o sebi.

Nakon poduljeg vremena Ove je kroz starčev kuhinjski prozor ugledao

kamion.

„To je L10, zar ne?“ upitao je pokazujući kamion vilicom.

„Da“, odgovorio je starac gledajući u tanjur.

„Sad ih radi Saab“, zaključio je Ove i kratko kimnuo.

„Scania!“ podviknuo je starac i sijevnuo očima na Ovea.

I soba je ponovo preplavljena tom tišinom koja može nastati samo u društvu ženina odabranika i njezina oca. Ove je smrknuto spustio pogled na tanjur. Sonja je sada oca udarila nogom u cjevanicu. Otac je smrknuto podignuo pogled, a onda vidio te trzaje oko njezinih očiju. Nije bio toliko glup, znao je da ne treba izbjegavati ono što će se ionako dogoditi. Zato se srdito nakašljao i krenuo jesti. „Samo zato što je neki lovator u Saabu izvadio novčanik i kupio tvornicu ne znači da je tvornica prestala biti Scania“, progunđao je ispod glasa nešto manje optužujućim tonom. I pomaknuo nogu malo dalje od kćerine.

Sonjin je otac uvijek vozio Scanijine kamione. Nije mogao razumjeti zašto bi itko vozio bilo što drugo. A onda se, nakon godina potrošačke lojalnosti, Scania udružila sa Saabom. Bila je to izdaja koju im nikad nije posve oprostio.

Ove je, pak, postao zainteresiran za Scaniju tek kad se udružila sa Saabom. Pažljivo je pogledao kroz prozor i prožvakao krumpir.

„Dobar vam je?“ upitao je.

„Ne“, promrmljao je naprasito starac i vratio se svom tanjuru. „Nijedan od tih modela nije dobar. Nijedan nije napravljen kako treba, a automehaničari traže pravo bogatstvo i za najmanje popravke“, dodao je kao da sve to objašnjava nekome tko sjedi ispod stola.

„Mogu ga ja pogledati, ako mi dopustite“, odgovorio je Ove. Odjednom je izgledao uzbuđeno.

Bio je to prvi put da ga je Sonja čula da i zbog čega zvuči uzbuđeno. Dvojica muškaraca na trenutak su se odmjerila. A onda je Sonjin otac kimnuo. I Ove mu je uzvratio kimanjem. I onda su obojica ustala, odrješito i odlučno, kao da su se upravo dogovorili da će ubiti nekog trećeg. Nekoliko minuta kasnije Sonjin otac vratio se u kuhinju oslanjajući se na svoj štap i potonuo u stolac standardno nezadovoljno mumljajući. Sjedio je tako neko vrijeme pažljivo puneći lulu te je napokon kimnuo u smjeru tave i uspio izgovoriti: „Nije loše.“

„Hvala tata“, nasmijala se Sonja.

„Pa ti si kuhala, a ne ja“, odgovorio je otac.

„Kad sam rekla ‘hvala’ nisam mislila na hranu“, rekla je Sonja i krenula raspremati stol pa nježno poljubila oca u čelo istodobno gledajući Ovea kako se zavlači ispod kamiona u dvorištu. Njezin otac nije odgovorio ništa, samo je ustao uz tiho frktanje i dograbio novine s kuhinjske plohe. Zastao je na pola puta do naslonjača u dnevnom boravku i ostao neko vrijeme tako neodlučno stajati oslanjajući se o štap.

„Peca li on?“ napokon je pitao i ne gledajući je.

„Mislim da ne“, odgovorila mu je Sonja.

Otac je otresito kimnuo. Šutke je stajao još neko vrijeme, a onda zaključio: „Aha. Onda će morati naučiti.“ Potom je stavio lulu u usta i nestao u dnevnom boravku.

Sonja ga nikad nije čula da je ikome udijelio veći kompliment.

17

Čovjek zvan Ove i dosadna mačka u hrpi snijega

„Je li mrtva?“ užasnuto upita Parvaneh čim je dotrčala najbrže koliko jedna trudnica to može. I sada stoji i pilji u tu rupu.

„Nisam ja veterinar“, odgovori Ove, doduše, ne neprijateljskim tonom. Tek toliko kao informaciju. Ne razumije kako se ta žena stalno odnekud stvori. Zar čovjek više ne može mirno i bez ometanja stajati u vlastitu vrtu nad rupom u obliku mačke?

„Morate ju izvaditi van!“ zavapi ona i raspali ga rukavicom po ramenu.

Ove se doima nezadovoljnim i samo gurne ruke još dublje u džepove jakne. I dalje teško diše.

„Uopće ne moram“, odbrusi.

„Isuse, što s vama nije u redu?“

„Ne slažem se baš najbolje s mačkama“, izvijesti je Ove i ukopa cipele u snijeg. Ona se okrene i pogleda ga takvim pogledom da se Ove odmakne korak dalje.

„Možda samo spava“, ponudi Ove objašnjenje gledajući u rupu, no i prije nego što je stigao izgovoriti do kraja, susjeda mu odbrusi: „Aha. Pa će izaći kad se odmrzne.“ Kada je spazio rukavicu koja ga je promašila, shvatio je kako mu je uzmicanje pred Trudnicom bilo sjajna ideja. No, već sekundu kasnije Parvaneh je zaronila u taj snježni nanos i izronila s malenim smrznutim bićem u rukama. Izgleda kao smrznuta lizalica nespretno umotana u rasparani šal.

„Otvorite vrata!“ vikne ona. Očito je da već gubi pribranost.

Ove se još jače cipelama ukopa u snijeg. Sigurno nije počeo dan s namjerom da u svoju kuću pusti bilo mačku, bilo ženu. Bilo bi dosta zgodno kada bi ova to shvatila. Međutim, Trudna krene prema njemu korakom koji bi se mogao nazvati odrješitim i samo o brzini njegove reakcije sada ovisi hoće li s tom mačkom proći pokraj njega ili kroz njega. Ove nikad u životu nije vidio ženu kojoj lošije ide slušanje pristojnih ljudi. Opet mu ponestane zraka; sada se već bori protiv instinkta da se uhvati za prsa. Ona

gazi prema njemu. Ove joj se makne s puta. Ona samo nastavi hodati.

Maleni sleđeni teret u njezinim rukama u Oveu izazove sjećanja i prije nego što ih je u stanju zaustaviti: sjećanja na Ernesta, na debelog, starog, glupog Ernesta kojeg je Sonja toliko voljela da bi joj srce brže jurnulo svaki put kad bi ga vidjela.

„Otvorite ta vražja vrata!“ zagrmi Parvaneh i pogleda Ovea tako naglo da se prepao hoće li žena možda zaraditi trzajnu ozljedu vrata.

Ove izvadi ključeve iz džepa. Ponaša se kao da je netko preuzeo kontrolu nad njegovom rukom. Teško mu je prihvatiti što se zapravo događa. Dio njega u glavi mu vrišti „neeeee“, dok je ostatak njegova tijela obuzet nekom vrstom bunila.

„Dajte mi neke deke!“ zapovjedi mu Parvaneh i jurne u kuću ne izuvši cipele. Ove ostane stajati nekoliko trenutaka pokušavajući doći do zraka, pa lagano krene za njom.

„Ovdje je strašno hladno. Dajte pojačajte te radijatore!“ ispali Parvaneh pa nestrpljivo gestikulirajući na Ovea nježno položi mačku na kauč.

„Ovdje se neće pojačavati radijatori“, objavi Ove uvjerljivo. Zastane na ulazu u dnevni boravak i zapita se hoće li ga ova ponovo gađati rukavicom ako joj se drzne reći da barem stavi novine ispod mačke. Žena se ponovo okrene prema njemu, a Ove odluči da mu je pametnije ne reći ništa. Nije siguran je li ikad vidio tako ljutitu ženu.

„Deke su mi gore“, procijedi napokon Ove. Izbjegava njezin pogled i pravi se da mu je odjednom svu pažnju okupirala svjetiljka u hodniku.

„Donesite je onda!“

Ove izgleda kao da samome sebi u nevjerici ponavlja njezine riječi, ne izgovara ih već samo miče usnama. No, svejedno izuje cipele i krene dnevnim boravkom vodeći računa da je dovoljno daleko od dometa njezine rukavice. Cijelim putem stepenicama mumlja si u bradu, uglavnom se pitajući je li u ovoj ulici uopće moguće dobiti malo mira i tišine. Kad se popeo, nakratko je zastao pa nekoliko puta duboko udahnuo. Bol u prsima je nestala. Srce mu ponovo kuca normalno. Zna ga tu i tamo tako probadati u prsima i više se zbog toga i ne uzrujava. Uvijek prođe. A to mu srce ionako neće još dugo trebati pa mu i nije važno.

Začuje glasove iz dnevnog boravka. Ne vjeruje svojim ušima. Razmišlja kako ga stalno sprječavaju da umre, ti njegovi susjedi. Stvarno se trude izludjeti čovjeka i dovesti ga do ruba ludila i samoubojstva. To sigurno.

Kad se vrati natrag u prizemlje s pokrivačem u rukama, Ove shvati da nasred njegova dnevnog boravka stoji onaj pretili momak iz kuće do njegove. Samo stoji i znatiželjno gleda mačku i Parvaneh.

„Hej stari!“ razdragano pozdravi Ovea i mahne mu. Na sebi ima samo majicu kratkih rukava iako je vani snijeg.

„Aha“, osupnuto odgovori Ove. Zaprepaštenje činjenicom da čovjek može samo na tren otići na kat vlastite kuće i po povratku otkriti da se pretvorila u svratište.

„Čuo sam da netko viče, pa sam samo htio provjeriti je li sve u redu“, veselo

započne mladić i slegne ramenima tako da mu se i ispod majice jasno vidi salo koje se s leđa načas nakupilo po ramenima. Parvaneh istrgne pokrivač iz Oveovih ruku i počne umatati mačku.

„Nikad je nećete tako zagrijati“, uljudno dobaci momak.

„Ne miješaj se“, odbrusi Ove. Nije baš ni on neki stručnjak za odmrzavanje mačaka, ali neće dopustiti da svatko tko bane u njegovu kuću zapovijeda kako se što treba raditi.

„Zašutite Ove!“ reče Parvaneh i znatiželjno pogleda mladića. „Što da onda učinimo? Mačka je ledeno hladna!“

„Nemojte mi govoriti da zašutim“, promrmlja Ove.

„Umrijet će“, reče Parvaneh.

„Ma, baš. Pa samo je malo promrzla…“ uplete se Ove u novom pokušaju da preuzme kontrolu nad situacijom. Trudnica stavi kažiprst preko usana i ušutka ga. Ove izgleda toliko razdražen tom njezinom gestom da izgleda kao da će se bijesno okrenuti i otići. Parvaneh podigne mačku, a ova je sva nekakva bljedunjava i mlohava. Ove je sada još manje uvjeren da joj mogu pomoći. Tvrdoglavo pogleda Parvaneh, a onda ustukne i makne joj se s puta.

Pretili momak uhvati se za majicu i počne se skidati.

„Ali što do… Ne, to ne može… Što to radite?“ promuca Ove. Više ne gleda Parvaneh koja stoji kod trosjeda i u rukama steže mačku s koje se cijedi otopljeni snijeg, nego pilji u mladića koji gol do pasa stoji nasred njegova dnevnog boravka, dok mu se salo drmusa počevši od prsa pa nadolje, prema koljenima, kao da je momak veliko pakiranje sladoleda koje se prvo otopilo, a onda u tom obliku i zaledilo.

„Dajte ju meni“, ravnodušno kaže mladić i prema Parvaneh ispruži ruke debele kao deblo drveta. Kad mu ona doda mačku, on je privije u svoj glomazni zagrljaj i pritisne je na prsa kao da od nje pokušava napraviti roladu.

„Usput, moje ime je Jimmy“, reče momak Parvaneh i nasmije se.

„Ja sam Parvaneh“, odgovori ona.

„Lijepo ime“, odgovori Jimmy.

„Hvala! Znači ‘leptir’“, nasmije se Parvaneh.

„Lijepo!“ odgovori Jimmy.

„Ugušit ćete mačku“, ubaci se Ove.

„Joj, dajte se opustite, Ove“, reče Jimmy.

„Pretpostavljam da bi se mačka radije dostojanstveno nasmrt smrzla nego skončala ovako ugušena“, kaže Ove Jimmyju, pokazujući glavom na mokru loptu dlaka koju ovaj i dalje stišće. Jimmy razvuče svoje dobroćudno lice u širok cerek. „Smirite se malo, Ove. Možete reći što god hoćete o nama debelima, ali kad je riječ o grijanju, tu smo bez konkurencije!“

Parvaneh nervozno pogledava preko njegova debelog ramena i nježno prisloni dlan o mačkin nos. I tada se razvedri. „Toplija je“, vrisne i pobjedonosno se okrene prema Oveu. Ove kimne. Upravo joj se spremao reći nešto sarkastično.

A onda sam sa sobom shvati da mu je ta vijest donijela olakšanje. Prekine s tim smiješnim mislima i žustro počne tražiti daljinski upravljač. Da ne bi još bilo da je on zabrinut za mačku. Kako da ne! Važno mu je jedino da bi sada i Sonja bila zadovoljna. Ništa više.

„Zagrijat ću malo vode“, reče Parvaneh pa šmugne pokraj Ovea i odjednom već stoji u njegovoj kuhinji i redom otvara vratašca kuhinjskih elemenata.

„Što, dovraga…“ promrmlja Ove pa ispusti daljinski upravljač i baci se u potjeru. Žustro uđe u kuhinju, a Trudna nepomično stoji nasred prostorije s električnim kuhalom u ruci. Izgleda pomalo shrvano, kao da je upravo shvatila što se dogodilo.

Uglavnom, to je bilo prvi put da je Ove vidio ovu ženu kako ostaje bez riječi. Kuhinja jest uredna, ali prašnjava. Miriše po kuhanoj kavi, u pukotinama se vidi prljavština, a posvuda su stvari Oveove supruge. Ukrasi koje je složila i dalje su na prozoru, njezine kopče za kosu još su na kuhinjskom stolu, a frižider je prekriven porukama koje mu je ispisala. Kuhinjski je pod prekriven onim tragovima mekanih kotačića. Kao da se netko vozio gore-dolje biciklom, i tako tisuću puta. Štednjak i kuhinjski pult vidljivo su niži nego što je to uobičajeno, kuhinja izgleda kao da je napravljena za dijete. Parvaneh pilji točno onako kako to i inače rade ljudi koji prvi put vide takvu kuhinju. Ove je na to već naviknuo. Nakon nesreće, sam je ponovo izradio kuhinju. Općina mu je odbila pomoći. Naravno.

Parvaneh izgleda kao da je zapela u vremenu i prostoru. Ove preuzme električno kuhalo iz njezinih ispruženih ruku, izbjegavajući pogledati je u oči. Polako kuhalo napuni vodom i uključi ga.

„Nisam znala Ove“, prošapće skrušeno.

Ove se nagne nad niski sudoper, okrenut joj je leđima. Ona mu priđe i nježno položi vrhove prstiju na njegovo rame. „Žao mi je Ove. Stvarno. Nisam smjela samo tako banuti u vašu kuhinju, bez pitanja.“

Ove se nakašlje i ne okrene se. Ne zna koliko dugo tako stoje. Ona je ostavila svoju slabašnu ruku da počiva na njegovom ramenu. A on je odlučio ne odmaknuti je.

Tišinu prekine Jimmyjev glas. „Imate kakve hrane?“ zazove iz dnevnog boravka. Oveovo rame izmakne se njezinoj ruci. Potom odmahne glavom, obriše obraz pa krene prema hladnjaku i dalje izbjegavajući njezin pogled. Jimmy zahvalno zarokće kad Ove dođe iz kuhinje i pruži mu sendvič s kobasicama. A onda se, i dalje namrgođen, smjesti nekoliko metara dalje. „I? Kako je?“ upita pokazujući glavom na mačku koja je još stisnuta u Jimmyjevu naručju. Voda doslovce kaplje po podu, no životinji se polako, ali sigurno vraćaju i oblik i boja.

„Čini se da je bolje, zar ne?“ naceri se Jimmy i sredi sendvič u dva zalogaja. Ove ga sumnjičavo pogleda. Jimmy se znoji kao komadić slanine na štednjaku. Tada

pogleda Ovea i Ove shvati da su mu oči nekako žalosne. „Znate… Bilo mi je koma. To s vašom ženom, Ove. Uvijek mi je bila draga. A tako je dobro kuhala… Najbolje u gradu“.

Ove ga pogleda i prvi put toga jutra ne izgleda nimalo ljutito. „Da. Ona… Jako je dobro kuhala“, složi se. Potom ode do prozora i leđima okrenut sobi prodrma prozorsku ručku, samo da provjeri je li dobro zatvorena. Pa provjeri i silikonski rub. Parvaneh stoji na kuhinjskim vratima, rukama je obavila trbuh.

„Može ostati ovdje dok se potpuno ne odmrzne, ali onda je morate uzeti“, reče Ove pokazujući na mačku. Krajičkom oka vidi da ga Parvaneh gleda. Kao da sjedi s druge strane kockarskog stola i sada pokušava odgonetnuti kakve on to ima karte u rukama. Čini ga nervoznim.

„Bojim se da ne mogu“, napokon reče susjeda. „Djevojčice su… Alergične“, doda.

Ove primijeti da je uzela kratku stanku prije nego što je rekla „alergične“. Sumnjičavo je pogleda u odrazu prozora, ali ne odgovori. Umjesto toga, okrene se debeljuci. „Dakle, vi ćete se morati brinuti o njoj“, zaključi. Jimmy, koji se sada već pretjerano znoji i postaje sve crveniji u licu, dobroćudno odmjeri mačku. Polako je počela micati onim što joj je ostalo od repa i zabila nos dublje u Jimmyjevu velikodušno debelu nadlakticu.

„Da se ja brinem za miču? Uh, to baš i nije kul ideja, nemojte se ljutiti“, reče Jimmy i drhtavo slegne ramenima tako da se mačka preokrenula i iz naručja mu pala na glavu. Momak ispruži ruku. Koža mu je crvena kao da gori. „Čini se da sam i ja alergičan.“

Parvaneh vrisne, dotrči do njega pa zgrabi mačku i hitro je ponovo zamota u pokrivač. „Moramo do bolnice!“ vikne.

„Meni je zabranjeno u bolnicu“, odgovori Ove bez razmišljanja. No, tada pogleda u njezinu smjeru i shvati da je spremna gađati ga mačkom pa ponovo spusti pogled i neutješno zagunđa. „Ja samo želim umrijeti…“ pomisli u sebi pa jednom nogom snažnije nagazi na podnu dasku. Potom pogleda u Jimmyja. A zatim u mačku. Pa u mokar pod. Odmahne glavom prema Parvaneh.

„A onda moramo mojim automobilom“, promrmlja. Uzme jaknu s vješalice i otvori ulazna vrata. Nakon nekoliko sekundi promoli glavu natrag u hodnik. Gleda u Parvaneh. „Ali, nemam namjeru autom ići skroz do…“

Ona ga prekine rafalom nekih fraza na farsiju koje Ove ne razumije. Svejedno mu se čine nekako bespotrebno nervoznima. A onda susjeda samo još čvršće umota mačku u pokrivač pa prođe pokraj njega i izađe na snijeg.

„Znate, pravila su pravila“, reče Ove odrješito.

Susjeda gazi snijeg prema parkiralištu i ne odgovara mu, a Ove se okrene i pokaže na Jimmyja. „A ti obuci vestu. Ili nema šanse da mi uđeš u auto, nek’ ti to bude jasno.“

Bolnički parking platila je Parvaneh.
Ove je odlučio ne raditi dramu zbog toga.

18

Čovjek zvan Ove i mačak zvan Ernest

Nije da Oveu samo ova mačka nije draga. On uopće nije volio mačke. Uvijek je smatrao da im nije za vjerovati. Pogotovo kad su, kao u slučaju Ernesta, bile velike poput mopeda. Bilo je zapravo jako teško utvrditi je li Ernest bio neobično velika mačka ili nevjerojatno mali lav. A čovjek se nikad ne bi smio zbližiti s tako nečim ako postoji i najmanja mogućnost da ga to nešto pojede na spavanju. Ali Sonja je toliko bezuvjetno voljela Ernesta da je Ove uspio zadržati tu teoriju samo za sebe. Znao je da mu je bolje ne zucnuti ništa loše o nečemu što ona voli. U krajnjem slučaju, jako je dobro znao koliko je teško shvatiti čime je to netko točno postao vrijedan njezine ljubavi. I tako su se, kad bi Sonja i Ove došli u kolibu u šumi, Ernest i on nekako naučili slagati. Ako se zanemari to da ga je Ernest jednom ugrizao kad mu je sjeo na rep. Možda je bolje reći da su se naučili držati podalje jedan od drugoga. Baš kao Ove i Sonjin otac.

Iako je Ove mislio da taj udav od mačka nema pravo sjesti na jedan stolac i razvući rep i preko drugoga, nije se miješao. Zbog Sonje.

Ove je naučio pecati, a dvije jeseni nakon njihova prvog posjeta, krov kolibe u šumi prvi put nije prokišnjavao. I kamion je radio baš svaki put kada bi netko okrenuo ključ, bez ikakva kašljucanja. Naravno da Sonjin otac nije otvoreno bio zahvalan, ali s druge strane, nikad više nije bio sumnjičav prema tome što je Ove „iz grada“. A to je, kad je o Sonjinu ocu riječ, bio sasvim solidan dokaz da ga je prihvatio. Prošla su dva proljeća i dva ljeta, a onda je, treće godine, jedne hladne lipanjske noći Sonjin otac umro. Ove nikad nikoga nije vidio da toliko plače kao što je tada plakala Sonja. Prvih nekoliko dana gotovo da i nije ustajala iz kreveta. Ove je nekoliko puta u životu susreo smrt i nije imao baš takve osjećaje.

Kada im je u kuću došao svećenik iz seoske crkve da dogovore detalje sprovoda, samo je kratko zaključio kako je Sonjin otac bio „dobar čovjek“. Potom je pokazao na jednu od slika Sonje i njezina oca, koja je bila na zidu dnevnog boravka.

Ove je samo kimnuo. Nije znao što bi sad on na to trebao reći, pa je otišao van vidjeti treba li što popraviti na kamionu.

Četvrtoga dana Sonja je ustala iz kreveta i počela pospremati kuću u šumi s toliko energije da joj se Ove sklanjao s puta, onako kako pronicljivi ljudi izbjegavaju nadolazeći tornado. Lutao je po farmom tražeći nešto čime bi se mogao baviti. Popravio je drvenu šupu koja se urušila tijekom neke zimske oluje. U danima koji su uslijedili ispunio ju je svježe obrađenim drvetom. Pokosio je travu. Podrezao granje okolne šume. A onda su kasno uvečer šestoga dana nazvali iz trgovine.

Jasno, svi su to nazivali nesrećom, ali svatko tko je ikad vidio Ernesta nije mogao vjerovati da je on slučajno nekome podletio pod automobil. Tuga ima čudesan učinak na živa bića. Te je večeri Ove vozio brže nego ikad prije. Cijelim putem Sonja je u naručju držala Ernestovu veliku glavu. Još je disao kad su stigli do veterinara, no ozljede su bile preteške, a gubitak krvi nenadoknadiv.

Nakon što je dva sata čučala uz njega u operacijskoj dvorani, Sonja je poljubila mačkovu široku obrvu i prošaptala: „Zbogom, dragi moj Erneste." i potom, kao da su u oblačcima iz njezinih usta izašle i riječi: „Zbogom i tebi, moj dragi oče."

A onda je mačak zatvorio oči i preminuo.

Kad je Sonja izašla iz čekaonice, naslonila se čelom na Oveova široka prsa. „Osjećam toliki gubitak, Ove. Gubitak, kao da mi srce kuca izvan tijela." Stajali su dugo u tišini, zagrljeni. I nakon dugo vremena ona je podignula lice prema njegovu i pogledala ga u oči silno ozbiljna. „Sada me moraš voljeti dvostruko više", zaključila je. A onda joj je Ove slagao drugi i posljednji put: rekao je da hoće. Iako je znao da ju ne može voljeti više nego što je već voli.

Pokopali su Ernesta pokraj jezera na kojem je, s njim u društvu, pecao Sonjin otac. S njima je bio i svećenik; i on je promumljao svoj blagoslov. Nakon toga, sjeli su u *saab* i malenom cestom krenuli kući. Sonja je držala glavu naslonjenu na njegovo rame. Na povratku su se zaustavili u prvom gradiću; tamo je Sonja s nekim imala dogovor. Ove nije znao s kim. Bila je to osobina koju je najviše cijenila kod njega, često mu je to znala reći. Znala je da nitko drugi ne bi mogao sjediti u automobilu sat vremena i čekati a da je ne ispituje kamo to ide ili koliko će se dugo zadržati. To ne znači da Ove nije zanovijetao jer zanovijetanje je stvar u kojoj se posebno isticao. Pogotovo ako bi zbog tog čekanja morao platiti parkiranje. Ali nikad nije pitao što to ona radi. I uvijek ju je čekao. I kad se Sonja napokon vratila i ušla u automobil, posebno je nježno zatvorila vrata *saaba.* Znala je da je to nužno kako ju ne bi pogledao pogledom prepunim boli, kao da je upravo šutnula živo biće. Potoni je nježno uzela njegovu ruku. „Mislim da moramo kupiti svoju kuću", toplo mu je rekla.

„Zašto?" upitao ju je Ove.

„Mislim da bi naše dijete moralo odrastati u kući", rekla je i pažljivo položila njegovu ruku na svoj trbuh.

Ove je dugo šutio; dugo čak i prema Oveovim standardima. Pažljivo je motrio njezin trbuh, a onda se uspravio, okrenuo gumbić na radiju malo naprijed pa malo

unazad i namjestio retrovizore. Potom je kimnuo prepun razumijevanja. „A nakon toga moramo kupiti *saab* karavan.“

19

Čovjek zvan Ove i ofucana mačka

Ove je većinu jučerašnjeg dana proveo tako što je tupio Parvaneh da će ta prokleta mačka živjeti u njegovoj kući samo preko njega mrtvoga. I tako sada stoji i gleda u tu mačku. I mačka gleda u njega.

A Ove je izrazito nemrtav.

I sve je to izrazito nezgodno.

Tijekom noći se nekoliko puta budio jer je mačka, blago rečeno, izrazila svoje nepoštovanje, uspela se na krevet i ispružila tik do njega. A isto toliko puta probudila se i mačka kad ju je Ove, blago rečeno, grubo vratio natrag na pod.

Sad je već prošlo petnaest do šest i Ove je ustao, a mačka već sjedi nasred kuhinje. Sportski podnosi njezin nezadovoljan izraz, gleda ga kao da joj Ove duguje novac. Ove ju sumnjičavo odmjeri, kao da je upravo pozvonila, a u šapama drži Bibliju, poput Jehovina svjedoka.

„Ako se ne varam, ti očekuješ hranu“, napokon promrmlja Ove. Mačka ne odgovori. Samo gricka ostatke svoga krzna i nezainteresirano liže jednu od šapa. „Ali u ovoj kući ne možeš samo ljenčariti kao da si informatički konzultant i očekivati da će ti u usta sami upasti prženi vrapci“, kaže joj Ove i ode do sudopera. Uključi aparat za kavu. Pogleda na sat. Pa u mačku.

Nakon odlaska iz bolnice, Parvaneh je uspjela pozvati prijatelja koji je navodno bio veterinar. Veterinar je došao pogledati mačku i zaključio da ima „ozbiljne ozebline“ i da je „uznapredovalo pothranjena“. A onda je Oveu uručio dugačak popis uputa što mačka treba jesti i kako se o njoj treba brinuti.

„Pa ne vodim ja tvrtku za remont mačaka“, razjasnio je Ove dlakavici. „Ti si tu samo zato što onoj Trudnici ne mogu ništa utuviti u glavu“, zaključi pa glavom kimne prema prozoru u dnevnom boravku i Parvanehinoj kući.

Mačka se zabavlja pokušajem da si lizne oko i ne odgovori mu ništa. Ove ispred nje drži četiri čarapice. Dobio ih je od veterinara. Navodno taj udav od mačke

više od svega treba razgibavanje, a Ove je uvjeren da joj u tome može pomoći. Međutim, što su te kandže dalje od njegovih tapeta, to bolje. To je jedino razumno, pomisli Ove.

„Uskoči u to i onda možemo ići. Ionako već kasnim!“

Uto mačka zaista i ustane pa krene dugačkim, samosvjesnim koracima prema vratima. Kao da hoda po crvenom tepihu. Prvo sumnjičavo pogleda te čarapice, no ne buni se previše kad joj ih Ove prilično grubo navuče. Kada završi s tim, Ove ustane i odmjeri mačku od glave do pete pa odmahne glavom. Mačka koja nosi čarape — nije to prirodno. Mačka stoji i promatra svoju novu odoru te naglo počne izgledati gizdavo, kao da je silno zadovoljna sobom.

Ove napravi dodatni krug do kraja puteljka. Ispred Anitine i Runeove kuće pokupi opušak. Zavrti ga među prstima. Onaj općinar koji vozi *škodu* vozi im se po naselju kao da ga posjeduje. Ove opsuje i spremi opušak u džep.

Kad su se vratili u kuću, Ove nevoljko nahrani tu bijednu životinju, a kad je završila s jelom objasni joj da sada imaju još nekog posla. Možda on i jest privremeno prisiljen egzistirati s ovim bićem, ali nema šanse da ostavi divlju životinju samu u njegovoj kući. Pa mačka mora ići s njim.

Čim sjednu u automobil, uslijedi novi nesporazum između Ovea i mačke: treba li mačka ili ne na suvozačkom mjestu u *saabu* sjediti na novinama. Prvo ju je smjestio na neki prilog s vijestima iz svijeta mode, ali ga je mačka uvrijeđeno stražnjim nogama bacila na pod. Zatim se udobno smjestila na mekane presvlake. Na to ju je Ove čvrsto uhvatio za vrat i podigao. Mačka je zasiktala na njega i pokazala mu svoju pasivno-agresivnu ćud, ali tada je već pod nju uspio ugurati rubriku kulture. Mačka ga bijesno pogleda. Ove je spusti i za divno čudo ona ostane na novinama. Navuče neki tužan, ranjen izraz i odluči gledati kroz prozor. Ove zaključi da je dobio bitku pa zadovoljno kimne, ubaci *saab* u brzinu i odveze se na glavnu cestu. I upravo tada mačka polako i namjerno izvuče kandže i podere novine, a onda obje prednje šape progura kroz taj rascjep, istodobno izazivački pogledavajući Ovea, kao da ga pita: „Aha, aha, i što ćeš sad?“

Ove nagazi na kočnicu *saaba* tako silovito da je šokirana mačka poletjela prema naprijed i raspalila nosom o kontrolnu ploču. „Eto! To ću!“ čini se kao da govori Oveov pobjedonosni izraz lica. Nakon toga je ostatak putovanja mačka odbila gledati u Oveovu smjeru i samo je sjedila skupljena u kutu sjedala te vrlo uvrijeđeno češala nos šapom. Ali dok je Ove bio u cvjećarnici, polizala je cijeli volan, sigurnosni pojas i unutrašnjost vrata ostavljajući za sobom dugačke slinave tragove. Kada je Ove izašao iz cvjećarnice i otkrio da mu je cijeli automobil pun mačje sline, prijeteći joj je pred nosom mahnuo kažiprstom, kao da je sablja. A mačka je odlučila zariti zube u tu sablju. Ostatak puta Ove je odbio s njom imati ikakva posla.

Kad su došli do crkvenog dvorišta, Ove odluči igrati na sigurno pa zgužva ostatak novina u loptu i njome grubo izgura mačku iz automobila. Onda iz prtljažnika uzme cvijeće, zaključa *saab,* obiđe ga i provjeri sva vrata. Zajedno se popnu uz smrznutu šljunčanu stazu koja vodi do crkve, kod crkve moraju skrenuti i nastaviti kroz snijeg, sve dok ne dođu do Sonje. Ove nadlakticom makne snijeg s nadgrobne ploče i malo protrese cvijeće.

„Donio sam nešto cvijeća“, promrmlja. „Ružičasto. Ono koje voliš. Kažu da će ovo uvenuti na zimi, ali to kažu samo kako bi te navukli da kupiš ono skuplje.“

Mačka potone dublje u snijeg. Ove joj uputi zlovoljan pogled, a onda vrati pažnju na nadgrobnu ploču. „Da, dakle. Ovo ti je mačka. Udav. Sada živi s nama. Umalo je krepala od smrzavanja pred našom kućom.“ Mačka ga uvrijeđeno pogleda. Ove se nakašlje.

„Već je bila ovako ofucana kad je došla“, objasni, a glas mu najednom zvuči kao da se brani. A onda kimne u smjeru mačke i izgovori u smjeru nadgrobne ploče: „Hoću reći, nisam ja bio taj koji ju je poružnio. Već je bila takva“, doda. I nadgrobna ploča i mačka čekaju do njega, u tišini. Ove se na trenutak zagleda u svoje cipele, a onda padne na koljena u snijeg i obriše još malo snijega s ploče. Pažljivo položi ruke na nju. „Nedostaješ mi“, prošapće.

U kutku Oveova oka stvori se odsjaj. Tada na ruci osjeti nešto mekano. I trebalo je proći nekoliko sekundi dok nije shvatio da je mačka nježno spustila glavu na njegov dlan.

20

Čovjek zvan Ove i nametljivac

Već gotovo dvadeset minuta Ove sjedi na vozačkom mjestu u *saabu* pred otvorenim garažnim vratima. Prvih pet minuta mačka ga je nestrpljivo gledala sa suvozačkog mjesta. A onda je, nakon još pet minuta, i ona počela izgledati doista zabrinuto. Na kraju je sama pokušala otvoriti vrata. Kada joj to nije uspjelo, jednostavno je legla na sjedalo i usnula. Ove ju je prijekorno pogledao kada se izvrnula na njegovu stranu i počela hrkati. Zaključio je da Udav ima vrlo jednostavan pristup rješavanju stvari. Potom ponovo pogleda kroz prozor po parkiralištu, na garažu s druge strane. Sigurno je na stotine puta tu stajao s Runeom. Nekad su bili prijatelji. Ove se ne može sjetiti baš mnogo ljudi u svom životu koje bi mogao tako nazvati. Ove i njegova supruga bih su prvi koji su se uselili u ulicu kuća u nizu i to kada je naselje tek bilo sagrađeno i još okruženo drvećem. Istog tog dana uselili su se i Rune i njegova supruga. Anita je također bila trudna i, jasno, Sonja i ona odmah su postale najbolje prijateljice, onako kako to samo žene znaju. Kao i sve ostale žene koje su postale najbolje prijateljice, obje su imale ideju da Rune i Ove moraju postati najbolji prijatelji. Zato što imaju „toliko toga zajedničkog". Ove nije točno razumio što su pod time mislile. Ipak je Rune vozio *volvo.* Osim te činjenice ne može se reći da je Ove imao nešto protiv Runea. Imao je pristojan posao i nije govorio više nego što je to bilo nužno. I hajde, da, vozio je taj *volvo,* ali kao što je tupila Oveova supruga, to ne mora nužno značiti da je osoba bez morala. I tako ga je Ove podnosio. Nakon nekog vremena posudio mu je svoj alat. Jednog poslijepodneva, dok je stajao na parkiralištu palčeva zataknutih o remen, upustili su se u razgovor o cijenama kosilica. Na odlasku su se rukovali. Kao da je obostrana odluka da postanu prijatelji zapravo neki poslovni dogovor.

A kada su shvatili da im se u naselje doseljava svakakva vrsta ljudi, sjeli su u Oveovu i Sonjinu kuhinju ne bi li se o tome konzultirali. Na kraju razgovora utvrdili su zajednička pravila koja definiraju što je dopušteno, a što ne i time postavili temelje upravljanja Udrugom stanara. Ove je bio predsjednik, a Rune zamjenik predsjednika.

U mjesecima koji su uslijedili zajedno su obilazili smetlarnike. Zajedno su urlali

na ljude koji su nepropisno parkirali. Cjenkali su se u željezari da bi dobili najbolju cijenu za boje i odvodne cijevi. Stajali su svaki s jedne strane stupa kada je došao čovjek iz telekoma kako bi im proveo priključke i instalirao telefone; obojica su mu odrješito pokazala gdje i kako to treba učiniti. Nije da je ijedan od njih znao kako bi se taj posao trebao odraditi, ali su jako dobro znali da te nesretnike valja držati na oku da ni slučajno ne bi došli u priliku prevariti ih.

I to je bilo to.

Ponekad su dva para večerala zajedno. Večerala zajedno koliko je to bilo moguće, jer su Ove i Rune cijelu večer uglavnom stajali na parkiralištu i lupkali gume na svojim automobilima uspoređujući njihovu nosivost, koliko cola imaju i ostale životno bitne stvari. I to je bilo sve.

Sonji i Aniti trbusi su ujednačeno rasli, što je, prema Runeovu i Oveovu mišljenju, Anitu učinilo „privremeno neuračunljivom". Cijelog Anitina prvog tromjesečja Rune je barem jedanput na dan morao tražiti kuhalo za kavu u frižideru. Sonja pak je, da ne bi slučajno zaostajala, razvila takav temperament koji se znao razigrati brže nego kolt Johna Waynea, pa je Ove nerado uopće i otvarao usta. To je, naravno, bio povod još većeg nezadovoljstva. Kada se nije prekomjerno znojila, onda se smrzavala. I čim se Ove zasitio svađanja i pristao pojačati radijatore za pola stupnja, ona se ponovo počela znojiti, a on se opet morao rastrčati okolo i sve ih ponovo smanjivati. A jela je banane u tolikim količinama da su ljudi u dućanu sigurno mislili kako je Ove osnovao zoološki vrt.

„Hormoni su nam objavili rat", rekao je Rune jednog jutra nakon jedne od onih noći koju su on i Ove proveli sjedeći iza kuće dok su im žene bile u Oveovoj i Sonjinoj kuhinji i razgovarale o čemu već žene razgovaraju. Rune mu je ispričao kako je dan ranije zatekao Anitu pokraj radija kako plače kao kišna godina samo zato što je čula „jednu tako lijepu pjesmu".

„Lijepu pjesmu?" upitao ga je Ove u čudu.

„Lijepu pjesmu", potvrdio je Rune.

Dvojica muškaraca u nevjerici su odmahnula glavom i zagledala se u mrak. Sjedili su u tišini.

„Trebalo bi pokositi travu", napokon je izgovorio Rune.

„Kupio sam nove oštrice za kosilicu", kimnuo je Ove.

„Koliko si ih platio?"

I tako se njihovo prijateljstvo nastavilo.

Tijekom večeri Sonja je svome trbuhu puštala glazbu jer je tvrdila da se zbog toga dijete miče. Ove bi obično sjedio u naslonjaču na drugoj strani sobe i pravio se da gleda televiziju. Tijekom tih najdubljih misli brinuo se što će biti kada dijete jednom odluči izaći van. Što ako, na primjer, djetetu Ove ne bude drag jer se Oveu baš i *nije* dopadala glazba?

Nije da ga je bilo strah. Samo nije znao kako da se pripremi na očinstvo. Pitao je

Sonju za neku vrstu priručnika, ali mu se samo smijala. Ove nije razumio zašto. Za sve ostalo postojali su priručnici i upute. Bio je sumnjičav hoće li uopće biti dobar u ulozi nečijeg oca. Nije baš bio lud za djecom. Nikad nije znao kako je to biti dijete, zapravo. Sonja je mislila da bi o tome trebao razgovarati s Runeom jer su bili „u istoj situaciji". Ove nije baš razumio što je time htjela reći. Pa neće Rune biti otac Oveova djeteta, nego nekog sasvim drugog. Barem se Rune slagao s Oveom da je besmisleno raspravljati o toj temi, a i to je već bilo nešto. I zato bi se Ove i Rune, kada bi Anita došla do njih u večernjim satima i zasjela u kuhinju sa Sonjom, prepuna priča o bolovima i svim tim stvarima, svaki put ispričali da moraju „o nečemu" razgovarati i otišli u Oveovu šupu. Tamo su stajali u tišini i razgledavali sve te neke stvarčice složene po Oveovu radnom stolu.

Znali su tako stajati jedan pokraj drugoga iza zatvorenih vrata i po nekoliko sati ne znajući što bi trebali raditi sami sa sobom. A onda su se složili da se trebaju nečime okupirati prije nego što novi susjedi, zaključio je Rune, pomisle da tu u šupi izvode nekakve majmunarije. Ove se složio da bi bilo najbolje postupiti kako je rekao. Tako je i bilo. Nisu puno razgovarali dok su radili, ali su pomagali jedan drugome s crtežima i mjerenjem i time da je svaki kut pravilan i načinjen kako spada. Jedne kasne večeri, dok su Anita i Sonja bile u četvrtom mjesecu trudnoće, u već pripremljene dječje sobe u njihovim kućama u nizu uselila su se dva svjetloplava dječja krevetića.

„Ako bude curica, lako ćemo ga prefarbati u ružičasto", promrmljao je Ove pokazujući krevetić Sonji. Sonja ga je čvrsto zagrlila i osjetio je kako mu se niz vrat slijevaju njezine suze. Potpuna ludost, ti hormoni.

„Želim da me zaprosiš", prošaptala je.

Tako je i bilo. Vjenčali su se u gradskoj vijećnici. Vjenčanje je bilo jednostavno. Nijedno od njih nije imalo obitelj, pa su došli samo Rune i Anita. Sonja i Ove stavili su burme, a onda su sve četvero otišli u restoran. Ove je platio račun, ali mu je Rune pomogao provjeriti i uvjeriti se da „sve štima." Naravno da nije. I tako su, nakon jednosatnog vijećanja, dvojica muškaraca uspjela uvjeriti konobara da mu je lakše sada prepoloviti račun nego se bakćati s inspekcijama. Bilo je, doduše, pomalo nejasno tko će koga i za što prijaviti, ali napokon, uz određenu količinu psovki i mahanja rukom, konobar je odustao, otišao u kuhinju i napisao novi račun. U međuvremenu su Ove i Rune smrknuto kimnuli jedan drugome ne primjećujući da su njihove supruge, kao i obično, prije dvadeset minuta uzele taksi i otišle kući.

Ove kimne samom sebi dok sjedi u *saabu* i gleda u Runeova garažna vrata. Ne može se sjetiti kada ih je zadnji put vidio otvorenima. Ugasi svjetla na automobilu, pogura mačku da se probudi i izađe.

„Ove?" upita znatiželjni, nepoznati glas. U garažu promoli glavu neka nepoznata žena, očito vlasnica nepoznata glasa. Ima otprilike četrdeset i pet godina, nosi poderane traperice i zelenu jaknu koja izgleda kao da joj je prevelika. Nije

našminkana, a kosa joj je svezana u rep. Žena upadne u garažu i počne se zainteresirano osvrtati. Mačka krene naprijed i prijeteći zasikće. Žena zastane. Ove gurne ruke u džepove.

„Ove?“ ponovi ona na onaj pretjerano prijateljski način kako to obično rade ljudi koji žele nešto prodati, a istodobno se pretvaraju da im je to zadnja stvar na pameti.

„Ne trebam ništa“, oglasi se Ove i pokaže joj glavom u smjeru garažnih vrata; jasan znak da se ne treba mučiti i tražiti druga vrata, bit će sasvim u redu ako izađe na ista ona na koja je i ušla. Ona izgleda kao da je se to uopće ne tiče.

„Moje ime je Lena. Novinarka sam u lokalnim novinama i… Pa…“ počne ona, a onda ispruži ruku.

Ove pogleda u njezinu ruku. A onda u nju.

„Ne želim ništa“, ponovi.

„Molim?“

„Pretpostavljam da prodajete pretplatu. Ali ja je ne želim.“

Ona izgleda zbunjeno. „Dobro. Dakle, zapravo… Ja ne prodajem novine. Pišem za njih. Ja sam no-vi-nar-ka“, ponovi ona polako kao da s njim nešto nije u redu.

„I dalje ne želim ništa“, ponovi Ove glasom iz kojeg je jasno kako ju tjera da ode.

„Ali ja želim razgovarati s vama, Ove!“ Žena protestira i pokuša se nametnuti da ostane. Ove rukama zamahne prema njoj kao da je pokušava uplašiti tresući pred njom nevidljivim tepihom.

„Jučer ste na željezničkoj postaji spasili život jednom čovjeku! Želim vas intervjuirati zbog toga“, izgovori ona uzbuđeno. Jasno je da će nastaviti govoriti samo da bi i dalje držala Oveovu pažnju, to više što je sada shvatila da mu je pogled privuklo nešto što se događa iza njezinih leđa.

„Nek’ sam proklet“, promrmlja Ove.

„Ovaj… Htjela sam vas pi…“ počne novinarka iskreno, ali Ove se već progurao pokraj nje i počeo trčati prema bijeloj *škodi* koja je zašla na parkiralište i krenula voziti prema kućama. Očito je ženu s naočalama ulovio nespremnu, jer čim je prišao prozoru i počeo lupati po staklu, njoj su se papiri i fascikli razletjeli na sve strane. Čovjek u bijeloj košulji s druge strane ostao je nepomičan. Samo je spustio prozor. „Da?“ kratko se obratio Oveu.

„U naselju je zabranjena vožnja automobilima“, prosikće Ove i pokaže na svaku od kuća, pa na *škodu,* pa na čovjeka u bijeloj košulji i potom na parkiralište. „Tako da mi, stanari, parkiramo tamo, na par-ki-ra-li-štu!“ Čovjek u bijeloj košulji pogleda u kuće. Onda u parkiralište. A onda i u Ovea.

„Imam dozvolu općine da vozim sve do kuća. Zato vas moram zamoliti da mi se maknete s puta.“ Ovea je toliko razbjesnio njegov odgovor da mu je trebalo dosta sekundi da se dosjeti što mu uopće kazati. U međuvremenu čovjek u košulji uzme

cigaretu iz kutije s kontrolne ploče pa je potapša po nogavici. „Hoćete li biti tako ljubazni da mi se maknete s puta?“ upita Ovea.

„Što uopće radite ovdje?“ provali Ove.

„To nije nešto čime biste se trebali zamarati“, odgovori čovjek u bijeloj košulji monotonim glasom kao da je kompjutorski snimljena poruka koja Oveu govori da je njegov poziv stavljen na čekanje. Potom stavi cigaretu u usta i zapali je. Ove diše toliko teško da mu se i ispod jakne nazire kako mu se prsa spuštaju i dižu. Žena skupi papire i fascikle i popravi naočale. Čovjek samo uzdahne, kao da je Ove nevaljalo derište koje odbija prestati voziti skejtbord po pločniku.

„Znate što radim ovdje. Došli smo po Runea koji živi u kući na kraju ulice kako bismo ga preuzeli na skrb“, kaže, pa objesi ruku kroz prozor i otrese pepeo o retrovizor *škode.*

„Uzimate ga na skrb?“

„Da“, odgovori muškarac i nezainteresirano kimne.

„A što ako Anita to ne želi?“ prosikće Ove udarajući kažiprstom o krov automobila.

Čovjek u bijeloj košulji pogleda ženu na suvozačevu mjestu i rezignirano se nasmije. A onda se ponovo okrene prema Oveu i počne govoriti jako polako, kao da Ove inače ne bi mogao razumjeti ni riječi. „Nije na Aniti da odluči o tome. To radi naša strukovna komisija.“

Ove počne još teže disati. U vratu osjeti puls. „Ali autom se nećete voziti po naselju“, izgovori kroza stisnute zube. Šake su mu stisnute. Ton mu je prodoran i prijeteći, ali njegov suparnik izgleda potpuno mirno. Ugasi cigaretu o vrata i baci opušak na zemlju. Kao da sve što mu je Ove rekao nije ništa više od buncanja senilnog starca.

„A što ćete točno učiniti da me zaustavite, Ove?“ napokon upita čovjek. Kad je čuo kako mu izgovara ime, Ove odjednom poprimi izraz lica kao da ga je netko maljem razvalio po trbuhu. Zuri u čovjeka u bijeloj košulji, zinuo je od čuda, a oči mu bježe po automobilu i oko njega.

„Otkud znate moje ime?“

„Znam ja puno toga o vama.“

Ove jedva uspije izmaknuti nogu prije nego što su se kotači *škode* pokrenuli, a automobil krenuo prema kućama. Ove stoji i šokirano gleda za njima.

„Tko je to bio?“ upita novinarka koja mu stoji iza leđa.

Ove se okrene. „A kako vi znate moje ime?“ pita i nju. Žena ustukne. Odgurne nekoliko pramenova kose s lica ne prestajući gledati u Oveove stisnute šake.

„Radim za lokalne novine. Intervjuirali smo ljude na peronu o tome kako ste spasili čovjeka.

„Kako znate moje ime?“ ponovi Ove pitanje. Glas mu drhti od bijesa.

„Provukli ste karticu kada ste plaćali kartu za vlak. Pogledala sam sve račune u

blagajni“, izgovori ona i još malo zakorači unatrag, što dalje od njega.

„A on!? Kako ON zna moje ime?“ zagrmi Ove mašući u smjeru *škode.* Žile na glavi sve su mu poiskakale.

„Ja… Ne znam“, reče ona.

Ove žestoko puše kroz nos i prikuca je pogledom, kao da pokušava vidjeti laže li mu.

„Nemam pojma. Nikad prije nisam vidjela tog čovjeka“, kaže kao da se zaklinje. Ove još više pribije pogled o njezin. Napokon smrknuto kimne samome sebi. Onda se okrene i krene prema kući. Ona ga zazove, ali on ne reagira. Mačka ga slijedi. Ove zatvori vrata. Dalje, niz cestu čovjek u bijeloj košulji i žena s naočalama zvone na vrata Anitine i Runeove kuće.

Ove potone u stolac u hodniku. Trese se od poniženja. Već je gotovo zaboravio taj osjećaj. Poniženje. Bespomoćnost. Shvaćanje da se ne može boriti protiv čovjeka u bijeloj košulji. A sada su se ponovo vratili. Nisu bili ovdje još otkako su se Sonja i on vratili iz Španjolske.

Nakon nesreće.

21

Čovjek zvan Ove i zemlje u kojima u restoranima sviraju stranu glazbu

Naravno da je putovanje autobusom bila njezina ideja. Ove nije vidio korist od nečeg takvoga. Ako su i morali nekamo putovati, zašto nisu išli *saabom*? Međutim, Sonja je tupila da su autobusi „romantični", a to je nešto jako važno, toliko je Ove uspio svladati. Pa su onda i išli. Ruku na srce, ti Španjolci misle da su nešto posebno samo zato što hodaju naokolo i zijevaju ili piju i po restoranima sviraju stranu glazbu ili idu spavati usred bijela dana.

Ove je dao sve od sebe da mu se ništa od navedenog ne dopadne. Ali Sonja se toliko uzbudila oko svega toga da je na kraju moralo utjecati i na njega. Tako se grleno smijala da je njezin smijeh osjećao cijelim svojim tijelom. Čak ni Ove nije mogao ostati imun na to.

Odsjeli su u malom hotelu s malim bazenom i malim restoranom koji je vodio čovjek čije je ime, ako ga je Ove dobro shvatio, bilo Hoze. Pisalo se José, ali ljudima u Španjolskoj očito i nije pretjerano stalo do pravilnog izgovora. Uglavnom, Hoze nije znao ni trunke švedskog, ali ga je svejedno volio govoriti. Sonja je imala knjižicu u kojoj je tražila pojedine riječi, pa je tako naučila reći „zalazak sunca" i „šunka" na španjolskom. Ove je bio gotovo siguran da svinjska guzica ostaje svinjska guzica kako god je nazvali, ali je tu misao radije zadržao za sebe. Dakako da nije zadržao za sebe teoriju po kojoj ne valja dijeliti novac prosjacima na ulici jer će za taj novac ionako kupiti rakiju. Ali Sonja je svejedno nastavila to činiti. „Nek' rade s tim novcem što god ih je volja", rekla je.

Kada se Ove pobunio, ona se samo nasmijala i uzela njegove velike ruke u svoje pa ih poljubila objašnjavajući mu da je jednako blagoslovljen i onaj koji daje kao i onaj koji prima.

Treći dan otišla je u krevet usred dana. Zato što tako to rade ljudi u Španjolskoj, objasnila mu je, a čovjek se mora prilagoditi „domaćim običajima". Ove je sumnjao da je to više stvar njezina izbora, a ne nekakvi običaji i da ih je samo iskoristila kao

izgovor. Ionako je, otkako je ostala trudna, šesnaest sati na dan provodila spavajući.

Ove je to vrijeme odlučio prikratiti odlaskom u šetnju. Krenuo je putem koji je od hotela vodio prema selu. Primijetio je da su sve kuće sagrađene od kamena. Većina nije imala prag, a nije vidio ni pristojno izolirani prozor. Činilo mu se to pomalo barbarskim. Kuće se ne grade tako. Vraćao se prema hotelu kada je spazio Hozea kako se naginje nad smeđi automobil uz cestu iz kojeg se pušilo. Unutra je sjedilo dvoje djece i jako stara žena koja je oko glave imala omotani šal. Izgledala je kao da joj nije baš dobro. Hoze je ugledao Ovea i počeo mahnito mlatarati rukama, gotovo uspaničeno. „Senjor", pozvao je Ovea onako kako je to činio svaki put otkako su mu gosti. Ove je pretpostavio da to znači „Ove" na španjolskom, ali nije toliko pažljivo proučio Sonjinu knjižicu. Hoze je pokazao na automobil i počeo opet divlje gestikulirati. Ove je gurnuo ruke u džepove hlača i ostao na sigurnoj udaljenosti s opreznim izrazom lica.

„Hozpital!" ponovo se proderao Hoze i pokazao na staricu u automobilu. Stvarno ne izgleda baš bogznakako, uvjerio se Ove. Hoze pokaže na ženu, a onda na poklopac ispod kojeg se pušio motor i očajnički ponavljao „Hozpital, hozpital!" Ove je sve to promotrio još jednom i zaključio kako je Hozpital sigurno proizvođač tog španjolskog automobila iz kojeg se trenutno dimi na sve strane. Nagnuo se nad motor i pogledao ga, pa zaključio kako ne izgleda osobito kompliciranо.

„Hozpital", ponovio je Hoze. Neprestano je kimao i stvarno izgledao zabrinuto. Ove nije imao pojma što bi mu sada na to trebao odgovoriti. Očito je marka automobila u Španjolskoj silno važna stvar, a njemu je prvom to potpuno jasno.

„Saaab", odgovori Španjolcu i lupne se po prsima. Hoze ga u čudu pogleda, a onda pokaže na sebe. „Hoze!"

„Nisam te pitao za ime, samo sam htio reći…" započne Ove, ali je ušutio kada ga je s druge strane poklopca motora presreo pogled leden poput sjevernog jezera. Očito je Hoze manje razumio švedski nego Ove španjolski. Ove je uzdahnuo i pomalo zabrinuto pogledao u djecu na stražnjem sjedalu. Držala su staricu za ruke i izgledala apsolutno prestravljeno. Ove je ponovo pogledao u motor, a onda je zasukao rukave i pokazao Hozeu da mu se makne s puta. Za desetak minuta bili su opet na cesti, a Ove nikad nije vidio nekoga toliko sretnog što mu je automobil napokon popravljen.

Koliko god da je listala tu svoju knjižicu fraza, Sonja nikako nije mogla pronaći razlog zašto im nije zaračunat nijedan obrok koji su tog tjedna pojeli u Hozeovu restoranu. Ali je vrištala od smijeha svaki put kad bi se maleni Španjolac, vlasnik restorana, ozario poput sunca kad bi ugledao Ovea, a onda ispružio ruke i uzviknuo: „Senjor Saab!!!"

Njezini popodnevni odmori i Oveove šetnje postali su ritual. Idućeg dana Ove je prošao pokraj čovjeka koji je postavljao ogradu, pa je odlučio zastati i objasniti mu da to radi na apsolutno pogrešan način. Čovjek ga nije razumio ni riječi, pa je zato Ove odlučio da će biti jednostavnije i brže ako mu sam pokaže kako se to radi. Idućeg dana sagradio je novi vanjski zid na crkvi, doduše, uz pomoć seoskog župnika. Dan

poslije toga otišao je s Hozeom u polje izvan sela i pomogao nekom njegovu prijatelju izvući konja koji je zapeo u močvarnom tlu.

Puno godina kasnije Sonja ga je pitala nešto o tome. I tek joj je tada ispričao. Dugo je i u nevjerici odmahivala glavom. „Dakle. Dok sam ja spavala, ti bi se išuljao van i pomagao ljudima u nevolji? I napravio im ograde? Ljudi o tebi mogu govoriti što god žele, Ove, ali jedno je sigurno: za junaka ove vrste svijet još nije čuo."

U autobusu, na povratku iz Španjolske, Sonja je položila Oveovu ruku na svoj trbuh i osjetio je dijete kako se miče. Jedva, kao da mu je netko dirnuo dlan kroz jako debelu rukavicu za pećnicu. Sjedili su tako satima i opipavali malene pokrete. Ove nije rekao ništa, ali je Sonja vidjela kako je nadlakticom obrisao oči kada je ustajao iz sjedala i promrmljao kako mora do „toaleta".

Bio je to najsretniji tjedan Oveova života.

A bilo je suđeno da uslijedi i najnesretniji.

22

Čovjek zvan Ove i netko u garaži

Ove i mačka sjede u tišini u *saabu* ispred bolnice.

„Prestani me gledati kao da sam ja kriv za to“, kaže Ove mački.

Mačka ga ne gleda bijesno, nego razočarano. Nije baš bio plan da će ponovo sjediti pred ovom bolnicom. Ove iz dna duše mrzi bolnice, a sada ispada da je u posljednjih tjedan dana tu završio triput. Nije to pravedno. Ali nije imao drugoga izbora. Jer, danas je opet sve pošlo nizbrdo, i to od samoga početka.

Počelo je kada su Ove i mačka tijekom jutarnjeg nadzora otkrili da je znak koji zabranjuje vožnju automobilima kroz naselje polomljen. To je izazvalo takvu salvu Oveovih psovki da je i mački bilo malo neugodno. Potom je bijesno odmaršira i vratio se nekoliko trenutaka kasnije noseći lopatu za čišćenje snijega. Onda je zastao i pogledao prema Anitinoj i Runeovoj kući. Toliko je snažno stisnuo čeljust da se začulo škrgutanje. Mačka ga je optužujuće pogledala.

„Nisam ja kriv što je stari jarac baš toliko ostario“, rekao je odlučnije. Kada je postalo jasno da mačka ne mari za to njegovo objašnjenje, upro je lopatom u nju. „Ti misliš da mi je ovo prvi put da se srećem s tim općinarima? I ta odluka oko Runea… Misliš da su oni stvarno došli do nekog zaključka? Nikad! A ja ću se žaliti na njihovu odluku, a onda će oni sve to provući kroz svoj usrani birokratski aparat. Razumiješ? Misliš da će se sve brzo riješiti, a onda traje mjesecima! Godinama! Misliš da ću sada tu strahovati samo zato što je stari jarac postao bespomoćan?“

Mačka nije odgovorila.

„Ne razumiješ? Pa da!“ prosiktao je Ove i okrenuo se. Dok je maršira natrag u kuću, na leđima je osjetio mačji pogled.

No, nije to razlog što Ove i mačka sada sjede u *saabu* na parkiralištu ispred bolnice, ali ipak ima malo veze s Oveom koji je čistio snijeg baš kad mu se pred kućom

opet stvorila ta novinarka u onoj svojoj prevelikoj zelenoj jakni.

„Ove?“ zazvala ga je kao da je mogao promijeniti identitet otkako ga je smetala zadnji put. Ove je nastavio čistiti snijeg bez i najmanjeg znaka da je primijetio njezinu prisutnost.

„Samo sam vam htjela postaviti nekoliko pitanja“, pokuša ona.

„Postavljajte ih negdje drugdje“, odgovori Ove tako žustro razbacujući snijeg da je bilo teško reći čisti li ga ili možda kopa rupu.

„Ali samo sam htje…“ počne novinarka opet, ali je ušutkaju i Ove i mačka zalupivši joj pred nosom ulazna vrata kuće. A onda se oboje smjeste u hodnik i čekaju da ode. Ali ne, ona ne odlazi. Štoviše, počne lupati po vratima i vikati: „Ali, Ove, vi ste junak!!!“

„Kriste, kakva psihotična žena“, kaže Ove mački. Nije da se mačka nije složila.

Kad je nastavila lupati i urlati još glasnije, Ove više nije znao što bi, pa je naglo otvorio vrata i stavio prst na usta ušutkavajući je kao da joj u posljednji tren želi reći da je tu zapravo knjižnica. Žena mu se osmjehnula pa mahnula nečim za što je Ove instinktivno pretpostavio da je neka vrsta kamere. Ili nešto slično. Danas, u tom prokletom društvu, čovjek više ne može znati kako izgledaju te vražje kamere. A tada je pokušala ući u hodnik. Moguće da to baš i nije trebala napraviti. Ove je podigao glomaznu ruku i refleksno je gurnuo preko praga. Uglavnom, malo je nedostajalo da žena ne zaroni u snijeg.

„Ne želim ništa“, kaže joj Ove. Žena vrati ravnotežu i zamahne kamerom prema njemu. Opet nešto urla. Ove ju ne sluša. Samo gleda u tu kameru kao da je oružje. A onda je odlučio dati se u bijeg. Ovoj ženi očito nisu sve daske na broju.

I tako mačka i Ove šmugnu kroz vrata, zaključaju ih i pohitaju, najbrže što mogu, prema parkiralištu. Novinarka trči za njima.

Da bude sasvim jasno, ni taj dio nema nikakve veze s tim što Ove sada sjedi ispred bolnice. Ali kad je Parvaneh došla i pokucala na vrata Oveove kuće, petnaest ili tako nešto minuta kasnije, držeći svoju trogodišnjakinju za ruku, i kad joj nitko nije otvorio, i kad je začula glasove s parkirališta… E, to već ima veze s činjenicom da Ove sada sjedi ispred bolnice.

Parvaneh i njezino dijete došli su iza ugla parkirališta i vidjeli Ovea kako namrgođen i s rukama u džepovima stoji ispred zatvorenih vrata svoje garaže. Uz nogu mu je sjedila mačka i gledala ga kao da je peče savjest.

„Što to radite?“ upitala ga je Parvaneh.

„Ništa“, odgovorio je Ove kao da se brani.

S druge strane zatvorenih garažnih vrata začuli su se neki zvukovi, nešto kao udarci po vratima.

„Što je to bilo?“ upita Parvaneh zureći iznenađeno u vrata. Ove je iznenada postao silno zaokupljen nekim posebnim dijelom asfalta pod svojim cipelama. Mačka je izgledala kao da će svaki čas početi zviždukati i jednostavno odšetati. Tada se

začuje još jedno kucanje s unutarnje strane garažnih vrata.

„Hej?“ upita Parvaneh.

„Hej?“ odgovore garažna vrata.

Parvaneh razrogači oči. „Isuse! Jeste li vi to nekoga zaključali u garažu? Ove!?“

Ove ne odgovori. Parvaneh ga prodrma kao da pokušava otresti nešto kokosovih oraha s drveta. „Ove!!!“

„Da, da. Ali nisam to učinio namjerno, za boga miloga“, promrmlja Ove i izmigolji se iz njezina stiska. Parvaneh odmahne glavom. „Niste namjerno?“

„Ne, ne. Nisam namjerno“, kaže Ove kao da je time ova rasprava završena. No kada je shvatio da Parvaneh očito očekuje neku vrstu objašnjenja, podigne glavu i uzdahne.

„Ta žena. Nisam ja. Ona je jedna od onih novinara. Nisam je prokleto ja zatvorio. Htio sam zaključati sebe i mačku. Ali nas je ona slijedila. I, znate. Stvari su malo izmakle kontroli.“

Parvaneh je počela masirati svoje sljepoočnice. „Ne ide to meni u glavu…“

„Zločest si“, kaže trogodišnjakinja i upre prstom na Ovea.

„Hej?“ oglase se garažna vrata.

„Ovdje nema nikoga!“ prosikće Ove.

„Ali čujem vas!“ odbruse garažna vrata.

Ove uzdahne i očajnički pogleda u Parvaneh. Kao da će uzviknuti: „Čujete li ovo, u posljednje vrijeme čak i garažna vrata pričaju sa mnom!“

Parvaneh mu mahne da se pomakne pa priđe vratima, nasloni uho na njih i oprezno pokuca. Vrata pokucaju natrag. Kao da će komunicirati Morseovom abecedom. Parvaneh se nakašlje. „Zašto želite razgovarati s Oveom?“ upita, oslanjajući se na klasične komunikacijske kanale.

„On je junak!“

„On je… Što?“

„Dobro, oprostite. Dakle: moje ime je Lena. Radim u lokalnim novinama i samo sam htjela intervju s njim.“

Parvaneh šokirano pogleda u Ovea. „Kako to ona misli, junak?“

„Ma, lupeta bez veze!“ promrsi Ove.

„Spasio je život čovjeku koji je pao na tračnice!“ obrecnu se garažna vrata.

„Jeste li sigurni da imate pravog Ovea?“ upita Parvaneh.

Ove se naglo uvrijedi. „Dakle, tako. Sad je odjednom sasvim nemoguće da bih ja mogao biti junak, zar ne?“ promrmlja. Parvaneh ga sumnjičavo odmjeri. Trogodišnjakinja pokušava uhvatiti ono što je ostalo od mačkina repa i uzbuđeno vrišti: „Mica! Mica!“ Mica ne izgleda osobito impresionirana i pokušava se sakriti iza Oveovih nogu.

„Što ste učinili, Ove?“ upita Parvaneh tihim, povjerljivim glasom mičući se dva koraka dalje od garažnih vrata. Trogodišnjakinja i dalje naganja mačku oko njegovih nogu. Ove nema pojma kamo bi s rukama.

„Ah, pa izvukao sam čovjeka s tračnica, ništa oko čega bi se trebala raditi prokleta frka“, promrmlja. Parvaneh pokuša suspregnuti smijeh.

„Ali nije baš ni tako silno smiješno…“, zaključi Ove.

„Oprostite“, ispriča se Parvaneh.

Garažna vrata zaurlaju nešto što je zvučalo kao: „Hej? Jeste li još tu?“

„Nismo!“ zaurla Ove.

„Zašto ste tako tragično bijesni?“ oglase se opet garažna vrata. Ove počne izgledati neodlučno. Nagne se prema Parvaneh. „Ja… Stvarno ne znam kako da je se riješim“, promuca. Da ga ne poznaje, Parvaneh bi mogla zaključiti da mu je pogled molećiv.

„Ne želim da je unutra sama s mojim *saabom*.“ prošapće Ove ozbiljno.

Parvaneh kimne, kao da posve razumije tu silnu dramu, a Ove gurne ruku između trogodišnjakinje i mačke uvodeći red prije nego što situacija oko njegovih nogu izmakne kontroli. Trogodišnjakinja se upravo spremala zgrabiti mačku u zagrljaj, a mačka ju gleda kao da ju je spremna prokazati kao zločinca na prepoznavanju u policijskoj postaji. Ove uspije uhvatiti trogodišnjakinju koja prasne u zvonki smijeh.

„A po što ste pak vi došli?“ pita Ove Parvaneh i tutne joj malenu kao da je dijete vreća krumpira.

„Idemo autobusom u bolnicu po Patricka i Jimmyja“, odgovori ona.

Vidjela je kako se Oveovo lice trznulo kad je izgovorila riječ „autobus“.

„Ovaj…“ započne Parvaneh, kao da se nečeg dosjetila, a onda pogleda u garažna vrata pa opet u Ovea.

„Ne čujem vas! Govorite glasnije!“ vrisnu garažna vrata. Ove se odmah odmakne dva koraka. Parvaneh mu se zavjerenički osmjehne, kao da se upravo dosjetila rješenja križaljke. „Nego, Ove… Što kažete na ovo: ako nas odvezete do bolnice, pomoći ću vam da se riješite novinarke! U redu?“ Ove podigne pogled. Ne izgleda baš kao da mu taj plan ulijeva povjerenje. Parvaneh raširi ruke. „Ili ću se ponuditi novinarki da joj ispričam jednu ili dvije zgode o vama“, doda i podigne obrve.

„Zgode? Kakve zgode?“ uzvrate garažna vrata i počnu uzbuđeno udarati. Ove potišteno pogleda u garažna vrata.

„Ovo je ucjena“, bespomoćno odgovori.

Parvaneh zadovoljno kimne.

„Ove je napao klavuna!“ vrisne trogodišnjakinja i kimne prema mački, kao da želi svima razjasniti što se to Oveu toliko zamjerilo kada su prošli put bili u bolnici. Mačka ne izgleda kao da joj je jasno. Ali ako je taj *klavun* i približno tako naporan kao

ova trogodišnjakinja, stvarno ne može Oveu uzeti za zlo ako ga je razvalio od batina.

I to je pravi razlog zašto sada Ove sjedi tu gdje sjedi. Mačka se osjeća kao da ju je Ove osobno iznevjerio natjeravši je da putuje na stražnjem sjedalu pokraj trogodišnjakinje.

Ove poravna novine na sjedalu. Ima osjećaj da su ga izigrali. Kada je Parvaneh rekla da će se „riješiti" novinarke, nije mu bilo posve jasno kako će to učiniti. Nije baš ni očekivao da će žena nestati u oblačku dima ili da će je Trudna mlatnuti lopatom po glavi i zakopati u pustinji. Međutim, jedino što je Parvaneh učinila bilo je to da je otvorila garažna vrata, dala novinarki svoju posjetnicu i rekla joj: „Samo me vi nazovite, pa ćemo popričati o Oveu."

Zar je to stvarno način kako se nekoga riješiti? Ove stvarno ne misli da je tako; realno govoreći, to i nije način kako se uopće ikoga riješiti. Ali sada je, naravno, prekasno. I sada, dovraga, sjedi ispred bolnice treći put u manje od tjedan dana. Ucjena, tako se to zove. A uza sve to, sada se još mora nositi i s majčinim uvrijeđenim pogledom. Nešto u tim mačjim očima podsjeti ga na način na koji ga je znala gledati Sonja.

„Neće još odvesti Runea. Znam, rekli su da hoće, ali sada će se taj postupak rastegnuti na još dugi niz godina", reče Ove mački.

Možda to zapravo govori Sonji. A možda i sebi. Ne zna.

„I daj se prestani samosažalijevati. Da mene nema, ti bi živjela s onom klinčadijom i od tebe bi ostao samo rep. Razmisli malo!" zafrkće na mačku u pokušaju da promijeni temu.

Mačka se okrene na drugu stranu pa u znak protesta zažmiri kao da spava. Ove ponovo pogleda kroz prozor. Zna on dobro da trogodišnjakinja nije alergična na mačku. I zna da mu je Parvaneh lagala samo kako ona ne bi bila ta koja sada mora brinuti o tom udavu od mačke. Sve on zna.

Pa nije on neki prokleti senilni starac.

23

Čovjek zvan Ove i autobus koji nikad nije stigao

„Svaki čovjek mora znati za što se bori.“ Tako ljudi kažu. Ili mu je to jednom Sonja pročitala iz neke od svojih knjiga. Ove se nije baš najbolje mogao sjetiti; ta je žena uvijek bila okružena gomilama knjiga. I u Španjolskoj ih je kupila punu vrećicu iako uopće nije govorila španjolski. „Naučit ću dok čitam“, objasnila mu je. Kao da se to tako radi. Ove joj je rekao da on radije misli sam nego da čita misli gomile drugih budala. Sonja se samo nasmijala i pogladila ga po obrazu.

A onda je odnio njezine mamutske kofere u autobus. Kada je prolazio pokraj vozača, osjetio je da ovaj smrdi po vinu, ali je zaključio da je to u Španjolskoj vjerojatno normalno; to se kod njih valjda tako radi. Smjestio se u sjedalo i tada ga je Sonja uhvatila za ruku i položila je na svoj trbuh. Osjetio je kako se njegovo dijete miče. Prvi i zadnji put. Nešto kasnije ustao je i otišao do toaleta i kada je već bio na pola puta, autobus je zateturao i očešao se o sigurnosnu ogradu. A onda je uslijedila tišina. Kao da je vrijeme odlučilo duboko udahnuti. Uslijedila je eksplozija stakla koje se rasprsnulo na sve strane. Pa nemilosrdna škripa lima koji se savija. Gromoglasni udarci automobila koji su se zabijali u autobus.

I sva ona vriska. Ove to nikad neće zaboraviti.

Ovea je bacalo po autobusu i jedino čega se sjeća jest da je pao na trbuh. Užasnuto je među tom gomilom tijela pokušao pronaći Sonju, ali je nigdje nije bilo. Bacio se prema naprijed, probijao kroz kišu stakla, ali imao je osjećaj da ga neka bijesna divlja životinja drži na podu i ne da mu mrdnuti tjerajući ga da ostane u tom nezamislivom poniženju. To će ga progoniti svake noći ostatak života: to što je u toj situaciji bio potpuno bespomoćan.

Svake sekunde tijekom tog prvoga tjedna sjedio je pokraj njezina kreveta. Sve dok medicinske sestre nisu inzistirale da se istuširа i promijeni odjeću. Svuda su ga gledali sa suosjećanjem i izražavali mu „sućut“. U sobu im je ušao liječnik i ravnodušnim, kliničkim glasom rekao im da se pripreme „na mogućnost da ona više

nikad neće hodati“. Ove ga je izbacio iz sobe. Kroz vrata koja su bila zatvorena i zaključana. „Pa nije mrtva“, zaurlao je za njim. „Prestanite se ponašati kao da je mrtva!“ Nitko se u bolnici više nikad nije usudio ponoviti istu pogrešku.

Desetog dana, dok je kiša udarala o prozore, a na radiju su spominjali najgoru oluju u posljednjih nekoliko desetljeća, Sonja je uz puno muke malčice otvorila oči, spazila Ovea i sakrila svoju ruku u njegovu. I samo umotala prst u njegov dlan. A onda je zaspala i spavala cijelu noć. Kada se ponovo probudila, medicinska sestra ponudila se da će joj ona reći, ali je Ove smrknuto zahtijevao da to obavi on sam. I onda joj je sve ispričao, staloženim glasom, i milovao joj ruke kao da su jako, jako hladne. Ispričao joj je o vozaču koji je vonjao na vino i kako se autobus zanio u zaštitnu ogradu i sve o sudaru. I o smradu zapaljene gume. I o zvukovima koji paraju uši.

I o djetetu koje neće doći.

Plakala je. Iskonski, neutješni očaj oboje ih je parao i sjekao i vrištao u njima, a nebrojeni sati prolazili su i prolazili. U toj tami kao da su se stopili vrijeme, tuga i bijes. Ove je već tada znao da si nikad neće moći oprostiti što je baš tada ustao sa sjedala i što nije bio tamo da je zaštiti. I znao je da je to bol koju će nositi zauvijek.

Ali Sonja ne bi bila Sonja kada bi dopustila da tama pobijedi. I tako je jednog jutra, Ove ne zna koliko je dana prošlo od nesreće, jasno i glasno objavila da želi početi s fizikalnom terapijom. I kad ju je Ove pogledao, kao da je njegova kralješnica ta koja vrišti poput mučene životinje svaki put kada se ona pomakne, Sonja je samo nježno naslonila glavu na njegova prsa i šapnula: „Možemo birati, Ove. Život ili smrt, ali moramo se pomaknuti.“

Tako je i bilo.

U mjesecima koji su uslijedili Ove je upoznao bezbroj muškaraca u bijelim košuljama. Sjedili su iza svijetlih drvenih stolova izrađenih u raznim općinskim uredima i činilo se da imaju sve vrijeme ovo svijeta za dijeljenje uputa o tome koji dokument treba ispuniti i čemu točno služi. Nikako, međutim, nisu imali vremena za razgovor o mjerama koje je potrebno poduzeti da bi Sonji bilo bolje.

Iz nekog od tih općinskih ureda Sonji su u bolnicu poslali ženu koja ju je prilično zastrašujućim tonom izvijestila kako postoji mogućnost da ju smjeste u „neki dom ili instituciju u kojoj borave ljudi sa sličnim problemima“. Jer da bi svakodnevne obaveze Oveu sada mogle postati „prilično nezgodne i naporne“. Nije izložila

nikakav konkretan plan, ali bilo je posve jasno kamo ta njezina priča vodi. Nije vjerovala da se Ove može i zamisliti uz ovakvu suprugu. „Takve su okolnosti“, nastavila je i glavom diskretno pokazala na krevet. Razgovarala je s Oveom kao da Sonja uopće nije u sobi. Mora li se reći da je Ove ovaj put otvorio vrata? Izbacio ju je i zaurlao: „Jedini dom u koji ćemo ići je naš! Tamo gdje živimo!“ Osim što je vikao i bio prilično bijesan, općinarku je gađao Sonjinom cipelom, pa je kasnije morao moliti medicinske sestre, koje su se umalo našle na putu tom projektilu, da mu pomognu pronaći je. Zbog čega je, naravno, bio još bjesniji. Bilo je to prvi put nakon nesreće da je čuo Sonju kako se smije. Smijeh je prsnuo iz nje bez imalo izgleda da će se zaustaviti, pa je izgledalo kao da će se stropoštati na pod od smijeha. Samo se smijala, i smijala, i smijala, sve dok se samoglasnici nisu počeli kotrljati zidovima i podovima, kao da se rugaju svim zakonima fizike. A Ove je osjećao kao da se ponovo diže iz ruševina kuće razorene u potresu. Srce mu je opet počelo kucati.

Otišao je kući i cijelu je prepravio. Srušio je staru kuhinjsku plohu i stavio novu, nižu. Čak je uspio pronaći i posebno prilagođen štednjak. Ponovo je sagradio dovratak i postavio rampe na sve pragove. Dan nakon što je Sonji bilo dopušteno napustiti bolnicu, vratila se svojem pedagoškom studiju. Ispite je dogovorila za proljeće. U novinama je pronašla oglas putem kojeg je škola s najgorom reputacijom u gradu tražila učiteljicu. Neku da radi s razredom kakav si ne bi poželio ni jedan kvalificirani učitelj s trunkom zdravog razuma. Bio je to razred djece s poremećajem pažnje i hiperaktivnošću prije nego što su poremećaj pažnje i hiperaktivnost uopće izmišljeni.

„Za ovu djecu nema nade“, pedagoški joj je to objasnila ravnateljica na razgovoru za posao. „Mi njih tu ne podučavamo, nego samo skladištimo.“ Moguće je da je Sonja u potpunosti razumjela kako je to kada te netko opiše takvim. Uglavnom, za to slobodno radno mjesto javila se samo ona. I naučila te dječake i djevojčice čitati Shakespearea.

U međuvremenu je Ove bio toliko opterećen bijesom da ga je Sonja ponekad morala zamoliti da izađe van kako ne bi razbio namještaj. Beskrajno ju je boljelo kada bi vidjela njegova otežala ramena koja samo žele iskaliti bijes. Uništiti tog vozača autobusa. Agenciju za putovanja. Zaštitnu ogradu na autocesti. Vinare. Sve i svakoga. Samo udarati i nastaviti udarati dok svako to smeće potpuno ne nestane s lica zemlje. To je bilo jedino što je želio raditi. Taj je bijes smjestio u svoju šupu. I u garažu. Širio ga je oko sebe dok bi obavljao dnevni nadzor ulice. I ni to nije bilo sve. Na kraju je taj bijes trpao i u pisma. Pisao je španjolskoj vladi. Švedskim vlastima. Policiji. Sudu. Nitko nije preuzeo odgovornost. Nikoga nije bilo briga. Odgovorili su citirajući neki članak zakona ili nečije ovlasti. Pronalazili izgovore. Kada je općina odbila sagraditi rampu za invalidska kolica u školi u kojoj je Sonja radila, Ove im je mjesecima pisao pisma i tužbe. Pisao je i novinama. Pokušao ih je tužiti. Doslovce ih je preplavio osvetoljubivošću pokradenog oca.

Međutim, svuda bi ga i stalno, sveposvud, prije ili kasnije zaustavio neki čovjek u bijeloj košulji i njegov ozbiljan i nadmen izraz lica. Protiv njih se nije moglo

boriti. Ne samo da je država bila na njihovoj strani, *oni su bili država.* Oveu je bila odbijena i posljednja žalba. Borba je bila gotova. Tako su odlučile bijele košulje. I Ove im to nikad nije oprostio.

Sonja je sve to gledala. Razumjela je što ga boli i zašto pati. Zato ga je i pustila da bude bijesan, da sav taj jad negdje i nekako pronađe svoj izlaz. Ali jedne od onih ranoljetnih svibanjskih večeri kakve nose topla obećanja o ljetu koje dolazi, okrenula je kolica prema njemu ostavljajući tragove mekanih kotačića po parketu. On je sjedio za kuhinjskim stolom i pisao jedno od svojih pisama, a ona mu je iz ruku uzela olovku, stavila ruku u njegovu i naslonila palac o njegov grubi dlan. Nagnula se i lagano prislonila čelo o njegova prsa. „Sad bi bilo dosta, Ove. Nema više pisama. Od svih tih pisama nemamo više prostora za život." A onda je podigla pogled, nježno ga pomilovala po licu i nasmijala se. „Sada je stvarno dosta, dragi moj Ove."

I tad je bilo dosta.

Sljedećeg se jutra Ove digao u zoru, odvezao *saabom* do njezine škole i vlastitim rukama sagradio rampu za invalidska kolica koju je općina odbila sagraditi. I nakon toga ona je svake večeri dolazila kući i s jednakim mu žarom u očima pričala o svojim dječacima i djevojčicama. Onima koji su u učionicu pristizali u pratnji policije, ali su na odlasku znali recitirati četiri stotine godina staru poeziju. Isti oni koji su je mogli rasplakati, ali i natjerati na smijeh koji se odbijao od zidova njihove kuće. Ove tu nemoguću djecu nikad nije mogao uloviti ni za glavu ni za rep, ali su mu bila draga zbog toga kako su djelovala na Sonju.

Svaki čovjek mora znati za što se bori. Tako se to kaže. A ona se borila, i to je bilo dobro. Za djecu koju nikad nije imala. A Ove se borio za nju.

I to je bila jedina stvar na ovom svijetu koju je doista znao.

24

Čovjek zvan Ove i derište koje riše u bojama

Kad se Ove napokon pokrenuo s bolničkog parkirališta, *saab* mu je bio toliko pun putnika da je svako malo provjeravao pokazivač goriva u strahu da ovaj posve ne podivlja. U retrovizoru ugleda Parvaneh kako posve ravnodušno svojoj trogodišnjakinji dodaje papir i drvene bojice.

„Mora li ona to raditi u autu?“ zareži Ove.

„Bilo bi vam draže da je nemirna i da počne skidati presvlake sa sjedala?“ mirno odgovori Parvaneh.

Ove ne kaže ništa. Samo u retrovizoru drži malu na oku. A ona velikom ružičastom bojicom maše prema mački zavaljenoj Parvaneh u krilu i viče: „Cvtanje, cvtanje!“ Mačka oprezno mjerka dijete, očito u strahu da ne završi kao podloga za crtanje.

Patrick sjedi između njih i vrpolji se. Očito pokušava pronaći najbolji položaj za svoju gipsom fiksiranu nogu koju je uglavio na naslon za ruke između dvaju sjedala. Nije mu lako jer se stvarno trudi najbolje što zna da ne pomakne novine koje je Ove rasprostro na njegovo sjedalo, ali i ispod zagipsane noge. Trogodišnjakinja ispusti drvenu bojicu koja se otkotrlja prema prednjem sjedalu. Tu sjedi Jimmy koji im je došao pomoći prevesti Patricka kući. Za čovjeka njegovih proporcija to je sigurno pokret dostojan gimnastičara olimpijca, no Jimmy se nekako uspije sagnuti i dohvatiti bojicu s otirača ispred sjedala. Na trenutak pogleda bojicu, naceri se, a onda se okrene prema Patrickovoj poduprtoj nozi i na gipsu nacrta nasmiješenog čovječuljka. Malecka vrišti od radosti kada primijeti crtež.

„Znači, i ti ćeš početi stvarati nered?“ upita ga Ove.

„Pa dobro je ispalo, zar ne?“ našali se Jimmy i zausti nešto, kao da će reći Ovcu „daj pet“.

Ove zakoluta očima.

„Oprosti, čovječe, nisam si mogao pomoći“, reče Jimmy i pomalo posramljeno doda bojicu Parvaneh.

Iz Jimmyjeva džepa začuje se neki čudan zvuk. On izvuče mobitel velik poput ruke odrasloga čovjeka i počne mahnito lupati po ekranu.

„Čija je ovo mačka?“ upita Patrick sa zadnjeg sjedala.

„Oveova mica!“ odgovori trogodišnjakinja, apsolutno uvjerena u istinitost svoje tvrdnje.

„Nije“, odmah je ispravi Ove, a onda spazi u retrovizoru kako mu se Parvaneh izazivački osmjehuje.

„Je!“ reče ona.

„Ne. Nije!“ vrisne Ove.

Parvaneh se nasmije. Patrick izgleda prilično zbunjeno. Ona ga ohrabrujuće potapša po koljenu.

„Ne slušaj što Ove kaže. To je stvarno njegova mačka.“

„Ona je prokleta skitnica, točno to!“ ispravi je Ove.

Mačka podigne glavu kao da želi čuti čemu takva zbrka, a onda odluči da je sve ovo izrazito nezanimljivo, pa se sklupča natrag u krilo Parvaneh. Ili točnije, na njezin trbuh.

„Znači, niste je nikuda odnijeli?“ upita Patrick gledajući mačku.

Mačka malo podigne glavu i nakratko zasikće, kao da mu odgovara na pitanje.

„Kako to misliš ‘odnijeli’?“ upita Ove, prekidajući ga.

„Pa… U neki dom za mačke ili nešt…“ započne Patrick, ali ne dovrši misao jer ga prekine Oveov urlik: „Nitko ne ide ni u kakav prokleti dom!“

I time je toj temi došao kraj. Patrick se trudi ne izgledati začuđeno. Parvaneh se trudi ne prasnuti u smijeh. Ni jednome od njih to zapravo ne uspijeva.

„Možemo li negdje stati i nešto prigristi?“ uplete se Jimmy i dublje smjesti u sjedalo. *Saab* se zaljulja.

Ove pogleda u grupicu koja se okupila oko njega. Ima osjećaj kao da je otet i odveden u neki paralelni svemir. Na trenutak razmišlja da samo skrene s ceste, a onda shvati kako bi najgori mogući scenarij bio da sa svima njima ode u zagrobni život. Nakon što to spozna, hitro smanji brzinu i poveća razmak od automobila ispred.

„Pikiti!“ zavrišti trogodišnjakinja.

„Možemo li stati? Nasanin mora piškiti“, upita Parvaneh onako kako to rade ljudi koji vjeruju da je zadnje sjedalo *saaba* od vozača udaljeno barem dvije stotine metara.

„Da! A onda usput možemo i nešto pojesti“, ohrabreno kimne Jimmy.

„Da, može tako jer i ja moram piškiti“, reče Parvaneh.

„McDonalds ima toalete“, poduči ih Jimmy.

„McDonalds je sasvim u redu. Stanite ovdje“, složi se Parvaneh.

„Ne stajemo ovdje“, reče odlučno Ove.

Parvaneh ga promatra u retrovizoru. On joj uzvrati pogled. Deset minuta kasnije on sjedi u *saabu* i čeka ih ispred McDonaldsa. Čak je i mačka otišla s njima. Izdajica. Parvaneh izađe i pokuca Oveu na prozor.

„Jeste li sigurni da ne želite ništa?“ nježno ga upita.

Ove kimne. Ona izgleda pomalo utučeno. On ponovo zatvori prozor. Ona zaobiđe automobil i sjedne na suvozačko mjesto. „Hvala što ste stali“, nasmije se.

„Da, da“, odgovori Ove.

Ona jede krumpiriće. Ove se nagne i ispred nje rasprostre još više novina. Ona se počne smijati. Njemu ne ide u glavu što joj je toliko smiješno.

„Trebam vašu pomoć, Ove“, reče ona odjednom.

Ove ne izgleda izrazito oduševljeno.

„Mislila sam da biste mi mogli pomoći da položim vozački ispit“, nastavi ona.

„Što ste rekli?“ upita Ove kao da je nije dobro čuo.

Ona slegne ramenima. „Patrick će mjesecima biti u gipsu. Moram imati vozačku dozvolu kako bih mogla voziti cure kamo sve već trebaju ići. Mislila sam da biste me mogli podučiti u par sati vožnje.“

Ove izgleda tako zbunjeno da se čak i zaboravio uzrujati. „Dakle, jednostavnije rečeno, vi uopće nemate vozačku dozvolu?“

„Ne.“

„Znači, ono nije bila šala?“

„Ne.“

„Pa, što ste je izgubili?“

„Ne. Nikad je nisam ni imala.“

Čini se da Oveov mozak treba nekoliko trenutaka kako bi procesuirao ovu informaciju koja mu se čini apsolutno nevjerojatnom. „A što radite?“ upita.

„Kakve to sad ima veze?“ odgovori ona.

„Očito je da ima puno veze.“

„Ja sam agentica za nekretnine.“

Ove kimne. „Bez vozačke dozvole?“

„Da.“

Ove smrknuto odmahuje glavom kao da je pred njim školski primjer ljudskog bića koje apsolutno ni za što nije u stanju preuzeti odgovornost. Parvaneh se osmjehne onim svojim malim dosadnim osmijehom, zgužva praznu vrećicu od krumpirića i otvori vrata. „Gledajte na to ovako, Ove: zar želite da me netko drugi uči voziti unutar naselja?“ Pa izađe iz automobila i ode do koša za smeće. Ove ne odgovori. Samo zafrkće.

Na vratima se pojavi Jimmy. „Smijem li jesti u autu?“ upita dok mu komad piletine visi iz usta.

Na prvu Ove pomisli odgovoriti da ne može, ali onda shvati da nikad neće otići odavde ako ovako nastave. Stoga rasprostre toliko novina na suvozačko mjesto i ispod njega kao da ima namjeru lakirati automobil.

„Samo uđi. Hajde već jednom, da možemo krenuti kući“, zabrunda i maše rukama na Jimmyja.

Jimmy veselo kimne. Oglasi mu se mobitel.

„I daj, utišaj tu buku. Pa nije moj auto igraonica s fliperima.“

„Oprosti, čovječe, stalno mi pišu *mailove* s posla“, odgovori Jimmy jedva održavajući ravnotežu s hranom u jednoj ruci, a drugom vadeći mobitel iz džepa.

„To onda znači da imaš posao?“ upita Ove.

Jimmy zadovoljno kimne. „Programiram aplikacije za iPhone.“

Ove ga više nema što pitati.

U automobilu barem na desetak minuta vlada kakav-takav mir, sve dok ne skrenu na parkiralište ispred Oveove garaže. Ove se zaustavi uz spremište za bicikle, stavi *saab* u ler ostavljajući motor upaljen i uputi svojim suputnicima značajan pogled.

„No, dobro je. Može Patrick odavde na štakama“, ironično kaže Parvaneh.

„Automobilima nije dopušteno voziti unutar naselja“, reče Ove.

Patrick se nekako iskobelja sa stražnjeg sjedala, dok se Jimmy izvuče sa suvozačkog mjesta majice posve umrljane masnim hamburgerom. Parvaneh iz vozila u naručju iznese trogodišnjakinju i spusti je. Djevojčica maše i dovikuje nešto potpuno nerazumljivo.

Parvaneh joj kimne , pa se vrati u automobil, nagne kroz prednja vrata i pruži Oveu komad papira.

„Što je to?“ upita Ove, bez ikakve namjere da ga uzme.

„To je Nasanin nacrtala.“

„I što bih ja sada s tim trebao raditi?“

„Pa, nacrtala je vas“, odgovori Parvaneh i tutne mu papir u ruke.

Ove nevoljko pogleda u papir. Ispunjen je crtama i krivuljama.

„Ovo je Jimmy, a ovo je mačka, pa onda Patrick i ja. A ovo ste vi“, objasni Parvaneh. Kad je izgovorila ovo zadnje, pokaže mu na lik u sredini crteža. Sve ostalo na papiru nacrtano je crnom olovkom, ali je lik u sredini pravi vatromet boja. Raskoš i žute, i crvene, i plave, i zelene, i narančaste i grimizne.

„Vi ste najsmješnija osoba koju poznaje. Zato vas uvijek crta u bojama“, odgovori Parvaneh. A onda zatvori vrata automobila i ode. Prođe nekoliko sekundi, a onda se Ove pribere i poviče za njom: „Kako to mislite ‘uvijek’?“

Ali svi su se već razišli i Ovea nitko više nije mogao čuti. Pomalo uvrijeđen, presloži novine na suvozačkom mjestu. Mačka se sa stražnjeg sjedala dokopa

suvozačkoga i udobno se smjesti. Ove odveze *saab* u garažu. Zatvori vrata. Stavi automobil u ler i ne ugasi motor. Osjeti kako ispušne pare polako ispunjavaju garažu, pa skrene pogled prema plastičnom crijevu koje visi sa zida. Nekoliko sljedećih minuta čuje se samo mačje disanje i ritmički rad motora. Bilo bi tako jednostavno, jednostavno samo sjesti ovdje i čekati ono neizbježno. Ove zna da bi to bilo jedino logično rješenje. I već dugo žudi za tim. Kraj. Toliko mu nedostaje da više ne može podnijeti boraviti u vlastitu tijelu. Bilo bi to jedino logično rješenje. Sjediti ovdje sve dok pare ne uspavaju i njega i mačku i dovrše cijelu tu stvar.

Ali tada Ove pogleda u mačku. I ugasi motor.

Sljedećeg jutra ustali su u petnaest do šest. Pili su kavu, odnosno jeli tunu. Kako tko. Kada su završili s nadzorom, Ove je pažljivo očistio snijeg ispred svoje kuće. Kad je bio gotov, zastane ispred šupe, nasloni se na lopatu i pogleda kuće u nizu.

A onda prijeđe cestu i počne čistiti snijeg i ispred drugih kuća.

25

Čovjek zvan Ove i komad valovitog lima

Ove je pričekao da prođe doručak pa tek tada pustio mačku van. I tek je tada s gornje police u kupaonici uzeo plastičnu bočicu. Odvagnuo ju je u ruci kao da je kani baciti, pa je lagano prodrmao da vidi koliko je u njoj ostalo tableta.

Pred sam njezin kraj liječnici su Sonji propisivali gomile tableta protiv bolova. Kupaonica im još izgleda kao skladište kolumbijske mafije. Ove nikad nije vjerovao medicini; oduvijek je bio uvjeren da su stvarni učinci jedino psihološke prirode i da, u skladu s tim, lijekovi djeluju jedino kod ljudi sa skromnim moždanim vijugama. Međutim, upravo mu je sinulo da ta kemija uopće ne bi bila loša za oduzimanje vlastita života.

Začuo je da se nešto zbiva pred ulaznim vratima — mačka se vratila začuđujuće brzo i sada kandžama grebe dovratak, kao da je ulovljena u zamku. Kao da zna kakve se misli roje Oveu po glavi. Ove može razumjeti da je sasvim razočarana njime, ali ne može od jedne mačke očekivati da razumije njegove postupke. Razmišlja kakav bi osjećaj bio počiniti samoubojstvo na ovaj način. Nikad nije uzimao nikakve lijekove i gotovo nikad nije bio pod utjecajem alkohola. Nikad mu nije bio drag osjećaj gubitka kontrole. S vremenom je shvatio da i normalni ljudi teže upravo tom osjećaju, ali ako se njega pita, samo bi potpuno proklet maloumnik mogao gubitak kontrole smatrati nečim čemu treba težiti. Ove razmisli. Hoće li mu biti slabo? Hoće li osjećati bol kad mu organi otkažu? Ili će jednostavno zaspati kad mu tijelo onemoća?

Mačka sad već zavija na hladnoći i snijegu. Ove zatvori oči i pomisli na Sonju. Nije da je on vrsta čovjeka koji se jednostavno preda i umre; ne želi da ona to pomisli, ali sve je ovo zapravo pogrešno. Udala se za njega, a on sada ne zna kako nastaviti dalje bez njezina nosa priljubljenog uz njegov vrat. I to je sve.

Otvorio je poklopac i poslagao tablete na rub umivaonika. Gleda ih kao da očekuje da se pretvore u male robote ubojice. Naravno da nisu. Ove je potpuno ravnodušan. Potpuno mu je nejasno kako bi mu ove male bijele točke uopće mogle

nauditi, bez obzira na to koliko ih uzme.

Mačka zvuči kao da na usta izbacuje sav snijeg koji se nalazi oko Oveovih ulaznih vrata. Ali onda ga omete drugi, sasvim drugačiji zvuk.

Pseći lavež.

Ove podigne pogled. Nekoliko sekundi je sasvim tiho, a onda začuje mačku kako bolno zavija. Pa onda još lajanja. Pa urlikanje Plave Trave.

Ove čvrsto stegne umivaonik. Zatvori oči, kao da se nada da će zvuk zbog toga nestati. Nije. A onda duboko uzdahne i uspravi se. Odvrne poklopac i vrati tablete u bočicu. Spusti se u prizemlje. U prolazu u dnevnom boravku ostavi bočicu kod prozora. Onda kroz prozor ugleda Plavu Travu kako se dernja i juri prema mački s očitom namjerom da je udari.

Ove otvori vrata točno u trenutku kada se ova spremala svom snagom raspaliti životinju nogom u glavu. Mačka brzo izbjegne štiklu oštru poput igle i ustukne prema Oveovoj šupi za alat. Džukela histerično reži, slina mu frca na sve strane i izgleda kao neka zvijer zaražena bjesnoćom. U njuški steže krzno. Ove shvati da upravo sada, prvi put u životu, vidi Travu bez sunčanih naočala. Iz zelenih očiju isijava joj zloća. Ona zakorači unatrag pripremajući se za drugi udarac, a onda spazi Ovea i zastane u pola zamaha. Donja joj se usna trese od bijesa.

„Dat ću ustrijeliti tu gnjusobu!“ prosikće i pokaže na mačku.

Ove odmahne lagano glavom ne skidajući pogled s nje. Trava proguta slinu. Nešto u njegovu gardu, a kao da je od stijene odvaljen, naočigled umanji njezine ubilačke nagone.

„To je j-j-jebena ulična mačka i… I doći ću joj glave. Ogrebla je Princa!“ promuca ona.

Ove ne odgovori ništa, ali mu pogled postane mrk. Čak je i Džukela ustuknula.

„Prinče! Idemo!“ dobaci psu, pa nestane iza ugla kao da je Ove fizički gura.

Ove ostane gdje je i bio. Ponovo teško diše. Stavi šaku o prsa i osjeti nekontrolirane otkucaje srca. Malo zastenje, a onda pogleda u mačku. I mačka u njega. Na boku ima novu ranu. Krzno joj je ponovo umrljano krvlju.

„Tih devet života neće ti baš dugo potrajati, zar ne?“ kaže joj Ove.

Mačka liže svoje šape i izgleda poput one vrste mačaka koje baš vode računa o broju života. Ove kimne i uđe u kuću. „Ajde, ulazi.“

Mačka zakorači na prag. Ove zatvori vrata. Stoji nasred dnevnog boravka. Gdje god pogleda, vidi Sonju kako ga gleda. Tek tada shvati da je po kući poslagao njezine fotografije tako da ga prate na svakom koraku. Sonja na kuhinjskom stolu, Sonja na zidu u hodniku, Sonja na pola stepenica. Evo je i na prozorskoj klupici, no sada je na prozor skočila i mačka i zasjela točno pokraj nje. Ljutito je pogledala Ovea pa šapom gurnula bočicu s tabletama. Bočica glasno tresne o pod. Ove podigne bočicu, a mačka ga užasnuto gleda, kao da će svaki čas povikati „Otkrila sam te!“

Ove nogom lagano šutne lajsnu, a onda se okrene i stavi bočicu s tabletama na

policu u kuhinji. Potom si napravi kavu, a mački ulije vodu u njezinu zdjelicu.

Piju u tišini.

Ove podigne praznu zdjelicu i odloži je u sudoper, do njegove šalice za kavu. Dugo stoji s rukama na bokovima, a onda se okrene i ode u hodnik.

„Ajde, ideš sa mnom“, požuruje mačku i ne gledajući je. „Sad ćemo pokazati tom mješancu.“

Ove navuče mornarski plavu zimsku jaknu, obuje cipele i pusti mačku da prva prođe kroz vrata. Pogleda u Sonjinu sliku na zidu. Ona mu se osmjehne. Možda i nije toliko užasno važno umrijeti da to ne bi moglo pričekati još koji sat, pomisli Ove i krene za mačkom niz ulicu.

Ode do Runeove kuće i strpi se nekoliko minuta da mu otvore vrata. Prije nego što se to dogodi, iz kuće začuje usporeni zvuk nekakvog povlačenja, kao da se vratima približava duh i za sobom vuče teške lance. A onda se vrata napokon otvore i na njima stoji Rune. Tupo gleda u Ovea i mačku.

„Imaš možda valovitog lima?“ upita Ove bez ikakve namjere da gubi vrijeme na bespotrebno čavrljanje. Rune koju sekundu samo prodorno pilji u njega, kao da mu se mozak jako napreže dok kopa po sjećanjima.

„Valovitog lima?“ ponovi više za sebe, kao netko tko se upravo probudio i silno se trudi sjetiti što je sanjao.

„Valovitog lima, da“, kimne Ove.

Rune ga gleda ili, bolje rečeno, gleda kroz njega. oči mu svjetlucaju poput netom ulaštenog poklopca motora. Mršav je i pogrbljen. Brada mu je sijeda, gotovo posve bijela. Nekad je izgledao kao čovjek čiji izgled izaziva poštovanje, a sada odjeća s njega visi. Ostario je. Jako, jako je ostario, shvati Ove. To saznanje udari ga snažnije nego što je očekivao. Rune na trenutak zatrepće, a onda mu se usne počnu trzati. „Ove?“ uzvikne.

„Pa, da. Papa sigurno nije“, odgovori Ove.

Nagužvana koža na Runeovu licu razvuče se u sanjivi osmijeh. Obojica muškaraca, nekoć bliski onoliko koliko muškarci njihove vrste mogu biti, gledaju jedan u drugoga. Jedan od njih je muškarac koji odbija zaboraviti prošlost, a drugi je se uopće ne može sjetiti.

„Ostario si“, reče Ove.

Rune se naceri, a onda se začuje Anitin tjeskoban glas i u sljedećem trenutku na tim svojim sitnim nogama jurne do vrata „Netko je tu, Rune? Što radiš ovdje?“ pozove ona užasnuto i pojavi se na kućnom pragu. Onda ugleda Ovea.

„Oh. Bok, Ove“, reče i iznenada stane.

Ove stoji s rukama u džepovima. Mačka do njega izgleda kao da bi učinila isto samo da ima džepove. Ili ruke. Anita izgleda sićušno i bezlično, u sivim hlačama i sivoj pletenoj vesti, sa sivom kosom i sivom kožom. Ali Ove primijeti da su joj oči crvene i natečene. Ona brzo obriše oči i trepćući odagna bol. Kao što to čine žene

njezine dobi. Kao da svakodnevno što je na vratima i odlučno metlom tjeraju tugu iz kuće. Anita nježno primi Runea za ramena i odvede ga do invalidskih kolica u dnevnom boravku, uz prozor.

„Bok, Ove“, ponovi žena prijateljskim, ali i iznenađenim tonom kad opet dođe do vrata „Što mogu učiniti za tebe?“

„Imaš valovitog lima?“ upita on.

Ona izgleda zbunjeno. „Valovitog lima?“ promumlja kao da nema pojma o čemu on govori.

Ove duboko uzdahne. „Za boga miloga, valoviti lim.“

Anita ne izgleda ništa manje zbunjeno. „Trebala bih ga imati?“

„Gotovo sam siguran da ga Rune ima u šupi“, reče Ove i ispruži ruku.

Anita kimne. Skine ključ šupe sa zida i stavi ga u Oveov dlan. „Valoviti. Lim?“ upita ona ponovo.

„Da“, ponovi Ove.

„Ali mi nemamo metalni krov.“

„Pa kakve to veze ima?“

Anita odmahne glavom. „Ma, ne. Da. Možda i nema, naravno. „

„Čovjek uvijek ima nešto lima“, reče Ove kao da je to nešto o čemu se ne raspravlja.

Anita kimne kao što to rade ljudi kad se suoče s nepobitnom činjenicom. Kao da je komad valovitog lima nešto što svaki normalan čovjek ima u svojoj šupi. Za svaki slučaj, ako zatreba.

„Ali, pa kako ti onda nemaš komadić tog lima?“ pokuša ona, uglavnom da bi imala što za reći.

„Potrošio sam sve zalihe“, kaže Ove.

Anita kimne kao da ga posve razumije. Kao što to rade ljudi kada se suoče s nepobitnom činjenicom. Kao da nije ništa čudno u tome da normalna osoba koja nema metalni krov toliko troši taj valoviti lim da je ostala bez zaliha.

Minutu kasnije na njezinim se vratima ponovo pojavi Ove pobjedonosno tegleći golem komad valovitog lima, velik poput tepiha u dnevnom boravku. Anita stvarno ne zna kako je tako veliki komad lima uopće i stao u njihovu šupu, a da ona pojma nije imala da je tamo.

„Jesam li ti rekao?“ kimne joj Ove i vrati ključ.

„Da… Da, jesi“, Anita osjeti obavezu to mu priznati.

Ove se okrene prema prozoru. Rune ga gleda. I baš kad se Anita okretala da uđe u kuću, Rune se ponovo naceri i podigne ruku u znak pozdrava. Kao da je tada, te jedne kratke sekunde, točno shvatio tko je Ove i što radi kod njih. Anita neodlučno zastane i okrene se.

„Dolazili su ponovo iz socijalne skrbi. Žele mi ga uzeti“, reče ona ne podižući

pogled. Glas joj pukne, kao da je netko poderao papir. Ove stisne valoviti lim.

„Kažu da nisam sposobna brinuti se o njemu. Zbog njegove bolesti i svega. Kažu da mora u dom“, izgovori ona. Ove nastavi stiskati valoviti lim.

„Umrijet će ako ga stavim u dom, Ove. Ti to jako dobro znaš“, prošapće žena.

Ove kimne i gleda u smrznute opuške cigareta u pukotinama popločane staze. Krajičkom oka primijeti da se Anita nekako lagano naslonila na jednu stranu. Sonja mu je još prije godinu dana rekla da je imala operaciju kuka, sad se sjetio, a u posljednje vrijeme vidio je i kako joj se tresu ruke.

„Prvi stupanj multiple skleroze“, tako mu je to Sonja objasnila. Nekoliko godina ranije Rune je obolio od Alzheimera.

„Pa mogao bi ti sin doći i pomoći“, potiho promrmlja Ove.

Anita podigne pogled. Gleda ga u oči i popustljivo se nasmije. „Jonah? Ah, on živi u Americi, pa znaš. Ima dosta svojih briga. Znaš već kakvi su mladi!“

Ove ne odgovori. Anita je izgovorila to „Amerika“ kao da se taj njezin sebični sin preselio u kraljevstvo nebesko. Ove to derište nije vidio u ovoj ulici ni jedan jedini put otkako se Rune razbolio. Sada je već odrasla osoba, a nema vremena za svoje roditelje.

Anita se naglo prene, kao da je upravo shvatila da radi nešto nedopušteno. Osmjehne se Oveu i krene se ispričavati. „Oprosti Ove, ne bih trebala stajati ovdje i oduzimati ti vrijeme svojim kukanjem.“ I potom krene u kuću. On ostane stajati na istom mjestu s valovitim limom u ruci i mačkom sa strane. Trenutak prije nego što se vrata zatvore Ove još nešto promumlja, a Anita se iznenađeno okrene, proviri kroz odškrinuta vrata i pogleda ga. „Molim?“

Ove se okrene i krene odlaziti pa ispod glasa protisne: „Rekoh, ako još imaš problema s onim prokletim radijatorima, samo mi pozvoni. Mačka i ja smo kod kuće.“

Anitino naborano lice razvuče se u iznenađeni osmijeh. Tada na pola koraka izađe iz kuće, kao da još nešto želi reći. Možda nešto o Sonji, koliko joj nedostaje najbolja prijateljica. Koliko joj nedostaje ono što su imali njih četvero kad su se tek doselili u ulicu, prije gotovo četrdeset godina. Koliko joj nedostaje čak i način na koji su se Rune i Ove prepirali. Ali Ove je već zamaknuo iza ugla.

Kad se vratio u svoju šupu, uzeo je rezervni akumulator *saaba* i dvije velike metalne štipaljke. Potom je polegnuo valoviti lim preko popločane staze između šupe i kuće i pažljivo ga pokrio snijegom pa stao pokraj mačke i neko vrijeme promatrao svoj uradak. Savršena zamka za psa, skrivena ispod snijega, puna struje i spremna da ugrize. Čini se da je to sasvim razumna osveta. Kad sljedeći put Plava Trava ovuda prođe sa svojom prokletom Džukelom i kada toj beštiji samo padne na pamet pomokriti se po Oveovu prilazu, napravit će to na naelektriziranu metalnu ploču. A onda ćemo vidjeti hoće li im to biti zabavno.

Mačka nagne glavu i gleda u limenu ploču.

„Kao da ti se strijela zabije u mjehur“, zaključi Ove. Mačka ga dugo gleda, kao

da ga želi pitati misli li on to ozbiljno. A onda Ove gurne ruke u džepove i odmahne glavom. „Ne… ne, mislim da ne.“ I samo mrzovoljno uzdahne. Pa pokupi akumulator i valoviti lim i sve skupa vrati u garažu. Ne zato što misli da ti kreteni ne zaslužuju pravi strujni udar — jer zaslužuju — nego zato što mu je sinulo da je prošlo već mnogo vremena otkako ga je netko podsjetio na razliku između ljudi koji su zli jer moraju biti i onih koji su zli samo zato što mogu.

„Svejedno je to bila prokleto dobra ideja“, podijeli Ove s mačkom dok su ulazili u kuću. Mačka ode u dnevni boravak i uputi mu omalovažavajući pogled, kao da mu kaže: „Aha, jasno da je bila…“

A onda su ručali.

26

Čovjek zvan Ove i društvo u kojem više nitko ne zna popraviti bicikl

Mnogim je ljudima teško živjeti s nekim tko voli biti sam. To zna biti teret onima koji sami ne znaju uživati u samoći. Sonja se ipak nije žalila više nego što je bilo nužno. „Prihvatila sam te takvoga kakav jesi“, znala je reći. Međutim, Sonja nije bila toliko maloumna da ne bi razumjela kako čak i ljudi poput Ovea vole imati nekoga s kim mogu s vremena na vrijeme porazgovarati. I već je stvarno prošlo dosta vremena otkako je Ove imao nekoga takvog.

„Pobijedio sam“, odrješito je rekao Ove kada se začulo lupanje poštanskog sandučića.

Mačka skoči s prozorske daske u dnevnom boravku i ode u kuhinju. Stvarno ne podnosi poraze, pomisli Ove i ode do ulaznih vrata. Prošle su godine otkako se s nekim kladio u koje će vrijeme doći pošta. Nekad se, tijekom ljetnih godišnjih odmora, kladio s Runeom, a njihova su klađenja bila toliko intenzivna da su razvili složen sistem koji je mjerio odstupanja do u pola minute. Tako je to bilo nekad. Pošta je dolazila točno u podne i bila je nužna jasna i precizna granica da bi se saznalo tko je pogodio. Danas to više nije tako. Danas poštu dostavljaju u bilo koje doba, i tijekom dopodneva, kako god im se svidi. Pošta to radi kako ju je volja, a primatelji bi trebali biti zahvalni što su uopće dobili pošiljke. Nakon što je prestao razgovarati s Runeom, Ove se pokušao kladiti sa Sonjom. Ali ona nije razumjela pravila. Pa je odustala.

Momak u poštarskoj uniformi za dlaku je izbjegao pad sa stepenica kad je Ove naglo otvorio vrata i iznenađeno ga pogledao. „Da?“

Momak ne izgleda kao da je u stanju pronaći odgovor. Po rukama prevrće novine i pisma. I tek tada Ove primijeti da je to isti onaj mladić koji se prije nekoliko dana svađao s njim zbog onog bicikla, tamo pokraj spremišta. Oko bicikla za koji je

ova mladost rekla da će ga „popraviti“. Naravno da Ove zna što to znači. „Popraviti“ toj bandi znači „ukrasti i prodati na internetu“, kratko i jasno.

Momak izgleda, ako je to uopće moguće, znatno manje uzbuđen zbog činjenice da su se ponovo sreli. Izgleda kao oni konobari za koje vam je teško procijeniti hoće li vam poslužiti hranu ili je prvo časkom odnijeti u kuhinju, pa pljunuti u tanjur i vratiti ga na stol. Mladić nepovjerljivo gleda u Ovea, a onda mu nevoljko doda poštu i isprati to prgavim „evo vam.“ Ove uzme poštu ne skidajući pogled s njega.

„Poštanski sandučić vam je sav u komi, pa sam vam donio u ruke“, reče momak i pokaže na zgužvani lim koji je nekoć bio Oveov poštanski sandučić – dok Štrkljavi nije krenuo prikolicom u rikverc — a onda kimne prema pismima i novinama u Oveovoj ruci. Pogleda ih i Ove.

Novine su jedne od onih lokalnih koje se dijele besplatno čak i onda kada im čovjek jasno da do znanja da to, dovraga, ne čine. A pismo je sigurno neka reklama, pretpostavlja Ove. Točno je da su na prednjoj strani omotnice ispisani Oveovo ime, prezime i adresa, ali to je tipičan reklamni trik. Da čovjek pomisli kako je dobio poštu od stvarne osobe, a onda otvori omotnicu i u trenu postane žrtva marketinga. Te fore kod Ovea ne pale.

Momak stoji ispred njega, ziba se na petama i pilji u pod. Kao da se bori s nečim u svojoj nutrini što ima potrebu izletjeti van.

„Još nešto?“ upita Ove.

Momak provuče ruke kroz masnu kosu nekoga tko je zapeo u pubertetu. „Ma, ovaj… Dovraga. Samo me zanimalo imate li vi suprugu koja se zove Sonja“, provali iz njega.

Ove ga sumnjičavo odmjeri. Mladić pokaže na omotnice. „Vidio sam prezime. Imao sam učiteljicu s tim imenom. Pa sam se pitao…“ Izgleda kao da samome sebi u glavi psuje sve po spisku što je to uopće pitao, a onda se okrene na peti i krene odlaziti. Ove se nakašlje i pročisti grlo udarajući u dovratak. „Stani. Moguće da je tako. A što sa Sonjom?“

Mladić zastane koji metar dalje. „Ah, sranje. Ma… Samo mi je bila draga, to je sve što sam htio reći. Ja sam, znate… Nikad mi nije išlo pisanje i čitanje i sve to.“ Ove zamalo ispali „Ma, stvarno? Nikad to ne bih rekao“, ali odluči radije prešutjeti. Momak se vrpolji. Prođe rukama kroz kosu, pomalo dezorijentiran, kao da se nada da će mu to pomoći pronaći prave riječi. „Ona je jedina učiteljica koju sam ikad imao, a da nije mislila da sam potpuno glup“, promrmlja gotovo se gušeći od emocija. „Ona me naučila da čitam onog… Shakespearea, znate. Nisam ni znao da mogu takvo što čitati. Ali ona me navela da čitam fakat debele knjige. I sve to. Stvarno sam se osjećao usrano kad sam čuo da je umrla, znate.“

Ove ne odgovori. Momak gleda u pod, a onda slegne ramenima. „To je to…“ I utihne. Obojica samo stoje, pedesetdevetogodišnjak i tinejdžer, nekoliko metara jedan od drugoga, udarajući nogom u snijeg. Kao da jedan drugom dobacuju sjećanja, sjećanja na ženu koja je inzistirala vidjeti više potencijala u nekim muškarcima nego

što su oni sami vidjeli. Nijedan od njih dvojice nije znao što da radi s tim zajedničkim iskustvom.

„A što planiraš napraviti s onim biciklom?“ napokon pita Ove.

„Obećao sam svojoj djevojci da ću ga popraviti. Ona živi ondje“, odgovori momak i glavom pokaže na kuću na samom kraju ulice, nasuprot kući Anite i Runea. Tamo gdje žive oni koji, kada nisu na Tajlandu ili gdje već, po cijele dane samo recikliraju.

„Ruku na srce, ta cura mi još nije cura. Ali, ja bih htio da mi jest. Ili nešto u tom smislu.“

Ove ga proučava onako kako već sredovječni muškarci promatraju mlađe primjerke koji misle da su u stanju izmisliti novu abecedu. „Pa, je l' imaš kakvog alata?“ upita ga. Momak odmahne glavom.

„Dobro, a kako misliš popraviti bicikl bez alata?“ čudi se Ove više iznenađen nego ižívciran.

Momak slegne ramenima. „Pojma nemam.“

„Pa zašto si ga onda obećao popraviti?“

Momak nogom gurka snijeg. Posramljen je. Češe se po kosi. „Zato što je volim.“

Ove baš i nije siguran što bi mu rekao na takvo što, pa samo smota lokalne novine i pisma, poput pendreka, i počne njima udarati o vlastiti dlan.

„Moram ići“, promrmlja momak gotovo nečujno i napravi pokret namjeravajući se okrenuti.

„Javi mi se onda poslije posla, ja ću ti srediti taj bicikl“, provalile su odnekud Oveove riječi. „Ali moraš donijeti vlastiti alat“, doda.

Momak se razvedri. „Vi to ozbiljno? Čovječe…“

Ove nastavi lupati pendrekom od papira po ruci. Mladost proguta slinu.

„Zakon! Čekajte. Ah, sranje. Ne mogu danas doći po bicikl! Moram na drugi posao! Ali sutra, čovječe, mogu doći sutra. Je li vam okej ako ga pokupim, ono, sutra umjesto danas?“

Ove nakrivi glavu i gleda u momka kao da je pred njim lik iz crtića. Momak duboko udahne i pribere se.

„Koji drugi posao?“ upita Ove kao da je dobio nepotpuni odgovor u završnici kviza *Potjera.*

„Navečer i vikendima radim u kafiću“, izgovori momak, a u očima mu bljesne novostečena nada. Možda je upravo dobio mogućnost spasiti svoju vezu iz mašte s djevojkom koja i ne zna da je njegova; takvu vezu može imati samo tinejdžer s masnom kosom.

„Trebaju mi oba posla jer štedim novac“, objasni.

„Za što?“

„Za auto.“

Oveu nije promaklo da se mladić isprsio kada je spomenuo automobil. Na trenutak ga pogleda kao da dvoji, a onda polako i oprezno ponovo lupne papirnatim pendrekom po dlanu. „Kakav auto?“

„Gledao sam jednog *renaulta*“, izgovori momak razdragano, pa se još malo nadme. Zrak između dvojice muškaraca stane na koju stotinku udaha. Odjednom ih obavije čudna tišina. Da je to bila scena iz filma, kamera bi vrlo vjerojatno imala dovoljno vremena pomaknuti se 360 stupnjeva oko njih prije nego što je Oveu najzad popustilo strpljenje.

„*Renault*? *Renault*? Pa to je prokleti fran-cu-ski auto! Ne možeš samo tako prokleto otići i kupiti francuski auto!!!“

Čini se kao da momak želi nešto reći, ali za to nije dobio priliku. Ove se prodrma kao da se pokušava riješiti uporne ose. „Isuse, kakvo tele! Zar ne znaš ništa o automobilima?“

Momak odmahne glavom. Ove duboko uzdahne i stavi ruku na čelo kao da ga je iznenada opalila migrena. „Čekaj. A kako misliš dovesti bicikl do kafića ako nemaš auto?“ napokon izgovori naočigled se trudeći zadržati mir.

„Ovaj… Nisam razmišljao o tome“, procijedi momak.

Ove u nevjerici odmahne glavom. „*Renault*? Za boga miloga.“

Momak kimne. Ove frustrirano protrlja oči. „Gdje je taj prokleti kafić u kojem radiš?“

Dvadeset minuta kasnije, Parvaneh iznenađeno otvori svoja ulazna vrata. S druge strane stoji Ove pažljivo trljajući glavu papirnatim pendrekom.

„Imate li onu neku oznaku?“

„Molim?“

„Morate imati jedan od onih znakova na kojima piše da učite voziti. Imate li ga ili ne?“

Ona kimne. „Da… Da, imam, ali što…“

„Doći ću po vas za dva sata. Idemo mojim autom.“ Izgovori to, pa se okrene i odmaršira svojoj kući, samo da ne bi dočekao odgovor.

27

Čovjek zvan Ove i poduka iz vožnje

U gotovo četrdeset godina, koliko su živjeli u naselju s kućama u nizu, znalo se dogoditi da neki bezobzirni i novopridošli susjed skupi dovoljno hrabrosti i pita Sonju zašto se Ove i Rune tako silno mrze. Zašto su dvojica muškaraca, nekoć bliski, odjednom postali takvi neprijatelji?

Sonja bi obično odgovorila da je situacija prilično jasna. Riječ je jednostavno o tome da je, kada su se sa suprugama uselili u kuće, Ove vozio *saab 96*, a Rune *volvo 244*. Godinu ili nešto malo kasnije, Ove je kupio *saab 95*, a Rune *volvo 245*. Tri godine kasnije, Ove je kupio *saab 900*, a Rune *volvo 265*. U desetljećima koja su uslijedila Ove je kupio još dva *saaba 900*, a onda i *saab 9000*. Rune je kupio još jedan *volvo 265*, a onda *volvo 745*, ali se onda ipak vratio *volvu 740* i kupio njega. U to je vrijeme Ove kupio još jedan *saab 9000*, a Rune se s vremenom prebacio na *volvo 760*, nakon čega si je Ove priuštio novi *saab 9000*, a Rune je svoj automobil mijenjao za *volvo 760 turbo*. Onda je jednog dana Ove bio u autosalonu pogledati novi *saab 93*, a kada je te večeri došao kući, vidio je da je Rune kupio novi *BMW*.

„*BMW*“ grmio je Ove na Sonju. „Kako je uopće moguće normalno razgovarati s takvim ljudskim bićem? Kako?“

I moguće je da to baš i nije bilo najsmislenije objašnjenje početka njihove mržnje, znala je reći Sonja. No, to ste ili mogli razumjeti ili ne. Ako niste, uopće nije imalo smisla raspredati ostatak priče. Većina ljudi to ne može shvatiti, znao je reći Ove, ali u današnje vrijeme ljudi nemaju pojma o lojalnosti. Za njih je automobil samo „prijevozno sredstvo“, a cesta samo obična komplikacija na putu od točke A do točke B. Ove je uvjeren da je upravo to razlog zbog kojeg su ceste u tako lošem stanju. Da su ljudi samo malo pažljiviji prema svojim automobilima, ne bi vozili kao idioti, glasno je razmišljao Ove i zabrinuto pogledavao kako Parvaneh razmješta novine koje je poslagao po sjedalu. Susjeda sada već mora povući sjedalo unatrag najviše koliko ide kako bi mogla manevrirati trudničkim trbuhom i smjestiti se u automobil, a onda isto to sjedalo povući prema naprijed da bi mogla dosegnuti upravljač.

Poduka iz vožnje nije počela baš bajno. Točnije, počela je s Parvaneh koja se pokušala ugurati u *saab* s bocom gaziranog pića u ruci. Nije to trebala učiniti. Onda je pokušala petljati po Oveovu radiju tražeći „neku zabavniju radijsku postaju." Ni to nije trebala učiniti.

Ove je podigao novine s poda, zarolao ih i počeo njima nervozno udarati o dlan, kao da su mrvicu agresivnija verzija antistresne loptice. Ona zgrabi upravljač i pogleda u kontrolnu ploču poput radoznalog djeteta. „Kako ćemo početi?" vrisne uzbuđeno, pa napokon i nakon podosta natezanja pristane Oveu uručiti gazirani sok.

„Pritisnite kvačilo", mrko kaže Ove.

Parvaneh pogleda oko sjedala kao da nešto traži. Onda pogleda u Ovea i pretjerano se umilno nasmije. „Koja je to papučica?"

Oveovo lice preplavi nevjerica. Žena ponovo pogleda oko sjedala i okrene se prema pojasu za vezanje, kao da je kvačilo točno tu negdje. Ove se uhvati za glavu. Parvanehino lice odmah se snuždi. „Rekla sam vam da želim učiti voziti automatik! Zašto ste me natjerali da vozim vaš automobil?"

„Zato što morate dobiti pravu vozačku!" odgovori joj Ove odsječeno, naglašavajući riječ „pravu" kako bi joj bilo jasno da je vozačka dozvola za automatik jedno, a da su „prava vozačka" i „pravi automobil" s mjenjačem nešto sasvim drugo.

„Prestanite se derati na mene!" izdere se Parvaneh.

„Ne derem se!" zadere se Ove na nju.

Mačka se skupi na stražnjem sjedalu, očito u strahu da se ne nađe u središtu ovoga, što god to bilo. Parvaneh prekriži ruke i zagleda se kroz prozor. Ove ritmički udara pendrekom od papira o dlan.

„Papučica koja se nalazi skroz na lijevoj strani je kvačilo", napokon promrmlja Ove. Potom udahne toliko duboko da se morao malo odmoriti prije nego što je izdahnuo i nastavio: „Ono u sredini je kočnica. Na desnoj strani se nalazi papučica za gas. Stisnete kvačilo, ubacite u brzinu i potom lagano otpuštate kvačilo, dodajete malo po malo gasa i krenete."

Izgleda da je Parvaneh to prihvatila kao ispriku. Kimne i smiri se. Uhvati upravljač, pokrene automobil i slijedi njegove upute. *Saab* naglo trzne i poskoči, onda se uz trzaj i glasnu tutnjavu katapultira prema parkiralištu za goste, umalo zabije u drugi automobil, pa naglo ukopa u mjestu. Ove je povukao ručnu kočnicu. Parvaneh je pustila upravljač, počela panično vrištati i dlanovima prekrila oči. Ove je uzdahnuo kao da je povlačenje ručne kočnice bio neviđen napor. Mišići lica mu se trzaju kao u čovjeka kojem su oči poprskali limunovim sokom.

„I što sad!?" zagrmi Parvaneh kada shvati da je *saab* samo dva centimetra od stražnjih svjetala automobila ispred njih.

„U rikverc. Stavite u rikverc", uspije kroza zube procijediti Ove.

„Skoro sam se zabila u taj auto!" dašće Parvaneh.

Ove je promatra preko vrha pendreka, a onda mu lice iznenada preplavi neka

vrsta spokoja. Okrene se i ravnodušno joj kimne. „Ma, nema veze, nije strašno. To je *volvo*.“

Trebalo im je petnaest minuta da se iskobeljaju s parkirališta i dođu na glavnu cestu. Kada su došli na cestu, Parvaneh je u prvoj brzini nagazila gas do daske, a *saab* je zaurlikao kao da će svaki čas eksplodirati. Ove joj smireno kaže da sada mora promijeniti brzinu, a ona vrisne da ne zna kako. Sve to vrijeme mačka izgleda kao da pokušava otvoriti stražnja vrata.

Kada su stali na prvom crvenom svjetlu na semaforu, na njih se nalijepio veliki crni terenac s dvojicom mulaca obrijanih glava, i to toliko blizu da je Ove bio prilično siguran kako će na povratku kući na svojem automobilu pronaći ugravirane njihove registracijske pločice. Parvaneh nervozno pogleda u retrovizor. Terenac udara po gasu kao da si daje oduška. Ove se okrene i pogleda ih kroz stražnje staklo. Primijeti da mulci imaju tetovaže po cijelom vratu. Kao da takav terenac nije dovoljno jasan odraz njihove gluposti.

Na semaforu se upali zeleno svjetlo. Parvaneh stisne kvačilo, *saab* proizvede neki zvuk i kontrolna se ploča odjednom sva zatamni. Uspaničeno, Parvaneh okrene ključ da bi ponovo pokrenula motor, ali on počne strugati takvim zvukom da bi čovjeku od tuge srce moglo pući popola. Motor zagrmi, zakašlje i ponovo utihne.

Momci obrijanih glava i tetoviranih vratova zasjednu na trubu.

Jedan od njih nekog boga maše.

„Stisnite kvačilo i dodajte još gasa“, reče Ove.

„Upravo to i radim!“ odgovori ona.

„Upravo to ne radite.“

„Radim!“

„Ne, vi sada urlate.“

„Ja jebeno ne urlam!“ poviče ona.

Terenac im trubi koliko god može. Parvaneh pritisne kvačilo. *Saab* krene unatrag i udari u prednju stranu terenca. Tetovirani Vratovi tada zalegnu na trubu kao da žele oglasiti alarm za zračni napad.

Parvaneh očajnički okrene, ali se iz toga izrodi još samo jedno režanje motora, a onda odjednom pusti sve iz ruku i njima pokrije lice.

„Blagi bože. Pa nećete sad valjda plakati?“ Ove je u potpunom čudu.

„Ne plačem, dovraga“, zaurla ona dok suze pršte po kontrolnoj ploči.

Ove se nasloni na sjedalo i spusti pogled na svoja koljena. Čvrsto steže papirnati pendrek.

„Ovo mi je tako naporno, razumijete li?“ i dalje rida, samo sada spusti čelo na volan kao da se nada da će biti mekan i udoban. „Ja sam malo trudna! I malo pod stresom! Zar nitko ne može pokazati trunku razumijevanja za prokleto trudnu ženu koja je malo pod stresom!?“

Ove se neudobno vrpolji na suvozačkom mjestu. Ona rukama udari nekoliko puta po volanu, promrmlja nešto kako samo želi popiti malo proklete limunade, zamlatara rukama iznad volana, zarije lice u rukav i ponovo brižne u plač.

Terenac iza njih i dalje trubi, sada već zvuči poput finskog trajekta koji će ih pregaziti. A onda nešto u Oveu pukne. Treskom otvori vrata, izađe iz automobila, polako krene prema terencu i otvori vrata na vozačkom mjestu. Umalo ih odlomi. „Što je?! Vi nikad niste učili voziti?“

Vozač nema vremena odgovoriti.

„Ti glupo malo govno!“ zagrmi Ove u lice tetoviranog mladića obrijane glave toliko bijesno da mu se pljuvačka rasprsne na sve strane.

Tetovirani Vrat nema vremena odgovoriti, ali Ove i ne čeka odgovor. Umjesto toga, zgrabi ga za okovratnik tako snažno da vozač nespretno spuzne iz automobila. Od onih mišićavih je, ima blizu sto kilograma, ali Ove ga steže tako silovito da ne može ni mrdnuti. Očito je kako je momak toliko iznenađen snagom ovog vremešnog čovjeka da mu ne pada na pamet upotrijebiti bilo kakvu snagu u svoju obranu. Iz Oveova pogleda isijava neviđeni bijes. Zabija tog otprilike tridesetpetogodišnjeg mladića u taj njegov terenac toliko snažno da se lim savije. Ispruži kažiprst, mahne mu pred nosom i ukopa se tako blizu balavčevu licu da mu može osjetiti dah.

„Slušaj me. Potrubi još jednom i bit će ti to posljednje što si učinio na ovome svijetu. Razumio?“

Tetovirani si Vrat dopusti prestravljeni pogled prema jednako mišićavom prijatelju u automobilu, a onda i prema rastućoj koloni drugih automobila koja se gomila iza terenca. Nitko i ne mrdne, a kamoli da mu priskoči u pomoć. Nitko se ne oglasi ni trubom. Niti trepne. Čini se da svi misle isto: ako je čovjek netetoviranog vrata Oveove dobi bez ikakve dvojbe prišao čovjeku tetoviranog vrata godina koliko taj mulac već ima i nabio ga tako silno na automobil, onda je vrlo vjerojatno da će čovjeka netetoviranoga vrata još više razljutiti ako ga netko omete.

Oveov pogled taman je od bijesa. Nakon nekoliko sekundi čini se da je Tetovirani Vrat uvjeren kako se starac nimalo ne šali. Vršak njegova nosa gotovo se nevidljivo pomakne gore i dolje, kao znak da mu je sve jasno. Ove kimne i spusti ga na zemlju. Onda se okrene, zaobiđe terenac i vrati se natrag u *saab*. Parvaneh bulji u njega širom otvorenih usta.

„A sada me slušajte“, mirno joj kaže Ove pažljivo zatvarajući vrata. „Rodili ste dvoje djece i uskoro ćete istisnuti i treće. Došli ste ovamo iz daleke zemlje i najvjerojatnije ste pobjegli od rata, progona i sličnih svinjarija. Naučili ste novi jezik i školovali ste se i držite na okupu obitelj prepunu očitih nesposobnjakovića. I neka sam proklet ako sam vas ikad vidio da se bojite ijedne proklete stvari. Dosad.“ Ove je probija pogledom. Parvaneh i dalje zijeva od čuda. A onda Ove pobjedonosno pokaže na papučice pod njezinim nogama. „Ne tražim od vas da nekome operirate mozak. Tražim da vozite automobil. Ima kvačilo, kočnicu i papučicu za gas. Neki od najvećih umova svjetske povijesti uspjeli su pohvatati kako rade. A tako ćete i vi.“

A onda izgovori šest riječi koje će Parvaneh uvijek pamtiti kao najljepši kompliment koji joj je ikad uputio: „Samo zato što niste potpuna glupača.“

Parvaneh odmakne s lica pramen kose sav slijepljen od suza. Nespretno i objema rukama zgrabi volan. Ove kimne, stavi pojas i udobno se smjesti. „Sada stisnite kvačilo i učinite kako kažem.“

Toga popodneva Parvaneh je naučila voziti.

28

Čovjek zvan Ove i čovjek zvan Rune

Sonja je znala reći da je Ove nepopustljiv. Na primjer, osam godina odbijao je ući u lokalnu pekarnicu samo zato što su mu pogrešno uzvratili ostatak novca kada je jednom, potkraj devedesetih, tamo kupio pecivo. Ove je to nazivao „čvrstim principima". Nikad se nisu slagali kada je u pitanju taj pojam i njegovo značenje.

Ove je znao da je Sonja razočarana što on i Rune nisu mogli zadržati mir. Znao je i da je ta netrpeljivost između njega i Runea do neke mjere upropastila priliku da Sonja i Anita postanu velike prijateljice kakve su mogle biti. Ali sukob je trajao toliko dugo da ga se više nije moglo razriješiti. Zbog jednostavnog razloga — više se nitko nije mogao sjetiti kako je ustvari i počeo. Ni Ove nije znao kako je sve počelo. Samo je znao kako je završilo.

BMW.

Postoje ljudi koji to mogu shvatiti i oni koji ne mogu. Vjerojatno ima ljudi koji misle da ne postoji veza između automobila i emocija. Ali nije bilo jasnijeg objašnjenja zašto su ova dvojica muškaraca postala ljuti neprijatelji.

Naravno da je sve počelo sasvim bezazleno, nedugo nakon nesreće i nedugo nakon što su se Sonja i Ove vratili iz Španjolske. Ove je tog ljeta popločao njihov maleni vrt novim pločama, a Rune je postavio ogradu oko svoga vrta. Nakon toga je Ove postavio još veću ogradu oko svoga vrta, a onda je Rune otišao po građevinare i nekoliko dana kasnije počeo se ulicom hvaliti da je „sagradio bazen za plivanje." Nije to bio nikakav prokleti bazen za plivanje, bjesnio je Ove dok je to prepričavao Sonji. Bio je to bazenčić u kojem se Runeovo i Anitino novorođeno derište može malo prskati, i to je bilo to. Neko ga je vrijeme Ove planirao prijaviti odjelu za bespravnu gradnju, ali ga je u tome spriječila Sonja. Potjerala ga je da pokosi travnjak i smiri se. I tako je Ove učinio upravo to iako se sigurno uopće nije smirio.

Travnjak je bio izdužen, širok oko pet metara i prostirao se sa stražnje strane Oveove i Runeove kuće. Sonja i Anita brzo su ga nazvale „neutralnom zonom“. Nitko nije točno znao namjenu tog travnjaka ili što mu je uopće mogla biti svrha, no sigurno je nekom arhitektu, kada su u ta vremena gradili kuće u nizu, sinulo da mora tu i tamo ostaviti neki travnjak, ako ni zbog čega drugoga, a ono zato što lijepo izgleda na skicama. Kada su Ove i Rune osnovali Udrugu stanara i još bili prijatelji, dvojica muškaraca zaključila su da bi Ove trebao biti zadužen za to zemljište i kositi travu. Uvijek je ta dužnost pripadala Oveu. Jednom je prilikom neki drugi susjed predložio da bi na taj travnjak Udruga trebala postaviti stolove i klupe kako bi dobili neku vrstu „zajedničkog prostora za sve susjede“. Ove i Rune tu su ideju sasjekli u korijenu. Imali bi samo prokleti nered i vječitu buku. I dok je god tako bilo, vladali su mir i radost. Odnosno mir i radost kako već izgledaju mir i radost kada je riječ o muškarcima kao što su Ove i Rune.

Malo nakon što je Rune sagradio svoj „bazen“, Oveovim netom pokošenim travnjakom protrčao je štakor i prebjegao na drugu stranu. Ove je odmah sazvao „krizni sastanak“ Udruge i zahtijevao da svi stanovnici oko svojih kuća postave otrov za štakore. Naravno da su susjedi prosvjedovali jer su na rubovima šume koja se prostirala iza njih vidjeli ježeve i silno su se brinuli da bi oni zabunom mogli pojesti otrov. I Rune je negodovao. Plašio se da bi otrov mogao završiti u njegovu bazenu. Ove je odbrusio Runeu da se sredi i ode psihijatru jer da je očito kako misli da živi na francuskoj rivijeri. Rune se zlobno našalio na Oveov račun i rekao mu kako je sigurno umislio da je vidio štakora. Svi su se grohotom nasmijali. Ove nikad nije oprostio Runeu tu šalu.

Sljedećeg jutra netko je pobacao sjemenke za ptice po cijelom Runeovu dvorištu, a Rune je sljedećih nekoliko tjedana proveo istjerujući lopatom štakore velike poput usisavača. Nakon toga je Ove dobio dozvolu za postavljanje otrova iako je Rune mrmljao da će mu vratiti milo za drago.

Dvije godine kasnije Rune je pobijedio u velikom sporu zbog stabla jer je na godišnjem sastanku Udruge stanara dobio dozvolu da posiječe stablo koje je Aniti i njemu s jedne strane zakrivalo pogled na zalazak sunca. To isto stablo je, s druge strane, branilo prozor Oveove i Sonjine spavaće sobe od zaslijepljujućeg jutarnjeg izlaska sunca. Na sve to skupa, Rune je uspio blokirati Oveov bijesan prijedlog da mu, ako već sruši to stablo, Udruga nadoknadi troškove postavljanja sjenice.

Kako bilo, Ove mu je već iduće zime uspio vratiti milo za drago u okršaju zbog čišćenja snijega. Rune se, naime, želio okititi titulom „kralja čišćenja snijega“ iako bi to značilo da bi opteretio Udrugu stanara kupnjom nekoga golemog stroja za raspuhavanje. Oveu nije bilo ni nakraj pameti dopustiti da Rune tumara uokolo s tim nekim prokletim novotarijama i čudnovatim napravama i na račun Udruge raspršuje snijeg pod njegovim prozorima. I sve je to jasno dao do znanja na sastanku Udruge.

Rune je još bio odgovoran za čišćenje snijega, ali na njegovo veliko nezadovoljstvo morao je cijelu zimu provesti čisteći snijeg lopatom. Posljedično, Rune je neprestano čistio snijeg ispred svih kuća u nizu osim ispred Oveove i Sonjine. A

onda je, samo da bi Runeu digao tlak, Ove sredinom siječnja zakupio golem stroj za čišćenje snijega da bi njime čistio deset četvornih metara ispred svojih vrata. Rune se zbog toga toliko pjenio da je Oveu i danas milo kada se toga sjeti.

Naravno da je Rune pronašao način kako uzvratiti Oveu, i to već sljedećega ljeta kupivši jedan od onih monstruozno velikih traktora za travnjake. A onda je, uz kombinaciju izdaja, laži i urota, uspio na godišnjem sastanku Udruge pridobiti druge na svoju stranu i preuzeti od Ovea dužnost košenja trave, samo na temelju toga što je imao „bolju opremu od onoga koji je prije bio zadužen za te zadaće".

Da bi mu dijelom vratio, Ove je neke četiri godine kasnije uspio zaustaviti Runeovu nakanu da na svoju kuću postavi nove prozore. Nakon što je zaprimio trideset i tri bijesna pisma i oko tucet jednakih takvih poziva, Odjel za planiranje prihvatio je Oveove argumente da bi takav čin „narušio usklađenu arhitekturu toga područja".

Tijekom sljedeće tri godine Ove je za Runea bio samo „ona prokleta formalistička gnjida". Ove je to uzeo kao kompliment, a već sljedeće godine promijenio je vlastite prozore.

Kada je naselje utonulo u sljedeću zimu, upravni odbor Udruge stanara odlučio je da je naselju potreban zajednički sustav grijanja. Sasvim slučajno, naravno, Rune i Ovo imali su dijametralno suprotna mišljenja o tome koja je vrsta sustava potrebna. Ostali susjedi zbijali su šale na račun njih dvojice, no taj je sukob prerastao u doživotnu netrpeljivost.

I tako se nastavilo.

Sonja je ipak znala reći da su imali i svjetlijih trenutaka. Nije ih bilo puno, ali žene poput Sonje i Anite najbolje su znale kako ih iskoristiti. Pa nije ta njihova netrpeljivost od pamtivijeka. Na primjer, jednog ljeta tijekom osamdesetih Ove je kupio novi *saab,* a Rune *volvo.* Toliko su bili zadovoljni kupnjom da su uspjeli održati mir nekoliko tjedana. Sonja i Anita jednom su ih prilikom čak uspjele okupiti na večeri, sve četvoro. Zajedno. Anitin i Runeov sin, koji se dotad već preobrazio u tinejdžera s kroničnim manjkom šarma i ljubaznosti, zasjeo je na kraj stola poput mrzovoljnog modnog dodatka. Taj se dječak rodio mrzovoljan, znala je otužno reći Sonja, no te su se večeri Ove i Rune uspjeli tako dobro slagati da su zajedno čak popili malo viskija.

Na žalost, tog istog ljeta planirali su još jednu zajedničku večeru; Ove i Rune kanili su pripremiti roštilj. I naravno da su se odmah počeli prepirati oko toga kako treba zapaliti vatru. Nakon petnaest minuta svađa je postala toliko bučna da su se Sonja i Anita složile kako bi bilo najbolje da ipak večeraju odvojeno. Do faze u kojoj su ponovo izmijenili pokoju riječ dvojica muškarca stigla su prodati stare i kupiti nove automobile, *saab* i *volvo.*

U međuvremenu su se u kućama u nizu izmjenjivali susjedi. Na kraju je bilo toliko novih lica na kućnim pragovima da su se svi stopili u jednu veliku sivu masu. Tamo gdje je nekad bila šuma sada su stajali bageri. Ove i Rune stajali su ispred svojih

kuća, ruku tvrdoglavo zabijenih u džepove, kao da su neke stare relikvije zapele u novom dobu. Gledali su kako naseljem paradira cijela brigada arogantnih agenata za nekretnine koji jedva da mogu išta vidjeti preko tih svojih kravata vezanih u čvorove veličine grejpa. Patrolirali su stazicama između kuća i motrili naselje onako kao što lešinari drže na oku stare, umiruće bivole. Jedva su čekali da im u naselje usele neku prokletu konzultantsku obitelj. I Ove i Rune su to jako dobro znali.

Runeov i Anitin sin odselio se od kuće početkom devedesetih, kao dvadesetogodišnjak. Navodno je otišao u Ameriku, to je Ove doznao od Sonje. Nakon toga su ga stvarno malokad viđali. Ove je znao da je sin katkad Anitu zvao telefonom, obično u vrijeme Božića. „Sada je jako zaokupljen svojim stvarima“, znala je reći Anita, kao da se trudi oraspoložiti se, iako je Sonja mogla vidjeti da jedva suspreže suze. Neki momci ostave sve za sobom i nikad se više ne osvrću. I to je jednostavno tako. Rune o tome nikad nije pričao, ali svatko tko ga je znao dulje vrijeme, mogao je primijetiti da se u idućih nekoliko godina sav nekako stisnuo, smanjio za nekoliko centimetara. Kao da se nekako pogrbio, kao da je duboko udahnuo i više nikad nije ponovo prodisao.

Nekoliko godina kasnije Rune i Ove stoti su se put posvađali zbog zajedničkog sustava grijanja. Ove je bijesno izletio sa sastanka Udruge stanara i više se nikad nije vratio.

Posljednja bitka koja se odigrala između dvojice muškaraca zbila se u prvom desetljeću 21. stoljeća, kada je Rune kupio jednu od onih automatskih i robotskih kosilica za travu. Naručio ju je iz Azije i ostavio da samostalno zuji na travnjaku iza kuća. Rune ju je mogao i programirati daljinski, da kosi po „posebnom uzorku“, zadivljenim glasom objasnila mu je Sonja nakon što se jedne večeri vratila od Anite. Ove je ubrzo shvatio da je taj „posebni uzorak“ zapravo navika tog malog robotskog sranja da tijekom cijele noći neprekidno zuji pod prozorom njegove spavaće sobe. Jedne je večeri Sonja vidjela kako Ove uzima odvijač i odlazi prema izlazu na terasu. Sljedećeg se jutra mali robot, potpuno neobjašnjivo, uparkirao ravno u Runeov bazen. Onaj za plivanje.

Sljedećeg mjeseca Rune je prvi put završio u bolnici. Nikad više nije kupio neku drugu kosilicu za travu. Ove nije znao kako je počelo njihovo neprijateljstvo, ali je jako dobro znao da je upravo tada završilo. Nakon toga, za Ovea su uslijedila samo sjećanja na te svađe, a za Runea nedostatak sjećanja na njih.

Sigurno postoje neki koji misle da ljude ne možeš procjenjivati prema tome koji automobil voze.

Međutim, kada su se tek doselili u naselje, Ove je vozio *saab 96*, a Rune *volvo 244*. Nakon nesreće, Ove je kupio *saab 95* da bi imao mjesta za Sonjina invalidska kolica. Te iste godine Rune je kupio *volvo 245* da bi imao mjesta za dječja kolica. Tri godine kasnije Sonja je dobila modernija invalidska kolica, pa je Ove kupio automobil

s pet vrata, *saab 900.* Rune je kupio *volvo 265* jer je Anita počela govoriti da bi htjela još jedno dijete.

A onda je Ove kupio još dva *saaba 900,* a ubrzo nakon toga i svoj prvi *saab 9000.* Rune je kupio *volvo 265* te nakon nekog vremena i *volvo 745 karavan.* Ali nije bilo djece. Jedne večeri Sonja se vratila kući i rekla Oveu da je Anita bila kod liječnika.

Tjedan dana kasnije u Runeovoj garaži našao se parkiran *volvo 740.* Limuzina.

Ove ga je uočio dok je prao svoj *saab.* Te je večeri Rune pred svojim vratima pronašao pola boce viskija. Nikad o tome nisu razgovarali.

Možda je zajednička tuga zbog djece koja nikad nisu stigla tu dvojicu muškaraca zapravo trebala zbližiti. Ali tuga je tu vrlo nepouzdana. Kada je ljudi ne dijele, postoji velika mogućnost da će ih razdvojiti.

Možda Ove nikad nije oprostio Runeu što je imao sina s kojim se ne slaže. Možda Rune nikad nije oprostio Oveu što mu on upravo to nije mogao oprostiti. Možda nijedan od njih nije mogao samom sebi oprostiti što nisu bili u stanju ženama koje vole pružiti ono što žele više od svega. Anitin i Runeov sin odrastao je i zbrisao od kuće čim je mogao. I tada je Rune kupio sportski *BMW,* jedan od onih automobila koji ima mjesta samo za dvoje ljudi i torbicu. Jer sada su ostali samo Anita i on, i to je Rune rekao Sonji kada su se sreli na parkiralištu.

„Ne može čovjek cijeli život voziti samo *volvo*“, pokušao je odglumiti srdačan smijeh Rune. Sonja je čula kako zapravo pokušava progutati suze. To je bio trenutak u kojem je Ove shvatio da je jedan dio Runea zauvijek odustao.

I to mu vjerojatno ni Ove, a ni Rune nisu oprostili.

I da, postoje ljudi koji misle da se osobu ne može procijeniti gledajući u automobil koji vozi.

Ali ti ljudi griješe.

29

Čovjek zvan Ove i homić

„Najozbiljnije, kamo vi sada idete!?“ sva zadihana pita Parvaneh.

„Idem nešto popraviti“, odgovori Ove kratko marširajući tri koraka ispred nje s mačkom koja se trudi hvatati korak.

„Što to?“

„Nešto!“

Parvaneh zastane pokušavajući doći do zraka.

„Tu smo!“ pozove je Ove i naglo zastane ispred maloga kafića. Kroz vrata dopire miris svježe pečenih kroasana. Parvaneh pogleda prema parkiralištu s druge strane ulice i mjestu na kojem su parkirali *saab.* Na kraju ipak nisu mogli parkirati bliže kafiću.

Prvo je Ove bio apsolutno uvjeren da se kafić nalazi na drugom kraju ulice. Onda je Parvaneh predložila da bi mogli parkirati na toj strani, ali je prijedlog odbačen čim su doznali da parkiranje stoji krunu po satu. Zato su i parkirali na ovom parkiralištu i hodali ulicom tražeći kafić. Jer je Ove, kako je Parvaneh ubrzo otkrila, ona vrsta čovjeka koji, kada nije posve siguran kamo točno ide, samo hoda ravno i nada se da će ga put sam dovesti do cilja. I sada, kada su shvatili da se kafić nalazi nasuprot mjesta na kojem su parkirali, Ove izgleda kao da mu je to sve vrijeme i bio plan. Parvaneh obriše znoj s obraza.

Niže niz ulicu na zid se naslanja muškarac raščupane i prljave brade. Pred sobom drži plastičnu čašu. Ispred kafića Ove, Parvaneh i mačka sretnu mršavog dječaka. Mogao bi imati nekih dvadesetak godina, a oči su mu obrubljene nečim tamnim što izgleda kao gar. Oveu je trebao trenutak da shvati da je to onaj isti dečkić koji je stajao iza momka s biciklom kada ga je prvi put vidio. Dječak izgleda pomalo oprezno; lagano se osmjehne Oveu, a Oveu ne padne na pamet ništa drugo nego mu samo uzvratiti kimanjem. Kao da mu time poručuje da nema namjeru uzvratiti mu osmijeh, ali je spreman prihvatiti njegov.

„Zašto mi niste dopustili da parkiram do crvenoga automobila?“ želi znati Parvaneh dok otvaraju vrata kafića i ulaze unutra. Ove joj ne odgovori.

„Sigurno bih to mogla!“ reče ona samouvjereno.

Ove umorno odmahne glavom. Još prije dva sata nije znala ni gdje je kvačilo, a sada je nervozna jer joj nije dopustio da se ugura na usko parkirno mjesto.

Kad se nađu u kafiću, Ove krajičkom oka spazi kako mršavi dječak garavih krugova oko očiju nudi svoj sendvič skitnici.

„Hej, dobar dan Ove!“ prolomi se glas toliko veselo da se prelomi u falset.

Ove se okrene i spazi mladića iz spremišta za bicikl. Stoji za dugačkim ulaštenim šankom sa šiltericom na glavi.

Mačka i Parvaneh se raskomote. Ova potonja briše znoj s čela iako je u lokalu užasno hladno, još hladnije nego vani. Potom se posluži vodom iz vrča na pultu. Dok Parvaneh ne gleda, mačka nesmetano srkne iz njezine čaše.

„Vi se znate?“ upita začuđeno Parvaneh pogleda uprta u momka.

„Ove i ja smo neka vrsta kompića“, kimne on.

„Ma daj? I Ove i ja smo neka vrsta kompića!“ naceri se Parvaneh oprezno imitirajući njegovo ushićenje.

Ove zastane na sigurnoj udaljenosti od šanka, kao da bi ga netko mogao zagrliti ako se približi.

„Moje ime je Adrian“, reče momak.

„A ja sam Parvaneh“, reče Parvaneh.

„Želite li nešto popiti?“ upita ih.

„Ja bih kavu s mlijekom, molim“, reče Parvaneh tako opuštenim tonom kao da je joj je iznenada netko počeo masirati ramena. Salvetom potapka znoj s čela. „Zapravo, dobro bi mi došla ledena kava, ako je imate!“

Ove prebaci težinu s lijeve na desnu nogu i osvrne se po lokalu. Nikad nije volio kafiće. Sonja ih je, naravno, obožavala. Mogla je u njima sjediti cijelu nedjelju i „samo gledati u ljude“. Tako je znala reći. Ove je probao sjediti s njom i čitati novine. To su radili svake nedjelje. Otkako je umrla, njegova noga nije kročila ni u jedan kafić. Podigne pogled i shvati da Adrian, Parvaneh i mačka čekaju njegov odgovor. „Može onda kava. Crna.“

Adrian se počeše ispod kape. „Dakle, espreso?“

„Ne. Kavu.“

Adrian prestane češati kosu i prebaci se na bradu. „Kao… Kao crnu kavu?“

„Da.“

„S mlijekom?“

„Ako je s mlijekom, onda to nije crna kava.“

Adrian po šanku presloži nekoliko posudica sa šećerom. Uglavnom samo da bi imao što raditi i da ne izgleda blesavo.

Sada ti je malo prekasno za to, pomisli Ove. „Običnu kavu. Običnu prokletu kavu“, ponovi.

Adrian kimne. „A, to. Dobro. Ne znam kako se radi.“

Ove mu agresivno pokaže na aparat za filter-kavu koji se jedva vidi od glomaznog srebrnog svemirskog broda od mašine koja, zna to Ove jako dobro, služi za spravljanje epresa i tih čuda.

„A to, da“, reče Adrian kao da je tek sada došao k sebi. „Samo, ovaj, ne znam kako se ta stvar zapravo koristi.“

„To sam si i mogao misliti…“ promrmlja Ove, pa obiđe pult i uzme stvar u svoje ruke.

„Može li mi netko reći što radimo ovdje?“ upita Parvaneh.

„Ovaj mladić ima bicikl koji treba popraviti“, objasni Ove dok ulijeva vodu u aparat za kavu.

„Onaj bicikl koji visi sa stražnje strane automobila?“

„Donijeli ste ga ovamo? Hvala Ove!“

„Pa ti nemaš auto, zar ne?“ odgovori Ove otvarajući elemente u potrazi za filtrom.

„Hvala Ove!“ reče Adrian i krene prema njemu, ali se brzo urazumi i zastane prije nego što napravi nešto blesavo.

„Dakle, to je tvoj bicikl?“ smiješi se Parvaneh.

„Tako nekako. Zapravo, od moje djevojke. Zapravo, od cure za koju bih htio da mi bude djevojka. Ili nešto slično.“

Parvaneh se naceri. „Dakle, Ove i ja smo se dovezli ovamo samo da ti damo bicikl kako bi ga ti mogao popraviti? Za djevojku?“

Adrian kimne. Parvaneh se nagne preko pulta i potapša Ovea po ruci. „Znate, Ove, čovjek bi nekad mogao pomisliti da imate srca.“

„Imaš li alat ili ne?“ Ove otme ruku od Parvaneh i pita Adriana.

Momak kimne.

„Onda idi i uzmi ga. Bicikl je na *saabu,* na parkiralištu.“ Adrian brzo kimne i nestane u smjeru kuhinje. Nakon gotovo minute vrati se s velikom kutijom za alat koju hitro ponese prema izlazu.

„A vi budite tiho“, reče Ove Parvaneh. Ona frkne dajući mu do znanja da nema nikakvu namjeru šutjeti do u nedogled.

„Dopremio sam mu bicikl da nam ne stvara gužvu u spremištu“, doda Ove.

„Ma da, naravno“, prasne Parvaneh u smijeh.

„Hej, bok“, pozdravi Adrian momka s garavim krugovima oko očiju, koji je upravo ušao u lokal. „Ljudi, ovo je moj šef.“

„Dobar dan. Ovaj… Oprostite, ali što radite?“ upita „šef upitno gledajući u žustrog stranca koji se zabarikadirao za šankom njegova kafića.

„Momak će popraviti bicikl“, odgovori Ove kao da je to nešto sasvim jasno i očito. „Nego, gdje držite filtre za pravu kavu?“

Dječak garavih krugova oko očiju pokaže na jednu od polica.

Ove zaškilji prema njemu. „To vam je šminka?“

Parvaneh ga pokuša utišati. Ove u sekundi izgleda uvrijeđeno. „Što? Što sam pogrešno rekao?“

Dječak se nervoznjikavo nasmije. „Da, to je šminka“, kimne i pokaže na oči. „Sinoć sam bio vani, išli smo na ples“, doda i zahvalno se osmjehne Parvaneh koja je spretnom rukom nekoga tko razumije iz torbe izvukla vlažnu maramicu i ponudila mu je. Ove kimne i vrati se aparatu za kavu. „A ti nemaš problema s biciklima, ljubavnim životom, djevojkama?“ upita odsutno.

„Ne, ne. Barem ne s biciklima. A ni s ljubavi, pretpostavljam. Pa… S djevojkama sigurno ne“, naceri se dečkić.

Ove upogoni aparat za kavu i kada ovaj počne klokotati, nasloni se na šank, kao da je to najnormalnija stvar na svijetu koju čovjek može napraviti u kafiću u kojem ne radi. „Aha. Ti si homić, ha?“

„Ove!“ vrisne Parvaneh i lupi ga po ruci.

Ove trzne ruku i sada izgleda jako uvrijeđeno. „Što?!“

„Ne možete to reći… Pa to se ne govori tako…“ vrisne žena bez ikakve namjere da ponovi istu frazu.

„Nego? Topli brat?“ dosjeti se Ove.

Parvaneh ga ponovo pokuša opaliti po ruci, ali je Ove ovaj put brži.

„Nemojte tako govoriti!“ naredi mu ona.

Ove se okrene prema dječaku garavih krugova oko očiju vidno i iskreno zbunjen. „Zar se ne smije reći da je netko homić? Pa kako se to onda danas kaže?“

„Kaže se homoseksualac. Ili *gay*“, presiječe Parvaneh prije nego što se stigne ugristi za jezik.

„Ma, možete reći kako god vas volja, sve je u redu“, smiješeći se odgovori dječak, pa uđe za šank i stavi pregaču.

„Dobro. Mislim, te stvari je dobro raščistiti odmah. Znači, jedan od gejeva“, promrmlja Ove. Parvaneh odmahne glavom kao da se ispričava; dječak se samo smije. „Dobro onda“, kimne Ove još jednom i natoči si kavu. Potom uzme šalicu i bez ijedne riječi izađe iz kafića i krene prema parkiralištu. Dječak garavih krugova oko očiju odluči ne reći ni riječ na to što je Ove iznio šalicu iz lokala. Čini se da je u ovim okolnostima to i nepotrebno; pa taj je čovjek već nakon pet minuta u njegovu lokalu ordinirao za šankom i ispitivao ga o njegovim seksualnim sklonostima.

Adrian stoji pokraj *saaba* i izgleda kao da se upravo izgubio u šumi.

„Kako ide?“ postavi Ove retoričko pitanje pa otpije gutljaj kave. Mjerka bicikl koji Adrian još nije ni odvezao, a kamoli skinuo s automobila.

„Ma, znate. Ide. Dobro“, počne Adrian opsesivno se češkajući po prsima.

Ove ga jedno pola minute samo gleda. U međuvremenu otpije još gutljaj kave. Nervozno kima glavom, a onda tutne šalicu s kavom momku u ruke i krene odvezivati bicikl. Okrene ga tako da bicikl stoji na sjedalu, pa otvori kutiju s alatom koju je momak donio iz kafića.

„Otac te nikad nije naučio kako se popravlja bicikl?“ upita i ne gledajući u Adriana i nagne se nad probušenu gumu.

„Moj tata je u zatvoru“, odgovori Adrian gotovo nečujno i počeše se po ramenima, gledajući uokolo kao da želi pronaći crnu rupu u koju bi mogao propasti. Ove se zaustavi, podigne pogled i pomno ga odmjeri. Dječak zuri u pod. Ove se zbunjeno nakašlje.

„Nije to tako prokleto teško“, promrmlja i rukom pokaže Adrianu da sjedne na pod.

Trebalo im je deset minuta da pokrpaju gumu. Ove mu je pokazao kako se to radi; Adrian je sve vrijeme šutio i pažljivo slušao. I barem je koliko-toliko spretan. Nije skroz propali slučaj, mora priznati Ove. U svakom slučaju, s rukama nije toliko traljav kao s riječima.

Pronašli su neku krpu u prtljažniku *saaba* i obrisali ruke izbjegavajući jedan drugog pogledati u oči.

„Nadam se da je dama vrijedna ovog truda“, reče Ove i zatvori prtljažnik.

Sada je na Adrianu red da izgleda zbunjeno.

Kada su se vratili u kafić, zatekli su niskog, nabijenog čovjeka kockaste glave i u prljavoj majici kako stoji na ljestvama i petlja s nečim za što je Ove pretpostavio da je ventilacijski uređaj. Dječak garavih krugova oko očiju stoji ispod ljestava i pridržava mu odvijače. I dalje se nervozno trudi obrisati ostatke šminke oko očiju, sve vrijeme pogledavajući tog tustog čovjeka na ljestvama, kao da se plaši da bi mogao biti uhvaćen. Parvaneh se uzbuđeno okrene prema Oveu.

„Ove, ovo je Amel! On je vlasnik kafića!“ reče ona prigodno uzbuđena i pokaže na kockastog čovjeka na ljestvama.

Amel se ne okrene, ali ispusti dugačak niz suglasnika. Ove ga uopće nije u stanju razumjeti, ali sumnja da je riječ o različitim izrazima za pojedine dijelove tijela.

„Što je rekao?“ upita Adrian.

Dječak garavih krugova oko očiju nervozno se okrene. „Ah… Ma, kaže da ventilacija koja grije nema nikakve svrhe, kao što je nemaju ni pederi.“

Ove pogleda Adriana, a onda brzo spusti pogled. „Kako?“ upita Ove i priđe mu.

„Kaže da je takva ventilacija bezvrijedna, kao i homići“, izgovori tako tiho da je

jedino Ove uspio pohvatati što je rekao. Parvaneh, s druge strane, zadovoljno pokazuje na Amela. „Ne možete ga čuti što govori, ali ispada da znate gotovo sve njegove psovke! Malo podsjeća na vas, Ove!“

Ove ne izgleda previše oduševljeno. A ni Amel. Prestane petljati po uređaju i odvijačem pokaže na Ovea. „Mačka! Tvoj mačka?“

„Ne“, odgovori Ove. Ne zato što želi reći da to nije njegova mačka, nego zato što želi da svima bude jasno da mačka nije ničije vlasništvo.

„Mačka van! Ne životinje u kafić!“ udari Amel po samoglasnicima. Ove sa zanimanjem gleda u ventilacijski uređaj iznad Amelove glave, a onda pogleda mačku koja sjedi na stolcu. Prebaci pogled na kutiju za alat koju Adrian i dalje drži u ruci. Onda ponovo pogleda u ventilaciju. Pa u Amela.

„Ako vam ja to popravim, mačka ostaje.“ Ove je to izgovorio više kao zaključak nego kao pitanje. Čini se da se Amel na trenutak pogubio. Nije se stigao ni snaći, i teško da bi to kasnije znao objasniti, a već je umjesto čovjeka koji stoji na ljestvama postao čovjek koji drži ljestve. Ove nekoliko minuta nešto kopa po toj ventilaciji, a onda se spusti s ljestava, obriše dlanove o nogavicu, pa preda odvijač i mali ključ dječaku garavih krugova oko očiju.

„Ti popravio!“ zavapi Amel i pilji u ventilaciju koja radi. Ponesen situacijom, zgrabi Ovea za ramena. „Viski? Hoćeš? U moja kuhinja ja ima viski!“

Ove pogleda na sat. Dva i petnaest je. Odmahne glavom, doima se kao da mu je pomalo nelagodno, dijelom što ga ovaj nutka viskijem, a dijelom što ga još drži za ramena. Dječak garavih krugova oko očiju nestane iza kuhinjskih vrata i dalje žustro trljajući oči.

Kada su se vraćali do *saaba,* Adrian sustigne Ovea i mačku. „Ove, čovječe, molim te, nemoj Amelu ništa reći za Mirsada…“

„Za koga?“

„Moj šef“, reče Adrian. „Onaj našminkani.“

„Mali homić?“ upita Ove.

Adrian kimne. „Mislim, njegov tata, odnosno Amel… On ne zna da je Mirsad…“ Adrian traži pravu riječ.

„Homić?“ nadoda Ove. Adrian kimne. Ove slegne ramenima. Gegajući se, dostigne ih Parvaneh koja, čini se, ostaje bez daha.

„A gdje ste vi nestali?“ upita je Ove.

„Išla sam mu dati nešto sitnog“, reče ona i glavom pokaže na onog muškarca prljave brade koji stoji uza zid nadomak kafića.

„Jasno vam je da će on to potrošiti na rakiju?“ upita Ove. Parvaneh širom otvori oči u kojima se zrcali nešto za što Ove posumnja da bi mogao biti sarkazam.

„Stvarno? Ma, nemojte… A ja sam se baš nadala da će tom lovom otplatiti studij za nuklearnog fizičara!“

Ove zafrkće nosom i otvori *saab.* Adrian ostane stajati s druge strane automobila.

„Da?“ upita Ove.

„Nećete nikome reći za Mirsada, zar ne? Najozbiljnije?“

„Zašto bih, dovraga, ikome išta govorio?“ otrese se Ove, pa ogorčeno upre prstom u njega. „Ti! Ti želiš kupiti francuski automobil. Ne brini se toliko o drugima, imaš dosta i svojih problema.“

30

Čovjek zvan Ove i društvo u kojem njega nema

Ove obriše snijeg s nadgrobne ploče. Odlučno krene kopati smrznuto tlo i pažljivo zamijeni cvijeće. Ustane, otrese prljavštinu sa sebe i bespomoćno se zagleda u njezino ispisano ime. Osjeća se posramljeno. On je uvijek njoj prigovarao da kasni, a sada stoji ovdje, očito sasvim nesposoban pratiti je onako kako je planirao.

„Bila je prokleta ludnica", promrmlja kamenu, a onda ponovo utone u tišinu.

Ne zna što mu se dogodilo nakon njezina sprovoda. Dani i tjedni spojili su se u jedno, u potpunu tišinu, i jedva da bi mogao i opisati što je točno radio.

Otkako je Sonja umrla, a sve dok se nisu pojavili Parvaneh i Patrick i zabili se u njegov poštanski sandučić, jedva da je s drugim ljudskim bićem razmijenio riječ. Bilo je i večeri kada je zaboravio jesti. Koliko se može sjetiti, to mu se nikad prije nije dogodilo. Barem ne otkako je ušao u vlak i sjeo do nje, prije gotovo četrdeset godina. Dok god je tu bila Sonja, imali su svoju rutinu.

Ove bi ustajao u petnaest do šest, skuhao kavu i otišao u dnevni nadzor ulice. Do pola sedam Sonja bi se već istuširala, pa bi doručkovali i pili kavu. Sonja je jela jaja, on je jeo kruh. U sedam i pet Ove bi je unio u *saab* na suvozačko mjesto, spremio invalidska kolica u prtljažnik i odvezao je do škole, a onda bi i sam otišao na posao. U petnaest do deset oboje su na poslu imali stanku za kavu; Sonja ju je pila s mlijekom, Ove je pio crnu. U dvanaest sati imali su ručak, i on i ona. U petnaest do tri imali bi još jednu stanku za kavu. U pet i petnaest Ove bi došao po Sonju u školu, smjestio je na suvozačko mjesto i stavio invalidska kolica u prtljažnik. Do šest sati već bi sjedili za kuhinjskim stolom i večerali, obično meso i krumpir s umakom. Oveovo omiljeno jelo. Onda bi ona sjela na kauč i podvila noge ispod sebe rješavajući križaljke dok bi Ove petljao po šupi za alat i gledao vijesti. U pola deset Ove ju je odnio na kat, u spavaću sobu. Godinama ga je gnjavila da se premjeste u gostinjsku sobu u prizemlju, ali je Ove odbijao. Nakon cijelog desetljeća, ona je shvatila da je to njegov način na koji joj je pokazivao da nema nikakve namjere odustati. Da Bogu i svemiru i svim tim ostalim

stvarima neće dopustiti da ga pobijede. Da te svinje mogu ići u pakao. I tako ga je prestala gnjaviti.

Petkom uvečer gledali bi televiziju do pola jedanaest. Subotama bi kasno doručkovali, ponekad čak i u osam. Onda bi izašli van obavljati što su već imali za obaviti. Išli bi do trgovina s alatima, s namještajem i trgovina s vrtnom opremom. Sonja bi kupila zemlju za cvijeće, a Ove je volio razgledavati alat. Imali su kućicu u nizu s vrlo malom okućnicom, a ipak se činilo kao da uvijek ima mjesta za nešto posaditi ili sagraditi. Na povratku kući, stali bi po sladoled. Sonja bi jela od čokolade, a Ove onaj s orašastim plodovima. Jedanput na godinu cijena kuglice sladoleda skočila bi za krunu, a onda bi Ove, kako je Sonja znala reći, dobio napad bijesa. Kada bi se vratili kući, ona bi se odvezla kroz balkonska vrata u stražnje dvorište, a Ove bi joj pomogao da izađe iz invalidskih kolica i nježno je spustio na zemlju kako bi mogla raditi u vrtu, među svojim dragim cvjetnim gredicama. U međuvremenu bi Ove uzeo odvijač i izgubio se po sobama. To je najbolja stvar kada su kuće posrijedi. Uvijek je bilo nekog posla. Uvijek neki vijak koji je čekao Ovea da ga pričvrsti.

Nedjeljom bi otišli do kafića na kavu. Ove je čitao novine, a Sonja pričala. Onda bi došao ponedjeljak. I jednog takvog ponedjeljka nje više nije bilo.

Ove se nije mogao sjetiti se kada je točno postao tako tih. Uvijek je bio šutljiv, ali ovo je bilo nešto posve drugo. Možda je počeo više razgovarati sam sa sobom, u svojoj glavi. Možda je polako gubio razum, nekad se i to pitao. Kao da nije želio da drugi ljudi razgovaraju s njim, kao da se bojao da će njihovi glasovi odnijeti njegovo sjećanje na njezin glas.

Prstima je nježno prešao preko nadgrobne ploče kao da prolazi preko dugačkih niti vrlo debelog tepiha. Nikad nije razumio mlade ljude koji su lupetali o tome da trebaju „pronaći sebe." Stalno je slušao o tome od svih onih tridesetogodišnjaka na poslu. Razgovarali su samo o tome kako im treba više vremena, kao da je to jedini smisao rada; doći do faze kada se više ne treba ništa raditi.

Sonja mu se znala smijati, nazivala ga je „najnefleksibilnijim čovjekom na svijetu". Ove je odbio to prihvatiti kao uvredu. Vjerovao je da stvari moraju imati svoj red. Da moraju postojati rutine i da se čovjek mora u njima osjećati sigurno. Jednostavno nije mogao shvatiti kako bi to uopće bila mana.

Sonja je znala ljudima pričati o tome kako je Ovea sredinom osamdesetih, u trenutku očite psihičke nestabilnosti, uspjela uvjeriti da kupi crveni *saab* iako je on svih tih godina vozio samo plavi. „To su bile najgore tri godine Oveova života", cerekala se Sonja. Otad, Ove nije vozio ništa drugo nego samo plavi *saab.* „Druge se žene uzrujavaju kad im suprug ne primijeti da imaju novu frizuru. Kad ja imam novu frizuru, moj suprug je danima ljutit na mene jer ne izgledam isto", znala bi reći Sonja. Upravo je to Oveu najviše i nedostajalo. Činjenica da stvari više nisu iste. On je vjerovao da ljudi moraju imati svoju ulogu. A on ju je uvijek imao i to mu nitko i nikad ne može oduzeti.

Prošlo je već trinaest godina otkako je Ove kupio plavi *saab 95 karavan.* Nedugo

nakon toga, oni Ameri iz General Motorsa kupili su i posljednje švedske dionice u toj firmi. Ove je toga jutra sklopio novine, počeo psovati i nije prestao sve do poslijepodneva. Nikad više nije kupio automobil. Nije imao nikakve namjere ni zakoračiti u neki američki automobil, osim ako bi ta noga, ali i ostatak njegova tijela, bili u lijesu. I svima bi to trebalo biti prokleto jasno. Sonja je također pročitala isti članak i imala je nekoliko primjedaba na Oveovu verziju tumačenja, uglavnom na prigovore na nacionalnost novih vlasnika, ali to nije bilo od pomoći. Ove je donio odluku i nije imao nikakvu namjeru promijeniti je. Kanio je voziti svoj automobil dokle god se ne pokvare ili auto ili on. U svakom slučaju, zaključio je da više nitko ne proizvodi prave automobile. Sada je to bila samo gomila elektronike i ostalih sranja koja trpaju u njih. Kao da voziš kompjutor. Nisi ih mogao ni rastaviti a da ti proizvođač ne grinta nešto o „nevažećem jamstvu". Pa onda neka i bude tako. Sonja je jednom rekla da će se automobil pokvariti od tuge onoga dana kad pokopaju Ovea. I to je možda bila istina.

„Ali, za sve postoji vrijeme", također je znala reći. I to često. Na primjer, kada su joj liječnici prije četiri godine postavili dijagnozu. Lakše je to oprostila nego Ove. I Bogu, i svemiru, i ostalima. Ove je bio taj koji je postao ogorčen. Možda zato što je osjećao da se netko mora naljutiti umjesto nje. Jer je sve zlo napalo jedinu osobu za koju je znao da to nije zaslužila.

Zato je odlučio svađati se s cijelim svijetom. Svađao se s osobljem bolnice, svađao se sa specijalistima i glavnim liječnikom. Svađao se s muškarcima u bijelim košuljama i predstavnicima općine koji su dolazili u tolikom broju da im je jedva mogao i imena popamtiti. Postojala je jedna polica osiguranja za ovo, druga za ono, postojala je jedna osoba za kontakt jer je Sonja bila bolesna, a druga zato što je bila u invalidskim kolicima. Pa onda i treća osoba jer Sonja više nije morala ići na posao pa i četvrta koja je trebala uvjeriti proklete vlasti da ona upravo to želi: ići na posao. I bilo je nemoguće boriti se protiv tih muškaraca u bijelim košuljama. A nije se moglo boriti ni protiv dijagnoze.

„Moramo stvari prihvaćati onako kako dolaze", rekla je Sonja.

I upravo su to učinili. Ona je nastavila raditi s onim svojim nevoljama dokle god je mogla, sve dok je jednog jutra Ove nije morao odvesti do same učionice jer ona više za to nije imala snage. Nakon godine dana radila je sedamdeset i pet posto punog radnog vremena, a nakon dvije godine samo pedeset posto. Nakon tri godine radila je samo dvadeset i pet posto vremena, a kada na kraju više uopće nije mogla raditi, otišla je kući i svakome od svojih učenika napisala osobno i dugačko pismo u kojem ih je poticala da je nazovu kad god budu imali potrebe popričati s nekim.

Nazvali su je gotovo svi. Dolazili su je posjetiti. Jednog vikenda u kući ih je bilo toliko da je Ove morao izaći i sljedećih šest sati prosjediti u šupi. Kada je tu večer otišao i posljednji učenik, Ove je obišao kuću želeći se uvjeriti da ništa nije ukradeno. Kao i obično. Sve dok mu Sonja nije doviknula da ne zaboravi izbrojati koliko jaja imaju u frižideru. Onda je odustao. Smijala mu se dok ju je nosio uza stepenice. Smjestio ju je u krevet i onda, prije nego što su zaspali, ona se okrenula prema njemu.

Smjestila je prst u njegov dlan. Zarila nos u njegov vrat. „Bog mi je oduzeo dijete, dragi Ove, ali mi je zato dao tisuće drugih."

Četvrte godine bolesti Sonja je umrla.

I sada on stoji pokraj njezina groba i miluje nadgrobnu ploču. Opet i opet. Kao da je time pokušava vratiti u život.

„Ovaj put ću to stvarno učiniti. Znam da se tebi to ne sviđa. Ne sviđa se ni meni", šapne pa duboko uzdahne. Kao da se skriva od nje dok ga ona pokušava uvjeriti da to ne učini.

„Vidimo se sutra", reče samouvjereno pa otrese snijeg s cipela kao da joj želi dati priliku da se pobuni. Onda se puteljkom spusti do parkirališta. Mačka trčkara uz njega. Izađe kroz crnu ogradu, zaobiđe *saab,* koji još na sebi nosi oznaku da je za upravljačem vozač početnik. Otvori vrata na suvozačevom mjestu i sjedne. S vozačeva mjesta gleda ga Parvaneh; velike smeđe oči ispunjene su suosjećanjem.

„Razmišljala sam o nečemu", kaže oprezno dok je ubacivala u brzinu i izlazila s parkirališta. „Nemojte."

Ali nju se stvarno ne da zaustaviti. „Samo sam mislila da bih vam mogla pomoći da očistite kuću. Možda da Sonjine stvari stavite u kutije i…"

Jedva je uspjela izgovoriti Sonjino ime. Oveovo se lice smrknulo i obuzeo ga je potpuni bijes.

„Ni riječi više o tome", zagrmio je tako da se automobil zatresao.

„Ali samo sam misli…"

„Nijednu prokletu riječ više, je l' to jasno!?"

Parvaneh kimne i utihne.

Ove se tresao od bijesa i cijelim putem do kuće gledao kroz prozor.

31

Čovjek zvan Ove vozi prikolicu u rikverc. Ponovo

Sljedećeg jutra, nakon što je pustio mačku van, Ove je s tavana uzeo staru pušku Sonjina oca. Zaključio je da je otpor koji osjeća prema oružju bitno manje važan od otpora koji osjeća prema svim onim praznim mjestima koja je u njihovoj kući za sobom ostavila Sonja. I sada je kucnuo čas.

No, očito je da netko negdje zna kako ga u tome može spriječiti jedino neki zadatak koji će ga razbjesniti i omesti mu plan.

I upravo zbog jednog od takvih razloga Ove sada stoji na stazici između kuća, drži ruke inatljivo prekrižene na prsima i gleda u čovjeka u bijeloj košulji. I govori mu: „Nema ničeg pametnog na televiziji."

Čovjek u bijeloj košulji kao i svaki put dosad, promatra ga bez naznake ikakve emocije. Ustvari, kad god bi ga Ove sreo, taj je muškarac više podsjećao na neki stroj nego na živo biće. Baš kao i sve druge bijele košulje koje je Ove susreo u životu. One košulje koje su mu rekle da će nakon prometne nesreće Sonja umrijeti, one košulje koje nakon svega nisu htjele preuzeti odgovornost, kao i one koje su odbile priznati svoju. One košulje koje nisu htjele u školi sagraditi rampu za invalide. Ili one koje joj nisu dopuštale da ide na posao. Košulje koje su mu naglas čitale odlomak ugovora ispisan sitnim slovima, a u kojemu piše da im nisu dužni isplatiti novac od osiguranja. One koje su je htjele smjestiti u dom. Svi ti muškarci u bijelim košuljama imali su isti, prazan pogled. Kao da nisu ništa drugo nego isprazne, blještave ljušture koje hodaju naokolo, mrcvare normalne ljude i uništavaju im živote.

Ali kada je Ove rekao da na televiziji nema ničeg zanimljivog, spazio je kako se kapak muškarca u bijeloj košulji počeo trzati. Bljesak gnjeva, možda. Ili šoka. Ili, što je još vjerojatnije, čisti prezir. Prvi put Ove je uspio uzrujati bijelu košulju. Prvu od svih onih silnih. Muškarac je stisnuo zube, okrenuo se i otišao. Ne onim odmjerenim korakom općinara naviklog da drži stvari od kontrolom. A, ne. Potpuno drugačije. Ljutito. Nestrpljivo. Osvetoljubivo.

Ove se ne može sjetiti kada ga je posljednji put nešto tako razveselilo.

Naravno i to što je danas trebao umrijeti. Planirao je u miru upucati se u glavu odmah nakon doručka. Pospremio je kuhinju, pustio mačku van i udobno se namjestio u svojoj najdražoj fotelji. Tako je planirao jer je znao da će ga u to doba mačka tražiti da je pusti van; uvijek je to tražila u isto vrijeme. Jedna od malobrojnih mačjih kvaliteta koju je Ove cijenio bila je ta da one stvarno nerado seru po tuđim kućama. A i Ove je bio od te sorte.

Ali je onda, naravno, došla Parvaneh i počela silovito lupati po vratima kao da se u Oveovoj kući nalazi posljednji funkcionalni toalet na kugli zemaljskoj. Kao da joj je to jedino preostalo mjesto na svijetu na kojem može piškiti. Ove je odložio pušku iza radijatora kako je ne bi vidjela i počela se petljati u stvari koje je se ne tiču. Potom je samo odškrinuo vrata, a ona mu je gotovo na silu ugurala telefon u ruke.

„Što je sad to?“ u čudu ju gleda Ove, držeći telefon palcem i kažiprstom kao da smrdi.

„Za vas“, propenta Parvaneh, držeći se za trbuh i brišući znoj s čela iako je vani temperatura u minusu. „Od one novinarke.“

„Pa što će meni njezin telefon?“

„Bože. Nije telefon njezin, nego poziv. Telefon je moj!“ reče Parvaneh nestrpljivo. A onda se, prije nego što je stigao pobuniti se, provukla pokraj njega i krenula prema toaletu.

„Da?“ javi se Ove i drži telefon na nekoliko centimetara od uha pomalo nesiguran razgovara li još s Parvaneh ili osobom s druge strane.

„Bok!“ zakriči ona novinarka, Lena. Ove shvati kako bi bilo mudro još više odmaknuti telefon od uha. „I? Onda, jeste li mi sada spremni dati intervju?“ odmah krene navaljivati onim svojim psihotičnim tonom.

„Ne“, odgovori Ove pa ispruži telefon ispred sebe pokušavajući shvatiti kako da prekine vezu.

„Jeste li pročitali pismo koje sam vam poslala? Ili novine? Jeste pročitali novine? Mislila sam da bi bilo dobro da prelistate naše novine i steknete što bolji dojam o tome kako radimo!“

Ove ode u kuhinju. Pokupi novine i pismo koje mu je prije nekoliko dana donio Adrianov prijatelj.

„Jeste li ih dobili?“ zagrmi novinarka.

„Smirite se. Pa čitam!“ poviče Ove u telefon i nasloni se na kuhinjski stol.

„Samo sam se pitala jeste li…“ nastavi ona hrabro.

„Ženo božja, pa je l’ se vi možete smiriti?! podivlja Ove. Odjednom, kroz prozor ugleda muškarca u bijeloj košulji kako u *škodi* prolazi pokraj njegove kuće.

„Halo?“ poviče novinarka, no Ove je već izletio kroz ulazna vrata.

„O bože, bože“, očajno promrmlja Parvaneh izlazeći iz toaleta i gledajući kako Ove nekontrolirano jurca stazom između kuća. Čovjek u bijeloj košulji izašao je iz

škode ispred Anitine i Runeove kuće.

„Sad bi bilo dosta! Čujete li? E, pa nećete se voziti autom po ovom naselju! Nijedan prokleti metar dalje! Je l' jasno?" zaurla Ove iz daljine, prije nego što je uopće uspio doći do njega, a majušni muškarac u bijeloj košulji na neki uzvišeni način popravi kutiju s cigaretama u džepu košulje i mirno se suoči s Oveovim pogledom. „Imam dozvolu."

„Ma, vraga imate!"

Muškarac u bijeloj košulji slegne i učini pokret kao da s ramena pokušava skinuti nametljivoga kukca. „I što ćete točno učiniti, Ove?"

Pitanje zatekne Ovea nespremnog. Ponovo. Zastane, ruke mu se tresu od bijesa dok mu glavom prolazi gomila prilično brutalnih uvreda. Ali, na vlastito iznenađenje, nije se mogao natjerati da izgovori bilo koju od njih.

„Znam ja tko ste vi, Ove. Znam sve o silnim pismima koja ste pisali na temu nesreće svoje supruge i potom na temu njezine bolesti. Vi ste neka vrsta legende u našim uredima, trebali biste to znati", reče čovjek u bijeloj košulji sasvim nepokolebljivoga glasa. Ove u čudu zine. Muškarac u bijeloj košulji mu kimne. „Znam ja tko ste vi. I samo radim svoj posao. Odluka je odluka. Ne možete ništa učiniti, to vam je dosad već trebalo biti jasno."

Ove napravi korak naprijed, prema njemu, ali mu muškarac položi ruku na prsa i odgurne ga. Ne grubo. Ne agresivno. Lagano, a čvrsto, kao da to i nije njegova ruka već ruka nekog robota iz kompjutorskog centra općinskih vlasti.

„Idite i radije gledajte televiziju. Bilo bi vam pametnije za to vaše srce."

U *škodi* na suvozačevu mjestu sjedi žena koja se doima prilično odlučnom. Na sebi ima jednaku bijelu košulju. Odjednom i ona izađe iz automobila s gomilom papira u rukama. Čovjek zaključa auto uz glasan cijuk daljinskog upravljača, a onda se okrene od Ovea kao da ovoga tu nikad nije ni bilo i kao da nikad s njim nije razgovarao.

Ove ostane ukopan na mjestu stisnutih šaka i škripeći zubima; pomalo je nalik nekoj razjarenoj zvijeri. Bijele košulje nestanu u Anitinoj i Runeovoj kući, a Oveu treba sigurno minuta da se pribere do te mjere da bi se uopće mogao okrenuti, ali učini to odlučno i gnjevno i krene prema Parvanehinoj kući. Ona stoji vani, na stazici.

„Je li onaj vaš niškoristi od muža kod kuće?" zagrmi Ove i protutnji pokraj nje i ne očekujući odgovor. Žena nije stigla ništa drugo nego samo kimnuti, a Ove je već, u četiri velika koraka, došao do njezinih vrata. Otvori ih Patrick. Oslanja se na štake, a u gipsu mu je gotovo pola tijela.

„Hej, Ove!" razdragano ga pozdravi i pokuša mahnuti štakom, no odmah izgubi ravnotežu i prevali se na zid.

„Ona prikolica koju ste imali kad ste se doselili. Gdje ste je nabavili?" zahtjevno upita Ove.

Patrick se zdravom rukom osloni o zid, kao da želi ostaviti dojam da je baš htio

zauzeti takvu pozu. „Što? Oh… A *ta* prikolica. Posudio sam je od tipa s posla.“

„Nazovite ga. Trebate je ponovo posuditi.“

I to je razlog zašto Ove danas nije umro. Jer ga je u tome spriječilo nešto što mu je diglo tlak do te mjere da mu odvrati pažnju.

Kada su muškarac i žena u bijelim košuljama, gotovo sat vremena kasnije, izašli iz Anitine i Runeove kuće, zatekli su svoj automobil s općinskim logom stjeran u kut, zakrčen velikom prikolicom. Dok su oni bili u kući, netko je očito parkirao prikolicu tako da im prepriječi prolaz na cestu. Čovjek bi čak mogao pomisliti da je netko to napravio namjerno. Žena izgleda iskreno zbunjena, ali čovjek u bijeloj košulji automatski priđe Oveu. „Vi ste ovo učinili?“

Ove prekriži ruke i hladno ga odmjeri. „Ne.“

Čovjek u bijeloj košulji nadmoćno se i svisoka nasmije. Onako kako se i smiju ljudi u bijelim košuljama koji su navikli da je uvijek i sve po njihovom. Odnosno onako kako se takvi ljudi nasmiju kada se netko ne slaže s njima. „Odmah pomaknite prikolicu.“

„Ne bi išlo“, odbrusi Ove.

Čovjek u bijeloj košulji uzdahne, a sljedeću rečenicu izgovori upozoravajuće i kao da govori djetetu.

„Pomaknite prikolicu, Ove. Ili ću pozvati policiju.“

Ove nonšalantno odmahne glavom pokazujući na znak niz cestu. „Motornim vozilima zabranjeno je voziti unutar naselja. Jasno piše na znaku.“

„Vi stvarno nemate nikakvog pametnijeg posla nego se tu igrati prometnog policajca?“ zagunđa čovjek u bijeloj košulji.

„Nema ničeg pametnog na televiziji“, odgovori mu Ove.

I to je trenutak u kojem se kapak muškarca u bijeloj košulji trznuo. Kao da mu je maska pomalo spala, samo mrvicu. Pogledao je u prikolicu, pa u *škodu*, pa u znak, pa onda opet u Ovea koji pred njim stoji prekriženih ruku. Čini se kao da na trenutak razmišlja bi li ga mogao nekako nasilu natjerati da makne tu prikolicu, ali odmah shvati da je to loša ideja.

„To uopće nije razumno od vas, Ove. Štoviše, jako je, jako glupo“, napokon prosikće.

Ove prvi put ugleda njegove plave oči ispunjene bijesom. S druge strane, Ovea ne odaje ni jedan jedini trzaj. Muškarac u bijeloj košulji krene prema garažama i glavnoj cesti korakom koji jasno poručuje da to nikako nije kraj priče. Žena s papirima požuri za njim.

Netko sa strane mogao bi pretpostaviti da će ih Ove ispratiti s pobjedonosnim sjajem u očima. Zapravo, to bi i on sam od sebe očekivao. No, umjesto toga, izgleda

tužno i umorno. Kao da nije spavao mjesecima. Kao da jedva ima snage i dalje držati ruke prekriženima. Ove pusti ruke da mu spuznu prema džepovima i vrati se u kuću, ali još nije stigao ni zatvoriti vrata, kad netko ponovo počne lupati.

„Aniti će uzeti Runea“, uspaničeno mu kaže Parvaneh pa širom otvori ulazna vrata i prije nego što je Ove uspio dohvatiti kvaku.

„Phhhh“, umorno frkne Ove, a ta suzdržanost u njegovu glasu iznenadi i Parvaneh i Anitu, koja joj stoji iza leđa. A možda i samog Ovea. Zvučno udahne kroz nos. Pogleda u Anitu. Još je sivlja negoli je bila i ispijenija nego ikad prije. On su joj crvene i natečene.

„Rekli su da će ovaj tjedan doći po njega. I da se ja nisam u stanju brinuti za njega“, protisne ona jedva čujnim, krhkim glasom.

„Ma, da! Još godinama neće doći po njega. Predmet prvo mora proći priziv, a onda još slijedi gomila tih njihovih birokratskih zavrzlama“, reče Ove. Trudi se zvučati uvjerljivo i sigurno u sebe, više nego što zapravo osjeća, ali jednostavno nema snage razmišljati o tome kakav dojam ostavlja. Samo želi da one odu.

„Ne znate o čemu govorite!“ zagrmi Parvaneh.

„Ne. Vi ne znate o čemu govorite jer nikad niste imali problema s općinarima. Nemate pojma kako je boriti se protiv njih“, odgovori on jednolikim glasom, potonulih ramena.

„Ali, moramo razgovarati…“ glas joj zadrhti. No, dok tako stoji pred njima, sva energija koju ima kao da mu napušta tijelo.

Možda zbog pogleda na Anitino ispijeno lice. Možda zbog spoznaje da jedna dobivena bitka ne znači ništa u moru takvih situacija. Jedna *škoda* kojoj je blokiran izlaz ne znači ništa. Oni se uvijek vraćaju. Kao što su se vraćali i kad je bila riječ o Sonji. Kao što rade uvijek. S tim svojim klauzulama i spisima. Ljudi u bijelim košuljama uvijek pobjeđuju.

A ljudi poput Ovea uvijek izgube ljude poput Sonje. I ništa mu je ne može vratiti.

Na kraju ne ostane ništa drugo nego samo nanizani dani u tjednu, dani u kojima nemaš pametnijeg posla nego da laštiš kuhinjski pult. I Ove to više ne može podnijeti. Osjeća to jasnije nego ikad prije. Ne može se više boriti. Ne želi se više boriti. Samo želi da sve prestane.

Parvaneh se zaista trudi pregovarati s njim, no on samo zatvori vrata. Ona lupa, no on je ne čuje. Potone u stolac u hodniku i osjeća kako mu se ruke tresu. Srce mu lupa tako jako da mu se čini kako će mu uši eksplodirati. Osjeti pritisak u prsima. Kao da mu je golema tama ugazila na grkljan i nemilosrdno ga stišće. I tako više od dvadeset minuta.

A onda Ove brizne u plač.

32

Čovjek zvan Ove ne vodi prokleti hotel

Sonja je jednom rekla da muškarce kao što su Ove i Rune možeš shvatiti ako na njih gledaš kao na ljude koji žive u pogrešno vrijeme. Oni su muškarci koji od života očekuju samo nekoliko jednostavnih stvari, zaključila je. Krov nad glavom, mirnu ulicu, pravog proizvođača automobila i ženu kojoj će biti vjerni. Posao na kojem će imati neku svrhu. Kuću u kojoj se stvari kvare u redovitim intervalima kako bi oni uvijek imali po čemu petljati.

„Svi ljudi žele dostojanstven život, ali dostojanstvo svakome čovjeku znači nešto drugo“, rekla je. Za muškarce poput Ovea i Runea, koji su se od malih nogu morali sami snalaziti za sebe, živjeti dostojanstveno značilo je ne imati potrebu oslanjati se na druge. Nekom vrstom ponosa ispunjavao ih je taj osjećaj da drže stvari pod kontrolom. Da su u pravu. Da znaju kojim putem krenuti i kako priviti koji vijak. Muškarci poput Ovea i Runea dolazili su iz vremena u kojem je čovjek bio ono što je radio, a ne ono što je govorio da radi.

Sonja je, naravno, znala da se Ove ne zna nositi s ljutnjom. I kad su općinari u bijelim košuljama, ljudi čija imena ne bi mogla popamtiti nijedna normalna osoba, pokušali isposlovati sve ono što Sonja nije željela – natjerati je da prestane raditi, iseliti je iz vlastite kuće, uvjeriti je da vrijedi manje od zdrave osobe koja može hodati, utuviti joj u glavu da umire – Ove se borio protiv njih. Borio se spisima, pismima novinama i tužbama, borio se postavljanjem rampe za invalide u školi. Tako se tvrdoglavo borio za nju protiv tih ljudi u bijelim košuljama da ih je na kraju držao osobno odgovornima za ono što se dogodilo njoj — i djetetu. A onda ga je ona ostavila samoga na svijetu u kojem on više nije razumio ni riječi tog jezika kojim su govorili.

Kasnije te večeri Ove i mačka večerali su i neko vrijeme gledali televiziju, a

onda je on ugasio svjetiljku u dnevnom boravku i krenuo na kat. Mačka ga vjerno slijedi, prati ga u stopu, kao da osjeća da Ove kani učiniti nešto o čemu je nije obavijestio. Potom sjedi na podu spavaće sobe i promatra Ovea kako se presvlači, kao da pokušava shvatiti neki mađioničarski trik. Ove legne u krevet i ostane miran dok prokleta mačka, na Sonjinoj strani kreveta, ne zaspe. A trebalo joj je gotovo sat vremena. Očito je da se Ove ne ustručava pred mačkom zato jer ima neki osjećaj obveze prema njoj. Ne. Samo nema snage za svađu. Ne može se od njega očekivati da jednoj životinji koja se nije u stanju brinuti ni o vlastitu krznu objasni pojam života i smrti.

Kada se mačka napokon izvrnula na leđa uzduž i poprijeko Sonjina jastuka i počela hrkati razjapljenih usta, Ove se tihim koracima iskrao iz kreveta. Sišao je u dnevni boravak, pa izvadio pušku s mjesta na koje ju je sakrio, iza radijatora. Potom je izvukao i četiri nepromočive cerade koje je donio iz šupe i sakrio ih u spremište za metle kako ih mačka ne bi primijetila. Počeo ih je rasprostirati uza zidove hodnika. Nakon nešto razmišljanja Ove je, naime, shvatio da je to najprimjerenija prostorija za čin koji slijedi jer su tu zidovi najmanje površine. Za očekivati je da će biti prilično nereda i prskanja na sve strane — ipak je riječ o pucanju u glavu. A nije mu baš drago ako za sobom ostavi više nereda nego što je to nužno. Sonji je uvijek bilo mrsko kada bi napravio nered.

Ponovo je odjenuo najbolje odijelo i cipele. Odijelo još smrdi na ispušne plinove, ali što se može. Ove odvagne pušku u objema rukama, kao da provjerava gdje joj je središte teže. Kao da će to utjecati na slijed događaja. Okrene je i zavrti, pokušava stvoriti pravi kut. Izgleda kao da je savija. Nije da Ove zna puno o oružju, ali želi biti siguran da će sve proteći na pravi način. A budući da pretpostavlja kako nije moguće testirati kvalitetu puške drmusajući je, Ove zaključi da to može učiniti savijajući je i povlačeći. Samo da vidi što bi se moglo dogoditi.

Dok to radi, padne mu na pamet da je vjerojatno loša ideja odjenuti najbolje odijelo. Bit će sasvim uništeno krvlju, pretpostavi. Dosta glupo. Stoga odloži pušku, ode u dnevni boravak, skine se, pažljivo odloži odijelo i uredno ga složi pokraj najboljih cipela.

Onda izvadi pismo u kojem se nalaze sve upute za Parvaneh i ispod naslova „Upute za sprovod“ dopiše „pokopajte me u odijelu“. Za svaki slučaj, pismo stavi na vrh uredno složenoga odijela. Već se prilično konkretno i nepobitno izjasnio da oko svega drugoga na sprovodu ne stvaraju nikakve cirkuse. Bez pretjerane ceremonije i sličnih gluparija. Samo ga trebaju strpati u rupu do Sonje i to je sve. Mjesto je već pripremljeno i plaćeno, a Ove je u omotnicu stavio i nešto gotovine za prijevoz.

I tako, odjeven samo u čarape i gaće, Ove ode natrag u hodnik i podigne pušku. U zrcalu ulovi pogled na vlastito tijelo. Nije se ovako pogledao već skoro trideset i pet godina. Još je prilično mišićav i kršan. Sigurno je u boljoj formi od većine muškaraca njegove dobi. Jedino mu se u međuvremenu nešto počelo događati s kožom. Izgleda kao da se topi. Strašno.

U kući vlada zagrobna tišina. U cijelom susjedstvu, zapravo. Svi spavaju. I tek

tada Ove shvati da će hitac sigurno probuditi mačku. Vjerojatno će se to siroto biće nasmrt prepasti, nevoljko si prizna Ove. Razmisli o tome nekoliko trenutaka, a onda odlučno odloži pušku i ode u kuhinju upaliti radio. Ne zato što mu treba glazba da bi si mogao oduzeti život — i sigurno ne zato što mu se dopada ideja da radio nastavi trošiti struju i kada njega više ne bude — nego zato što bi mačka, ako je i probudi zvuk pucnja, mogla pomisliti da je to samo dio tih nekih modernih pop-pjesmuljaka koje se po cijele dane vrte na radiju. I onda bi ponovo mogla zaspati. Tako razmišlja Ove.

Kada se vrati natrag u hodnik i ponovo dohvati pušku, Ove shvati da na radiju trenutno ne svira ni jedna jedina moderna pop-pjesma. Zapravo su na programu lokalne vijesti. Zastane na trenutak i sluša. Ne zato što mu je jako važno čuti lokalne vijesti u vrijeme kada se sprema pucati si u glavu, nego zato što Ove i inače misli da nije zgorega biti informiran. Govore o vremenu. I gospodarstvu. I prometu. I o tome kako bi vlasnici kuća i stanova u njihovu kraju trebali biti oprezni tijekom vikenda jer su se u gradu provalnici potpuno razmahali.

„Prokleti huligani“, promrmlja Ove i čvršće stegne pušku.

I ako bismo tome pristupili posve nepristrano, činjenica da Ove posjeduje oružje nešto je čega su dva druga huligana, Adrian i Mirsad, trebali biti svjesni prije nego što su se, nekoliko sekundi kasnije, posve neopterećeni pojavili na Oveovim vratima. Tada bi najvjerojatnije shvatili da Ove, kada je čuo škripu nečijih koraka po snijegu, nije prvo pomislio „Oho ho, super, imam goste!“, nego si je šokirano u bradu promrsio: „E, pa, bando, mene nećete!“ Sigurno bi shvatili da će Ove, samo u čarapama i gaćama, stežući pušku staru tričetvrt stoljeća, udarcem nogom razvaliti vrata poput kakvog ostarjelog polugolog prigradskog Ramba. I možda tada Adrian ne bi počeo vriskati tako visokim tonom koji se provukao kroz svaki prozor svake kuće u ulici. Možda ne bi uspaničeno pobjegao u šupu i umalo se onesvijestio.

Ovako, trebalo je još nešto vike i općenito solidna količina buke dok Mirsad nije uspio objasniti svoj identitet i rastumačiti da je on samo običan bezopasni huligan, nipošto ne provalnički huligan. A trebalo je i vremena da Ove pohvata što se događa. Dotad, jasno da je vitlao puškom prema njima, zbog čega je Adrian piskutao poput alarma.

„Tiho! Probudit ćeš prokletu mačku!“ prosiktao je bijesno Ove. Adrian je zateturao, a na čelu mu se jasno vidjela masnica veličine srednjeg pakiranja raviola.

„Što, za boga miloga, radite ovdje?“ bjesnio je Ove i dalje ih držeći na nišanu. „I to usred proklete noći!“

Mirsad drži veliku torbu i oprezno je spusti u snijeg. Adrian instinktivno podigne ruke u zrak kao da će upravo biti opljačkan, ali izgubi ravnotežu i ponovo padne u snijeg.

„Bila je to Adrianova ideja“, počne Mirsad, gledajući u snijeg.

„Znate, Mirsad je danas izašao iz ormara!“ izvali Adrian.

„Otkud je izašao?“

„Ovaj, iz ormara, razumijete. Svima je rekao da je…“ procijedi Adrian, ali čini se pomalo rastrojen, dijelom zbog činjenice da ga bijesni starac u gaćama drži na nišanu, a dijelom i zato što je sve više uvjeren da je pretrpio neku vrstu ozljede, vjerojatno potres mozga.

Mirsad se ispravi i bitno odlučnije kimne Oveu. „Rekao sam tati da sam homoseksualac.“

Bijes u Oveovu pogledu malkice splasne, ali i dalje ne spušta pušku.

„Moj tata mrzi homoseksualce. Uvijek je govorio da će se ubiti ako sazna da je neko od njegove djece takvo“, nastavi Mirsad. Nakratko zašuti, pa malo tiše doda: „Nije to baš osobito dobro prihvatio. Blago rečeno.“

„Izbacio ga je iz kuće!“ uplete se Adrian.

„Iselio“, ispravi ga Ove.

Mirsad pokupi torbu i ponovo kimne Oveu. „Ma, ovo je bila glupa ideja. Nismo vas trebali smet…“

„Smetati me čime točno?“ presječe ga Ove.

I eto ga sad, stoji u gaćama na temperaturi u minusu i očekuje saznati zašto. Mirsad duboko udahne. Kao da fizički gura ponos niz grlo. „Tata je rekao da sam bolestan i da nisam dobrodošao u njegovu kuću s tim mojim… neprirodnim sklonostima“, reče momak teško gutajući slinu prije nego što je uspio izgovoriti riječ „neprirodnim“.

„Zato što si homić?“ precizira Ove.

Mirsad kimne. „U gradu nemam druge rodbine. Htio sam noćas ostati kod Adriana, ali kod njih je novi dečko njegove mame.“ Momak utihne. Izgleda kao da se osjeća jako glupo. „Ma, bila je to idiotska ideja“, prošapće i ustukne, namjeravajući se okrenuti i otići.

S druge strane, Adrian izgleda kao da je ponovo dobio želju čavrljati. Nestrpljivo krene prema Oveu.

„Dovraga, Ove! Pa vi imate puno mjesta. Mislili smo da bi Mirsad večeras mogao prespavati kod vas.“

„Kod mene? Pa ne vodim ja vražji hotel!“ odbrusi Ove i ponovo podigne pušku tako da su se Adrianova prsa sudarila s cijevi. Adrian se skameni. Mirsad u dva hitra koraka po snijegu dođe do Ovea i stavi ruku na pušku. „Nismo imali kamo, oprostite“, reče tiho i nježno odmakne cijev što dalje od Adriana.

Ove izgleda kao da mu se polako vraća razum. Spusti oružje. Kad gotovo neprimjetno zakorači natrag u hodnik, kao da je upravo postao svjestan studeni koja obavija njegovo ne baš dobro odjeveno tijelo, krajičkom oka na zidu spazi Sonjinu fotografiju. Crvena haljina. Put u Španjolsku autobusom. Tada je bila trudna. Toliko ju je puta molio da skine tu prokletu fotografiju, ali ona je uporno odbijala. Rekla je da je „to sjećanje jednako vrijedno kao i bilo koje drugo.“

Tvrdoglava žena.

I tako je ovo trebao biti dan kada je Ove *napokon* umro. Umjesto toga, bila je to večer prije jutra kada se Ove probudio u svojoj kući ne samo s mačkom, nego i s osobom drugačijih sklonosti. Sonji bi se to sigurno dopalo.

Ona je voljela hotele.

33

Čovjek zvan Ove i neuobičajeni dnevni nadzor ulice

Ponekad je teško objasniti zašto neki ljudi odjednom naprave stvari koje naprave. Ponekad je to, naravno, zato što znaju da će ih prije ili kasnije ionako napraviti, pa zašto onda ne bi baš sada, a ponekad je upravo suprotno — shvate da su te neke stvari trebali napraviti davno prije.

Ove je vjerojatno sve vrijeme znao što mora napraviti, ali svi su ljudi u suštini optimistični kada je vrijeme u pitanju. Uvijek mislimo da imamo dovoljno vremena za druge. Vremena da im kažemo neke stvari, a onda se nešto dogodi pa ostanemo stajati kao kipovi i ponavljati riječi kao što su „da sam bar“ i „trebao sam“.

Kad se sljedećeg jutra Ove krenuo spuštati stepenicama u prizemlje, naglo je zastao na pola puta. Kuća nije ovako mirisala otkako je Sonja umrla. Ove se polako spusti, zagazi na parket i zastane na vratima kuhinje kao da je uhvatio lopova na djelu. „Je li ti to radiš tost?“

Mirsad prestrašeno kimne. „Da. Nadam se da je to u redu. Oprostite. Mislim, je l' u redu?“

Ove primijeti da je momak pripremio kavu. Mačka na podu jede tunu. Ove kimne, ali mu ne odgovori na pitanje. „Mačka i ja moramo otići u kratku šetnju ulicom“, objasni mu umjesto odgovora.

„Mogu li i ja s vama?“ hitro ga upita Mirsad.

Ove pilji u njega kao da ga je momak presreo na nekom vašaru, odjeven u gusara, i nudi mu da pogodi ispod koje je kutijice srebrna kovanica.

„Možda vam mogu biti od koristi“, nastavi željno Mirsad.

Ove ode u hodnik i ugura noge u cipele. „Ovo je slobodna zemlja“, promrmlja otvarajući vrata i puštajući mačku van. Mirsad to protumači kao „Ma naravno da možeš!“ pa hitro navuče jaknu, obuje se i jurne za Oveom.

„Hej, dečki!“ uzvikne Jimmy čim su kročili na pločnik. Samo se stvorio i sada

žustro dašće Oveu za vrat odjeven u kričavo zelenu trenirku koja mu je toliko pripijena da se Ove na prvu zapita je li to zaista odjeća ili možda boja za tijelo.

„Ja sam Jimmy!“ uspuhano pruži ruku Mirsadu. Mačka izgleda kao da bi mu se najradije očešala o noge, ali čini se da je promijenila mišljenje sjetivši se da je zadnji put kada je učinila nešto slično Jimmy završio u bolnici. Umjesto toga, odluči se za varijantu B, pa uskoči u snijeg i krene se valjati. Jimmy se okrene prema Oveu.

„Stalno vas viđam da šećete u ovo doba, pa sam htio provjeriti smeta li vam da vam pravim društvo. Znate, odlučio sam početi vježbati!“ kaže Jimmy, pa kimne toliko silno zadovoljno da mu se salo nakupljeno ispod brade zaljulja poput velikog jedra u oluji.

Ove je, prema svemu sudeći, u teškoj dvojbi. „Čekaj, a ti inače ustaješ u ovo vrijeme?“

„Ma kakvi, čovječe. Još nisam ni bio u krevetu!“ nasmije se.

I tako se dogodilo da su tog jutra u nadzor ulice krenuli mačka, debeli alergičar, homić i čovjek zvan Ove.

Mirsad je ukratko objasnio da ima problem u odnosima s ocem i da zato privremeno stanuje kod Ovea; Jimmyju je, pak, potpuno nevjerojatno da se Ove baš svakog jutra budi ovako rano.

„A zašto si se posvađao sa starim?“ upita Jimmy.

„Ne tiče te se!“ zagrmi Ove, a Mirsad ga zahvalno pogleda.

„Dobro, čovječe. Nego, vi ovo radite *svako* jutro?“ upita veselo Jimmy.

„Da. Da provjerim je li bio kakve provale.“

„Stvarno? Pa zar ovdje ima puno provala?“

„Kad se dogodi prva, onda tome nema kraja“, promrmlja Ove i nastavi hodati prema parkiralištu za goste. Mačka mjerka Jimmyja kao da nije nimalo zadivljena njegovim entuzijazmom za tjelovježbom. Jimmy napući usne i pogladi se po trbuhu, očito uvjeren da mu se na tijelu već vidi učinak jutrošnje šetnje.

„Nego, jeste li čuli za Runea?“ dobaci, ubrzavajući korak za Oveom. Sad je već u nekom polutrku. Ove ne odgovori.

„Socijalna služba dolazi po njega, znate“, objasni Jimmy kad ga sustigne.

Ove otvori tekicu i počne zapisivati registracijske oznake vozila. Jimmy njegovu šutnju očito shvati kao poziv da nastavi govoriti.

„Ukratko, Anita je zatražila dodatnu skrb u kući s obrazloženjem da je Rune u teškoj situaciji i da se sama više ne može nositi s tim. I onda je socijalna provela istragu pa ih je nazvao neki tip i rekao da su zaključili kako ona više nije u stanju brinuti se o Runeu. I htjeli su ga odmah staviti u jednu od onih ustanova, znate. I onda je Anita rekla da to mogu zaboraviti i da joj više ne treba ni ta dodatna skrb. Ali se tip ozbiljno zapalio i uhvatio za to da ona sada više ne može poništiti rezultate istrage kada je upravo ona i tražila da se ta procedura započne. I sada su donijeli tu odluku, i to je to, znate. Uopće ih nije briga što Anita veli da taj tip iz socijalne vodi neke svoje

bitke, znate što hoću reći?“ Jimmy utihne i kimne Mirsadu u nadi da će barem od njega uslijediti neka reakcija na ovo što im je ispričao.

„Totalno nije fer…“ neodlučno procijedi Mirsad.

„Totalno je nefer!“ kimne Jimmy i cijeli gornji dio tijela mu se zatrese.

Ove spremi olovku i bilježnicu u unutarnji džep jakne i odlučno krene prema smetlarniku.

„Ali trebat će im jako puno vremena da takva odluka postane pravomoćna. Rekli su da će ga odvesti, ali sada iduće dvije godine neće ni prstom mrdnuti“, zafrkće Ove. Pa valjda on zna kako radi ta prokleta birokracija.

„Ali… Odluka je donesena, čovječe“, reče Jimmy i počeše se po kosi.

„Pa neka ulože žalbu, dovraga! I to će onda trajati godinama!“ bijesno odbrusi Ove i prođe pokraj njega.

Jimmy ga gleda kao da pokušava procijeniti je li uopće vrijedno napora krenuti za njim. „Ali, Anita je sve to već napravila! Piše pisma i radi još koješta već dvije godine!“

Ove se ne zaustavi kada čuje te riječi, ali uspori. Za sobom čuje teške Jimmyjeve korake kako propadaju u snijegu. „Dvije godine?“ upita, ne okrećući se.

„Više-manje“, odgovori Jimmy.

Ove izgleda kao da u glavi broji mjesece. „Ma, to nije istina. Sonja bi onda znala za to“, zaključi Ove odbijajući povjerovati.

„Nisu mi dali da išta kažem Sonji. Anita je tako htjela. Znate“, Jimmy utihne. Gleda u snijeg. Ove se okrene i podigne obrve. „Znam li što?“ Jimmy uzdahne. „Anita… Mislila je da već imate dosta svojih briga“, prošaputa.

Uslijedi gusta tišina koju se moglo rezati sjekirom. Jimmy ne diže pogled, a Ove ne govori ništa.

Uđe u smetlarnik. Izađe.

Ode do spremišta za bicikle. Izađe.

Jimmyjeve posljednje riječi kao da su prekrile sve njegove kretnje i sada se u njemu počeo nakupljati neki nedokučiv bijes, ubrzavajući mu prsa kao da je u njih uletio tornado. Silovito povuče vrata smetlarnika. Nogom raspali u dovratak. I kad Jimmy napokon promrmlja nešto u stilu: „Sad je sve sjebano, čovječe, sada će otpremiti Runea u dom, znate“, Ove toliko silovito lupi vratima da se cijeli smetlarnik zatrese. Stoji u tišini, okrenut im je leđima i sve teže i teže dolazi do zraka.

„Jeste, ovaj, u redu?“ upita Mirsad. Ove se okrene i upre prst u Jimmyja u potpuno nekontroliranom bijesu. „I to ti je ona tako rekla? Da nije htjela tražiti Sonjinu pomoć jer smo imali i dovoljno svojih briga?“

Jimmy prestrašeno kimne. Ove zuri u snijeg. Toliko teško diše da mu se cijela prsa podižu i spuštaju. Razmišlja o tome kako bi se osjećala Sonja da je to znala. Da je znala kako najbolja prijateljica nije od nje tražila pomoć jer i ona sama ima „dosta svojih problema“. Srce bi joj puklo.

Ponekad je teško objasniti zašto neki ljudi naprave neke stvari baš tad kad ih naprave. I Ove je najvjerojatnije sve vrijeme znao što mora učiniti, kome mora pomoći prije nego što umre, ali uvijek smo optimisti kad je vrijeme u pitanju, uvijek mislimo da ćemo ga imati dovoljno. Da ćemo stići sve napraviti i sve reći.

Da ćemo imati vremena još za pokoju žalbu.

Ove se namršti i ponovo okrene Jimmyju. „Dvije godine?“

Jimmy kimne. Ove se nakašlje ne bi li pročistio grlo. Prvi put izgleda nesigurno. „Mislio sam da je tek počela. Ja sam mislio da… Imam više vremena“, promrmlja.

Jimmy izgleda kao da pokušava odgonetnuti s kim to Ove priča. Ove podigne pogled. „I oni sada dolaze po Runea? Ozbiljno? Nema više birokratskog zavlačenja, žalbi i svega tog sranja? Siguran si u to?“

Jimmy ponovo kimne. Otvori usta kao da će nešto reći, ali Ove je već na odlasku. Krenuo je stazicom između kuća poput čovjeka koji se upravo sprema osvetiti za smrtnu nepravdu, kao u vesternima. Zastane tek kod posljednje kuće, tamo gdje su i dalje parkirani i prikolica i bijela *škoda,* pa počne lupati po vratima takvom žestinom da je teško reći hoće li vrata uopće izdržati prije nego li ih netko otvori. Anita otvori, potpuno šokirana. Ove uđe u hodnik.

„Imaš li ovdje svu dokumentaciju od općine?“

„Da, ali sam misl…“

„Daj mi to!“

Kasnije će Anita ispričati susjedima da nije vidjela Ovea toliko bijesnog još od 1977., kada se pričalo o spajanju Saaba i Volva.

34

Čovjek zvan Ove i momak iz susjedne kuće

Ove je sa sobom ponio plavi stolac na rasklapanje, ukopao ga u snijeg i sjeo. Zna da bi moglo potrajati. Uvijek je tako kad Sonji mora priopćiti nešto što joj se neće svidjeti. Pažljivo obriše snijeg s nadgrobne ploče, tako da se mogu vidjeti.

U gotovo četrdeset godina kroz špalir njihovih kuća u nizu prošlo je more različitih vrsta ljudi. U kućama smještenima između Oveove i Runeove živjeli su i tihi, i glasni, i znatiželjni, i nepodnošljivi i jedva primjetni ljudi. Živjele su tamo obitelji čija su maloljetna djeca pijana pišala po ogradi, obitelji koje su u vrtu naumile zasaditi zabranjene travke, kao i obitelji kojima se činilo zgodnim obojiti svoju kuću u ružičasto. I bez obzira na to koliko se u međuvremenu svađali i u kojoj fazi njihov odnos bio, Ove i Rune oko jednog su se uvijek slagali — njima susjedne kuće nastanjuju potpuni idioti.

Potkraj osamdesetih jednu je kuću kupio muškarac koji je bio nekakav bankovni menadžer. Kuću je doživio kao „investiciju“, Ove ga je lijepo čuo da se hvali agentu za nekretnine. I onda je tu istu kuću u sljedećih nekoliko godina iznajmljivao velikom broju podstanara. Jednog ju je ljeta iznajmio trojici mladića koji su je drsko pokušali pretvoriti u slobodnu zonu u kojoj do mile volje mogu paradirati drogeraši, prostitutke i slična žgadija. Te njihove zabave trajale su od jutra do mraka. Stazica između kuća bila je prekrivena staklom pivskih boca, a glazba je treštala tako silovito da su Sonji i Oveu sa zida dnevnog boravka popadale slike.

Ove je jednom otišao do njih i zatražio da prestanu divljati, no momak mu se samo narugao, a kada je odbio otići, jedan od njih zaprijetio mu je nožem. Kad ih je sljedećeg dana i Sonja pokušala urazumiti, nazvali su je paraliziranom starom krpom. Te večeri puštali su glazbu glasnije no ikad prije i kad je Anita u potpunom očaju izašla iz kuće i vikala na njih, gađali su je bocom koja je uletjela ravno kroz prozor dnevnog boravka i umalo pogodila Runea.

Nije im sve to skupa bilo osobito mudro…

Ove je odmah počeo kovati planove osvete. Prvo je krenuo provjeriti financijske transakcije njihova najmodavca. Potom je nazvao odvjetnike i Poreznu upravu kako bi zaustavio iznajmljivanje kuće i pritom je kanio ustrajati čak i bude li slučaj trebalo „ganjati do prokletog Vrhovnog suda“. Tako je i rekao Sonji. Ali nije imao dovoljno vremena tu ideju provesti u djelo.

Kasno navečer vidio je Runea kako se iskrada prema parkiralištu s ključevima automobila. Kada se vratio, nosio je neku plastičnu vrećicu čiji sadržaj Ove nije mogao utvrditi. Međutim, već idućeg dana došla je policija i u lisicama odvela trojicu mladića. Teretili su ih za posjedovanje velike količine narkotika koji su im, nakon anonimne dojave, pronađeni u šupi.

Ove i Rune stajali su na ulici i promatrali što se događa. Pogledi su im se sreli. Ove se počešao po bradi.

„Ja ne bih znao gdje da kupim narkotike u ovom gradu“, rekao je oprezno.

„U uličici iza željezničke postaje“, odgovorio mu je Rune držeći ruke u džepovima. „Barem sam tako načuo“, dodao je i osmjehnuo se. Ove je samo kimnuo. Stajali su tako i šutke se smješkali još dugo.

„Auto radi dobro?“ najzad je upitao Ove.

„Kao švicarski sat“, nasmije se Rune.

Nakon toga bili su u dobrim odnosima puna dva mjeseca, a onda su se, naravno, opet zakačili zbog sustava grijanja. Ali, kako je zaključila Anita, bilo je dobro dok je trajalo.

Tijekom godina koje su uslijedile stanari su dolazili i odlazili, većina njih imala je iznenađujuću količinu strpljenja i razumijevanja za Ovea i Runea. Ako ljude gledaš s pristojne udaljenosti, mogu ti postati prihvatljiviji nego što bi bili inače.

Onda se jednog ljeta sredinom devedesetih u njihovu ulicu doselila žena s debeljuškastim devetogodišnjim dječakom kojeg su Sonja i Anita odmah zavoljele. Dječakov ih je otac ostavio odmah nakon što se dijete rodilo, čule su. S majkom i sinom sada je živio muškarac debeloga vrata, mogao je imati četrdesetak godina, i on je bio nova ljubav mlade žene. No, njega su Sonja i Anita ignorirale što je dulje bilo moguće. Malokad je bio kod kuće, a Anita i Sonja izbjegavale su postavljati previše pitanja. Pretpostavljale su da žena u njemu vidi neke kvalitete koje one, možda, i ne razumiju najbolje.

„On se brine o nama, znate kako je, nije lako biti samohrana majka“, rekla je jednom hrabro se osmjehujući. Njezine susjede i tada su tu temu ostavile na miru.

Prvi put kad su kroz zidove čule urlikanje tog muškarca debeloga vrata, zaključile su da svatko ima pravo na privatnost u svome domu. Kad su urlanje čule i drugi put, zaključile su da se to, vjerojatno, može dogoditi u svakoj obitelji i da tu, vjerojatno, nema ničeg ozbiljnijeg. Međutim, prvi idući put kad je muškarac debelog

vrata izbivao iz kuće, Sonja je pozvala ženu i dječaka na kavu. Žena je uz usiljeni smiješak objasnila da ima masnice jer je prenaglo otvorila kuhinjski element.

Te je večeri Rune na parkiralištu sreo čovjeka debeloga vrata. Izašao je iz automobila vidno pripit.

Sljedeće dvije večeri u objema se kućama čulo kako muškarac viče i kako stvari padaju na pod. Čuli su i ženu kako vrišti od boli, a kada se, na sve to skupa, prolomio plač devetogodišnjeg dječaka i njegovi vapaji muškarcu da prestane, Ove je izašao van i stao pred njihovu kuću. Rune je već bio tamo i čekao.

Bilo je to usred jednog od njihova najžešćeg sukoba u Udruzi stanara. Već gotovo godinu dana nisu razmijenili ni riječi. I sada su se samo ovlaš pogledali i vratili se svaki u svoju kuću bez riječi. Dvije minute kasnije ponovo su se sreli ispred kuće potpuno odjeveni. Pozvonili su na vrata. Grubijan ih je napao čim je otvorio, ali je Oveova šaka bila brža. Muškarac je izgubio ravnotežu, ustao, zgrabio kuhinjski nož i potrčao prema Oveu. Nije mu ni prišao. Rune ga je, poput maljem, raspalio svojom golemom šakom. Čak je i tada bio smiren, taj Rune. Bilo bi sasvim suludo potući se s njim.

Idućeg je dana muškarac otišao i više se nikad nije vratio. Mlada žena je dva tjedna spavala kod Anite i Runea i tek se onda s dječakom usudila vratiti u kuću. Onda su Rune i Ove otišli u grad do banke, a navečer su Sonja i Anita objasnile mladoj ženi da na to može gledati kao na pozajmicu ili dar, kako god želi, međutim da ta tema nije otvorena za raspravu. I tako je ta mlada žena, sa svojim bucmastim sinom po imenu Jimmy, zaljubljenikom u kompjutore, ostala u kući i naselju.

Ove se nagne i s velikom ozbiljnošću pogleda u nadgrobnu ploču. „Nekako sam mislio da ću imati više vremena. Napraviti… Sve."

Ona ne odgovori.

„Znam što ti misliš o stvaranju problema, Sonja, ali ovaj put me moraš razumjeti. S tim se ljudima ne može razumno razgovarati." Stavi palac u dlan ruke. Nadgrobna se ploča ne pomakne i ne odgovori, no Ove ne treba riječi da bi znao što misli. Šutnja je oduvijek bila njezin omiljeni trik kad god se nije slagala s njim. Živa ili mrtva.

Ujutro je Ove nazvao socijalnu skrb ili kako su se već, dovraga, ti ljudi zvali. Nazvao je iz Parvanehine kuće jer u svojoj više nije imao telefonski priključak. Parvaneh mu je savjetovala da bude „prijateljski nastrojen i pristupačan". Nije počelo baš najbolje jer su Ovea spojili s „odgovornim djelatnikom", a to je bio onaj pušač u bijeloj košulji. Odmah je iskazao priličan stupanj nezadovoljstva po pitanju bijele *škode* koja je još parkirana ispred Runeove i Anitine kuće. I da, Ove si je mogao priskrbiti bolju pregovaračku poziciju samo da se odmah ispričao i složio se da je, eto, na žalost, namjerno doveo čovjeka u bijeloj košulji u situaciju u kojoj mu je onemogućio korištenje automobila. To bi jamačno bilo bolje rješenje nego siktanje koje je uslijedilo. „Možda sad naučite čitati znakove! Ti, barabo jedna nepismena!"

Oveov idući potez sastojao se od pokušaja da uvjeri muškarca kako Runea ne

bi trebalo smjestiti u dom. Muškarac je, pak, Oveu pokušao objasniti da je „nepismena baraba“ prilično loš izbor riječi za početak razgovora. Nakon toga, uslijedila je dugačka serija neljubaznih fraza s obiju strana telefonske linije prije nego što je Ove jasno i glasno zaključio da to tako neće ići. Da oni ne mogu samo tako doći i odnositi ljude iz njihovih domova u neke tamo institucije samo zato što ih centar za pamćenje ne služi baš najbolje. Muškarac s druge strane hladno je odgovorio kako je posve nebitno gdje će smjestiti Runea jer da Runeu „s obzirom na stanje u kojem se nalazi, uopće i nije bitno gdje je“. Ove mu je uzvratio gomilom uvreda, a onda je muškarac u bijeloj košulji rekao nešto jako glupo.

„Odluka je donesena. Istraga je trajala dvije godine. Ne možete više ništa učiniti, Ove. Ništa i nikako.“ A onda je poklopio slušalicu.

Ove je pogledao u Parvaneh. Pa u Patricka. Uz tresak je „spustio slušalicu“ o kuhinjski stol, iako je to bio mobitel, pa zagrmio kako im „sada i odmah treba novi plan“. Parvaneh izgleda duboko nesretno, no Patrick se odmah složio, kimnuo, zgrabio štake i odšepesao iz kuće. Kao da je samo čekao da Ove kaže upravo to što jest. Pet minuta kasnije, na Oveovo silno nezadovoljstvo, vratio se s onim tupavim kicošem Andersom iz susjedne kuće. I s Jimmyjem, koji je jedva čekao da im se pridruži.

„Što on radi ovdje?“ upita Ove pokazujući na Andersa.

„Mislio sam da trebate plan“, reče Patrick, samozadovoljno pokazujući glavom prema kicošu. Očito je ponosan na svoju ideju.

„Anders je naš plan!“ dobaci Jimmy. Bradonja se pomalo nelagodno ogleda po hodniku kao da se sprema pobjeći. Očito ga je ipak malo pokolebalo Oveovo pitanje, ali ga Patrick i Jimmy odlučno gurnu u dnevni boravak.

„Ajde, reci mu“, zatraži Patrick.

„Što da mi kaže?“

„Dobro. Dakle, čuo sam da imate probleme s vozačem one *škode*, zar ne?“ počne Anders, nervozno pogledavajući u Patricka. Ove mu nervozno kimne da nastavi.

„Pa, mislim da vam nikad nisam rekao kakvu firmu imam, zar ne?“ nastavi Anders.

Ove gurne ruke u džepove, usvoji nešto opuštenију pozu, a onda mu Anders sve ispriča. I čak je i Ove morao priznati da zvuči i više nego prihvatljivo.

„A gdje vam je ona plava glup…“ zausti Ove čim je Anders završio, ali se ušutka jer ga je Parvaneh raspalila u cjevanicu. „Vaša djevojka“, ispravi se.

„Oh. Prekinuli smo. Odselila se“, reče Anders i pogleda u pod.

Nakon toga je morao objasniti da je njegovu bivšu djevojku malo uzrujavalo to kako se Ove ponaša prema njoj i njezinu psiću. A to njezino uzrujavanje bilo je prava kamilica u odnosu na histeriju koja ju je spopala nakon što je Anders prasnuo u smijeh čuvši da Ove psića naziva džukeletinom.

Uglavnom, ispalo je da oni svi zajedno kuju plan.

I kad se istog poslijepodneva u njihovu naselju u pratnji policajaca pojavio pušač u bijeloj košulji zahtijevajući od Ovea da mu oslobodi automobil, tu više nije bilo ni bijele *škode* ni prikolice. Ove je nehajno stajao pred svojom kućom, držeći ruke u džepovima, sve dok njegov neprijatelj najzad nije posve izgubio strpljenje i obasuo ga psovkama. Ove se držao priče da nema pojma kako se to dogodilo, ali je prijateljski dometnuo kako se ništa od toga ne bi dogodilo samo da je muškarac poštivao znak na kojem jasno piše da je unutar naselja zabranjena vožnja motornim vozilima. Jasno da je prešutio sitan detalj da je Anders vlasnik tvrtke za vuču automobila i da je za vrijeme stanke za ručak jedan od njegovih kamiona pokupio *škodu* i prevezao je do šljunčare četrdesetak kilometara izvan grada. I kad je policajac taktično upitao Ovea zar stvarno ništa nije vidio, Ove je samo pogledao ravno u oči muškarca u bijeloj košulji i odgovorio: „Ne znam. Možda sam i zaboravio. U mojim godinama čovjek počinje gubiti pamćenje."

Policajac koji se vrzmao uokolo tada je pitao Ovea zašto onda stoji na ulici ako nema nikakve veze s nestankom *škode.* Ove je nevino slegnuo ramenima i pogledao muškarca u bijeloj košulji u oči.

„Na televiziji nema ničeg zanimljivog…"

Iz muškarčeva lica bijes je cijedio svu boju sve dok nije postalo bljeđe od njegove košulje. Ako je to uopće moguće. Uglavnom, odjurio je urlajući da „nije gotovo". Jasno da nije.

Sat ili nešto više kasnije Anita je otvorila vrata dostavljaču koji joj je uručio preporučeno pismo iz općine. Potpisano, ovjereno, s vremenom i datumom „premještaja u skrb".

I sad Ove stoji do Sonjine nadgrobne ploče i mučno uspijeva procijediti nešto o tome kako mu je „jako žao".

„Ti se tako prokleto uzrujaš kad se ja svađam s ljudima, jasno mi je, ali stvarnost je drugačija. Morat ćeš me još malo pričekati tamo gore. Sad stvarno ne stignem umrijeti."

Onda iskopa staro i smrznuto ružičasto cvijeće, pa posadi novo, ispravi se, pospremi stolac na rasklapanje i krene prema parkiralištu. Putem je promumljao nešto što je zvučalo kao: „prokleti rat je tek počeo."

35

Čovjek zvan Ove i nesposobna socijalna skrb

Kad se Parvaneh, sa smrtnim strahom u očima, sjurila ravno u Oveov hodnik i nastavila prema toaletu ne trudeći se izgovoriti ni „dobro jutro“, Ove je odmah svađalački pomislio kako jednostavno nije moguće da nekoga toliko stisne mala nužda u tih dvadesetak sekundi koliko njoj treba da od svoje kuće dođe do njegove. Ali Sonja ga je nekoć naučila da „ni sam vrag ne može zaustaviti trudnicu kad joj nešto treba“, tako da Ove ipak odluči držati usta zatvorenima.

Među susjedima je već krenula priča da je u posljednje vrijeme Ove „sasvim drugačija osoba“ i da ga nikad ranije nisu vidjeli tako „angažiranog“. Ove im je nervozno objasnio da je to samo zato što se nikad ranije nije miješao u njihove privatne probleme, ali da nije bio „angažiran“, e to je prokleta i podmukla laž.

Patrick, pak, je zaključio da ga način na koji Ove hoda po kućama i lupa im po vratima zapravo podsjeća na „nekog futurističkog robota osvetnika“. Ove nema blagog pojma što bi to uopće trebalo značiti. Kako god bilo, posljednjih dana Ove večeri provodi kod Parvaneh, Patricka i djevojčica. I Patrick se zaista, nema mu se što reći, silno trudi nagovoriti Ovea da mu ne ostavlja ljutite otiske prstiju po kompjutorskom ekranu svaki put kad im želi nešto pokazati. Društvo im prave i Jimmy, Mirsad, Adrian i Anders. Jimmy ih sve vrijeme pokušava nagovoriti da kuhinju Parvaneh i Patricka prozovu Zvijezdom smrti, kao u Ratovima zvijezda, a da im Ove bude Darth Ove. U sljedećih nekoliko dana skovali su plan, uključujući i to da u šupi muškarca u bijeloj košulji zasade marihuanu, no nekoliko večeri kasnije činilo se kao da Ove odustaje. Mrko kima glavom, traži telefon, a onda se odgega u drugu sobu da bi telefonirao. Nije mu bilo drago što to radi.

Ali kada je rat, onda je rat.

Parvaneh izađe iz toaleta.

„Jeste li gotovi?“ zapita Ove kao da sumnja da je ovo samo neka vrsta odmora na poluvremenu. Ona kimne, ali baš kad su bili na izlazu, ugleda nešto u njegovu dnevnom boravku i zastane. Ove je već na izlazu, ali jako dobro zna u što ona gleda. „To je… Ah! Dovraga, nije ništa posebno“, promrmlja i rukom joj mahne da krenu van. Kad se ona i ne pomakne, on šutne nogom o vrata.

„Samo je skupljala prašinu. Malo sam je izbrusio i obojio i stavio još jedan sloj laka, to je sve. Nije to neki prokleti problem“, razdraženo progunđa.

„Oh, Ove“, prošapće Parvaneh, no on je zaokupljen udarcima nogom provjeravajući dovratak.

„Možemo ga obojiti u ružičasto. Mislim, ako bude curica“, promrmlja. Nakašlje se. „Zapravo, i ako bude dečko. I dečki danas mogu imati nešto ružičasto, zar ne?“

Parvaneh gleda u svjetloplavu kolijevku za bebe i stavi ruku na usta.

„Ako sada počnete plakati, nećete je dobiti“, upozori je Ove.

A kad ona svejedno počne plakati, Ove uzdahne: „Proklete žene“, okrene se i izađe van, pa krene ulicom.

Pola sata kasnije muškarac u bijeloj košulji ugasi cipelom cigaretu i počne lupati po vratima Anitine i Runeove kuće. Doveo je i trojicu mladića u bolničkim uniformama, kao da očekuje žestok otpor. Kad im vrata otvori krhka i sićušna Anita, momci izgledaju posramljeno. No, muškarac u bijeloj košulji zakorači prema njoj i mahne papirima u zraku kao da u ruci drži sjekiru.

„Ajde. Vrijeme je“, nestrpljivo je obavijesti i pokuša ući u hodnik, ali mu ona prepriječi put. Onoliko koliko osoba njezinih proporcija može nekome prepriječiti put.

„Ne!“ kaže ona i ne pomakne se ni milimetra. Muškarac u bijeloj košulji zastane i pogleda je. Umorno odmahne glavom i prstima se uhvati za nos sve dok mu se obrazi ne napušu kao da je riba. „Imali ste dvije godine i mogli ste ovo svima olakšati, Anita. A sad je odluka donesena. I to je sve.“

Ponovo je pokuša zaobići, ali Anita se i ne mrdne. Nepomično stoji na dovratku poput kakvog drevnog spomenika. I samo duboko udahne ne skidajući pogled s njegova. „Kakva je to ljubav ako nekoga pustite u tuđe ruke kada stvari postanu teške?“ najzad zaplače, a glas joj podrhtava od tuge. „Napustiti nekoga protiv njegove volje? Recite mi, kakva je to vrsta ljubavi?!“

Muškarac se ugrize za usnicu. Lice mu se počne nervozno trzati. „Dajte. Rune ionako pola vremena uopće ne zna gdje je. Istraga je pokazala da…“

„Ali, ja znam!“ prekine ga Anita i okrene se prema bolničarima. „Ja znam“, uvjerava ih i rida.

„Tko će se brinuti o njemu, Anita?“ upita on retorički i odmahne glavom. Zakorakne i rukom pokaže bolničarima da ga slijede i uđu u kuću.

„Ja ću se brinuti o njemu!“ odgovori Anita pogleda tamnog poput najcrnje oluje.

Muškarac u bijeloj košulji nastavi odmahivati glavom i provuče se pokraj nje. I tek onda primijeti sjenu kako se miče.

„I ja ću“, reče Ove.

„Budem i ja“, odgovori Parvaneh.

„Ja također!“ izgovore uglas Patrick, Jimmy, Anders, Adrian i Mirsad, gurajući se na vratima dok nisu popadali jedan preko drugoga.

Muškarac u bijeloj košulji zastane. Stisne oči. Odjednom se iza njega pojavi žena ispranih traperica i pomalo prevelike zelene jakne s diktafonom u ruci.

„Ja sam iz lokalnih novina“, objavi Lena, „i voljela bih vam postaviti nekoliko pitanja.“

Muškarac u bijeloj košulji je netremice gleda. Onda skrene pogled na Ovea. Dvojica muškaraca zure jedan u drugoga bez ijedne riječi.

Lena iz torbe izvadi gomilu papira i gurne ih muškarcu u ruke. „Ovo su svi pacijenti za koje ste vi i vaš odjel bili zaduženi u posljednjih nekoliko godina. Podaci o svim ljudima poput Runea koje ste dali smjestiti u domove protiv njihove volje i protiv volje njihovih obitelji. Tu su podaci i o svim nepravilnostima koje su se događale u domovima za koje ste vi odgovorni. U tim je papirima more primjera iz kojih se jasno vidi da se ne držite pravila i pravnih procedura“, saspe mu u lice, a sve je to izgovorila glasom kao da mu uručuje ključeve automobila koji je upravo dobio na lutriji. Onda još, smiješeći se, doda: „Kad kao novinar malo zagrebeš po birokratima, ispada da su upravo oni vrsta ljudi koja najmanje poštuje pravila i procedure.“

Muškarac u bijeloj košulji nijednom je ne pogleda, gleda u Ovea. Nijedan od njih ne prozbori ni riječi. Muškarac u bijeloj košulji polako stisne zube. Iza Oveovih leđa, Patrick se nakašlje, pa doskakuće na štakama glavom pokazujući na gomilu spisa koje je novinarka gurnula muškarcu u ruke.

„A tu su i vaši bankovni izvaci za proteklih sedam godina. I računi za sve karte, bilo za vlak, bilo avion, koje ste platili karticom. Kao i svi računi iz svih hotela u kojima ste odsjeli. I svi podaci s vašeg računala na poslu. Sva prepiska *mailovima,* bilo poslovna, bilo privatna.“ Oči muškarca u bijeloj košulji lutaju od jednog do drugog. Čeljust mu je sada toliko jako stisnuta da mu koža na licu počinje blijedjeti.

„Nije da tu ima nečega što biste željeli zatajiti“, zlobno se osmjehne Lena.

„Ne… Ma kakvi“, složi se Patrick.

„Ali znate. . .“

„Jednom kada stvarno počnete kopati po nečijoj prošlosti…“

„…obično pronađete nešto što bi on volio zadržati za sebe“, zaključi novinarka.

„Nešto što bi radije… Zaboravio“, objasni Patrick glavom pokazujući prema dnevnom boravku u kojem se iz jedne od fotelja nazire Runeova glava.

U dnevnom boravku radi televizor. Kroz vrata dopire miris svježe kuhane kave. Patrick jednom štakom pogurne hrpu papira u muškarčevim rukama ostavljajući tragove snijega na njegovoj bijeloj košulji.

„Da sam na vašem mjestu, posebno bih obratio pažnju na podatke s računala“, objasni.

I tako svi stoje. Anita i Parvaneh, i novinarka, i Patrick, i Ove, i Jimmy, i Anders, i muškarac u bijeloj košulji, i trojica bolničara. U onoj pokeraškoj tišini prije nego što svi igrači stave karte na stol, a nakon što su uložili sve što imaju.

Napokon, nakon što se svi prisutni osjećaju kao da su pod vodom i više ne mogu disati, čovjek u bijeloj košulji polako počne listati te papire. „Otkud vam sve to sranje?“ prosikće, ramena podignutih do vrata.

„Na interNETU!“ bijesno zagrmi Ove pa stisnutih šaka spuštenih uz bokove izađe iz Anitine i Runeove kuće. Muškarac u bijeloj košulji ponovo podigne pogled. Lena se nakašlje i opet mu pokaže na gomilu papira. „Možda u svim tim podacima i nema ničeg ilegalnog, ali moj urednik prilično je siguran da će, uz pravu dozu medijske pažnje, vašem odjelu trebati mjeseci da provjeri zakonitost svih onih postupanja. Možda čak i godine…“ Potom mu nježno spusti ruku na rame. „Zato mislim da bi za sve bilo najbolje da sada jednostavno odete“, prošapće.

A onda, na Oveovo iskreno čuđenje, mali muškarac učini upravo to. Okrene se i ode praćen trojicom bolničara. Ode iza ugla i nestane onako kako nestaju sjene kada sunce na nebu dosegne vrhunac. Ili kao što nestaju zlikovci na kraju priče.

Lena samozadovoljno kimne Oveu. „Rekla sam vam da nitko nema želuca za borbu s novinarima!“

Ove gurne ruke u džepove.

„I nemojte sada zaboraviti što ste mi obećali“, naceri se ona.

Ove zastenje.

„Onda? Jeste li pročitali pismo koje sam vam poslala?“ ne da se smesti.

Ove odmahne glavom.

„Pročitajte ga!“ inzistira novinarka.

Ove odgovori nešto što bi moglo zvučati kao „da, da“, a možda je samo bio bijesni izdisaj kroz nos. Teško je procijeniti.

Ove napusti kuću nakon što je, poslije puno vremena, sjedio u dnevnom boravku i potiho i nasamo razgovarao s Runeom. Jer su Rune i on morali „popričati a da ih nitko ne smeta“, nervozno je objasnio Ove prije nego što je u kuhinju potjerao Parvaneh, Anitu i Patricka. Anita bi se mogla zakleti da je u tim minutama čula Runea kako se nekoliko puta glasno nasmijao.

36

Čovjek zvan Ove i viski

Teško je čovjeku priznati da je u krivu. Osobito kada je u krivu bio jako dugo.

Sonja je znala reći da je Ove samo jednom priznao da je u krivu, samo jednom, tijekom svih godina njihova braka. Bilo je to ranih osamdesetih, kada se složio s njom, za što se kasnije ispostavilo da nije bilo ispravno. Ove se držao tvrdnje da je to laž, prokleta laž. Zapravo, priznao je da je tada Sonja bila u krivu, ali ne i on.

„Voljeti nekoga isto je kao i useliti se u novu kuću“, znala je reći Sonja. „Isprva se zaljubiš u sve te nove stvari, svako jutro si ushićen što one pripadaju baš tebi i pomalo se plašiš da bi netko iznenada mogao uletjeti i objasniti ti da je došlo do grozne pogreške i da zapravo uopće ne bi trebao biti na tako divnom mjestu. A onda tijekom godina zidovi postanu oštećeni, nagrize ih vrijeme, drvo se tu i tamo ošteti i onda zavoliš tu kuću ne zbog njezine savršenosti, nego zbog njezinih nedostataka. Znaš joj sve kutke i pukotine. Znaš što učiniti kada ti zapne ključ u bravi, a vani je jako hladno. Znaš koja se od podnih dasaka savije kada nagaziš na nju i znaš kako točno otvoriti vrata ormara, a da ne škripe. I sve su to te male tajne koje znače dom.“

Ove je pretpostavljao da on u ovom primjeru predstavlja vrata ormara. I s vremena na vrijeme, kada bi bila ljutita na njega, znao je čuti Sonju kako mrmlja da se „ponekad pitam može li se išta učiniti, kada je od samoga početka stvar nasađena na krivo“. Znao je on jako dobro na što ona misli.

„A to ovisi o cijeni dizelskih motora? I o tome koliko troši po kilometru?“ ravnodušno ga upita Parvaneh, usporavajući *saab* dok su prilazili semaforu i pokušavajući se, kao da rokće, udobnije namjestiti u sjedalu.

Ove je pogleda s neopisivim razočaranjem. Očito stvarno nije slušala što je govorio. Dao je sve od sebe da nauči tu trudnicu osnovnim činjenicama koje mora znati svaki vlasnik automobila. Objasnio joj je da čovjek mora mijenjati automobil svake tri godine kako ne bi bio u gubitku. Mukotrpno joj je tumačio ono što bi trebali znati svi ljudi koji imaju ikakva blagog pojma i o čemu — kako automobil mora odraditi najmanje dvadeset tisuća kilometara na godinu da bi bilo isplativije odlučiti

se za dizelski, a ne za benzinski motor. I što ona učini? Blebeće kao i obično i kontrira mu mudrovanjem tipa „sigurno nije jeftinije ako kupujete novi automobil“ i da sve samo ovisi o tome „koliko automobil troši“, a onda na kraju upita: „A zašto vi mislite drukčije?“

„Zato!“ odbrusi Ove.

„Onda dobro“, odgovori Parvaneh i zakoluta očima, pa Ove posumnja koliko joj je on uopće autoritet na temu automobila, iako bi to od nje bilo razumno. Nekoliko minuta kasnije Parvaneh zaustavi automobil na parkiralištu s druge strane ulice. „Pričekat ću vas ovdje“, kaže mu.

„Ne prtljajte mi po radiju“, naredi joj Ove.

„Kao da mi se i prtlja“, odgovori mu i nasmije se onim svojim smiješkom na koji je Ove u posljednjih nekoliko tjedana postao slab. „Znate, lijepo od vas što ste jučer svratili“, doda.

Ove odgovori jednim od onih svojih zvukova koji zapravo nemaju značenja jer više zvuče poput pročišćavanja dišnih putova. Ona ga potapša po koljenu. „Cure su baš sretne kada dođete. Jako vas vole.“

Ove izađe iz automobila bez odgovora. Jučerašnja večera čak i nije bila toliko loša, to joj mora priznati, lako mu se čini da je sav taj Parvanehin cirkus oko kuhanja malčice pretjeran. Meso s krumpirima i umakom bili bi sasvim dovoljni. Ali kad čovjek već mora zakomplicirati stvari, kao što to ona radi, onda mora posluživati i rižu sa šafranom. I bila je ta riža prilično jestiva. Stvarno jest. Toliko jestiva da je pojeo dvije porcije. A mačka jednu i pol.

Nakon večere, dok je Patrick prao suđe, trogodišnjakinja je zahtijevala da joj Ove pročita priču za laku noć. Ove je jako teško pronalazio način kako razumno razgovarati s tim kepecom; čini se da to dijete baš i ne razumije normalne argumente. Nevoljko ju je slijedio hodnikom do njezine sobe pa sjeo na rub kreveta i počeo joj čitati priču onako oveovski živahno, kako je to jednom opisala Parvaneh. Ove nije imao prokletoga pojma o čemu ona govori. Kada je trogodišnjakinja usnula s glavom na njegovoj ruci i otvorenoj knjizi, Ove je i nju i mačku smjestio u krevet i ugasio svjetlo.

Na putu natrag, dok je prolazio hodnikom, prošao je pokraj sobe sedmogodišnjakinje. Ona sjedi ispred računala i, naravno, tipka. Očito je to sve što rade ta današnja djeca, uvjeren je Ove. Patrick mu je ispričao kako je maloj „pokušao učitati neke novije igre, ali ona želi igrati samo tu“. I sedmogodišnjakinja i ta njezina igra odmah su mu postali još draži. Oveu su bili dragi ljudi koji nisu radili ono što bi im rekao Patrick.

Zidovi njezine sobe bili su prekriveni crtežima. Uglavnom crno-bijele skice. Nisu uopće bile loše, dobrovoljno prizna Ove, imajući na umu da su sve napravljene uz nedostatak logičkog rasuđivanja i visoko nerazvijenih motoričkih funkcija sedmogodišnjakinje. Ni na jednoj skici nije bilo ljudi. Samo kuće. Oveu se to jako svidi. Uđe u sobu i stane iza nje. Ona podigne pogled s računala s onim turobnim

izrazom lica kakav, čini mu se, ta današnja djeca povazdan vuku za sobom. Čini se da nije baš sretna što ga vidi. Ali kad se Ove ne pomakne, ona mu migom pokaže na neku naopako okrenutu plastičnu kutiju na podu. Ove sjedne na nju, a onda mu ona tiho počne objašnjavati da je cilj igre sagraditi kuće, a onda od tih kuća i gradove. „Volim kuće“, promrmlja mala potiho.

Ove je pogleda. Ona pogleda u njega. Ove stavi kažiprst na ekran ostavljajući veliki otisak prsta. Pokaže na prazan prostor u gradu i pita je što će se dogoditi ako sada klikne na to mjesto. Ona pomakne kursor i klikne i računalo na to mjesto odmah postavi kuću. Ove izgleda pomalo sumnjičav, a onda se udobno smjesti na plastičnoj kutiji i pokaže na drugo prazno mjesto. Dva i pol sata kasnije Parvaneh ljutito uleti u sobu i zaprijeti da će isključiti računalo iz struje ako već jednom ne prestanu, za večeras.

I baš kada je Ove stajao kod vrata i spremao se otići, sedmogodišnjakinja ga veselo povuče za rukav košulje i pokaže mu crtež na zidu. „To je vaša kuća“, prošapće kao da je to tajna koju dijele samo njih dvoje. Ove kimne. Možda te dvije šmrkavice ipak nisu apsolutno beskorisne.

★

Ove ostavi Parvaneh na parkiralištu, prijeđe ulicu, otvori staklena vrata i uđe. Kafić je prazan. Klima-uređaj kašlje kao da je pun cigaretnog dima. Za šankom u prljavoj majici stoji Amel i briše stakla bijelim ubrusom. Njegovo zdepasto tijelo kao da se uvuklo u sebe, kao da je na samome kraju jako dugačkog uzdaha. Lice mu je ona kombinacija duboke gorčine i bijesa kojim znaju vladati samo muškarci njegove generacije i podrijetla. Ove zastane na sredini prostorije. Dvojica muškaraca nekoliko se minuta samo promatraju. Jedan od njih je muškarac koji se ne može natjerati da izbaci homoseksualnog dečkića iz svoje kuće i drugi koji nije mogao, a da ga ne izbaci. Napokon, Ove smrknuto kimne i sjedne na jedan od barskih stolaca. Prekriži ruke na šanku i hladno pogleda Amela. „Ne bih odbio onaj viski ako ponuda još vrijedi.“

Ispod prljave majice Amelova se prsa nekoliko puta grčevito podignu i spuste. Isprva se čini kao da razmišlja treba li išta reći, a onda ponovo razmisli. U tišini završi brisanje stakala. Složi ubrus i stavi ga do aparata za kavu. Bez riječi nestane u kuhinji. Vrati se s dvjema čašama i bocom čiju etiketu Ove ne može pročitati. Stavi ih na šank između njih dvojice.

Čovjeku je teško priznati da je u krivu. Osobito kad je u krivu bio jako dugo.

37

Čovjek zvan Ove i gomila baraba koje posvuda guraju nos

„Žao mi je zbog toga“, procijedi Ove. Obriše snijeg s nadgrobne ploče. „Ali znaš kako je. Ljudi više nemaju poštovanja prema drugima. Ulete ti u kuću bez kucanja i izazovu pravu zbrku, više ni na toaletu čovjek nema mira“, objasni pa iskopa smrznuto cvijeće iz zemlje i postavi svježe. Utisne ga duboko u snijeg. Gleda spomenik kao da očekuje da mu ona odobravajući kimne. Ona to, naravno, ne čini.

Ujutro je kod njega bila Lena i donijela mu primjerak novina. Na naslovnici je njegova fotografija; izgleda kao klasično utjelovljenje starog njurgavca. Morao je, međutim, održati riječ i obaviti taj razgovor s novinarkom. Odbio je smijati se za kamere poput kakvog magarca; to im je odmah rekao, da ne bi bilo zabune.

„Odličan tekst!“ ponosno je inzistirala. Ove joj nije odgovorio, ali čini se da joj to i nije bilo važno. Izgledala je nestrpljivo i nekako je sve vrijeme poskakivala na jednome mjestu u žurbi pogledavajući na sat.

„Nemojte da vas ja zadržavam“, promrmljao je Ove, a ona se zahihotala poput sramežljive tinejdžerice. „Idem na klizanje, na jezero. S Andersom.“ Ove jedva da je i kimnuo. Doživio je njezin odgovor kao potvrdu da je razgovor završio i zatvorio vrata. Stavio je novine ispod otirača; poslužit će za upijanje snijega i bljuzge koju unesu mačka i Mirsad.

U kuhinji Ove počne bacati sve one reklame i besplatne novine koje mu je Adrian ostavio s dnevnom poštom (malog probisvijeta Sonja je možda naučila čitati Shakespearea, ali očito ne i natpis NE OSTAVLJAJTE REKLAME).

Na dnu hrpe pronađe Lenino pismo, ono koje je Adrian dostavio kada mu je prvi put pozvonio na vrata.

Tada je barem zvonio; danas dolazi i odlazi kao da ovdje stanuje, promumlja Ove i gurne pismo pod kuhinjsku svjetiljku kao da provjerava novčanicu.

Onda iz ladice izvadi kuhinjski nož. Iako bi Sonja poludjela svaki put kad bi

omotnice otvarao kuhinjskim nožem, a ne otvaračem za pisma.

Dragi Ove,

nadam se da mi nećete zamjeriti što Vam pišem. Novinarka Lena mi je javila da ne želite raditi veliku strku oko onoga što se dogodilo, ali je bila dovoljno ljubazna i dala mi Vašu adresu. Jer, za mene je to bila velika stvar i ne želim biti jedan od onih koji Vam to ne bi rekli. Poštujem Vašu odluku da ne želite da Vam osobno zahvalim, zato bih Vas barem upoznao s nekim ljudima koji će Vam zahvaliti na hrabrosti i nesebičnosti. Nema više ljudi poput Vas. I hvala je zato preslaba riječ.

Pismo je potpisao čovjek u crnom odijelu i sivom baloneru, onaj kojeg je Ove izvukao s tračnica nakon što se onesvijestio. Lena je rekla Oveu da je nesvjesticu uzrokovala neka vrsta komplicirane bolesti mozga. Da je tada nisu otkrili i odmah počeli s liječenjem, čovjek bi umro za nekoliko godina. „Tako ste mu, na neki način, dvaput spasili život“, uskliknula je onim svojim uzbuđenim glasom zbog čega je Ove zažalio što je nije ostavio zaključanu u svojoj garaži kad je bio u prilici.

Vratio je pismo u omotnicu i podignuo fotografiju. S nje ga gleda troje djece – najstariji je tinejdžer, a drugo dvoje su manje-više istih godina kao Parvanehina najstarija kći. Dobro, nije baš da ga gledaju. Više nekako leže na hrpi, svako od njih ima pušku na vodu i izgledaju kao da vrište od smijeha. Iza njih stoji žena plave kose, ima otprilike četrdeset i pet godina, široko se osmjehuje, a ruke su joj pune plastičnih buketa cvijeća. Na dnu te gomile leži čovjek u crnom odijelu. Na slici nosi plavu polo-majicu i bezuspješno se pokušava zaštititi od pljuska vode iz vodenih pušaka.

Ove odloži pismo zajedno s reklamama, zatvori vrećicu s poštom i stavi je kod ulaznih vrata, pa se vrati natrag u kuhinju, izvadi magnet iz donje ladice i stavi fotografiju na hladnjak. Odmah do raskalašenog šarenog crteža na kojem ga je nacrtala trogodišnjakinja kada su se vraćali iz bolnice.

Ove ponovo prođe rukama preko nadgrobne ploče, iako je već skinuo sav snijeg koji se mogao skinuti.

„Da, rekao sam im da bih volio malo mira i tišine, poput normalnog ljudskog bića, ali oni ne slušaju, stvarno ne slušaju“, žali se i umorno odmahne prema nadgrobnoj ploči.

„Bok Sonja“, začuje Parvaneh. Stoji iza njega i tako razdragano maše da su joj velike rukavice spale s ruku.

„Bouk!“ sretno vrisne trogodišnjakinja.

„‘Bok’. Trebaš reći ‘bok’“, ispravi je sedmogodišnjakinja.

„Bok Sonja“, uglas pozdrave i Patrick, Jimmy, Adrian i Mirsad, jedan za drugim kimajući.

Ove otrese snijeg s cipela i nezadovoljno kimne na mačku koja stoji pokraj njega. „Da. A mačku već znaš.“

Parvaneh sada već ima toliko golem trbuh da, kada se prigne, izgleda poput divovske kornjače. Jednom se rukom oslonila na nadgrobnu ploču, a drugom drži Patricka ispod ruke. Naravno da se Ove ne usuđuje ni pisnuti na temu usporedbe s divovskom kornjačom. Sigurno ima i ugodnijih načina da čovjek završi mrtav. Valjda on zna što govori.

„Ovo cvijeće je od Patricka, djece i mene“, reče Parvaneh i prijateljski se osmjehne kamenu, a onda podigne cvijeće i doda: „A ovo je od Anite i Runea. Šalju svoje pozdrave.“

Raznoliko društvo okrene se i krene prema parkiralištu, ali Parvaneh ostane. Ove želi znati zašto, no ona mu odgovori: „Što je to vas prokleto briga!“ I onda mu se osmjehne onim svojim smiješkom zbog kojeg je u posljednje vrijeme Ove želi gađati bilo čime što mu padne pod ruke. Dobro, nečim ne osobito teškim. Više nečim simboličnim.

Ove zafrkće nosom, a onda, nakon sekunde, dvije procjenjivanja, shvati da bi rasprava s tim dvjema ženama istodobno bila nemoguća. Pa i on krene prema *saabu*.

„Ženski razgovori“, kratko je objasnila Parvaneh kad se napokon vratila do parkirališta i sjela na vozačko mjesto. Ove nema pojma što pod time misli, ali zaključi da mu je bolje i ne pitati. Na stražnjem sjedalu velika sestra pokušava vezati Nasanin. U međuvremenu, Jimmy, Mirsad i Patrick uspjeli su se utrpati u Adrianov novi automobil. *Toyotu*. Nije baš najmudriji izbor za onoga tko ima imalo soli u glavi, rekao mu je Ove nekoliko puta u salonu dok su ga birali. Ali, hajde. Barem nije francuski. Ove je uspio skinut cijenu za gotovo osam tisuća kruna i pobrinuo se za to da dečko dobije zimske gume. Uključene u cijenu. Tako se automobil, svemu drugom unatoč, činio prihvatljivim. Jer, kad su došli u salon, prokleti klinac zapeo je za *hyundai*. Pa je moglo završiti i gore.

Kad su se vratili u naselje, svatko je otišao na svoju stranu. Ove, Mirsad i mačka mahnuli su Parvaneh, Patricku, Jimmyju i djeci te zašli za ugao kod Oveove šupe.

Teško je procijeniti koliko dugo je zdepasti muškarac čekao ispred Oveove kuće. Možda cijelo jutro. Imao je odlučan pogled stražara koji uspravno, posve ravnih leđa, stoji negdje nasred polja, usred pustoši. Kao da je bio izrađen od debelog debla kojem temperature ispod nule ni najmanje ne smetaju. I čim je Mirsad prošao iza ugla, zdepasti muškarac brzo oživi.

„Hej“, obrati mu se ispravljajući se i premještajući težinu tijela s jedne noge na drugu.

„Bok tata“, promrmlja Mirsad.

Te je večeri Ove večerao s Parvaneh i Patrickom, dok su otac i sin u Oveovoj kuhinji, na dva jezika, razgovarali o razočaranjima, o nadama i o muškosti. Možda najviše o hrabrosti. Sonji bi se to dopalo, Ove je u to bio siguran, ali trudi se ne smješkati se kako ga Parvaneh ne bi primijetila. Prije nego što je krenula na spavanje, sedmogodišnjakinja je Oveu u ruku ugurala karticu na kojoj piše „pozivnica za rođendan“. Ove je čita toliko pažljivo kao da je to neki ugovor o zakupu pun pravnih

termina.

„Aha. Pretpostavljam da očekuješ neke darove, ha?“ zlovoljno će Ove.

A malena spusti pogled i samo kimne: „Da, ali ne morate ništa kupovati. Ionako želim samo jednu stvar.“

Ove presavije pozivnicu i stavi je u stražnji džep hlača, a onda, s dozom autoriteta, nasloni glavu na dlanove ruku. „A to je?“

„Mama kaže da je ionako preskupo tako da nije važno“, reče ona ne dižući pogled te ponovo kimne glavom. Ove zavjerenički kimne, kao kriminalac koji je upravo dao znak drugom kriminalcu da netko prisluškuje telefon koji koriste. On i djevojčica ogledaju se po hodniku provjeravajući da ni njezina majka, a ni otac potajno iz nekoga kuta ne slušaju njihov razgovor. Onda se Ove nagne naprijed, a djevojčica skupi ruke oko njegova lica i prošapće mu na uho. „iPad.“

Ove je gleda kao da je upravo rekla „awyttsczyckdront!“

„To je vrsta kompjutora. Ima dosta posebnih programa za crtanje. Za djecu“, prošapće ona nešto glasnije. U očima joj nešto bljesne. Nešto što Ove prepoznaje.

38

Čovjek zvan Ove i kraj priče

Govoreći općenito, postoje dvije vrste ljudi. Oni koji razumiju koliko korisni mogu biti bijeli kablovi i oni koji to ne razumiju. Jimmy je onaj koji razumije. On voli bijele kablove. I bijele telefone. I bijele računalne ekrane s voćkom na stražnjoj strani. I to je otprilike to što je Ove primijetio tijekom vožnje automobilom do grada slušajući Jimmyja kako uzbuđeno brblja o stvarima koje bi valjda trebale zanimati svaku normalnu osobu, sve dok Ove napokon ne potone u neku vrstu duboko meditativnog stanja uma i sve dok mu se brbljanje pretilog mladića u ušima ne pretvori u dosadno šištanje.

Čim se mladić uvalio na suvozačko mjesto u *saabu* s velikim sendvičem u rukama, Ove je naočigled požalio što je uopće i zamolio Jimmyja da mu pomogne. Situacija se činila još manje obećavajućom kada su ušli u trgovinu, a Jimmy iste sekunde besciljno zaključio da „mora ići nešto provjeriti"

Ako želite da nešto bude napravljeno kako spada, onda to morate napraviti sami, potvrdi Ove svoju teoriju i priđe blagajni. Jimmy mu pritekne u pomoć tek kada Ove zagrmi: „Jeste li imali lobotomiju ili što?" na momka koji mu pokušava pokazati sva prijenosna računala u dućanu. Ali pomoć nije potrebna Oveu nego prodavaču.

„Mi smo skupa", kimne Jimmy prodavaču gledajući ga značajno kao da pogled ima ulogu tajnog rukovanja koji prenosi poruke poput „Ne brinite, ja sam jedan od vas!"

Prodavač duboko i frustrirano udahne i pokaže na Ovea. „Pokušavam mu pomoći, ali…"

„Vi mi samo pokušavate uvaliti hrpu sranja. Eto, to je ono što pokušavate učiniti!" zaurla Ove na njega ne dopuštajući mu da završi rečenicu i prijeteći mu nečime što je spontano dohvatio s jedne od polica.

Ove i ne zna što je to dohvatio, ali izgleda poput neke vrste bijelog električnog priključka. Čini se kao jedna od stvari kojom bi jako mogao pogoditi prodavača, samo ako zatreba. Prodavač gleda u Jimmyja dok mu kutovi očiju titraju kao da je to

vještina kojom se izbavlja od ovakvih ljudi.

„Nije mislio ništa loše, čovječe“, pokuša ljubazno objasniti Jimmy.

„Pokušavam mu pokazati MacBook, a on me pita kakav automobil vozim“, provali prodavač izgledajući iskreno povrijeđen.

„To je sasvim umjesno pitanje“, promrmlja Ove kimajući prema Jimmyju.

„Ja i nemam automobil! Mislim da je sasvim nepotreban i želim koristiti vrstu transporta koja više pazi na zaštitu okoliša!“ reče prodavač bijesnim glasom koji ne bi uspio prestrašiti ni fetus.

Ove pogleda Jimmyja i bespomoćno odmahne rukama kao da upravo ta rečenica sve objašnjava. „Eto. Nije moguće razumno razgovarati s takvom osobom“, kimne i očito je da očekuje brzu potporu. „Uostalom, kamo si ti dovraga nestao?“

„Samo sam provjeravao ekrane za računala, znate“, objasni Jimmy.

„Kupuješ ekran za računalo?“ upita Ove.

„Ne“, odgovori Jimmy i pogleda Ovea kao da mu je ovaj postavio nevjerojatno neobično pitanje.

To ga podsjeti kako mu je Sonja znala odgovoriti „Kakve to sad veze ima?“ kad bi je upitao treba li joj doista još jedan par cipela.

Prodavač se pokuša okrenuti i nestati, ali Ove brzo iskorači prema njemu i zaustavi ga. „Kamo? Još nismo završili.“

Prodavač sad već izgleda užasno nesretno. Jimmy ga potapša po leđima pokušavši ga ohrabriti.

„Ove samo želi pogledati iPad. Možeš li nam pomoći?“

Prodavač mrko pogleda Ovea. „U redu, ali već sam ga ranije probao pitati koji model želi? Onaj od 16, 32 ili 64 gigabajta?“ Ove gleda u prodavača kao da mu želi reći da bi stvarno trebao prestati podrigivati nasumične kombinacije riječi.

„Postoje različite verzije s različitom količinom memorije“, prevede Jimmy Oveu kao da je prevoditelj u Odjelu za imigrante.

„Pretpostavljam da za to žele prokleto više novca“, zafrkće Ove.

Jimmy mu kimne pokazujući mu da ga razumije i okrene se prema prodavaču. „Mislim da Ove želi znati nešto više o tome po čemu se modeli razlikuju.“

Prodavač uzdahne. „Pa, želite li onda običan ili model 3G?“

Jimmy se okrene Oveu. „Hoće li se koristiti uglavnom kod kuće ili i vani?“

Ove upre kažiprstom u prodavača. „Hej! Želim da ona ima najbolji! Razumijete?“

Prodavač nervozno ustukne. Jimmy se naceri i raširi svoje goleme ruke kao da se priprema za veliki zagrljaj.

„Recimo 3G, 128 giga sa svim dodacima koje imate. Dodajte i punjač.“

Nekoliko minuta kasnije Ove s pulta pokupi plastičnu vrećicu u kojoj je kutija s iPadom mrmljajući nešto o „osamtisućadvijestotineidevedesetpet kruna za to nešto

bez tipkovnice!“, nakon čega su uslijedile riječi poput „kradljivci“, „banditi“ i još pokoja psovka.

I tako je te večeri Nasanin od Ovea dobila iPad. I punjač za iPad od Jimmyja. Mala stoji u hodniku ispred vrata ne znajući što bi učinila s tom informacijom pa naposljetku samo kimne i reče: „Super. Hvala.“

Jimmy zadovoljno kimne. „Imate nešto za pojesti?“ Malena pokaže na dnevni boravak koji je pun ljudi. Nasred sobe nalazi se rođendanska torta s osam upaljenih svjećica i taj lijepo razvijeni momak odmah se uputi prema njoj. Djevojčica koja sada ima osam godina ostane u hodniku oduševljeno gladeći kutiju s iPadom. Kao da se jedva usuđuje vjerovati da joj je doista u rukama. Ove se nagne prema njoj. „Tako sam se ja osjećao svaki put kada bih kupio novi automobil“, reče on tiho.

Ona se ogleda provjeravajući da nitko ne gleda, a onda se nasmije i zagrli ga. „Hvala, djede“, prošapće mu i otrči u svoju sobu.

Ove ostane u hodniku ključevima kopajući žuljeve na dlanu ruke. Uto na štakama došepesa Patrick u potrazi za osmogodišnjakinjom. Navodno je dobio najnezahvalniji zadatak te večeri: uvjeriti vlastitu kćer da je zabavnije sjediti u dnevnom boravku u haljini i jesti tortu s hrpom dosadnih odraslih ljudi nego ostati u sobi, slušati pop i skidati aplikacije za novi iPad.

Ove stoji u hodniku, i dalje u jakni i prazno bulјeći u pod gotovo deset minuta.

„Jeste li dobro?“ Parvanehin glas nježno ga trgne i on kao da se probudi iz dubokog sna. Ona stoji na vratima dnevnog boravka s rukama na tom svom loptastom trbuhu balansirajući njime kao da je velika košara za rublje. Ove podigne pogled s neznatnom sumaglicom u očima. „Da, da, naravno da jesam.“

„Želite li ući i poslužiti se tortom?“

„Ne, ne. Ne volim torte. Malo ću prošetati s mačkom.“

Njezine velike smeđe oči zadrže se na njemu prodorno ga promatrajući, kako to već čine sve češće i češće u posljednje vrijeme, a zbog čega se on osjeća nelagodno. Kao da su joj oči pune neke loše slutnje.

„U redu“, reče ona, ali ne zvuči nimalo uvjerljivo. „Imamo li sutra sat vožnje? Pozvonit ću vam na vrata u osam“, predloži.

Ove kimne. Mačka došeće do hodnika s tortom na brcima.

„Jesi li gotova?“ upita je Ove i taman kad mačka izgleda kao da će potvrditi da jest, Ove baci pogled na Parvaneh. Potiho joj potvrdi: „Dobro. Onda sutra ujutro u osam.“

Kad su Ove i mačka krenuli stazicom između kuća, po cijelom se naselju već rasprostrla gusta zimska tama. Smijeh i glazba s rođendanske proslave struje među zidovima poput velikog toplog tepiha. Sonji bi se to dopalo, pomisli Ove. Njoj bi se

dopalo sve što se događa u naselju otkako se tu nastanila ova luda, trudna strankinja i njezina potpuno neobuzdana obitelj. Sonji bi sve to skupa bilo silno smiješno. O Bože, kako je Oveu nedostajao taj njezin smijeh.

Mačka i on krenu prema parkiralištu. Ove provjeri sve znakove udarajući ih nogom. Triput povuče vrata svih garaža. Krene zaobilaznicom preko parkirališta za goste, pa se vrati natrag. Provjeri smetlarnik. Dok su se vraćali, između kuća uz Oveovu šupu, Ove primijeti kako se kod posljednje kuće nešto miče, na strani ceste na kojoj žive Parvaneh i Patrick. Prvo je pomislio da je to neki njihov gost, ali ubrzo spazi da čovjek hoda uz šupu koja pripada kući one obitelji što po cijele dane nekog boga reciklira. A oni su, koliko je Oveu poznato, još na Tajlandu. Zaškilji kako bi bio siguran da nije riječ o nekoj igri sjena. Nekoliko sekundi ne vidi ništa, ali onda se, baš kada se spremao priznati da mu vid nije što je nekad bio, opet pojavi neki lik, a iza njega, još dvojica. Onda začuje kako netko lupa čekićem o prozor. Čekićem koji je pokriven izolacijskom trakom. Upravo se tako utišava buka kada puca staklo. Ove zna taj zvuk; naučio je sve o tome dok je radio na željeznici, kad su morali razbiti već popucala stakla na vagonima, a da se ne ozlijede.

„Hej? Što to radite?“ pozove on iz tame.

Likovi se prestanu kretati. Ove čuje glasove.

„Hej vi!“ zaurla i potrči prema njima. Vidi jednoga od njih kako trči prema njemu, a čuje i drugoga kako mu nešto dovikuje. Ove ubrza i jurne prema njima poput ovna. Imao je vremena pomisliti da je ipak trebao ponijeti nešto iz šupe čime bi se mogao boriti, ali sada je za to prekasno. Krajičkom oka spazi kako jedan zamahuje nečim dugačkim i ravnim, pa odluči da tog huligana mora udariti prvoga. Kada osjeti probadanje u prsima, prvo pomisli da ga je netko od njih napao s leđa, pa tupo šakom krene udarati po svojim leđima. A onda ponovo osjeti probadanje. Gore nego ikad prije. Poput mača koji ga reže po cijelome tijelu, od glave do pete. Ove počne loviti zrak, ali čini se kao da to nije u stanju. U pola trka padne i strovali se cijelom težinom u snijeg. Shvati da se umrtvljena bol njegova obraza ostrugala o led i osjeti kako ga nešto steže u prsima poput velike nemilosrdne šake. Kao kada se aluminijska konzerva gnječi rukom.

Ove čuje korake provalnika u snijegu i shvati da bježe. Ne zna koliko je sekundi prošlo, ali bol u njegovoj glavi nepodnošljivo eksplodira poput dugačkog niza fluorescentnih lampi. Želi povikati, ali nema kisika u plućima. Jedino što čuje je Parvanehin glas u daljini, i to kroz zaglušujući zvuk pulsirajuće krvi u vlastitim ušima. Primijeti teturajuće korake kada se spotakla i poskliznula kroz snijeg. To njezino neproporcionalno tijelo na tim malim stopalima. Zadnje o čemu Ove ima vremena promisliti prije nego što se sve zacrni jest da mu ona mora obećati kako neće dopustiti kolima Hitne pomoći da se voze kroz naselje. Jer je unutar naselja zabranjena vožnja.

39

Čovjek zvan Ove

Smrt je čudna stvar. Neki ljudi sav svoj vijek prožive kao da je nema, ali sve u životu podrede upravo njoj. Drugi su je, pak, toliko svjesni da cijeli život prožive nekako teže, tvrdoglavije, ogorčenije. Nekima je čak i nužan osjećaj njezine prisutnosti da bi bili svjesni da žive. Neki ulaze u čekaonicu prije nego što je ona uopće najavila svoj dolazak. Bojimo je se, a svejedno se većina nas plaši da će ona ipak prije uzeti nas nego nekog nama bliskog. Jer najveći strah od smrti upravo je onaj da će nas zaobići.

I ostaviti nas same.

Ljudi su oduvijek govorili da je Ove ogorčen. Ali on, dovraga, nije bio ogorčen. Jednostavno nije po cijele dane hodao sveposvud s osmijehom na licu. Je li to značilo da se prema njemu trebalo odnositi kao prema kriminalcu? Ove nije mislio tako. Ponekad se čovjek, kada mora pokopati jedinu osobu koja ga je ikad razumjela, unutar sebe raspadne na komadiće. I nema tog vremena koje može zaliječiti takve rane.

A i vrijeme je čudna stvar. Većina nas živi za vrijeme koje je pred nama. Za dane, tjedne i godine koji nam predstoje. Najbolniji trenuci nastupaju u trenu kada shvatimo da smo dosegli starost, da je sve više sjećanja na koja se možemo samo osvrtati, a sve manje dana koji su pred nama. A kada čovjek ispred sebe više nema vrijeme, mora živjeti za druge stvari. Možda za ta sjećanja. Ili poslijepodneva obasjana suncem tijekom kojih ih netko drži za ruku. Za miris cvijeća u cvatu. Za nedjelje u kavani. Možda za unučad. Katkad čovjek pronađe smisao živjeti za dobrobit nekog drugog. Kad ga je Sonja ostavila, Ove nije umro. Samo je prestao živjeti. Tuga je čudna stvar.

Nakon što je bolničko osoblje zabranilo Parvaneh da prati Ovea u operacijsku salu, morali su intervenirati Patrick, Jimmy, Anders,

Adrian, Mirsad i četiri medicinske sestre i svi oni na jedvite su jade zadržali i nju i te njezine sićušne šake kojima je mlatarala na sve strane. Kad joj je liječnik pokušao objasniti da je ona ipak trudnica i navesti je na to da sjedne i primiri se,

Parvaneh je prevrnula jednu od drvenih klupa u čekaonici i srušila je liječniku na nogu. A kada je iz sale izašao i drugi liječnik pa ravnodušno i osorno krenuo objašnjavati „kako se treba pripremiti na najgore“, ona je vrisnula tako glasno da se srušila na pod poput slomljene porculanske vaze. Lice je zarila u ruke.

Ljubav je čudna stvar. Uhvati te nespremnog.

U pola tri ujutro po nju je došla medicinska sestra. Parvaneh je prvo odbila dati se izvesti iz čekaonice. Kosa joj je bila neviđeno raščupana, oči crvene i skorene od potoka sasušenih suza i maskare. Kad je ušla u sobičak na kraju hodnika, izgledala je tako slabašno i krhko da je medicinska sestra jurnula prema njoj i spriječila da se ta trudnica raspe u komadiće dok prelazi prag. Parvaneh je uhvatila ravnotežu naslanjajući se na dovratak pa duboko uzdahnula i osmjehnula se medicinskoj sestri uvjeravajući je da je sve u redu. Ušla je u sobu i na sekundu zastala na vratima, kao da je tek sada, prvi put te večeri, u stanju prihvatiti svu grozotu onoga što se dogodilo. A onda je krenula prema krevetu i ponovo zastala. U očima su joj se caklile suze. S oba dlana počela je tupo udarati Oveovu ruku.

„Nećete vi meni umrijeti Ove“, plače ona. „Da vam nije palo na pamet.“ Ove je slabašno pomaknuo prste, a ona ih je zgrabila objema rukama i prislonila čelo na njegov dlan.

„Ženo božja, je l’ se možete malo smiriti?“ promuklo je prošaptao Ove. Parvaneh ga opet pljesne po ruci, a Ove shvati da mu je pametnije šutjeti. No, žena se ne miče, ostaje tako s njegovom rukom među svojima i strovali se na stolac. U tim velikim smeđim očima su joj histerija, suosjećanje i potpuna jeza. Ove podigne drugu ruku i pomiluje je po kosi. Iz nosa mu vire cjevčice, a prsa se slabašno miču ispod pokrivača. Kao da ga boli svaki dah. No, svejedno uspijeva prošištati: „Niste valjda dopustili onim idiotima da se voze kolima Hitne pomoći po naselju, zar ne?“

Nakon otprilike četrdeset minuta, medicinske sestre su skupile dovoljno hrabrosti da se vrate natrag u sobu. Nekoliko trenutaka kasnije pospano se u sobu dovukao i mladi liječnik s naočalama i u nekim plastičnim šlapama za kojeg je Ove odmah pomislio kako izgleda kao da u guzici ima metlu. Gleda u papire. „Parr… nava…?“ zamuckuje i rastrojeno pogledava u Parvaneh.

„Parvaneh“, ispravi ga ona.

„Ovdje ste zabilježeni kao ‘osoba za poziv u nuždi’“, reče i prvo odmjeri tridesetogodišnjakinju koja sjedi u stolcu i koja je očito iranskog podrijetla, a onda i muškarca u krevetu, koji je očito neiranskog, točnije, švedskog podrijetla. Budući da nijedno od njih nema namjeru išta objašnjavati, liječnik je samo uzdahnuo.

„Aaah, ja sam vam osoba za poziv u nuždi!“ počela se cerekati Parvaneh.

„Dajte već jednom zašutite!“ propenta Ove.

Liječnik uzdahne i nastavi. „Ove ima problema sa srcem“ počne blago, a onda ih krene bombardirati svom silom stručnih medicinskih termina koje ne može razumjeti nijedno normalno ljudsko biće s manje od deset godina rada u zdravstvu ili koje nije bolesno ovisno o nekim televizijskim serijama.

Parvaneh ga blijedo gleda, a iznad glave joj je gomila upitnika. Liječnik ponovo uzdahne onako kako to već čine mladi liječnici koji imaju naočale, plastične šlape i metlu u guzici kada se suoče s ljudima koji su se drznuli doći u bolnicu, a da prije toga nisu završili medicinski fakultet.

„Ima preveliko srce“, robotski objasni liječnik.

Parvaneh ne skida pogled s liječnika. Onda u nevjerici pogleda Ovea, a potom ponovo liječnika, kao da čeka da ovaj zapleše, počne pucketati prstima i zapjeva: „Tra-la-la, samo se šalim!“ Budući da liječnik to ne čini, Parvaneh prasne u smijeh. Prvo je to onaj njezin kikot koji zvuči kao da se iskašljava, a onda uslijedi dugački, kontinuirani, hrapavi smijeh. Drži se za krevet, mlatara rukama ispred lica kao da se ispričava i kao da će tako prije prestati, ali ne pomaže. Taj njezin grleni smijeh eksplodira iz sobe po cijelom hodniku i natjera medicinske sestre da virnu kroz vrata i začuđeno pitaju što se to tu događa.

„Je l' vi vidite što ja moram trpjeti?“ umorno prosikće Ove liječniku i zakoluta očima prema Parvaneh koja upravo gura glavu u jastuk ne bi li stišala svoju histeriju. Liječnik izgleda kao da nikad nije pohodio neki seminar na kojem bi ga podučili kako se nositi s ovakvom situacijom. Samo se glasno nakašljava i topće nogom po podu, kao da time da je do znanja da drži stvari pod kontrolom. Ili makar skreće pažnju na svoj autoritet. Naravno da to nema ama baš nikakva učinka, no nakon niza tih njegovih pokušaja, Parvaneh se pristala sama dovesti u red, toliko da bi mogla propiskutati: „Ove ima preveliko srce… Pa ja ću umrijeti.“

„Dovraga, ja sam taj koji umire!“ suprotstavi se Ove.

Parvaneh odmahne glavom i toplo se smiješi liječniku. „To je sve?“

Liječnik zatvori Oveov karton pomalo joj zamjerajući na odrješitoj zadnjoj rečenici. „Ako bude uzimao lijekove, moći ćemo situaciju držati pod kontrolom, ali kad je riječ o ovakvim stvarima, teško je reći sa sigurnošću. Može biti sve u redu nekoliko mjeseci ili nekoliko godina.“

Parvaneh odmahne rukom. „Oh, ne brinite se za to. Kad je o umiranju riječ, očito je da je Ove čisti luzer!“

Ove izgleda jako uvrijeđeno.

Četiri dana kasnije Ove je kroz snijeg došepesao do svoje kuće. Ispod jedne ruke drži ga Parvaneh, s druge strane Patrick. Stvarno sam sretnik, vode me invalid i trudnica, pomisli Ove. Naravno da to nije izgovorio naglas; Parvaneh se jedva primirila nakon što joj, nema tome nekoliko minuta, nije dopustio voziti *saab* u rikverc, između kuća.

„Znam, Ove! U redu!!! Znam! Ako to još jednom spomenete, kunem se Bogom da ću spaliti taj vaš prokleti znak!“ Tako je vrištala. Oveu se činilo da je to, u najmanju ruku, malo predramatična reakcija.

Pod cipelama mu škripi snijeg. Prozori su osvijetljeni. Mačka sjedi i čeka ga ispred vrata. Po kuhinjskom stolu razasuti su crteži.

„Cure su ih nacrtale za vas“, reče Parvaneh i stavi rezervne ključeve automobila u košaru do telefona. Tada spazi da Ove čita natpis u kutku jednog od crteža i to je malo posrami. „Znate, one… Oprostite Ove, ne brinite se za to što su napisale! Znate kakva su djeca. Meni je otac davno umro, još u Iranu. I one nikad nisu imale, znate…“

Ove je uopće ne sluša. Uzme crteže i odnese ih do kuhinjske ladice.

„Mogu me zvati kako god žele. I ne morate baš svuda gurati taj svoj prokleti nos.“ A onda magnetima pričvrsti crteže na frižider, jedan po jedan. Onaj na kojem piše „djed“ stavi na sam vrh. Parvaneh daje sve od sebe da joj ne pobjegne osmijeh. I nikako joj ne uspijeva.

„Prestanite se smijuljiti i pristavite kavu. Ja ću s tavana donijeti kutije za selidbu“, promrmlja Ove i odšepesa prema stepenicama.

I tako su tu večer Parvaneh i djevojčice pomogle Oveu očistiti kuću. Umotale su u novine sve do posljednje Sonjine stvari, a potom u kutije pažljivo upakirale i svu njezinu odjeću. Jedno po jedno sjećanje. A u pola deset, kada je sve bilo gotovo i kada su djevojčice zaspale na Oveovoj sofi zamusane čokoladnim sladoledom i prstiju prljavih od novina, Parvaneh je iznenada zgrabila Ovea za ruku. Zarila mu je nokte u podlakticu kao da su proždrljive metalne kandže. I kad je Ove viknuo „Aaaaaaaa!“, ona je još glasnije zaurlala „Tiše!!!“

I tako su morali natrag do bolnice.

Rodio se dječak.

40

Čovjek zvan Ove i epilog

Život je čudna stvar.

Zima se prelije u proljeće i Parvaneh položi vozački ispit. Ove nauči Adriana kako promijeniti gumu. Možda momak i jest kupio *toyotu*, ali to ne znači da mu *nikako* nema spasa. Tako je to Ove objasnio Sonji kada ju je posjetio jedne nedjelje u travnju. Tada joj je pokazao i fotografije Parvanehina sinčića. Ima samo četiri mjeseca, a bucmast je kao tuljanovo mladunče. Patrick je pokušao Ovea nagovoriti da nauči koristiti kameru na mobitelu, ali Ove im nikako ne vjeruje. Pa onda hoda uokolo s debelim svežnjem isprintanih fotografija koje drži u novčaniku povezanom lastikom. Pokazuje fotografije svima koje sretne. Čak i ženama koje rade u cvjećarnici.

Proljeće preraste u ljeto i kad se jesen već dobrano nastanila, ona dosadna novinarka Lena useli se u kuću onoga kicoša s *audijem*, Andersa. Kad useljava, Ove joj vozi kombi sa stvarima; nema on povjerenja da će te budale znati voziti u rikverc između kuća, a da ne unište nečiji poštanski sandučić. Bolje da on vozi. Naravno, Lena ne vjeruje u „instituciju braka", priopćio je Ove Sonji tonom iz kojeg se može naslutiti da je ta tema bila na dnevnom redu rasprava među stanarima. Međutim, već na proljeće Ove dođe na Sonjin grob i pokaže joj jednu drugu pozivnicu za vjenčanje.

Mirsad nosi crno odijelo i doslovce se trese od nervoze. Parvaneh mu gura čašu tekile prije nego što krenu u Gradsku vijećnicu. Unutra ga čeka Jimmy. Ove mu je vjenčani kum. Čak je kupio i novo odijelo, posebno za tu prigodu. Proslava je u Amelovu kafiću; zdepasti muškarac pokušava tri puta održati govor, ali je toliko preplavljen emocijama da ne uspijeva prozboriti više od nekoliko riječi. S druge strane, nazvao je sendvič prema Jimmyju, za što Jimmy misli da je najveličanstveniji dar koji je ikad dobio. Nastavio je živjeti u majčinoj kući s Mirsadom. Sljedeće godine posvojili su djevojčicu. Jimmy je svakog poslijepodneva vodi sa sobom do Anite i Runea na kavu, bez iznimke, točno u tri sata. Runeovo se stanje nije popravilo. Ponekad je potpuno u svojem svijetu, što zna potrajati i nekoliko dana. Ali svaki put kada ta sitna djevojčica utrči u njegovu i Anitinu kuću i pruži ruke prema Aniti, njegovo se lice razvuče u osmijeh. Baš svaki put, bez iznimke.

U njihovu je naselju sagrađeno još više kuća. U nekoliko se godina to područje

iz mirnog, malog naselja pretvorilo u pravu veliku gradsku četvrt. No, to ne znači da je Patrick usavršio otvaranje prozora ili slaganje ormara iz Ikee. Jednog se jutra pojavio na Oveovim vratima s još dvojicom svojih vršnjaka, očito jednako spretnih kao što je on. Obojica su vlasnici kuća niže niz ulicu, objasnio mu je Patrick. Trenutno ih preuređuju, ali su naišli na probleme s gredama na trijemu. I sada nemaju pojma kako dalje. Ali Ove zna. Naravno da zna. Samo je promrmljao nešto što je zvučalo kao „šeprtlje" i otišao im pokazati što i kako da naprave. Dan kasnije, pojavio se još jedan susjed. Pa još jedan. I još jedan. U nekoliko mjeseci Ove je bio na sve strane, popravljao sve i svašta u gotovo svakoj kući u četirima okolnim ulicama. Neprestano gunđa kako su ljudi danas potpuno nesposobni, ali kada je jednom prilikom stajao sam pokraj Sonjina groba, mrmljajući je priznao kako je „nekad baš lijepo što se danju ima čime zabavljati."

Parvanehine kćeri slave svoje rođendane, i prije nego što se uspio snaći, trogodišnjakinja je postala šestogodišnjakinja, i to na onaj nekulturan način koji se često može primijetiti u trogodišnjaka.

Ove ju je vodio prvi dan u školu. Ona ga je naučila kako umetnuti smajliće u SMS, a on ju je nagovorio da mu obeća kako nikad neće reći Patricku da je kupio novi mobitel.

Osmogodišnjakinja koja je na isti nekulturan način napunila deset godina organizira svoj prvi pidžama-party. Njezin maleni brat je u to vrijeme kod Ovea i radi cijeli rusvaj s igračkama po njegovoj kuhinji. Ove mu je u svojem dvorištu napravio jezerce za brčkanje, ali kada se netko drznuo nazvati to jezercem za brčkanje, Ove je prosiktao da je to „prokleti bazen". Anders je ponovo izabran za predsjednika Udruge stanara. Parvaneh je kupila novu kosilicu kojom kosi travu iza kuća.

Ljeto je preraslo u jesen, a jesen u zimu i jedne ledeno hladne nedjelje ujutro, tijekom mjeseca studenoga, skoro pa točno četiri godine otkako su Parvaneh i Patrick vozeći prikolicu u rikverc srušili Oveov poštanski sandučić, Parvaneh se naglo probudi, kao da joj je netko položio ledenu ruku na lice. Ustane, pogleda kroz prozor spavaće sobe i provjeri koliko je sati. Osam i petnaest. Snijeg ispred Oveove kuće još nije očišćen. Ona pretrči cestu samo u kućnoj haljini i papučama, zazivajući njegovo ime. Otvori vrata rezervnim ključem koji joj je dao, uleti u dnevni boravak i spotičući se potrči stepenicama u mokrim papučama prema njegovoj spavaćoj sobi. Srce joj snažno lupa.

Ove izgleda kao da spava dubokim snom. Nikad nije vidjela njegovo lice tako mirno. Uz njega leži mačka i malenu glavu odmara u njegovu dlanu. Kad ugleda Parvaneh, mačka polako ustane, kao da tek tada u potpunosti prihvaća što se

dogodilo. A onda joj se popne u krilo. Sjede zajedno na rubu kreveta, a Parvaneh miluje tanke pramenove Oveove kose i tako sve dok nisu došla kola Hitne pomoći. Bolničari su joj nježnim riječima i pokretima objasnili da sada zaista moraju odnijeti tijelo, a ona se samo nagnula naprijed i prošaputala mu na uho: „Pozdravite Sonju i zahvalite joj se na pozajmici." A onda je s noćnog ormarića uzela veliku omotnicu na kojoj je rukom bilo ispisano „za Parvaneh" i spustila se niza stube.

Omotnica je puna dokumenata i certifikata, izvornih nacrta kuće, uputa za DVD, kao i uputa za servis *saaba.* Tu su i brojevi bankovnih računa i police osiguranja. U njoj se nalazi i telefonski broj odvjetnika kojem je Ove „prepustio sve svoje poslove". Jedan cijeli život posložen i uguran u omotnicu. Zatvaranje računa. Na vrhu se nalazi pismo za nju. Ona sjedne za kuhinjski stol i počne čitati. Nije dugačko. Kao da je znao da će ga smočiti suzama prije nego što dođe do kraja.

Adrianu ide 'saab'. Sve ostalo ide tebi na brigu. Imaš ključeve od kuće. Mačka jede tunu dva puta na dan i ne voli srati u kućama drugih ljudi. Molim te da to poštuješ. U gradu je odvjetnik koji ima sve papire od banke. Na jednom računu ima 11,563.01.1 kruna i 67 örea. Od Sonjinog tate. Stari je imao dionice. I bio je zločest k'o sam vrag. Sonja i ja nikad nismo znali što učiniti s tim novcem. Svako od tvoje djece treba dobiti po milijun kad napuni osamnaest godina. Isti iznos treba dobiti i Jimmyjeva djevojčica. Ostalo je tvoje. Molim te samo da ni za boga ne dopustiš Patricku da se on, dovraga, brine o novcu. Sonja bi te jako voljela. I nikad nemoj dopustiti novim susjedima da voze unutar naselja.

Ove

Na kraju stranice velikim je slovima bilo dopisano „Ti nisi potpuni idiot". Uz to je nacrtao smješka, baš kao što ga je naučila Nasanin.

U pismu se nalaze jasne upute u vezi sprovoda od kojeg se ni pod kojim uvjetima „ne smije napraviti prokleti cirkus". Ove ne želi nikakve ceremonije, želi samo da ga ubace u zemlju do Sonje, i to je to. „Nikakvih ljudi. Nikakvog mudrovanja!" jasno je zapovjedio Parvaneh.

★

Na sprovod je došlo više od tri stotine ljudi.

Kad su došli Patrick, Parvaneh i djevojčice, ljudi su stajali uza sve prolaze i zidove. Svatko od njih drži upaljenu svijeću s natpisom „Sonjin fond". Zato što je Parvaneh odlučila da će tako iskoristiti Oveov novac; osnovat će fond za djecu bez roditelja.

Oči su joj natečene od suza, a grlo tako suho da se danima osjeća kao da joj nedostaje zraka. Kad vidi sve te svijeće, ipak malo prodiše. Patrick pogleda ljude koji

su se došli oprostiti od Ovea, pa je nježno gurne laktom i zadovoljno se naceri. „Sranje. Ove bi poludio da ovo vidi, je l' da?"

A onda se i ona nasmije. Jer zna da stvarno bi.

Navečer je kroz Oveovu i Sonjinu kuću provela mladi, novopečeni bračni par. Žena je trudna. Oči joj sjaje dok hoda sobama, onako kako sjaje oči osobe koja zamišlja da se baš na tom podu odvijaju buduće zgode njezina djeteta. Njezin je suprug kućom vidno manje oduševljen. Na sebi ima neke stolarske hlače i uglavnom hoda uokolo sumnjičavo udarajući lajsne nogom. Izgleda nervozno. Parvaneh je potpuno jasno kako to ništa ne mijenja na stvari jer u ženinim očima vidi da je odluka već donesena. Ali kad mladić sumornim tonom upita za „onu garažu" koja se spominje u oglasu, Parvaneh ga pažljivo odmjeri od glave do pete, zapovjedno kimne i upita ga koji automobil vozi. Mladić se prvi put isprsi, gotovo neprimjetno nasmije i pogleda je ravno u oči pogledom punim onog istog neiscrpnog ponosa. „*Saab*."

Zahvale

Jonasu Crambyju, genijalnom novinaru i pravom gospodinu, zato što si baš ti otkrio Ovea i dao mu ime, dopustivši mi tako velikodušno da nastavim s njegovom pričom.

Johnu Häggblomu, mojem uredniku, jer si mi tako nadahnuto i obzirno ukazao na sve jezične pogreške i zato što si svaki put strpljivo i ponizno prihvaćao moje apsolutno odbijanje tvojeg savjeta. Rolfu Backmanu, mojem ocu, jer se nadam da sam što je manje moguće drugačiji od tebe.